

ISSN ISSN 2774-003X (online)

JOURNAL OF PARAMITA

วารสารปารมิตา

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวสุวิภิกขิตาราม

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

Vol. 5 No. 2 (July – December 2023)

JOURNAL OF PARAMITA

วารสารปารมิตา

ปีที่ 5 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2566)

Vol. 5 No. 2 (July – December 2023)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นวารสารตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิชาการ บทความวิจัย บทความหนังสือ และบทความวิชาการประเภทอื่นๆ
2. เพื่อเป็นสื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้เชิงวิชาการของนักวิจัยและนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
3. เพื่อเป็นวารสารเสนอองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามนุษย์ตามหลักการศึกษาระดับพุทธศาสนาและศาสตร์ต่างๆ
4. เพื่อพัฒนาวารสารให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาและเป็นการส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลงานการวิจัยและบทความทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาและศาสนาต่างๆ รวมทั้งปรัชญาให้เป็นที่ไปตามเกณฑ์มาตรฐาน TCI

เจ้าของ

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม (RESEARCH CENTER FOR DHAMMSUKSA PHRAPARIYATTIDHAMMA OF WATAWUTWIKASITARAM SCHOOL) ภูมิคุณแม่ชาลิ่ง ห้อง 305 เลขที่ 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถนนจรัญสนิทวงศ์ 71 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร 0860864258

ที่ปรึกษา

พระธรรมวชิรสุธี	เจ้าอาวาส/เจ้าสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
พระราชดิลก, ดร.	ประธานกรรมการบริหารการศึกษา
พระศรีวินยาภรณ์, ดร.	เจ้าคณะแขวงบางพลัด/รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาพรภวิทย์ จีระวิโช	อาจารย์ใหญ่สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม
ผศ.ดร.เนตร หงษ์ไกรเลิศ	มหาวิทยาลัยสยาม
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
ดร.วิลาสินี วัฒนมงคล	ผู้พิพากษาสมทบ ศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดสมุทรสงคราม

บรรณาธิการวารสาร

พระมหามหวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

กองบรรณาธิการวารสาร

พระบุญฤทธิ์ อภิปัญโญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ธเนศ เกษศิลป์	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สุณี เวชประสิทธิ์	มหาวิทยาลัยนวมินทราชินราชมงคล
พ.ต.ท.หญิง ดร.ปิยะนุช ศรีสรานุกรม	โรงเรียนนายร้อยตำรวจ
นายครรชิต มีซอก	โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

พระครูวินัยธรบุญศรี ญาณวุฑโฒ, ผศ.ดร.	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.	วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูวินัยธรสุขุม สุขวฑฒโก, ผศ.	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิโรจน์ ญาณวิโร, ดร.	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาชินกร สุจิตโต, ดร.	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พระมหาภาณุวิชญ์ ภาณุวิชชโย, ดร.	คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ศรชัย ท้าวมิตร	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กฤต ศรียะอาจ	คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุกิจ ชัยมุสิก	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.วิรัตน์ กางทอง	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สำราญ ศรีคำมูล	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน	วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ผศ.ดร.เมธา หริมเทพาธิป	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ผศ.ดร.เกรียงไกร พินยารักษ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประยูร ป้อมสุวรรณ	วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
ดร.กฤตสุขิน พลเสน	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤตพิศิษฐ์ ปุณณภัทร์ธนากุล	บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ประเวช วัฒนาแก้ว	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.สุรชัย พุดชู	คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
นาวาเอก ดร.นพดล บงกชกาญจน์	กรมยุทธศึกษาทหารเรือ
ดร.มนัสวี ศรีนนท์	สถาบันวัดกรรมกรเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล
ดร.ธนรัฐ สะอาดเยี่ยม	วิทยาเขตสุรินทร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.สมเจต หลวงกัน	วิทยาลัยสงฆ์สุพรรณบุรีศรีสุวรรณภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.พูนศักดิ์ กมล	วิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ดร.ศรุตานนท์ ขอบประดิษฐ์	วิทยาลัยทองสุข
ดร.จักรี ศรีจารุเมธีญาณ	วิทยาเขตอีสาน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ธารินี กิตติกาญจน์โสภณ	คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี
ดร.กำธร เพี้ยเอี้ย	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.ชวลิต ไหลรินทร์	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.วรรณภา พ่วงพร้อม	อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ดร.ปวีร์ โชติพงษ์วิวัฒน์	ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

ฝ่ายจัดรูปเล่ม/สมาชิกวารสาร

ดร.มนัสวี ศรีนนท์ นายสุขชาน มัถสัน นายอริย์รัช เลิศอมรไชยกิจ นางสาวพรทิพย์ พฤทธิกิตติวงศ์

พิมพ์ที่

จี คลาส (G CLASS) เลขที่ 26/19 ศาลายา พุทธมณฑล นครปฐม 73170

โทร 028892223 โทรสาร 028893204 อีเมลล์ g_class@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารปารมิตาฉบับที่ 2 ประจำปี พ.ศ. 2566 นี้ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ได้บริหารจัดการให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาการของ TCI โดยเน้นการตรวจประเมินผลงานวิชาการจากผู้ทรงคุณวุฒิจากหลายหน่วยงาน จำนวน 3 รูป/คน ต่อ 1 บทความ เพื่อให้การบริหารวารสารมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลให้มากที่สุด

วารสารปารมิตาฉบับนี้ได้นำเสนอผลงานของนักวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ที่น่าสนใจดังนี้

1. แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 (The Guidelines for the Operation of Health Promotion in Educational Opportunity Expansion Schools based on Sappurisa-Dhamma in Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3) โดย จุฬาลักษณ์ สร้อยสวาท พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และปฏิธรรม สำเนียง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่างกัน 3. แนวทางการแนวดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 พบว่า 1) ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ผู้บริหารควรรับบทบาท ของตนในการป้องกันอุบัติเหตุ เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายร่วมกันวางแผนป้องกันอุบัติเหตุ 2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ โดยวางแผนระเบียบในโรงเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศ 4) ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโครงการส่งเสริมทักษะด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมการรักสุขภาพ

2. แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักวุฒิธรรม (Guidelines for Developing Leadership Skills in the 21st Century Based on Uddhi-Dhamma for School Administrators in Tha Tako District of Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3) โดย อนัญญา ปัจยะโคทา พระเทพปริยัติเมธี และปฏิธรรม สำเนียง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอ

ท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ 2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กล่าวคือ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ พบว่าโดยภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักคุณธรรม พบว่า 1) ด้านทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศโน้มน้าวใจใจของการมีส่วนร่วม ผู้บริหารจะควรเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ และเป็นผู้ที่มีคนศรัทธา 2) ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างรอบคอบ ฝึกการระดมสมอง ของบุคคลหลายฝ่าย พยายามหาสิ่งที่สามารถจุดประกายความคิดใหม่ 3) ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้และความสามารถของตนเองอยู่เสมอ เพื่อนำมาประกอบการคิดวิเคราะห์รอบด้าน ทั้งกล้าคิด กล้าตัดสินใจ 4) ทักษะความร่วมมือ ผู้บริหารควรพัฒนาในการสร้างทีมเพื่อให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมจัดการประชุมออกความคิดเห็นอยู่เสมอ

3. ระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง (An Educational Social Work System for Disadvantaged Children: A Case of Wat Taljedcho Mueng Angthong Province) โดย พระครูพิบูลพัฒน์พิมล (วิบูลย์) และพระวิเทศพรหมคุณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1) ค้นพบการศึกษาองค์ความรู้ตามปัจจัยส่วนบุคคล อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 11-15 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 68.52 รองลงมา มีอายุ 16-20 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 68.52 รองลงมา เพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 สถานภาพทางครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีบิดามารดาอยู่ครบ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 49.07, ส่วนน้อยที่สุดคือ อยู่เฉพาะมารดา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.06 ระดับชั้นที่กำลังศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 รองลงมา มีมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 2) ค้นพบการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($= 4.21, S.D. = 0.189$) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างบรรยากาศในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ($= 4.16, S.D. = 0.426$) 3) ค้นพบการพัฒนากระบวนการดำเนินงาน (1) การเตรียมการสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($= 4.20, S.D. = 0.427$) (2) การดำเนินการของกิจกรรมสังคมสงเคราะห์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($= 4.26, S.D. = 0.366$) (3) การใช้สื่อ/อุปกรณ์เพื่อสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($= 4.21, S.D. = 0.365$) (4) การสร้างบรรยากาศในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($= 4.16, S.D. = 0.426$) และ (5) การวัดผลและการประเมินผลกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($= 4.22, S.D. = 0.392$) 4) ค้นพบการประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ รับรองโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิการสอบ Focus

Group Discussion จำนวน 12 รูป/คน เมื่อวันศุกร์ที่ 31 มีนาคม 2566 ณ วัดตาลเจ็ดช่อ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

4. ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี (A Four Noble Truth - Based Instructional Management System for Secondary School Students in Prachinburi Province) โดย พระมหากัลยวรรธน์ กิตติธโร (มีชัย) พระมหาสมบุญ สุธมโม และสายรุ้ง บุบผาพันธ์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า กระบวนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 คือ ขั้นตอนกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนที่ 2 คือ ขั้นตอนตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และตั้งสมมติฐาน ขั้นตอนที่ 3 คือ ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือ การให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลอง ขั้นตอนที่ 4 คือ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2. ผลการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 พบว่า ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก 2) ด้านกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก 5) ด้านการวัดและประเมินผล มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง 3. ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า มีการกำหนดปัญหา มีการตั้งสมมติฐาน มีวิธีการทดลอง มีการแยกประเภทของปัญหา และบูรณาการเข้ากับอริยสัจ 4 กระบวนการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 4. ผลการประเมินและรับรองระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ได้ผลลัพธ์การประเมินและรับรองระบบการสอนพระพุทธศาสนา โดย คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบ Focus Group Discussion จำนวน 12 รูป/คน เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 30 มีนาคม 2566 ณ วัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

5. ระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี (A Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System for Elementary Pupils: A Case Study of Samakkiyaram School in Pathum Thani Province) โดย เปมิกา สุขเจริญ พระวิเทศพรหมคุณ และนิเวศน์ วงศ์สุวรรณ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1. การศึกษาองค์ความรู้ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มี 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67. เพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 38.33 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 13-14 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00. 2. การประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการเสริมสร้างพลังจิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.200) ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = 0.445) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$, S.D. = 0.372) ด้านชุดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.407) ด้านการวัด

และประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.408) ด้านชุดคุณประโยชน์จากการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.465) 3. การพัฒนาระบบการเสริมสร้างพลังจิตจากการสัมมนา สรุไปได้ว่า ด้านประโยชน์ในการเสริมสร้างพลังจิต เป็นประโยชน์ปลูกฝังขัดเกลาพฤติกรรมเด็ก ๆ ให้มีสติสัมปชัญญะที่ดีงาม, ด้านสภาพปัญหา ต้องฝึกฝนอย่างมีสติตามหลักพุทธธรรม, ด้านประสบการณ์ โดยมากมาจากผู้ปกครองและสภาพแวดล้อม, ด้านแนวทาง คือให้ศึกษาจุดอ่อน จุดแข็งและสร้างภูมิคุ้มกัน, ด้านข้อเสนอแนะ พบว่า เน้นให้เชื่อเรื่องเวรกรรม ครอบครัวต้องเป็นเสาหลักเสมอไป 4. การประเมินและรับรองระบบการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมี ศ.ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นประธานสอบ Focus Group Discussion จำนวน 8 รูป/คน เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 1 มิถุนายน 2566 ณ ห้อง C 113 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

6. การพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 (The Development of English Vocabulary Learning by Using Team Game Tournament Technique with Gamification for Grade 1 Students) โดย ทิฆัมพร ตะตอง และวารภรณ์ ไทยมา คณะวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม ผลการศึกษาวิจัย พบว่า 1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทีม ขั้นที่ 4 ขั้นแข่งขัน และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผล ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.20) 2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษค่าเฉลี่ยหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ สูงกว่าค่าเฉลี่ยหลังเรียน

7. Professional Development of Administrators at Guangzhou 16th Middle School under Guangdong Province by Jiang Huiling Tarinee Kittikanjanasophon and Vorachai Viphoouparakhot, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The research results showed that: (1) the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, overall and aspect were at high levels; and (2) comparison of the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, classified by education level and work experience, overall were not different.

8. ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู (The level of organizational commitment of personnel Chom Thong

Municipality Sriboonruang District Nong Bua Lamphu Province) โดย โกศล สอดส่อง หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต ผลการศึกษา พบว่า 1. บุคคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง มีระดับความผูกพันต่อองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากค่าเฉลี่ย 3.70 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านประสบการณ์ในงาน ค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมา ด้านลักษณะงานค่าเฉลี่ย 3.75 ด้านความผูกพันต่อองค์กร ค่าเฉลี่ย 3.66 และด้าน บรรทัดฐานทางสังคม ค่าเฉลี่ย 3.62 2. ผลการเปรียบเทียบ ระดับความผูกพันต่อองค์กรบุคลากร เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

9. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู (Human Resource Management of the Nongbualumphu Provincial Administrative Organization) โดย อมรรัตน์ ศรีวิชา และพิชัยรัฐ หมื่นด้วง วิทยาลัยพิษณุบัณฑิต ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก($\mu = 3.62$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการบริหารสมรรถนะ($\mu = 3.70$) รองลงมาคือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ($\mu = 3.66$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการพัฒนาองค์การ ($\mu = 3.56$) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในภาพรวม พบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีอายุที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่แตกต่างกัน ข้อเสนอแนะทาง การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมเสริมสร้างการพัฒนาบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

10. Effectiveness of Knowledge Management in Art Major of Universities under Liaoning Province by Zhang Tiedong Sutida Howattanakul and Somsak Chanphong, Leadership in Educational Leadership, Bangkokthonburi University, The research findings revealed that; (1) There were five components and 23 key variables of the effectiveness of knowledge management of art major in universities under Liaoning Province, which consisted of effectiveness management, organizational culture management, knowledge-based organization construction, information technology management and human resource management; and (2) There were total 23 managerial guidelines for effectiveness of knowledge management of art major in universities under Liaoning Province.

11. The Mediating Effect of Teachers' Motivation Factors on the Relationship Between and Organization Culture and Organization Policy on Teachers' Competencies Private Universities in Shenyang City by Kang Kai Sataporn Pruettikul and Sukhum Moonmaung, Faculty of Education, Bangkokthonburi University, The results found that: 1) The status on teachers' competencies of Private university in Shenyang city were at high level. 2) The model factors affecting teachers' competencies of Private university in Shenyang city fit well with empirical data ($\chi^2/df=2.363$, $TLI=0.971$, $CFI=0.981$, $RMSEA=0.55$) and 3) the organization culture factors affecting teachers' competencies in private universities, as follows; the organizational culture and teacher motivation factors had no direct effect on the teachers' competencies, but the organization culture factors and organizational policies had direct effect on teacher motivation factors ($p<.01$). And organizational policies had direct effect on the teachers' competencies ($p<.01$) in private universities. Teacher motivation factors not mediating role in the relationship between organizational culture and organizational policies.

12. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี (Effectiveness of Certificate Teacher Professional Curriculum, Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University) โดย ดิเรก สุขสุนัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ในภาพรวม ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ระดับประสิทธิผลฯ อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกปัจจัยส่วนบุคคล และ ประสิทธิภาพไม่แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลทั้งในด้าน เพศ ช่วงอายุ วงประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งหน้าที่

13. Factors Analysis of Platform Teaching Management of Music Colleges in Sichuan Province by Zhang Shenghao Sutida Howattanakul and Sataporn Pruettikul, Leadership in Educational Leadership, Bangkokthonburi University, The research findings revealed that: According to the needs of internal and external causes of platform teaching management in music colleges during the epidemic, It is determined that teaching demand, management, environment, technical support, Course Adaptability, Teaching Participation, assessment and evaluation are seven factors that affect the platform teaching management of Sichuan music colleges. Through the scale survey of platform teaching administrators and participants in Sichuan music colleges, data collection and analysis were carried out to determine that each variable was correlated. Therefore, the coordination and cooperation of various factors of platform teaching management in

Sichuan music colleges is an important way to enhance the satisfaction of platform teaching management and improve the management effect.

14. การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ท้องถิ่น รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Development Books Supplementary Encouraging Reading in the Social Studies, Religion and Learning Cluster on Buddhism Subject “Twelve Traditions” of the Lower Secondary School) โดย พระมหานิพัทธ์พนธ์ จีรวฑฒโน คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินระหว่างเรียนของนักเรียน ทั้ง 12 แผน มีค่าเท่ากับ 98.20 จากคะแนนเต็ม 120 คิดเป็นร้อยละ 81.83 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 32.05 จากคะแนนเต็ม 40 คิดเป็นร้อยละ 80.13 ดังนั้นการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.83/80.13 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2. ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) ของการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเท่ากับ 0.533724 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 53.37 3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องฮีตสิบสอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจเท่ากับ 4.44 หมายความว่า มีระดับความพึงพอใจ ในระดับมาก 5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีค่าเฉลี่ยเจตคติ เท่ากับ 4.43 หมายความว่า มีความชื่นชอบ ในระดับมาก

15. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา (Guidelines for Developing Budget Management in the Digital Era Dased on Sujarita III Schools under Phra Naknon Si Ayutthaya Secondary Education Service Area Office) โดย ณัฐฉิณันท์ นิ่มสุดใจ และลำพอง กลมกุล คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่าภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการรายงานผลการใช้งบประมาณ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการควบคุมงบประมาณ และด้านการใช้งบประมาณ ตามลำดับ 2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย วิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องศึกษาจากสถานการณ์ที่ผ่านมาของสถานศึกษา ว่ามีการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นผลจากการศึกษาเอกสาร และผลการสัมภาษณ์

เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาข้อมูลของสถานศึกษา จัดทำแผนกลยุทธ์

16. การดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพของชาวพุทธในยุคโควิด-19 ตามแนวหลักธรรมอริยสัจ 4 (An Efficient Living for Buddhists during the COVID-19 Era Based on the Four Noble Truths) โดย พระมหานรินทร์ ประสมพงศ์ และพระมหาพงษ์พิสิฐฐ์ ฐานวโร (ปาจิตเณย์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย สรุปได้ว่า ในปัจจุบันเราได้ก้าวมาถึงยุคโควิด-19 ซึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของทุกคนได้เปลี่ยนไปอย่างฉับพลัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียน การทำงาน ซึ่งเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ ได้อยู่กับเรามายาวนานจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในหลายพฤติกรรมของชาวพุทธ ความไม่แน่นอนในชีวิต ข่าวสารที่กระทบกับจิตใจ จนเกิดความวิตกกังวล สะสมจนเกิดเป็นความเครียด ดังนั้นเราจึงต้องมีการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น การดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโลกภัยไข้เจ็บ ไม่มีอารมณ์ที่เศร้าหมอง ชุนมัว วิตกกังวล มีความอดทนเพื่อที่จะต่อสู้กับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ให้ได้ โดยการนำหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้แก่ชาวพุทธ ซึ่งเป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนา นั่นก็คือหลักธรรมอริยสัจ 4 เพื่อมาช่วยให้ชาวพุทธดำเนินชีวิตในสถานการณ์ในตอนนี้ได้อย่างทันทุกซ์และมีประสิทธิภาพ อริยสัจ 4 นั้น ตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นมาโดยบังเอิญ อริยสัจ 4 ถูกสร้างมาเพื่อให้เรารู้สาเหตุของความทุกข์ หนทางการดับทุกข์ และเรายังสามารถนำอริยสัจ 4 ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตดำเนินเป็นไปได้ด้วยดี ไม่มีปัญหาและความทุกข์ อริยสัจ 4 ช่วยทำให้เราทุกคนไม่ต้องประสบกับความทุกข์ หรือหากมีความทุกข์เกิดขึ้น ก็ไม่หนักหนาหรือรุนแรงมากนัก เพราะอริยสัจ 4 ช่วยให้เราเข้าถึงที่แท้ที่ไป ตลอดจนรู้วิธีที่จะทำให้ทุกข์นั้นหมดไปได้

17. รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา (The Potential Development Model of Participation in Community-Based Tourism of Ban Tha Jud Community, Phang-Nga Province) โดย ณัฐสินี ขอบตรง อรุณวรรณ मुखแก้ว และธนดล หนูน้อย วิทยาลัยชุมชนพังงา ผลการวิจัย พบว่า 1. ชุมชนบ้านท่าจูดมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย เส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย แม่น้ำตะกั่วป่า คั้งควนถ้ำ สวนมังคุด วิหารเขียนชงเยี่ยงไต้ สำนักสงฆ์ควนถ้ำ ตำหนักพระโพธิสัตว์กวนอิม 109 2. ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาจุดขายสินค้าของชุมชน เพื่อรวมสินค้าและกระจายนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ ต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และต้องการพัฒนารูปแบบของสินค้าท้องถิ่นร่วมกับการท่องเที่ยว ต้องการให้มีการส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยว การนำเสนอผลิตภัณฑ์มังคุดให้มีอัตลักษณ์ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานในการต้อนรับนักท่องเที่ยว 3. การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี และ 60 ปีขึ้นไป สถานภาพโสด จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท โดยระดับความรู้ความเข้าใจที่มีก่อนและหลังการ

ฝึกอบรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจในการอบรมเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก

18. การรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา (Perceptions English Vocab Towards Sustainable Development Goals of Phan Nga Community College Students) โดย บุญชัย เมฆแก้ว วิทยาลัยชุมชนพังงา จากผลการสำรวจการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย Perception มีค่าเฉลี่ย = 1.62 นักศึกษาระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชนพังงายังมีการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่น้อย ยกเว้นบางเป้าหมายที่คะแนนค่าเฉลี่ยในการรับรู้คำศัพท์อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 01 เป้าหมายที่ 02 เป้าหมายที่ 14 และ เป้าหมายที่ 15

19. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน (Development of Training Curriculum to Enhance the Leadership Capabilities for Community Change Agents) โดย อรุณวรรณ มุขแก้ว จิรณัทย์ วิมุตติสุข ชุฟเพียนี สนิ และณัฐสินี ซอบตรง วิทยาลัยชุมชนพังงา ผลการวิจัย พบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.12/80.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 3) ผลเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนและหลังการอบรมพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม 4) ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

20. การพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน: บูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี (Development of the Community Lifestyle: The Integrating of Buddhist Principles Drives Sufficient Economic Philosophy to Improve the Standard Life for the People Living in the Dong Fa Huan. Ubon Ratchathani Province) โดย สุชาติ บุษย์ชยานนท์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า ลักษณะสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของประชาชนในเขตพื้นที่ประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วนโดยทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย บางส่วนมีหนี้สินและค่าครองชีพสูง การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ พออยู่ พอกิน อยู่ในระดับน้อย ประชาชนควรดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง ประชาชนเห็นด้วยการนำหลักภาวนา 4 คือ กายภาวนา สีลภาวนา จิตภาวนา ปัญญาภาวนา ช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในเรื่องการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

21. การอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี (Preserving the tradition of building a bee castle for the villagers of Hua Doon, Kham Yai Sudistrict, Mueang Ubon Ratchathani District, Ubon Ratchathani Province) โดย ชิดารัตน์ ดวงสินธุ์ และสุชาติ บุษย์ชฎานนท์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ผลการวิจัย พบว่า ชาวบ้านหัวดุนมีคติความเชื่อว่าการสร้างปราสาทผึ้งเป็นการอุทิศบุญไปให้ผู้เสียชีวิตตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา สำหรับการอนุรักษ์และการสืบสานประเพณีการสร้างปราสาทผึ้ง พบว่าชาวบ้านหัวดุนมีการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา ในปัจจุบันพบว่า มีการบูรณาการการทำปราสาทผึ้งจากการแทงหยวกกล้วยมาใช้ฟิวเจอร์บอร์ดแทน และมีการต่อยอดเพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ในชุมชน

22. ผลของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (The Effect of Guidance Activities Using Game-Based Learning to Enhance Self-Defense Against Sexual Harassment in School of High School Students) โดย ณิชพวงษ์ จันทรา อสมา คัมภีรานนท์ และ พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศทั้งในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และภายหลังการใช้กิจกรรมแนะแนว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมแนะแนว โดยใช้เกมเป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานอยู่ในระดับสูง

23. ธุรกิจครอบครัวในกระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง (A Family Business in the Moderate Postmodern Paradigm) โดย พงณา มาโนช บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ผลการวิจัย พบว่า ธุรกิจครอบครัวในมุมมองกระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลางเป็นธุรกิจครอบครัวที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในครอบครัว ชุมชนหรือสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นธุรกิจที่ไม่เน้นการแข่งขัน แต่เน้นความร่วมมือ มีการแบ่งในการดำเนินธุรกิจร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ดีกว่า มีการคิดสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรมที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งหรือปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงกระบวนการหรือกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงตลาดและอุตสาหกรรม มีการสร้างและรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมที่เข้มแข็งในองค์กรอย่างมีวิจาร์ณญาณ มีค่านิยมและแนวทางที่เกื้อกูลต่อการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน มีคุณธรรมจริยธรรมและหลักธรรมาภิบาล

24. พุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเอง (Buddhist Psychology for Self-Development) โดย นางสาววิญญรัตน์ วรจินตนาลักษณ์ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพุทธจิตวิทยา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย สรุปว่า บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเองพระพุทธศาสนากับจิตวิทยารวมกลายเป็นพุทธจิตวิทยา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพชีวิตและสังคมพร้อมปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ยุคพัฒนา โดยเฉพาะปัญหาด้านจิตใจ

เช่น ความเครียด วิตกกังวล ว่าเหว่ว่างเปล่าและไร้ความหมาย ซึ่งพุทธศาสนาเรียกว่า”ทุกข์” และนี่คือการกระตุ้นให้จิตวิทยาตะวันตกหันมาสนใจความเจ็บป่วยทางจิตในคลินิกออกมาสู่คนป่วยทางจิตทั่วไปรวมถึงคนป่วยปกติ พระพุทธศาสนาไม่ได้แยกส่วนนับว่า มีระบบจิตวิทยาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่า พุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเองมีส่วนสำคัญต่อ การดำรงชีพของบุคคลเป็นอย่างมาก หากเรารู้เท่าทันปัญหาที่มีการพัฒนาตามหลักข้อธรรม พื้นฐาน เช่น ศีล 5 อธิเบทา 4 มรรค 8 ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งด้านความประพฤติ ด้านจิตใจและด้านปัญญาทั้งสิ้น ในการป้องกัน และส่งเสริมให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตไปอย่างมีคุณภาพ เป็นขบวนการที่ช่วยบรรเทา ให้กิเลสของมนุษย์ ลดน้อยลงไปและทำให้ตนและสังคมมีความสงบสุขที่ได้จากการนำเสนอหลักการตามธรรมชาติของกระบวนการเกิดและดับทุกข์พร้อมทั้งนำเสนอถึงวิธีการปฏิบัติหรือวิธีการดำเนินชีวิตให้บรรลุถึงการดับทุกข์หรือปัญหาในจิตใจที่เกิดขึ้นให้หมดไปหรือเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทำให้เราสามารถอาศัย อยู่บนโลก นี้ด้วยความสงบสุข มีสุขภาพจิตและคุณภาพชีวิตที่ดี

25. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต ผู้แต่ง: พระไพศาล วิสาโล สำนักพิมพ์: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์ ครั้งที่พิมพ์: 2 ปีที่พิมพ์ : 2546 จำนวนหน้า:ความหนา 552 หน้า จำนวน 13 บท ISBN : 974-91243-6-7 โดย พระมหาวิรุฬหจิต นริสสรโร (เช่นรัมย์) และธนรัฐ สะอาดเอี่ยม หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ สรุปว่า หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาวิกฤตของพุทธศาสนาไทย ประมวลข้อมูลการนำ พุทธธรรมมาใช้ในสังคม สนับสนุนการเมืองการปกครอง ในยุควิทยาศาสตร์ประจักษ์นิยมที่เกิดความไม่มั่นใจว่าสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น พระนิพพานและนรกสวรรค์ น่าจะไม่มีจริง มีการเอาพุทธศาสนาไปอิงกับวิทยาศาสตร์ เช่น บอกว่าพระพุทธเจ้าไม่เคยบอกว่าโลกแบน ช้ำยังพูดเป็นนัยว่าโลกกลม ไปจนถึงสมัยที่ไม่สนใจว่านิพพานจะมีหรือไม่ แต่เอาธรรมะส่วนอื่นมาสนับสนุนหรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น สนับสนุนการรับราชการทหารในช่วงสงครามโลก หรือต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น มีพระเทศน์ออกสื่อว่า ‘ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป’ เป็นต้น หนังสือเล่มนี้จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ตีมากจะทำได้โดยการแก้ไขปัจจัยที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์เพื่อรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางกับการปฏิรูปการศึกษาของสงฆ์ทั่วประเทศให้เป็นแบบแผนเดียวกันเมื่อกว่าร้อยปีมาแล้ว เพื่อเหตุผลด้านความมั่นคง รวมถึงปรับปรุงบ้านเมืองให้ก้าวหน้าอย่างชาติตะวันตก การรวบอำนาจ สู่ส่วนกลางของสถาบันสงฆ์เป็นเหตุให้วัดสูญเสียความสัมพันธ์กับชุมชนรอบข้าง และคณะสงฆ์ได้มีความสัมพันธ์กับรัฐเป็นพิเศษจนกลายเป็นเสมือนเครื่องมือในการปกครองของรัฐ ต่อมาก็คือเป็นเครื่องมือให้แก่ลัทธิชาตินิยมในยุคสร้างชาติและรับมือกับภาวะสงคราม และในปัจจุบันยังมีความเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อของลัทธิบริโภคนิยม ผู้วิจารณ์ถือว่า หนังสือเล่มนี้ทำหน้าที่ยังไม่สมบูรณ์ ในแง่ที่พยายามชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 4 ภาค โดยภาคหนึ่ง กล่าวถึง จุดเปลี่ยนอดีต ภาคสอง กล่าวถึง จากปัจจุบันสู่อนาคต ภาคสาม กล่าวถึง ทางออกจากวิกฤต และภาคสี่ กล่าวถึง พุทธศาสนากับสังคมไทยในบริบทใหม่ รวมถึงการพยากรณ์พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต นอกจากนั้นยังนำเสนอแนวทางการทำนุบำรุงพุทธศาสนา แล้วเราไปนำ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	ง
สารบัญ	๗
แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 (The Guidelines for the Operation of Health Promotion in Educational Opportunity Expansion Schools based on Sappurisa-Dhamma in Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3)	1
จุฬาลักษณ์ สร้อยสวาท พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ และ ปฎิธรรม สำเนียง แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักกัณฑ์ธรรม (Guidelines for Developing Leadership Skills in the 21st Century Based on Uuddhi-Dhamma for School Administrators in Tha Tako District of Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3)	16
อนัญญา ปัจยะโคทา พระเทพปริยัติเมธี และ ปฎิธรรม สำเนียง ระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง (An Educational Social Work System for Disadvantaged Children: A Case of Wat Taljedcho Mueng Angthong Province)	30
พระครูพิบูลพัฒน์พิมล (วิบูลย์) และ พระวิเทศพรหมคุณ ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี (A Four Noble Truth - Based Instructional Management System for Secondary School Students in Prachinburi Province)	41
พระมหาภัลลววรรณ กิตติธโร (มีชัย) พระมหาสมบุญ สุธมโม และ สายรุ้ง บุบผาพันธ์ ระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี	53

(A Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System
for Elementary Pupils: A Case Study of Samakkiyaram School
in Pathum Thani Province)

เปมิกา สุขเจริญ พระวิเทศพรหมคุณ และ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ
การพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ 67

เทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
(The Development of English Vocabulary Learning by Using Team Game
Tournament Technique with Gamification for Grade 1 Students)

ทิฆัมพร เตชะต๋อง และ วราภรณ์ ไทยมา
Professional Development of Administrators at Guangzhou 16th 80
middle School under Guangdong Province

Jiang Huiling Tarinee Kittikanjanasophon and Vorachai Viphoouparakhot
ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง 87
จังหวัดหนองบัวลำภู

(The level of organizational commitment of personnel Chom Thong
Municipality Sriboonruang District Nong Bua Lamphu Province)

โกศล สอดส่อง
การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู 98
(Human Resource Management of the Nongbualumphu Provincial
Administrative Organization)

อมรรัตน์ ศรีวิชา และ พิชัยรัฐ หมื่นด้วง
Effectiveness of Knowledge Management in Art Major 109
of Universities under Liaoning Province

Zhang Tiedong Sutida Howattanakul and Somsak Chanphong,
The Mediating Effect of Teachers' Motivation Factors on the Relationship 131
Between and Organization Culture and Organization Policyon Teachers'
Competencies Private Universies in Shenyang City

Kang Kai Sataporn Pruettikul and Sukhum Moonmaung,
ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต 146
สาขาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี
(Effectiveness of Certificate Teacher Professional Curriculum,
Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University

ดิเรก สุขสุนัย

Factors Analysis of Platform Teaching Management of Music Colleges in Sichuan Province	159
Zhang Shenghao Sutida Howattanakul and Sataporn Pruettikul	
การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (Development Books Supplementary Encouraging Reading in the Social Studies, Religion and Learning Cluster on Buddhism Subject “Twelve Traditions” of the Lower Secondary School)	181
พระมหานิพัฑฒโน จีรวฑฒโน	
แนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา (Guidelines for Developing Dubget Management in the Digital Era Dased on Sujarita III Schools under Phra Naknon Si Ayutthaya Secondary Education Service Area Office)	194
ณัฐฉิณันท์ นิมสุตใจ และ ลำพอง กลมกุล	
การดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพของชาวพุทธในยุคโควิด-19 ตามแนวหลักธรรมอริยสัจ 4 (An Efficient Living for Buddhists during the COVID-19 Era Based on the Four Noble Truths)	212
พระมหานรินทร์ ประสมพงศ์ และ พระมหาพงษ์พิสิฐฐ์ ฐานวโร (ปาจิตฌเณย์)	
รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา (The Potential Development Model of Participation in Community-Based Tourism of Ban Tha Jud Community, Phang-Nga Province)	227
ณัฐสินี ขอบตรง อรุณวรรณ มุขแก้ว และ ธนดล หนูน้อย	
การรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา (Perceptions English Vocabs Towards Sustainable Development Goals of Phan Nga Community College Students)	247
บุญซัช เมฆแก้ว	

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน (Development of Training Curriculum to Enhance the Leadership Capabilities for Community Change Agents) อรุณวรรณ มุขแก้ว จีรณันท์ วิมุตติสุข ชุฟเพียนี สนิ และ ณัฐสินี ชอบตรง	255
การพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน: บูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี (Development of the Community Lifestyle: The Integrating of Buddhist Principles Drives Sufficient Economic Philosophy to Improve the Standard Life for the People Living in the Dong Fa Huan. Ubon Ratchathani Province) สุชาติ บุษย์ชฎานนท์	265
การอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี (Preserving the tradition of building a bee castle for the villagers of Hua Doon, Kham Yai Sudistrict, Mueang Ubon Ratchathani District, Ubon Ratchathani Province) จิตารัตน์ ดวงสินธุ์ และ สุชาติ บุษย์ชฎานนท์	277
ผลของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคาม ทางเพศในโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (The Effect of Guidance Activities Using Game-Based Learning to Enhance Self-Defense Against Sexual Harassment in School of High School Students) ณัฐพงษ์ จันทรา อสมา คัมภีรานนท์ และ พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์	288
ธุรกิจครอบครัวในกระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง (A Family Business in the Moderate Postmodern Paradigm) พจนา มาโนช	300
พุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเอง (Buddhist Psychology for Self-Development) ริญญารัตน์ วรจินตนาลักษณ์	307
บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต พระมหาวิรุฬหจิต นริสสุโร (เช่นรัมย์) และ ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม	319

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารปารมิตา	326
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	
การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารปารมิตา	328
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม	

แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

The Guidelines for the Operation of Health Promotion in Educational Opportunity
Expansion Schools based on Sappurisa-Dhamma
in Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3

จุฬาลักษณ์ สร้อยสวาท

Julalak Soysawat

พระครูศรีสุธรรมนิวิฐ

Phrakhrusisuthamniwit

ปฏิธรรม สำเนียง

Pratitham Samniang

ครุศาสตรมหาบัณฑิต พุทธบริหารการศึกษา

Master of Education Buddhist Educational Administration

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email : Jangjulalak16@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 27 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบความคิดเห็นและเสนอแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน มีระดับความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 และใช้วิธีสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์เชิงเนื้อหา ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ของโรงเรียนขยายโอกาส ทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง

และประสบการณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ต่างกัน มีระดับความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่างกัน 3. แนวทางการแนวดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 พบว่า 1) ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ผู้บริหารควรรับบทบาท ของตนในการป้องกันอุบัติเหตุ เน้นการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายร่วมกันวางแผนป้องกันอุบัติเหตุ 2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุ โดยวางกฎระเบียบในโรงเรียน 3) ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขภาพในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน เพื่อป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศ 4) ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโครงการส่งเสริมทักษะด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมมารักสุขภาพ

คำสำคัญ : การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย, หลักสี่ปฐพีธรรม 7, เด็กและเยาวชน

ABSTRACT

The study consisted of the following objectives to investigate the operation compare the opinions toward and to present the guidelines for the operation of health promotion in educational opportunity expansion schools based on *Sappurisa-Dhamma* in Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3. The study used a mixed-method research. Likert scale questionnaire with a reliability of 0.96. Semi-structured interviews with nine key informants were used to acquire qualitative data. The obtained data were analyzed by content analysis.

From the study, the following results are found: 1) The operation of health promotion in educational opportunity expansion schools in Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3 is overall at a high level. 2) The results of comparing the opinions toward the operation of health promotion in educational opportunity expansion schools in Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3 classified by personal factors such as genders, ages, educational levels, positions, and experiences revealed that there is no difference in opinions among school administrators and teachers of different genders, ages, positions, and experiences. School administrators and teachers of different educational levels. 3) The guidelines for the operation of health promotion in educational opportunity expansion schools based on *Sappurisa-Dhamma* in Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3 are discovered as follows: (1) On policies on health promotion in schools, in which the administrators should (1) their roles in accident prevention, focusing on the participation of network partners to plan for the possible accident prevention; (2) On environmental management in schools that is conducive to health, in which the school administrators should

consider the causes of accidents in schools and their consequences; (3) On teaching and learning management of health education in schools, the administrators should establish a center for protecting and helping students, with advice to solve problems on sexual; and (4) On exercise, sport, and recreation, in which the school administrators should organize projects to promote skills so that children and youth can develop their quality of life efficiently.

Keywords : The operation of health promotion, *Sappurisa-Dhamma*, children and youth

1. บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมสำคัญที่สุดในการสร้างและพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สังคมปัจจุบันเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ต้องปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมกับความเปลี่ยนแปลง สิ่งสำคัญที่จะต้องทำ คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 6 ที่ว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นไปตามนโยบายการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตร เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีความสุขและมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ กำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 9 ข้อ ซึ่งในข้อ 5 เน้นเกี่ยวกับสุขภาพอย่างเห็นได้ชัด คือ รักษาร่างกายให้แข็งแรง ดูแลตนเองให้มีสุขภาพที่ดี มีพัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ และมีทักษะคุณธรรมและจิตสำนึกที่พึงประสงค์ และสามารถอยู่ในสังคมไทยได้อย่างปกติสุข

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้ดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่การเป็นโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งจะต้องแก้ไขปรับปรุงให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้เพราะสุขภาพอนามัยของเยาวชนเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งในการศึกษาเล่าเรียน เด็กที่มีปัญหาเรื่องสุขภาพอนามัย จะก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมาหลายประการ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง ขาดเรียนบ่อย ขาดสมาธิในการเรียน เบื่อหน่ายการเรียน และมีพฤติกรรมทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม ในการที่จะทำให้เกิดการส่งเสริมสุขภาพอนามัยนั้น ต้องอาศัยการบริหารงานเป็นเครื่องมือที่สำคัญ จากการศึกษาจากรายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จะเห็นได้ว่าโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีการบริหารจัดการด้านสุขภาพที่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน โรงเรียนไม่มีแบบแผนและวิธีการดำเนินการอย่างเป็นระบบให้ได้ผลตามที่โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอนามัยของกระทรวงสาธารณสุขกำหนดไว้ และทุกฝ่ายขาดความเข้าใจในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพที่ถูกต้อง

จากปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่พบนั้น ซึ่งทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มีความสอดคล้องและมีความเหมาะสม โดยผู้วิจัยได้นำหลักธรรมเพื่อนำมาใช้ในการส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กล่าวคือ สัปปุริสธรรม 7 ธรรม

ของสัตตบุรุษหรือการเป็นคนดีที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นหลักธรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการบริหารอย่างสมบูรณ์ ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารนำไปใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยประกอบไปด้วย ธรรม์ญญาตา (รู้จักเหตุผล) อัตถัญญาตา (รู้จักผล) อัตตัญญาตา (รู้จักตน) มัตตัญญาตา (รู้จักประมาณ) กาลัญญาตา (รู้จักกาล) ปริสัจญญาตา (รู้จักชุมชน) ปุคคัลโปปรัญญาตา (รู้จักบุคคล) ซึ่งนำมาใช้ในการบริหารงานการส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยทั้งหมด 10 องค์ประกอบ ซึ่งผู้วิจัยนั้นได้มีการสังเคราะห์และต้องการที่จะพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1. นโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน 2. การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ 3. การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน 4. การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยนำประยุกต์กับหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อทราบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปุริสธรรม ๗ และแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 40 โรงเรียน ทั้งหมด 480 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 40 โรงเรียน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่าง

ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนั้น ใช้กลุ่มตัวอย่างได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 40 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 218 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

1. กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน/รูป ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 3 รูป/คน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 รูป/คน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัย จำนวน 3 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

4. สรุปผลการวิจัย

4.1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษา ในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) รองลงมา คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$) ถัดมา คือ ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$) ส่วนด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$)

4.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ตามสมมติฐาน

1) เปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) เปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ

แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3) เปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 **จำแนกตามระดับการศึกษา** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

4) เปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 **จำแนกตามตำแหน่ง** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

5) เปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 **จำแนกตามประสบการณ์** พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

4.3 แนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสี่ปรัศธรรม 7

1) **ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน** คือ ความปลอดภัยเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ซึ่งอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้ ทุกเมื่อ ในฐานะของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดมาตรการ เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดภายในโรงเรียน แนวทางที่ผู้บริหารจะสร้างและวางแผนการรักษาความปลอดภัยให้แก่นักเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย โดยร่วมกันวางแผนป้องกัน แก้ไข ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงาน จึงจำเป็นต้องมีมาตรการและกิจกรรมเพื่อให้รับประโยชน์สูงสุดตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทั้งนี้โยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้บริหารควรมี MOE Safety center คือ ศูนย์ความปลอดภัยประจำโรงเรียน โดยมีการกำหนดมาตรการด้านความปลอดภัยตลอดจนการให้การช่วยเหลือเพื่อให้โรงเรียนลดอุบัติเหตุ และมีความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนมีภารกิจและความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาต้องดำเนินการอย่างทั่วถึง

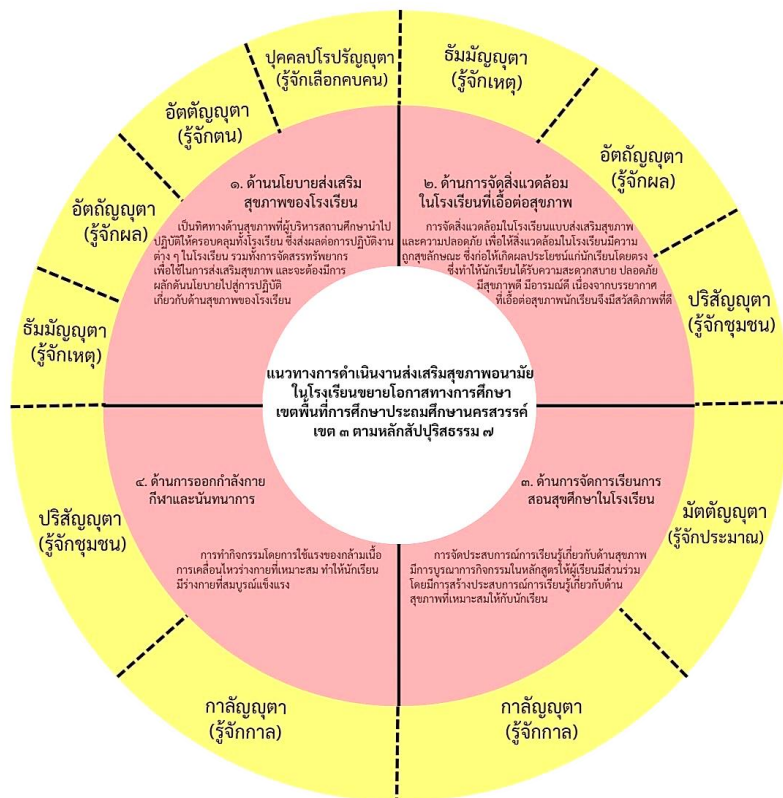
2) **ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ** คือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะตระหนักถึงสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุภายในโรงเรียน รวมถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น ทั้งระดับเริ่มต้นและรุนแรงได้อย่างดี ดังนั้นการที่จะป้องกันการเกิดไฟฟ้าลัดวงจรในโรงเรียนจะต้องวางกฎระเบียบในการปฏิบัติตนให้กับบุคลากรทั้งครู นักเรียน ถือปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมาตรการให้ความปลอดภัย เป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่

เกิดขึ้นจากประสบการณ์ ซึ่งทุกฝ่ายต้องร่วมกันแสวงหาแนวทางที่เป็นรูปธรรมในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน ให้ได้เรียนรู้ด้วยความสุข ที่จะดูแลตนเองให้ปลอดภัยท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ลุดอุบัติเหตุและ อุบัติภัย ที่จะก่อให้เกิดความเสียหายแก่นักเรียนที่สำคัญ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่ควรวางแผน เกี่ยวกับการลดอุบัติเหตุจากการเกิดไฟฟ้าลัดวงจรของโรงเรียนให้มีขั้นตอน แนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อลดการ เกิดไฟฟ้าลัดวงจรเกิดขึ้น ถ้าเราทุกคนต่างช่วยกันเป็นหูเป็นตาก็จะทำให้ไม่เกิดไฟฟ้าลัดวงจรที่ทำความเสียหาย เกิดขึ้นได้ ตลอดจนควรจัดให้มีภาคีเครือข่ายมาช่วยกันในการป้องกันอุบัติเหตุจากไฟฟ้าลัดวงจร คือ ผู้นำ ชุมชน ซึ่งการดำเนินการจะช่วยป้องกัน และลดภัยที่อาจจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน คือ การล่องละเมียดทางเพศเป็นภัย ใกล้ตัวที่อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคนในสังคมไทย โดยเฉพาะการล่องละเมียดทางเพศนักเรียน ซึ่งการล่องละเมียดทาง เพศนักเรียนถือเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมจะต้องหาวิธีช่วยเหลือ รวมถึงการหามาตรการป้องกันอย่างเร่งด่วน สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่เด็กนักเรียนมีความใกล้ชิดมากที่สุดรองลงมาจากรอบครัว โดยสถานศึกษาจะต้อง คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของนักเรียนเป็นหลัก ให้เด็กนักเรียนได้อยู่ในสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มีความ ปลอดภัย ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาจัดตั้งศูนย์คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนซึ่งถูกล่องละเมียดทางเพศ ของสถานศึกษา ในการช่วยให้คำปรึกษา แนะนำ เรื่องของความเสียหายหรือการแก้ปัญหาการถูกล่องละเมียดทาง เพศของนักเรียน เพราะโรงเรียนเป็นสถานศึกษาที่ให้ความรู้และพัฒนาคนและเปรียบเสมือนบ้านที่ให้ความ อบอุ่นและความปลอดภัย โดยโรงเรียนต้องดำเนินการร่วมกับหน่วยงานรัฐและภาคีเครือข่าย ชุมชน ผู้ปกครอง โดยเน้นประเด็นการหาหรือมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่นักเรียนที่มีปัญหาด้านการถูกล่องละเมียดทางเพศ ได้ทันท่วงที

4) ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ คือ การออกกำลังกาย การเล่นกีฬา และ กิจกรรมนันทนาการนั้นเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาร่างกายให้มีความแข็งแรงมากขึ้น โรงเรียนเป็นสถานที่ที่สามารถ ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนในประเทศมีพฤติกรรมการออกกำลังกาย เพื่อสมรรถภาพทางกายและเพื่อสุขภาพ มีเจตคติที่ดีต่อการออกกำลังกายและเล่นกีฬา ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโครงการส่งเสริมทักษะทางการ การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ โดยใช้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย เพื่อให้นักเรียนรักการออกกำลังกาย และมีทักษะทางด้านกีฬา มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง ซึ่งได้ตระหนักต่อการพัฒนาทางด้านสุขภาพอนามัย ทางด้านการออกกำลังกายให้เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน เพราะจะทำให้เกิดสุขภาพอนามัยที่ แข็งแรง ส่งเสริมสมรรถภาพร่างกายให้มีความคล่องแคล่วยิ่งขึ้น มีคุณธรรม จริยธรรม และหลีกเลี่ยงอบายมุข อีกทั้งเป็นประสบการณ์หนึ่งที่นักเรียนควรได้รับและเป็นการฝึกความสามัคคี ความมีน้ำใจเป็นนักกีฬา ที่จะ ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิต

5. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย

6. อภิปรายผล

6.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

การศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า สภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านรายด้านพบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด ถัดมา คือ ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนในสังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีการนำนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาสุขศึกษา โดยมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับ มีนา โอราววัฒน์ ได้ศึกษา การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคกาญจนบุรี เขต 3 พบว่า การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 ทั้ง 10 องค์กรปกครอง โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสอดคล้องกับ ประสาน มีมาก ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและ ปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า กระบวนการของกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ เพื่อเป็นทิศทางแก่โรงเรียนให้เกิดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพและ ป้องกันโรคทั้ง ๑๐ องค์กรปกครองโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน

6.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน โดยด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน และด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ พบว่า ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อชีวิตเป็น ซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงมีการดูแลสุขภาพตนเอง โดยคำนึงถึงการมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งได้สอดคล้องกับ จุริพร คงเฉลิม ได้ศึกษาเรื่อง วิถีชีวิตการส่งเสริมสุขภาพนิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า เพศ อายุ สาขาวิชาที่ต่างกัน มีวิถีชีวิตการส่งเสริมสุขภาพโดยรวมไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน พบว่า ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน และด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ จากสถานการณ์ของสังคม ปัจจุบันทำให้มีการตระหนักในการดูแลสุขภาพมากขึ้น ซึ่งทำให้ความแตกต่างของอายุที่มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพไม่แตกต่างกัน เพราะทุกช่วงวัยล้วนมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านสุขภาพ และให้ความสำคัญต่อสุขภาพทั้งสิ้น สอดคล้องกับ วรณวิมล เมฆวิมล ศึกษาเรื่อง ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของบุคลากร ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา พบว่า อายุ สถานภาพสมรส ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ กล่าวคือ ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน พบว่า ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน แตกต่างกัน ส่วนด้านอื่นไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นโยบายการส่งเสริมสุขภาพอนามัยเป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของคนทุกช่วงวัย ซึ่งค่อนข้างมีรายละเอียดมาก เกี่ยวกับวิธีการดูแลสุขภาพ ซึ่งอาจต้องใช้

ศาสตร์ความรู้เข้ามาช่วย โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยของโรงเรียนแตกต่างกัน เนื่องจากวิถีภาวะทางด้านความรู้มีผลต่อความเข้าใจในด้านสุขภาพ สอดคล้องกับ ดำรงค์ศักดิ์ เกี้ยวเพ็ง ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนเขตห้วยขวาง จะเห็นได้ว่าการศึกษามีส่วนสำคัญต่อการผลักดัน ประชาชนให้หันมาสนใจการสร้างเสริมสุขภาพมากขึ้น

สมมติฐานที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน จึงพบว่า ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ และด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การดำเนินงานด้านการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน เป็นงานในเรื่องของการดูแลสุขภาพและส่งเสริมการมีสุขภาพที่ดี ซึ่งไม่ว่าสถานภาพหรือตำแหน่งใดทุกคนล้วนมีความคิดเห็นที่จะส่งเสริมสุขภาพพลามัย เพราะการส่งเสริมสุขภาพเป็นสิ่งที่สำคัญต่อบุคลากรทุกคนในโรงเรียน สอดคล้องกับ ณัฐชัย สนธิเณร ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคกับสภาวะสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาล เจ้าพระยายมราชจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การศึกษามีความสัมพันธ์กับสภาวะสุขภาพของบุคลากร ไม่พบความแตกต่างของตำแหน่ง อายุ รายได้ สถานภาพสมรส

สมมติฐานที่ 5 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน จึงพบว่า ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ และด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมสุขภาพอนามัยเป็นสิ่งที่ทุกคนสามารถเรียนรู้และเข้าถึงได้ จึงทำให้ไม่ว่าจะมีประสบการณ์หรือไม่มีประสบการณ์ก็สามารถเข้าใจและเรียนรู้ได้เช่นกัน จึงทำให้ประสบการณ์ไม่มีผลต่อการคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ สอดคล้องกับ เทวีพันธ์ เยาวไสย และสิวะกรณ์ กฤษณสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาแนวทางการ บริหารส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยของโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน

6.3 เพื่อเสนอแนวทางการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักสัปปริสธรรม 7

1) ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ผู้บริหารควรคำนึงถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการส่งเสริม ป้องกันและตระหนักถึงในด้านอุบัติเหตุ ภัยอันตราย (รู้จักตน) ซึ่งต้องรู้จักเหตุที่จะต้องมีการดูแลรักษาความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากรให้ห่างไกลจากอุบัติเหตุ (อัมมัญญาตา รู้จักเหตุ) ซึ่งจะทำให้

ทุกคนได้รับความปลอดภัยและรู้สึกที่โรงเรียนปลอดภัยและมีความมั่นใจที่จะมาเรียนมากขึ้น (อัตถ์ณฤตา รู้จักผล) อีกทั้งควรมีการกำหนดมาตรการเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัดภายในโรงเรียน ซึ่งแนวทางที่ผู้บริหารจะสร้างและวางแผนการรักษาความปลอดภัยให้แก่แก่นักเรียนนั้น เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่าย โดยร่วมกันวางแผนป้องกัน แก้ไข ควบคุม กำกับ ติดตาม ประเมินผล ซึ่งตรงกับหลักปุกคัลปโรปรัชญา รู้จักเลือกคบคน ดังนั้น จึงเป็นภารกิจของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการอย่างทั่วถึง มีคุณภาพ โดยคำนึงความปลอดภัยของนักเรียน เป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะนอกจากจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขแล้วยังมีผลต่อการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ของนักเรียนอีกด้วย **ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** นโยบายการส่งเสริมสุขภาพด้านความปลอดภัย เป็นสิ่งสำคัญต่อนักเรียนเพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังนั้นจึงเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีคู่มือการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ในการดำเนินงานเกี่ยวกับระบบการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ ปานหทัย ประสานสุข ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสิริมงคลานุสรณ์อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมสามารถฝึกทักษะในด้านต่าง ๆ ทั้งการฝึกทักษะในการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย ที่จะลดการเกิดอุบัติเหตุที่จะเป็นกระทบต่อทางด้านสุขภาพ สนับสนุนให้ครูและนักเรียนร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

2) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะตระหนักถึงสาเหตุและผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้น (อัมมณฤตา รู้จักเหตุ) ดังนั้นการที่จะป้องกันการเกิดไฟฟ้าลัดวงจรในโรงเรียนผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่ควรวางแผนเกี่ยวกับการลดอุบัติเหตุจากการเกิดไฟฟ้าลัดวงจร อีกทั้งควรจัดให้มีภาคีเครือข่ายมาช่วยกันในการป้องกันอุบัติเหตุจากไฟฟ้าลัดวงจร คือ ผู้นำชุมชน (ปรีสัณฤตา รู้จักชุมชน) ซึ่งจะช่วยป้องกันภัยจากไฟฟ้าลัดวงจรที่อาจจะเกิดขึ้นกับบุคลากรในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ **ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** สิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต หากเราอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะทำให้ร่างกายแข็งแรงจิตใจก็จะแจ่มใส ซึ่งการดำเนินการด้านความปลอดภัยเกี่ยวกับการป้องกันไฟฟ้าลัดวงจรในโรงเรียนก็เป็นอีกส่วนหนึ่ง ที่พัฒนาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ ประสาน มีมาก ได้ศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนรินทร์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารควรตระหนักใน ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนรินทร์ เขต 3 โดยส่วนใหญ่ ได้มุ่งเน้นการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีของโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ได้ วัสดุอาคารสถานที่ที่ได้รับการดูแลมีความเป็นปัจจุบันพร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมจะทำให้ผู้ใช้บริการได้รับอิทธิพลทำให้เป็นคน ละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความสะอาด รักความสงบ ทำให้เข้าใจตนเองและผู้อื่นไปด้วย และสอดคล้องกับสัมฤทธิ์ สมนาม ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาวะของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษานานาชาติ พบว่า ผู้บริหารควรสร้างสภาวะสิ่งแวดล้อมที่ดีงามให้กับนักเรียน นักเรียนส่วนใหญ่

สภาพครอบครัวมีฐานะค่อนข้างยากจน ทำให้นักเรียนไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร ความเป็นอยู่จึงไม่ค่อยดี ในฐานะที่เป็นผู้บริหารจึงควรสร้างเสริมสภาวะทางสิ่งแวดล้อม สถานที่ อุปกรณ์ทางการเรียนเพื่อพัฒนานักเรียนให้หลุดพ้นจากสิ่งแวดล้อมเหล่านี้

3) ด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดตั้งศูนย์คุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียนซึ่งถูกล่วงละเมิดทางเพศของสถานศึกษา ในการช่วยให้คำปรึกษา แนะนำ หรือการแก้ปัญหาการถูกล่วงละเมิดทางเพศของนักเรียน โดยมีมาตรการป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศของเด็กนักเรียน อีกทั้งจัดสถานศึกษาให้มีความปลอดภัยและปราศจากพื้นที่เสี่ยง ตลอดจนสถานการสอนเรื่องเพศศึกษาในวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา (กัลญญดา รู้จักกาล) ซึ่งสถานศึกษาควรเลือกวิธีการ ที่เหมาะสมเข้ามาให้คำแนะนำ ส่งเสริมการป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศของนักเรียนทางเพศได้ทันทั่วถึง มีมติอนุญาต (รู้จักประมาณ) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน เป็นการสร้างเสริมและป้องกันด้านเพศศึกษาให้กับนักเรียน ซึ่งในปัจจุบันการล่วงละเมิดทางเพศเป็นภัยใกล้ตัวที่อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคน โดยเฉพาะการล่วงละเมิดทางเพศนักเรียน ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมจะต้องหาวิธีและมาตรการป้องกันอย่างเร่งด่วน ซึ่งสอดคล้องกับ Botvin, Gilbert J. Schinke, Steven & Ortandi. Mario A. ศึกษาเรื่อง School based health promotion : Substance abuse and sexual behavior เป็นงานวิจัยที่นำเสนอการแก้ไขปัญหาการส่งเสริมด้านสุขภาพ โดยผู้บริหารควรส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศสัมพันธ์ การป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ (STDS) เพื่อให้นักเรียนรู้จักการป้องกันความรุนแรงเรื่องเพศศึกษามากขึ้น และสอดคล้องกับ St. Leger, L.H. & other ได้ทำการศึกษาเรื่อง The opportunities and effectiveness of the health promoting primary school in improving child health a review of the claim and evidence เป็นวิจัยโครงการสุขภาพในโรงเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า คือ ผู้บริหารมีการกำหนดหลักสูตรด้านการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน สนับสนุนด้านสุขภาพในโรงเรียน ตลอดจนการพัฒนาการเรียนการสอนอย่างมืออาชีพและยั่งยืน

4) ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำโครงการส่งเสริมทักษะทางด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ (กัลญญดา รู้จักกาล) โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในด้านการกีฬาด้วย (ปรีศัญญดา รู้จักชุมชน) เพราะจะทำให้เกิดสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง ช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ เป็นการสร้างเสริมสุขภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ ซึ่งมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกายและกีฬาเป็นเครื่องมือพัฒนาให้เกิดความสมดุลและมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ เอกสิษฐ์ หาแก้ว ศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการโปรแกรมกิจกรรมทางกาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุ พบว่า ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมทางกายเพื่อส่งเสริมสุขภาพนักเรียน ให้ตระหนักถึงความสำคัญของการออกกำลังกาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนผู้สูงอายุให้ มีสุขภาพที่แข็งแรงมากขึ้น และสอดคล้องกับ Jessie-Lee D ได้ศึกษาเรื่อง โปรแกรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประเทศแคนาดา นั้น เพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีสุขภาพดี โดยใช้วิธีการแบบองค์รวม โดยผู้บริหารสถานศึกษาให้สำคัญ

ในด้านโภชนาการ และการออกกำลังกาย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน และสอดคล้องกับ Ciaran ได้ศึกษาเรื่อง กลยุทธ์ในการจัดกิจกรรมพลศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดกิจกรรมพลศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยง ปัญหาสุขภาพ มีพัฒนาการและพื้นฐานทางกีฬา ด้านพัฒนาการทางสังคมและการอยู่ร่วมกัน

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรกำหนดนโยบายส่งเสริมการออกกำลังกาย กีฬา นันทนาการ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำไปพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษา

2) จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน และสนับสนุนให้โรงเรียนมีการใช้นโยบายด้านสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ในโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านนโยบายส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านการบริหารงานบุคลากรด้านการจัดการเรียนการสอนสุขศึกษาในโรงเรียน และด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ เพื่อให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน

2) ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาและให้ความสำคัญด้านสุขภาพอนามัยของบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนมากขึ้น เพื่อช่วยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพร้อมที่จะเรียนรู้มากขึ้น

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพอนามัย ระหว่างโรงเรียนที่มีการพัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยอย่างต่อเนื่อง กับโรงเรียนที่พัฒนาด้านการส่งเสริมสุขภาพอนามัยอย่างไม่เป็นระบบ เพื่อทำให้ทราบความแตกต่าง และนำผลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาต่อไป

2) ควรศึกษาแนวทางในการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพอนามัยในโรงเรียนในด้านที่หลากหลาย เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านสุขภาพที่ครอบคลุมด้านสุขภาพของบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนในโรงเรียนมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม.

กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). หลักสูตรการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ.

กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. (2560). คู่มือโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ฉบับปี 2560. กรุงเทพมหานคร: กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข.

จूरีพร คงเฉลิม. (2556). วิถีชีวิตการส่งเสริมสุขภาพพระระดับบัณฑิตศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ณัฐชัย สนธิเณร. (2556). พฤติกรรมสร้างเสริม สุขภาพและป้องกันโรคกับสภาวะสุขภาพของบุคลากรในโรงพยาบาลเจ้าพระยาอภัยมหาราชจังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมสุขภาพ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ดำรงศักดิ์ เกี้ยวเพ็ง. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนในเขตห้วยขวาง กรุงเทพมหานคร (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการองค์การ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.

เทวีพันธ์ เยาวไสย และสิวะกรรม กฤษณสุวรรณ. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารส่งเสริมสุขภาพภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์ (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ประสาน มีมาก. (2555). สภาพและปัญหาการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

ปานหทัย ประสานสุข. (2561). การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสิริมังคลานุสรณ์. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 1(1).

มีนา โอราววัฒน์. (2558). การบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรรณวิมล เมฆวิมล. (2557). **ภาวะสุขภาพและพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพของบุคลากร ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา** (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสุขศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สัมฤทธิ์ สมนาม. (2561). **การพัฒนารูปแบบพัฒนาสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก** (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

Botvin, Gilbert J, Schinke, Steven and Orlandi, Mario A. (2017). **School-based health Promotion**. Substance abuse and sexual behavior. Cornell University Medical College: USA.

Ciaran. Strategies for organizing physical education activities. (2017). **Shaping Public Health in a New Europe**. New York: MC Hall.

Jessie-Lee D. (2015). **โปรแกรมโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพประเทศแคนาดา**. Substance abuse and sexual behavior. Cannada University Medical College: USA.

St. Leger, L. and Nutbeam, D. (2019). **“Evidence of effective health promotion in schools.** in Boddy, D. (ed.). The Evidence of Health Promotion Effectiveness. Shaping Public Health in a New Europe. European Union: Brussels.

แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักกวีธรรม
Guidelines for Developing Leadership Skills in the 21st Century Based on
Uddhi-Dhamma for School Administrators in Tha Tako District of
Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3

อัญญา ปัจยะโคทา

Ananya Patjayakhota

พระเทพปริยัติเมธี

Phra Thep Pariyatmethee

ปฏิธรรม สำเนียง

Pratitham Samniang

ครุศาสตรมหาบัณฑิต พุทธบริหารการศึกษา

Master of Education Buddhist Educational Administration

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email : yingthai21142@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 27 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบเทียบความคิดเห็น และหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักกวีธรรม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงผสมผสาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 ใช้วิธีสัมภาษณ์ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1. สภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก คือ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ 2. การ

เปรียบเทียบความคิดเห็นทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กล่าวคือ เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ พบว่าโดยภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ 3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักคุณธรรม พบว่า 1) ด้านทักษะการสื่อสาร ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศโน้มน้าวใจใจของการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือ และเป็นผู้ที่มีคนศรัทธา 2) ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างรอบคอบ ฝึกการระดมสมอง ของบุคคลหลายฝ่าย พยายามหาสิ่งที่สามารถจุดประกายความคิดใหม่ 3) ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้และความสามารถของตนเองอยู่เสมอ เพื่อนำมาประกอบการคิดวิเคราะห์รอบด้าน ทั้งกล้าคิด กล้าตัดสินใจ 4) ทักษะความร่วมมือ ผู้บริหารควรพัฒนาในการสร้างทีมเพื่อให้บุคลากรผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมจัดการประชุมออกความคิดเห็นอยู่เสมอ

คำสำคัญ : ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21, หลักคุณธรรม, ทักษะความร่วมมือ

ABSTRACT

The study consisted of the following objectives to investigate to compare opinions toward and to propose guidelines for developing leadership skills in the 21st century based on *Vuddhi-Dhamma* for school administrators in Tha Tako District of Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3. The study used a mixed-method research design using Likert scale questionnaire with a reliability of 0.96. Semi-structured interviews with nine key informants were used to acquire qualitative data. The obtained data were analyzed by content analysis.

From the study, the following results are found: 1) The leadership skills in the 21st century of school administrators in Tha Tako District of Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3 is overall at a high level. When each aspect is vision skills, creative thinking skills, cooperative skills and communication skills. 2) The results of comparing the opinions toward the development of leadership skills in the 21st century for school administrators in Tha Tako District of Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3 classified by personal factor such as genders, ages, positions, and experiences revealed that there is no difference in opinions among school administrators, thus the null hypothesis was rejected. 3) The guidelines for developing leadership skills in the 21st century based on *Vuddhi-Dhamma* for school administrators in Tha Tako District

of Nakhonsawan Primary Education Service Area Office 3 are as follows: (1) On communication skills, in which administrators should create an environment that encourages teachers and educational employees to participate, and administrators should be reliable as well as trustworthy; (2) On creative thinking skills, in which administrators should build a thought process based on analytical, synthesizing, meticulous, and reasonable skills, as well as brainstorming from many departments in order to find anything that can spark new ideas; (3) On vision skills, in which the administrators should broaden their knowledge and skills as a foundation for thinking critically and making sound decisions; and (4) Cooperative skills, in which the administrators should create a teamwork environment in which relevant employees may participate in thinking, making decisions, taking responsibility, having meetings, and sharing ideas.

Keywords : The leadership skills in the 21st century, *Vuddhi-Dhamma*, Cooperative skills

1. บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการนั้นตระหนักถึงความสำคัญยุทธศาสตร์ชาติในด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ของชาติ การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพของวัยผู้สูงอายุ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพของคนตลอดช่วงชีวิต ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์ อยู่ในสภาวะการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศซึ่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์นั้น ต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เป็นไปอย่างมีความรวดเร็ว ทำให้การจัดการศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์มีปัญหาทั้งในด้านคุณภาพผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา คุณลักษณะและทักษะ อยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ นอกจากนี้สังคมยังต้องการผู้ที่มีความรู้ความสามารถ จึงต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีศักยภาพตามมาตรฐาน มีความรู้ที่เท่าทันโลก มีคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นพลเมืองที่ดี โดยทุกภาคส่วนของสังคมต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

นโยบายและแนวทางดำเนินงานในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี มีวินัย มีความรักในสถาบันหลักของชาติ ตลอดจนยึดมั่นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อบ้านเมือง และทักษะที่จำเป็นของโลกในศตวรรษที่ 21 อย่างมีความครบถ้วน มีทักษะด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ การคิดขั้นสูง นวัตกรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความรู้ความสามารถในการแข่งขัน ตามแนวทางยุทธศาสตร์ (พ.ศ.2561-2580) แผนพัฒนาการศึกษา มาตรฐาน

การศึกษา และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการกระจายอำนาจในการดำเนินงานไปยังระดับพื้นที่การศึกษา

จากการศึกษารายงานประจำปี เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพน้อยและคุณภาพของผู้เรียนในการเรียนถดถอยลงไม่สอดคล้องกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากการบริหารงานของผู้อำนวยการสถานศึกษา ขาดการพัฒนาข้อมูลสารสนเทศ และเทคโนโลยีต่าง ๆ อีกทั้งขาดการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องด้วยวิธีการที่หลากหลาย การรู้ไม่เท่าการเปลี่ยนแปลงโลกยุคใหม่ การสื่อสารที่ไม่ตรงกัน การขาดทักษะการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษา เห็นได้ว่าผู้บริหารนั้นยังขาดภาวะผู้นำที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี ขาดการส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการโลกยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ขาดความตระหนักในการวางแผนเพื่อพัฒนาการนำแผนการปฏิบัติประจำปีสู่การปฏิบัติยังไม่เป็นไปตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดไว้

ภาวะผู้นำนั้นเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นที่ไปตามมาตรฐานที่กำหนด ทั้งในด้านทักษะของการสื่อสาร ซึ่งมีวิธีการถ่ายทอดเนื้อหาสาระและศิลปะการพูดให้มีความเข้าใจตรงกัน ทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีความริเริ่มที่จะทำสิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนา นวัตกรรมต่าง ๆ ทักษะวิสัยทัศน์ โดยมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายสู่การเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัย ทันต่อเทคโนโลยี รวมทั้งทักษะความร่วมมือ โดยบุคลากรนั้นมีความรักความร่วมมือกันที่จะพัฒนาสถานศึกษาในทุกฝ่าย

จากปัญหาด้านทักษะภาวะผู้นำดังกล่าวที่พบ ในทางพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่มีความสอดคล้องอยู่มากและมีความเหมาะสมที่แตกต่างกันไป โดยผู้วิจัยได้นำหลักธรรมที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้โดยตรง กล่าวคือ วุฒิธรรม ธรรมเป็นเครื่องเจริญ หรือธรรมที่ก่อให้เกิดความเจริญงอกงาม เป็นหลักธรรมที่เกื้อกูลต่อการศึกษาเพื่อการพัฒนาปัญญาให้เจริญขึ้น ช่วยให้ผู้บริหารบริหารจัดการสถานศึกษาสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยประกอบไปด้วย สปัปฺริสสังเสวะ คือ ผู้บริหารคบคนดีมีปัญญา เสวนากับท่านผู้รู้ ซึ่งสัทธรรมสวณะ คือ ผู้บริหารเอาใจใส่ศึกษาความรู้ อีกทั้งโยนิโสมนสิการ คือ ผู้บริหารมีกระบวนการคิดวิเคราะห์ การพิจารณาเหตุผลที่ดีถูกวิธี และธรรมานุธรรมปฏิบัติ คือ ผู้บริหารมีความสามารถนำความรู้ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้ถูกต้อง

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอท่าตะโก ว่ามีสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เป็นอย่างไร ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลแตกต่างกันหรือไม่ และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ทักษะวิสัยทัศน์ (Vision Skill) 2) ทักษะความคิดสร้างสรรค์ (Creativity Skill) อีกทั้ง 3) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skill) และ 4) ทักษะความร่วมมือ (Collaboration Skill) โดยมีการ บูรณาการเข้ากับหลักของวุฒิธรรม

ให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอท่าตะโก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

2.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

2.3 เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักคุณธรรม

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและเปรียบเทียบความคิดเห็นทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

1) ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 43 โรงเรียน จำนวน 545 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง (Sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 43 โรงเรียน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) แบบเป็นสัดส่วน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่ม ตามสัดส่วนของประชากรผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้กลุ่มตัวอย่างได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 43 โรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 230 คน

3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ แบบสอบถามความคิดเห็นที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

ระยะที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ ๒๑ ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต ๓ ตามหลักคุณธรรม

1) กลุ่มเป้าหมาย/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน/รูป ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม จำนวน 3 รูป/คน ผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการบริหารการศึกษา จำนวน 3 รูป/คน ผู้ที่มีความรู้ด้านทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 จำนวน 3 รูป/คน

2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)

4. สรุปการวิจัย

4.1 เพื่อศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

จากการศึกษาสภาพของทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) จากผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 230 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และมีอายุระหว่าง 20-40 ปี จำนวน 159 คน คิดเป็น 69.1 ดำรงตำแหน่งครู จำนวน 211 คน คิดเป็น 91.7 มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 126 คน คิดเป็น 54.8 ดังนั้น พบว่า สภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 มีภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ และด้านทักษะการสื่อสาร ตามลำดับ

4.2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ผู้วิจัยได้ทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยประกอบไปด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์ พบว่าโดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านทักษะความร่วมมือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักคุณธรรม

1) ด้านทักษะการสื่อสาร (ธรรมานุธรรมปฏิบัติ)

ผู้บริหารควรสามารถสร้างบรรยากาศโน้มน้าวใจในการมีส่วนร่วมของบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารนั้นจะต้องเป็นผู้ที่น่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ มีผู้คนศรัทธา ต้องแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือในการสื่อสาร อันประกอบด้วยคุณลักษณะที่สำคัญ คือ มีความรู้ มีคุณธรรม มีเทคนิคที่ดีในการสื่อสาร การสื่อสารที่ดีจะนำไปสู่การปฏิบัติที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

2) ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ (โยนิโสมนสิการ)

แนวทางการบริหารอย่างมีสติปัญญา ผู้บริหารควรมีกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างรอบคอบ พิจารณาถึงเหตุและผลได้ ต้องฝึกการระดมสมองของบุคคลหลายฝ่าย ควรมีความกล้าหาญ มุ่งมั่น มีไหวพริบดี ชอบสังเกตและไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรค ควรมีทัศนคติที่ดี เป็นผู้ที่จัดการเวลาได้ดี สามารถพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาสได้เสมอ มีความคิดที่จะพัฒนา ตั้งคำถามอยู่เสมอ คิดนอกกรอบ เปลี่ยนมุมมองหลาย ๆ มุมมองให้เห็นในทุก ๆ ด้าน

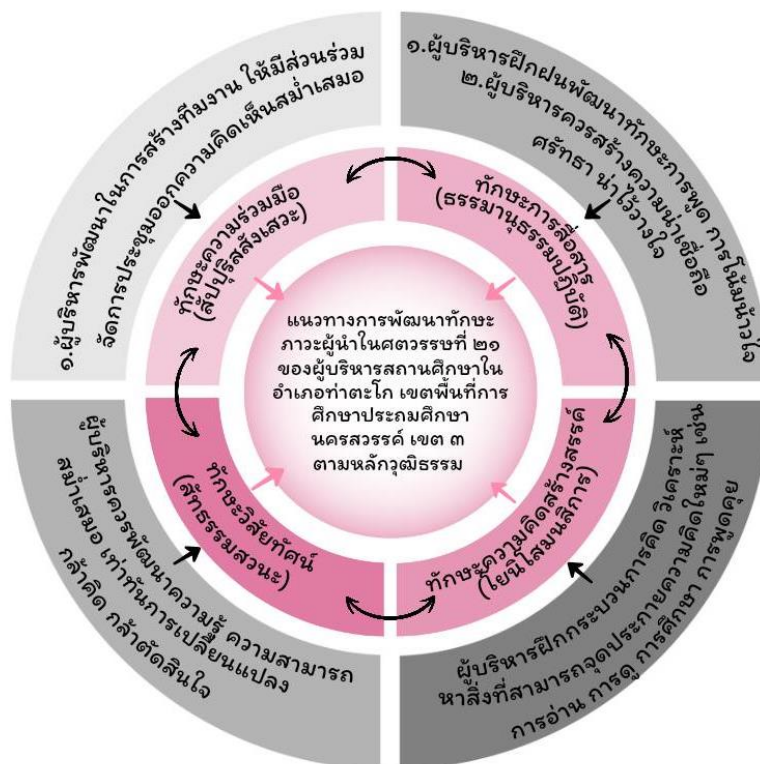
3) ด้านทักษะวิสัยทัศน์ (สัทธรรมสวนะ)

ผู้บริหารไม่ควรยึดติดกับแนวทางเดิม ๆ หมั่นค้นคว้าหาความรู้ แนวคิด วิธีการที่เป็นไปตามยุคตามสมัยเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน ควรรับฟังความคิดเห็นของบุคคลรอบข้าง และหมั่นแสวงหาความรู้อยู่เสมอ หมั่นปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ และรับฟังคำแนะนำที่ดีเพื่อเข้าสู่ความรู้และหนทางที่ถูกต้องที่แท้จริง

4) ทักษะความร่วมมือ (สัพบุรีสังเสวะ)

ผู้บริหารควรพัฒนาในการสร้างทีมงาน เพื่อให้บุคลากรผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการคิด ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติงาน ร่วมรับผิดชอบ และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตลอดเวลาตามแนวทางการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมซึ่งตั้งอยู่บนความโปร่งใส เช่น การจัดประชุมออกความคิดเห็นอยู่เสมอ

5. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 การศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

การศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ด้านทักษะการสื่อสาร อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ **ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก มีทักษะภาวะผู้นำที่อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษานั้นได้รับนโยบายโดยตรง และรับรู้สถานการณ์การบริหารในแต่ละสถานะที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถรับรู้ เหตุการณ์ต่าง ๆ ก่อนผู้ใต้บังคับบัญชา จึงมีความสำคัญและจำเป็นที่จะต้องมียกทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนมีศักยภาพในการเป็นผู้นำอย่างสูงสุด ซึ่งโดยสอดคล้องกับ พรพิมล แก้วอ่อน ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธยาปณิกสูตร ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุทุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 สภาพทักษะภาวะผู้นำของผู้บริหารในภาพรวม อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน

ดังนี้ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ด้านทักษะความร่วมมือ ด้านทักษะการ สื่อสาร และด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ

6.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน โดยด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ และด้านทักษะความร่วมมือ พบว่า ไม่แตกต่างกัน **ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** ทักษะภาวะผู้นำ ในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะสำคัญที่ผู้บริหารและครูผู้สอนทุกคนพึงมี เพื่อให้เท่าทันต่อบริบทในสังคม ซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงควรมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง คำนึงถึงความสำคัญของภารกิจให้เป็นไปในทางทิศทางเดียวกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์ส่วนรวมของสถานศึกษา จะเห็นว่า ระดับความคิดเห็นจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ศรสวรรค์ บุญณกรณชัย ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า เพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน โดยด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ด้านทักษะความร่วมมือ จึงพบว่า ไม่แตกต่างกัน **ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** อายุที่ต่างกันมีภาวะผู้นำไม่ต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีศักยภาพย่อมตระหนักถึงเป้าหมายที่วางไว้เป็นสำคัญ มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกล สามารถที่จะรู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัจจุบัน เนื่องจากคนที่มีอายุต่างกันต้องร่วมงานกับคนหลากหลายช่วงวัยและมีประสบการณ์ที่ต่างกัน จะมีการเรียนรู้และพัฒนาซึ่งกันและกัน เพื่อให้การทำงานประสบความสำเร็จได้ อีกทั้งอายุที่แตกต่างกันแต่ความรู้ความสามารถใกล้เคียงกันที่จะก้าวเข้ามาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย จึงส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีความสอดคล้องกับ รอฮิม สุหลง ได้ทำการศึกษาในเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า อายุที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ไม่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน โดยด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ด้านทักษะความร่วมมือ พบว่า ไม่แตกต่างกัน **โดยทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** ความแตกต่างของตำแหน่งไม่มีผลต่อการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้บริหารและครูมีจุดมุ่งหมายไปในทางเดียวกัน คือสร้างผู้เรียนให้มี

คุณภาพในทุกด้าน จึงส่งผลให้ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่ง มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน จึงสอดคล้องกับ นฤมล คูหาแก้ว ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 พบว่า สถานภาพผู้บริหารและครูผู้สอนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ต่างกันมีความคิดเห็นต่อทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 แตกต่างกัน โดยด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ด้านทักษะวิสัยทัศน์ ด้านทักษะความร่วมมือ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน **ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน แต่ทุกคนได้รับนโยบายแนวปฏิบัติที่เหมือนกัน ผู้บริหารโรงเรียนได้มีการพัฒนาประสิทธิภาพและบริหารจัดการศึกษาตามแนวการกระจายอำนาจ และเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทำให้ครูที่มีประสบการณ์ต่างกันนั้น ได้รับรู้ภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารโรงเรียนเต็มศักยภาพเหมือนกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ัญญา มาศ แดงสีดา ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 พบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

6.3 การเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักคุณธรรม

1) ด้านทักษะการสื่อสาร (ธรรมานุธรรมปฏิบัติ)

ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศใฝ่ใฝ่ของการทำงานมีส่วนร่วมของครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่น่าเชื่อถือได้ น่าไว้วางใจ และเป็นผู้มีคุณศรัทธา ผู้บริหารต้องแสดงให้เห็นถึงความน่าเชื่อถือในการสื่อสาร **ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** การสื่อสารนั้นเป็นทักษะที่มีความสำคัญ อีกประการหนึ่ง ที่จะส่งผลทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการติดต่อสื่อสาร การประสานงานหากมีความเข้าใจตรงกันในสารที่สื่อไปจะทำให้มีการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้สอดคล้องกับ งานวิจัยของ แพรดาว สอนองผั่น เรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานีเขต 3 พบว่า ควรมีทักษะด้านการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ผู้บริหารควรรู้เทคนิคการสื่อสาร การพูดให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่จะพูด

2) ด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์ (โยนิโสมนสิการ)

ผู้บริหารควรมีกระบวนการคิด การวิเคราะห์ สังเคราะห์ อย่างรอบคอบ พิจารณาถึงเหตุและผลได้ ผู้บริหารต้องฝึกการระดมสมองของผู้คนที่หลากหลาย ผู้บริหารต้องพยายามหาสิ่งที่สามารถจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ได้ เช่น การอ่าน การพูดคุยกับผู้บริหารที่เราศรัทธาและเคารพน่าเชื่อถือการดูโทรทัศน์ โดยแนวทางการคิดสร้างสรรค์นั้นต้องผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ พิจารณาหลายด้าน เพื่อให้เกิดผลดีมากที่สุด **ซึ่งทั้งนี้อาจเป็นเพราะ** ความคิดสร้างสรรค์นั้นเป็นพื้นฐานของการคิดที่จะนำไปสู่การพัฒนาสิ่งที่ดี

แปลกใหม่ เกิดจากประสบการณ์หรือการค้นหาคำความรู้ใหม่ ๆ ด้วยตนเองแล้วจึงนำมาปรับปรุง แก้ไขปัญหา และบูรณาการเข้ากับองค์กรของตน ซึ่งสอดคล้องกับ สุเทพ ธรรมะตระกูล ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำขององค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารควรมีความคิดสร้างสรรค์ ต้องเป็นผู้ที่ให้ความสำคัญกับด้านเทคโนโลยีและสามารถนำเอาเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในงานของโรงเรียน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิตา เพลินจิต ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาฝึกใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการปฏิบัติงานและส่งเสริมให้บุคลากรมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนผู้บริหารมีวิสัยทัศน์กว้างไกล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันที่เกิดขึ้น

3) ด้านทักษะวิสัยทัศน์ (สัทธรรมสวนะ)

ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้และความสามารถของตนเองอยู่เสมอ หมั่นหาความรู้จากหนังสือ ประสบการณ์ หรือผู้ที่มีความรอบรู้ในการให้คำปรึกษา อีกทั้งรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคน ก็จะสามารถกำหนดเป้าหมายวิสัยทัศน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ติดตามเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ ในทุกด้าน เพื่อที่จะนำมาประกอบการคิดวิเคราะห์ ถัดมา ถัดคิด ถัดตัดสินใจ สามารถมองย้อนกลับไปข้างหลังและข้างหน้า มองผลกระทบและแนวโน้มต่าง ๆ ได้ สามารถมองภาพรวมขององค์กรออก **ทั้งนี้ทั้งนั้น อาจเป็นเพราะ** ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ยึดหยุ่นทันต่อการเปลี่ยนแปลง สามารถมองผลกระทบและแนวโน้มได้ มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เพื่อให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยสอดคล้องกับ ธัญวิทย์ ศรีจันทร์ ได้ศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการรองคณบดีนักศึกษา พบว่า การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ควรเรียนรู้ตลอดชีวิต ควรยอมรับความเสี่ยงและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง และได้สอดคล้องกับ สุรรัตน์ โตเชียว ศึกษาในเรื่อง รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 พบว่า การบริหารในยุคใหม่ของผู้หน้านั้นมีความสำคัญต่อการบริหารงานอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะว่าผู้นำยุคใหม่ต้องมีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ทั้งในด้านทักษะการบริหารจัดการ ทักษะด้านความรู้ ความสามารถ ด้านการสื่อสาร และสามารถบริหารงานได้อย่างยุติธรรม ถัดมา ถัดคิด ถัดทำ ถัดแสดงออกมีวิสัยทัศน์กว้างไกล สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาได้ทัน่วงที

4) ทักษะความร่วมมือ (สัพปุริสสังเสวะ)

ผู้บริหารควรพัฒนาการสร้างทีมงานในสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสในการใช้ความคิด การตัดสินใจ การปฏิบัติงาน การรับผิดชอบร่วมกัน และเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมตลอดเวลา ตามแนวทางการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมซึ่งตั้งอยู่บนความโปร่งใสและยุติธรรม **โดยเป็นเพราะ**การทำงานเป็นทีม การร่วมมือกันทำงาน จะส่งผลไปสู่ความสำเร็จของงาน โดยการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน เพื่อให้งานที่ออกมานั้นมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับ แพรดาว สอนองผั่น เรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี

เขต 3 ซึ่งพบว่า ทักษะด้านการสร้างทีมงาน กล่าวคือ ผู้บริหารนั้นควรสร้างความตระหนักในการทำงานเป็นทีมขององค์กร และงานวิจัยของ อรสา มาสิงห์ เรื่อง การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา การวิจัยพบว่า ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นด้วยกันมีทั้งหมด 6 ทักษะ คือ ด้านการวางแผน ด้านการสร้างทีมงาน ด้านการสื่อสาร ด้านการจูงใจ ด้านการแก้ปัญหา และด้านการสร้างมนุษยสัมพันธ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา กัลยาลัง ในเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตรฝึกอบรม โดยใช้ทฤษฎีเพื่อเสริมสร้างทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้นำนักศึกษา พบว่า ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 มีความจำเป็นอย่างมาก และควรที่จะส่งเสริมให้เกิดแก่ผู้นำนักศึกษา ได้แก่ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การตัดสินใจ และการควบคุมตนเอง และสอดคล้องกับ สุเทพ ธรรมะตระกูล ศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำขององค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งพบว่า ผู้บริหารควรมีความสามารถในการแก้ปัญหาแบบการใช้ความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความร่วมมือทั้งภายในภายนอกเพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมใหม่

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากการศึกษาสภาพทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะโก เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมากแต่มีบางด้านที่ยังอยู่ในระดับน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านทักษะการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงจำเป็นต้องปรับปรุงและพัฒนา โดยผู้บริหารต้องพูดจาชัดเจน และมีเทคนิคการโน้มน้าวใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

2) จากการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของผู้นำในแต่ละข้อมีบางข้อที่มีระดับน้อยกว่า พฤติกรรมข้ออื่น ดังนั้น ผู้นำควรมีการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 โดยนำหลักคุณธรรมเข้าไปปรับใช้ เพื่อประสิทธิภาพในการบริหารงาน

7.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ควรจัดกิจกรรมโครงการที่เกี่ยวกับการสื่อสาร โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนฝึกให้ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารได้ตรงจุด ตรงประเด็น และบุคลากรจะได้เข้าใจชัดเจนตรงกัน เพื่อนำมาปรับใช้กับการทำงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพ การสื่อสารที่ดีจะส่งผลให้บุคลากรปฏิบัติงานได้ถูกต้อง

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานด้านอื่น ๆ เช่น การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานการเงินและงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป

2) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.moe.go.th/> [29 มีนาคม 2565].
- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครสวรรค์. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nswpeo.go.th/main/index>. [29 มีนาคม 2565].
- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. (2565). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nsw3.go.th/core>. [29 มีนาคม 2565].
- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. (2565). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2564**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.nsw3.go.th/core>. [29 มีนาคม 2565].
- ัญญา มาศแดง สีดดา. (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระยอง เขต 1** (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ัญญา วิทย์ศรีจันทร์. (2558). **รูปแบบและกลยุทธ์การพัฒนาภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของกรรมการองค์กร นิสิต** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล คุณาแก้ว. (2563). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2** (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- พรพิมล แก้วอ่อน. (2564). **แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ตามหลักทฤษฎีปาปนิค สุตระ** ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนฟ้าอุดม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พรดาว สอนองผัน. (2557). **ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 3** (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รอฮิม สุหลง. (2565). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาในสามจังหวัด ชายแดนภาคใต้** (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). **ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1** (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการ บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกริก.

- ศศิตา เพลินตา. (2558). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สุเทพ ธรรมะตระกูล. (2558). การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำขององค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ (รายงานการวิจัย, กลุ่มวิชาจิตวิทยาและการแนะแนว). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- สุรรัตน์ โตเขียว. (2560). รูปแบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 (ดุขฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อรสา มาสิงห์. (2560). การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชน:

กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดข่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

An Educational Social Work System for Disadvantaged Children:

A Case of Wat Taljedcho Mueng Angthong Province

พระครูพิบูลพัฒน์พิมล (วิบูลย์)

Phrakruephiboolphatthanaphimol (Wibool)

พระวิเทศพรหมคุณ

Phrawithesphromkhun

ครุศาสตรมหาบัณฑิต พุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Master of Education Buddhist Educational Administration

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email : napadon@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดข่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง 2) เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชน: 3) เพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชน: 4) เพื่อประเมินและรับรองระบบพัฒนาสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชน :

การวิจัยนี้ใช้แบบพัฒนา กล่าวคือ การสำรวจ และการสัมภาษณ์ เครื่องที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง และแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสด้านการศึกษา จำนวน 108 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีหากลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ Krejci, R. V. & Morgan, D. W.

ผลการวิจัย

1) ค้นพบการศึกษ้องค์ความรู้ตามปัจจัยส่วนบุคคล อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 11-15 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 68.52 รองลงมา มีอายุ 16-20 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 68.52 รองลงมา

เพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48 สถานภาพทางครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีบิดามารดาอยู่ครบ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 49.07, ส่วนน้อยที่สุดคือ อยู่เฉพาะมารดา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.06 ระดับชั้นที่กำลังศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04

2) ค้นพบการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.189) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างบรรยากาศในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.426)

3) ค้นพบการพัฒนากระบวนการดำเนินงาน (1) การเตรียมการสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.427) (2) การดำเนินการของกิจกรรมสังคมสงเคราะห์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.366) (3) การใช้สื่อ/อุปกรณ์เพื่อสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.365) (4) การสร้างบรรยากาศในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.426) และ (5) การวัดผลและการประเมินผลกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.392)

4) ค้นพบการประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ รับรองโดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ การสอบ Focus Group Discussion จำนวน 12 รูป/คน เมื่อวันศุกร์ที่ 31 มีนาคม 2566 ณ วัดตาลเจ็ดช่อ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

คำสำคัญ: องค์ความรู้, สังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษา, การศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน

ABSTRACT

The objectives of this research were four-fold, 1) to study acknowledgement an educational social work system for disadvantaged children. 2) To evaluate problem and wanted an educational social work system for disadvantaged children. 3) To develop social welfare system for an educational social work system for disadvantaged children. 4) To evaluate and guarantee an educational social work system for disadvantaged children.

This was a Research and Development research using Survey Research and by Interview Research. The tools used for research mean Interview for key performance 10 persons by Purposive Sampling and Questionnaire answer by disadvantaged children as 108 persons. Then researcher choose by using Krejci, R. V. & Morgan, D. W. table.

Major founding;

1) On the acknowledgement from individual person found that, **age** found that, all the most 11–15-year number 74 persons, then calculate as 68.52, later age 16-20 year then calculate as 31.48. **Sex** found that, all the most were girls' number 74 persons, then calculate as 68.52, later age boys 44 then calculate as 31.48. **Family status**, it was found that, all the most have

been both parents 53 persons then calculate as 49.07, then lowest mother only 10 persons, then calculate as 9.06. Education level found that, all the most they were junior secondary students' number 68 persons, then calculate as 62.96, later high school students' number 74 persons, number 40 persons, then calculate as 37.04.

2) On evaluation of problem and needs, it was found that by all average more level as ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.189), then lowest mean part for social work creation as ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.426).

3) On development social welfare system (1) part for social work preparing by all average more level as ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.427). (2) Part for social work doing by all average more level as ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.366). (3) Part for media / social work appliance by all average more level as ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.365). (4) Part for social work activity creation by all average more level as ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.426). (5) Part for social work evaluation by all average more level as ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.392).

4) On evaluation and assurance of educational social work system from expertise Focus Group Discussion as number 12 persons on Friday 31 March 2023 at Wat Taljedcho Mueng Angthong Province.

Keywords: the acknowledgement, educational social work system, Children

1. บทนำ

จากความเป็นมาของปัญหาหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาครอบครัว สุขภาพอนามัย สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และอื่นๆ ซึ่งเป็นสาเหตุของปัญหาผูกพันกันแบบลูกโซ่ ดังกล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิด หลักเกณฑ์ เกี่ยวกับระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง รวมถึงการศึกษาปัญหาของการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนในสังคมที่ยั่งยืนอันเป็นที่พึงประสงค์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

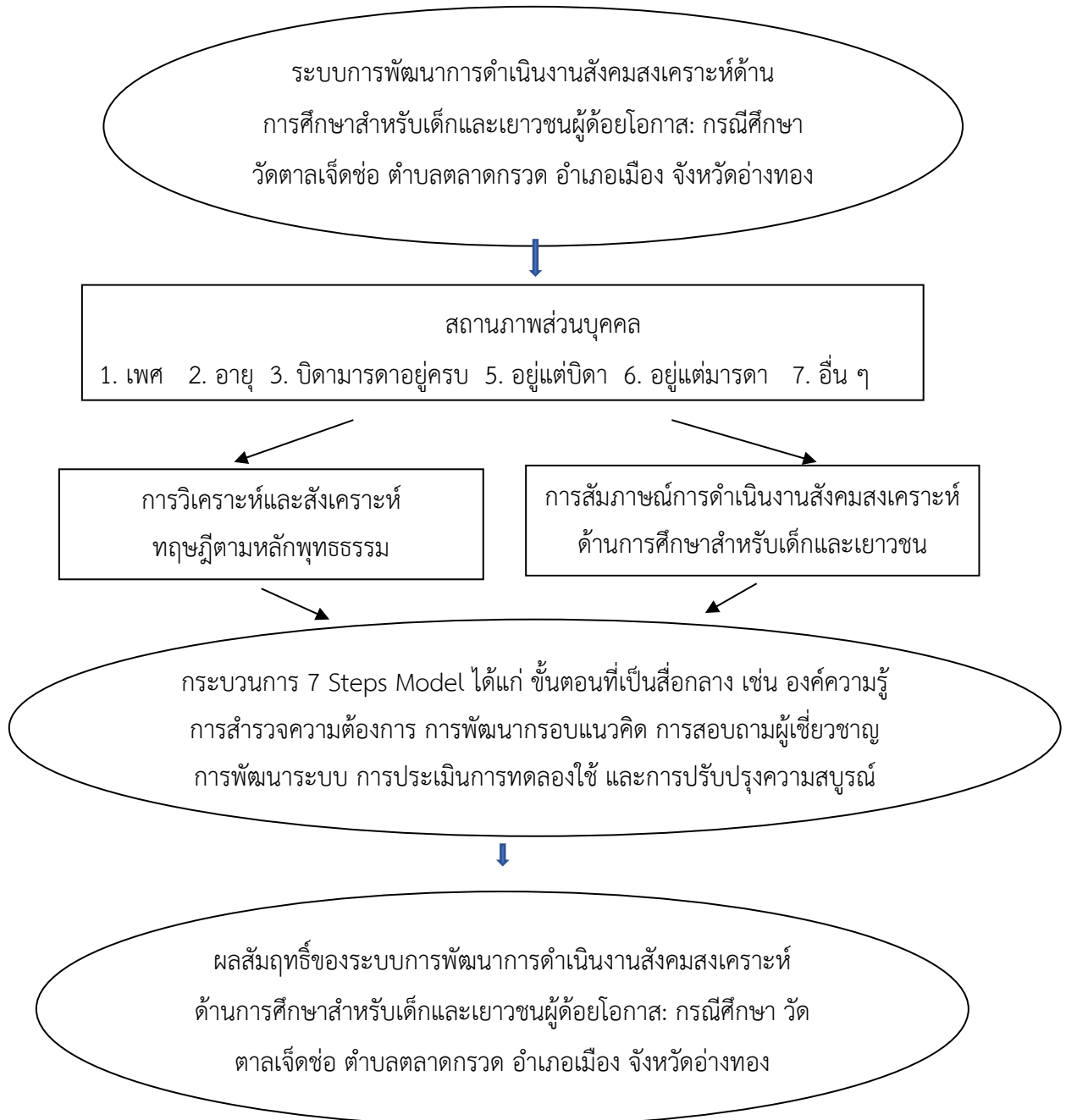
2.2 เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

2.3 เพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

2.4 เพื่อประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน :
กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ในการวิจัย ดังนี้

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยแบบพัฒนา (Research and Development= R&D) กล่าวคือ การสำรวจ (Survey Research) และการพรรณนา (Descriptive Research) และการวิสัมภาษณ์ (Interview Research) ประกอบกับการดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตามขั้นตอนการวิจัยดังนี้

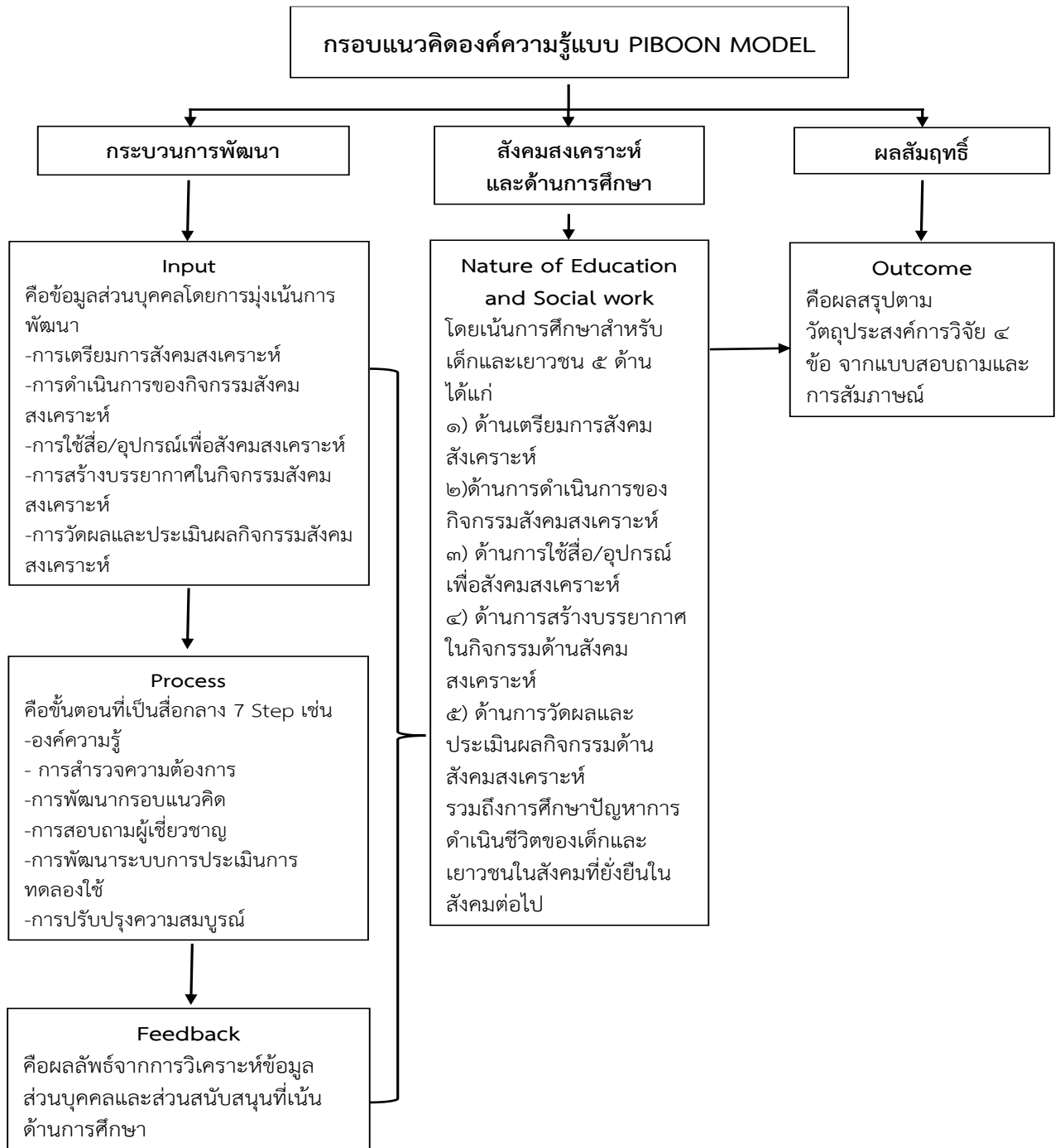
4.1.1 กลุ่มประชากร ได้แก่ เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส วัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง จำนวน 150 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการสัมภาษณ์ (Interview) ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) คือ เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส ที่ได้รับการอุปการะสงเคราะห์ในบริเวณวัดตาลเจ็ดช่อ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง และเจ้าคณะผู้ปกครอง ผู้ปกครอง และประชาชนชาวบ้าน โดยการเลือกการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 10 รูป/คน

4.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถาม คือ เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส จำนวน 108 คน ซึ่งผู้วิจัยใช้ทฤษฎีวิถีหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 108 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 และผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เจ้าคณะผู้ปกครอง ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนชาวบ้าน ในจังหวัดอ่างทอง ซึ่งใช้วิธีการแบบเจาะจงผู้ที่จะทำการสัมภาษณ์ จำนวน 10 รูป/คน ดังตารางแสดงประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
	150	108	10
รวมกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	118		

5. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ระบบการพัฒนากิจการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง เมื่อดำเนินการตามประเด็นปัญหาวัตถุประสงค์ การวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎี สรุปลงเป็นผังองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยตาม Mapping ของ Pibun Model ได้ดังนี้

นิยามตามกรอบแนวคิดองค์ความรู้แบบ PIBUN MODEL

- P = Population** หมายถึง เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาสโดยการสงเคราะห์ด้านการศึกษา
- I = Integration** หมายถึง การบูรณาการสงเคราะห์ด้านการศึกษาและปัจจัย 4
- B = Buddhism** หมายถึง การอบรมขัดเกลาด้วยหลักพุทธธรรมแก่เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส
- U = Understand** หมายถึง การสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ตามหลักพุทธธรรมแก่เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส
- N = Noble** หมายถึง การส่งเสริมด้วยเกียรติและคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชนผู้ด้อยโอกาส

MODEL หมายถึง 7 Steps Model ได้แก่ ขั้นตอนที่เป็นสื่อกลางที่ดำเนินการ เช่น องค์กรความรู้ การสำรวจความต้องการ การพัฒนากรอบแนวคิด การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ การพัฒนาระบบ การประเมินการทดลองการใช้ และการปรับปรุงความสมบูรณ์

6. สรุปผลการวิจัย

6.1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพทางครอบครัว และ ระดับชั้นที่กำลังศึกษา โดยหาค่าความถี่และ ค่าร้อยละ สรุปได้ดังนี้

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุ 11-15 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 68.52 รองลงมา มีอายุ 16-20 ปี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 68.52 รองลงมา เพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 31.48

สถานภาพทางครอบครัว พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีบิดามารดาอยู่ครบ จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 49.07 รองลงมา อยู่เฉพะบิดา จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 29.63 รองลงมา บิดาหรือมารดาเสียชีวิต จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 12.04 ส่วนน้อยที่สุดคือ อยู่เฉพะมารดา จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.06

ระดับชั้นที่กำลังศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 62.96 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04

6.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษา วัดตาลเจ็ดข่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.189) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ 4. ด้านการสร้างบรรยากาศในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.426)

6.3 ระบบการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษสำหรับเด็กและเยาวชน: มีผลสรุปได้ว่า

1. ด้านการเตรียมการสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.427) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ 3. จัดแบ่งงานปกครองเหมาะสมกับหน้าที่ในแต่ละวัน ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.881), 2. ด้านการดำเนินการของกิจกรรมสังคมสงเคราะห์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.366) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 5. มีการให้คำปรึกษาและช่วยแก้ปัญหาเมื่อประสบปัญหาในการศึกษา ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 0.792) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ 2. มีการจัดกิจกรรมตามความรับผิดชอบคุณสมบัติอย่างดี ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.908), 3. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์เพื่อสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.365) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3. มีการประชุมร่วมกันเพื่อหาวิธีแก้ไขข้อบกพร่องหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในด้านการศาสนศึกษา ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.875) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ 1. เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมงานต่อการศึกษาสังคมสงเคราะห์ ($\bar{x} = 4.06$,

S.D. = 1.007), 4. ด้านการสร้างบรรยากาศในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.426) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 5. ไม่มีพฤติกรรมซ้ำเติมผู้ร่วมงานเมื่อเกิดปัญหาในการปฏิบัติตามหน้าที่ในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ($\bar{x} = 4.33$, S.D. = 0.865) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ 1. มีการประชุมมอบนโยบายตรงกับงานด้านการสร้างบรรยากาศ ($\bar{x} = 4.08$, S.D. = 0.978), 5. ด้านการวัดผลและการประเมินผลกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.392) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ 3. จัดระบบรักษาความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินให้ทุกคน ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 0.870) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ 1. มีการสนับสนุนและส่งเสริมผลงานที่ปรากฏให้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ($\bar{x} = 4.16$, S.D. = 0.949)

6.4 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4) เพื่อประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดข่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ด้วยวิธีการสอบ Focus Group Discussion ได้มีคณะกรรมการประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษา รับการรับรอง 12 รูป/คน ตามหลักฐานแสดงยืนยันไว้ในภาคผนวก

7. การอภิปรายผลการวิจัย

มีข้อค้นพบใหม่จากการอภิปรายผลการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาวัดตาลเจ็ดข่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ควรคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

7.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: ด้านการเตรียมการสังคมสงเคราะห์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก พบว่า ควรมีการอบรมหรือพัฒนาสถานที่อยู่ให้ตามความเหมาะสม ควรมีการจัดสายงานปกครองโดยการวิเคราะห์ผังงานในตำแหน่งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รองลงมา พบว่า ควรมีการประชุมและรับมอบหมายงานตรงกับความรู้ความสามารถ ควรมีการปกครองผู้ร่วมงานอย่างเป็นธรรมปราศจากอคติ ควรจัดแบ่งงานปกครองเหมาะสมกับหน้าที่ในแต่ละวัน ต้องมีระบบการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Children Center) เพราะระบบการสอนคือการพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมาย โดยมีวิธีต่าง ๆ เช่น 1) กำหนดจุดมุ่งหมาย 2) จัดรูปแบบการเรียนการสอน 3) ใช้วัสดุอุปกรณ์มีสื่อการสอนและสถานที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ 4) ประเมินผลเพื่อการปรับปรุงและพัฒนา 5) การกำหนดจุดมุ่งหมายการสอนให้ตรงตามระดับของผู้เรียน 6) กิจกรรมการสอน ควรออกแบบให้ครอบคลุมสาระวิชาที่สอน และจัดเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของแต่ละชุมชน 7) การประเมินการสอน ควรมีการประเมินก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน และต้องมีพฤติกรรมการสอน ควรยึดตามแบบลีลาการสอนของพระพุทธองค์ (เทศนาวิธี) มี 4 ประการ ดังนี้

(1) สันทสสนา ชี้แจงให้เห็นชัด คือ จะสอนอะไร ก็ชี้แจงจำแนกแยกแยะอธิบายและแสดงเหตุผลให้ชัดเจน จนผู้ฟังเข้าใจแจ่มแจ้ง เห็นจริงเห็นจัง ดังจูงมือไปดูเห็นกับตา

(2) สมาทพนา ชวนใจให้อายากรับเอาไปปฏิบัติ คือ สิ่งใดควรปฏิบัติหรือห้าทำ ก็แนะนำหรือบรรยายให้ซาบซึ้งในคุณค่า มองเห็นความสำคัญที่จะต้องฝึกฝนบำเพ็ญ จนใจยอมรับ อายกลงมือทำ หรือนำไปปฏิบัติ

(3) สมุตเตชนา รั้าใจให้อาจหาญแกลั้วกล้า คือ ปลุกรั้าใจให้กระตือรือร้น เกิดความอุตสาหะ มีกำลังใจแข็งขัน มั่นใจที่จะทำให้อสำเร็จงได้ สู้งาน ไม่หวั่นระย่อไม่กลัวเหนื่อย ไม่กลัวยาก

(4) สัมปหังสนา (ปลอบขโลมใจให้สดชื่นร่าเรึง คือ บำรุงจิตให้เข้มแข็งเบิกบาน โดยชี้ให้เห็นผลดีหรือคุณประโยชน์ที่จะได้รับและทางที่จะก้าวหน้าบรรลุผลสำเร็จยิ่งขึ้นไป ทำให้ผู้ฟังมีความหวังและร่าเรึงเบิกบานใจ

ผลกาวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาไพฑูรย์ หาญสามัคคี ได้ทำการศึกษาเรื่อง "ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูพี่เลี้ยงในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด: ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดจังหวัดศรีสะเกษ" จากผลการศึกษา พบว่า พระสงฆ์มีบทบาทสูงในการมีส่วนร่วมทุกด้าน คือด้านการตัดสินใจ ด้านการปฏิบัติงาน ด้านผลประโยชน์และด้านการติดตามประเมินผล และมีส่วนสอดคล้องกันคือ พระสงฆ์และครูพี่เลี้ยงมีความคิดเห็นตรงกันว่า พระสงฆ์ควรมี บทบาทสูงในเรื่องที่เกี่ยวกับแผนนโยบาย และการบริหารของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และพระสงฆ์ยังคงมีบทบาทสูงในเรื่องการระดมสรรหาและปรับใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามาสนับสนุนศูนย์ฯ การกระตุ้นคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในงานด้าน ต่าง ๆ ของศูนย์และการให้คำปรึกษา แนะนำแก่ครูพี่เลี้ยงและผู้ปกครอง

7.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษา วัดตาลเจ็ดข่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็น **โดยภาพรวม** อยู่ในระดับมากไปหาน้อยจากแบบสอบถามข้อต่าง ๆ คือข้อ 2. ด้านการดำเนินการของกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ข้อ 5. ด้านการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมสังคมสงเคราะห์ ข้อ 3. ด้านการใช้สื่อ/อุปกรณ์เพื่อสังคมสงเคราะห์ ข้อ 1. ด้านการเตรียมการสังคมสงเคราะห์ และข้อ 4. ด้านการสร้างบรรยากาศในกิจกรรมสังคมสงเคราะห์

ผลกาวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระมหาอรรถชัย สกลสุภาภรณ์ ศึกษาเรื่อง บทบาทพระสงฆ์ที่สงเคราะห์เด็กนักเรียน ที่พักอาศัยอยู่ในวัด เขตจังหวัดอ่างทอง ได้ศึกษาบทบาทพระสงฆ์ทั้ง 4 ด้าน คือ สวัสดิการ จริยธรรม การศึกษา และอาชีพ บทบาทของพระสงฆ์ด้านสวัสดิการพบว่า พระสงฆ์ทำบทบาทด้านจัดนันทนาการ เช่น โทรทศน์ เพราะเป็นวิทยากรอย่างหนึ่งในสังคมปัจจุบัน ที่ทุกคนสามารถรับรู้ได้จากทุกมุมเมืองมากที่สุด รองลงมาคือจัดแบ่งลานวัดให้เป็นลานกีฬาให้เด็กได้ออกกำลังกายเป็นที่ พบปะสังสรรค์และที่น้อยที่สุดคือจัดที่ พักอาศัยให้เด็กได้พักอย่างเหมาะสม บทบาทด้านจริยธรรมพบมากที่สุดคือ พระสงฆ์จัดอบรมฝึกปฏิบัติสมาธิ เป็นการเตรียมจิต ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะประกอบคุณงามความดีมากที่สุด รองลงมา คือ การจัดอบรมศีลธรรม เด็กทุกวันโกนวันพระ และน้อยที่สุด คือ ให้อเด็กช่วยงานด้วยการกวาดลานวัดเป็นต้น บทบาทด้านการศึกษาพบมากที่สุด คือ จัดหาครูมาสอนพิเศษให้กับเด็ก รองลงมาคือ จัดรางวัลให้เด็กที่เรียนดี จัดรางวัลให้แก่เด็กที่มีความกตัญญูรู้คุณของผู้อื่น เพื่อเป็นกำลังใจและที่น้อยที่สุด คือ พระสงฆ์อบรมเด็กให้เห็นคุณค่าของการศึกษา บทบาทด้านอาชีพ พบมากที่สุด คือได้ทำบทบาทด้านการ

สนับสนุนให้เด็กได้ฝึกอาชีพสมัยใหม่ รองลงมา คือ ฝึกอาชีพเกี่ยวกับสมุนไพร การแพทย์แผนโบราณ และที่น้อยที่สุด คือ สอนให้เห็นค่าของงานทุกอย่างที่เป็นอาชีพสุจริตเป็นงานที่มีเกียรติ ทำงานทุกอย่างด้วยความจริงใจ ไม่ดูถูกงาน ทำด้วยความซื่อตรง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม วิธีการสงเคราะห์ พระสงฆ์จัดกิจกรรมเพื่อนำมาซึ่งเครื่องอำนวยความสะดวกให้เด็กในวัด

7.3 จากผลกาวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระตาล ญาณธโร (สิงห์ทอง) ดำเนินการศึกษาทัศนคติและความคาดหวังของเยาวชนชาวเขาต่อบทบาทของพระสงฆ์ซึ่งปฏิบัติงานในหมู่บ้านชาวไทยภูเขา พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ด้านการจัดการศึกษาเยาวชนชาวเขามีความเห็นด้วยระดับมาก และมีความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านการอบรมคุณธรรม เยาวชนชาวเขาเห็นด้วยระดับมาก และความคาดหวังในการสัมผัสกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับปานกลาง บทบาทด้านการสงเคราะห์ปัจจัยสี่ เยาวชนชาวเขาเห็นด้วยในระดับที่น้อย บทบาทด้านการพัฒนาสาธารณะประโยชน์เยาวชนชาวเขาเห็นด้วยและมีความคาดหวังปานกลาง ส่วนบทบาทด้านการปฏิบัติของสงฆ์และการครองสมณะสาธูป เยาวชนชาวเขาเห็นด้วยมาก ส่วนความคาดหวังอยู่ในระดับปานกลาง

7.4 ผู้วิจัยอ้างอิงข้อมูลจากการสอบ Focus Group Discussion ได้มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษา รับการรับรอง 12 รูป/คน เมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2566 ณ วัดตางเจ็ดช่อ อ. เมือง จ. อ่างทอง ตามหลักฐานแสดงยืนยันไว้ในภาคผนวก

สรุปได้ว่า การกำหนดสมรรถนะเฉพาะของผู้ด้อยโอกาส สำคัญของแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้ว่า วัดและพระสงฆ์มีบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมในงานพัฒนา โดยทางตรง พระสงฆ์มีหน้าที่เผยแผ่ศาสนาด้วยการอบรมสั่งสอนศีลธรรมอันดีแก่ประชาชน ส่วนทางอ้อมนั้น พระสงฆ์มีหน้าที่ต่อชุมชนและสังคมสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์มีบทบาทในอันที่จะช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น งานด้านสังคมสงเคราะห์ รวมถึงการอนุเคราะห์ในการอุปการะเด็กกำพร้าเด็กยากจน และผู้ประสบภัยต่าง ๆ ให้ได้รับโอกาสที่ดีเพียงพอและทั่วถึง ดังนั้นศาสนาเป็นสถาบันหนึ่งในการพัฒนาบุคลากรของประเทศให้มีคุณภาพและช่วยลดปัญหาของสังคมได้

8. ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามและจากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 10 รูป/คน ได้แนวคิดรวบยอดเป็นข้อเสนอแนะที่ควรยึดตามระบบการพัฒนารดาเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษา วัดตางเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง มีข้อเสนอแนะดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐ สำนักงานพุทธศาสนาแห่งชาติ และองค์กรการกุศลองค์กรลัทธิมนุษยชนที่เป็นนิติบุคคล ควรให้การสนับสนุนปกป้องและอุปถัมภ์พัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชนซึ่งจักเป็นกำลังสำคัญในอนาคตอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม

8.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ พระสงฆ์ผู้ด้านสอนสังคมศึกษาและนักสังคมสงเคราะห์ นอกจากอุทิศร่างกาย แรงทรัพย์ และแรงสติปัญญาแล้ว ควรจะต้องมีวัตรปฏิบัติที่น่าศรัทธาเลื่อมใสตามพระวินัยของ

พระสงฆ์ และนำหลักธรรมมาภิบาลเป็นหลักชัยในภาคปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นสื่อและแบบอย่างที่ดีที่จะทำให้เด็กและเยาวชนจารึกไว้ในปฏิทินแห่งชีวิตและจิตวิญญาณต่อไป

8.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดเป็นพลวัตตามระบบการพัฒนาการดำเนินงานสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน คือ ควรเพิ่ม แนวคิดทฤษฎีและกลยุทธ์และงบประมาณที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาไทยแลนด์ 4.0 ของรัฐบาลอย่างจริงจังและต่อไป

บรรณานุกรม

- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2546). **วิถีชีวิตไทย: วัฒนธรรมทางการเมืองของคนรุ่นใหม่**. กรุงเทพมหานคร: โครงการเอกสารและตำราสมาคมรัฐศาสตร์นิค้ำ.
- นันทนีย์ ไชยสุต. (2529). **นักสังคมสงเคราะห์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการแพทย์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปกรณ อังคสิงห์. (2551). **คู่มือเตรียมสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการ ตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระตาล ญาณธโร (สิงห์ทอง). (2563). **ทัศนคติและความคาดหวังของเยาวชนชาวเขาต่อบทบาทของพระสงฆ์**. พุทธศาสนมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา) พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาไพฑูริย์ หาญสามัคคี. (2560). **ความคิดเห็นของพระสงฆ์และครูพี่เลี้ยงในการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในจังหวัดศรีสะเกษ**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ดุสิตบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระมหาอรุณชัย สกลสุภาภรณ์. (2562). **บทบาทพระสงฆ์ที่สงเคราะห์เด็กนักเรียนที่พักอาศัยอยู่ในวัดเขตจังหวัดอ่างทอง**. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ดุสิตบัณฑิต (สังคมสงเคราะห์ศาสตร์) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรณู ลุศนันท์. (2561). **ทฤษฎีและการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2505). **การประชุมพิจารณาการสังคมสงเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: มปท.

**ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4
สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี**

**A Four Noble Truth - Based Instructional Management System
for Secondary School Students in Prachinburi Province**

พระมหากัลยวรรธน์ กิตติธโร (มีชัย)

Phramaha Kanyawat Kittithalo (Meechai)

พระมหาสมบุญ สุธมโม

Phramaha Somboon Suthummo

สายรุ้ง บุบผาพันธ์

Sairoong Bubpaphan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email : napadon@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยคือ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี 2) เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี 3) เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี 4) เพื่อประเมินและรับรองระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบพัฒนา กล่าวคือ การสำรวจ โดยสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 217 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูในโรงเรียน และครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 15 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า กระบวนการเรียนการสอน 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 คือ ขั้นกำหนดปัญหา (ขั้นทุกข์) คือ การให้ผู้เรียนระบุปัญหาที่ต้องการแก้ไข ขั้นตอนที่ 2 คือ ขั้นตั้งสมมติฐาน (ขั้นสมุทัย) คือ การให้ผู้เรียนวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา และตั้งสมมติฐาน ขั้นตอนที่ 3 คือ ขั้นทดลองและเก็บข้อมูล (ขั้นนิโรธ) คือ การให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการทดลอง ขั้นตอนที่ 4 คือ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล (ขั้นมรรค) คือการนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้

2. ผลการประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 พบว่า ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร อยู่ในระดับมาก 2) ด้านกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับปานกลาง 3) ด้านสื่อการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก 4) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ในระดับมาก 5) ด้านการวัดและประเมินผล มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า มีการกำหนดปัญหา มีการตั้งสมมติฐาน มีวิธีการทดลอง มีการแยกประเภทของปัญหา และบูรณาการเข้ากับอริยสัจ 4 กระบวนการพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4

4. ผลการประเมินและรับรองระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ได้ผลลัพธ์การประเมินและรับรองระบบการสอนพระพุทธศาสนา โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิสอบ Focus Group Discussion จำนวน 12 รูป/คน เมื่อวันที่ พุธที่ 30 มีนาคม 2566 ณ วัดตาลเจ็ดช่อ ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมืองอ่างทอง จังหวัดอ่างทอง

คำสำคัญ : ระบบการจัดการเรียนการสอน, พระพุทธศาสนา, หลักอริยสัจ 4

ABSTRACT

Objectives of this Dissertation were four folds, (1) to study acknowledgement a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to The Four Noble Truths for High School Students, Prachinburi Province. (2) To evaluate problem and wanted a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to The Four Noble Truths for High School Students, Prachinburi Province. (3) To develop a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to The Four Noble Truths for High School Students, Prachinburi Province. (4) To evaluate and guarantee a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to The Four Noble Truths for High School Students, Prachinburi Province.

It was a Research and Development =R&D by survey and interview research from exempling group 217 persons and interview 15 persons by Purposive Selection. The tools used by Questionnaire and Interview.

May founding;

(1) On the acknowledgement from a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to the Four Noble Truths for High School Students, Prachinburi Province. It found that, the 4-process teaching were the 1st step (Suffering) mean mention problems to solve, 2nd step mean hypnotist (the cause of suffering) mean problem analyzing, 3rd step for test and correct data (extinction of suffering) mean set and analyze problem, 4th step data analyze and summary (the path leading) mean data analyzing and summary learning process.

(2) On evaluation needing for a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to The Four Noble Truths. It found that, for 5 parts mean 1) curriculum as more level 2) for learning process as medium level 3) for media learning as more level, 4) for learning activity as more level, 5) for evaluation as medium level.

(3) On development a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to The Four Noble Truths for High School Students, Prachinburi Province. It found that, there were problems setting hypnotist setting then classify and integration with the Four Noble Truths and process for learning management.

(4) On evaluation and assurances of a management system for Teaching and Learning in Buddhism according to The Four Noble Truths for High School Students, Prachinburi Province. It was result for evaluation and Buddhist assurances by focus group dissuasion 12 persons on Thursday 30 March 2023 B.E. at Wat Tal Jedcho Taladground sub-district Meuang Ang thong.

Keywords: Teaching Management System, Buddhism, Four Noble Truths

1. บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรการศึกษาสำหรับการศึกษาในระบบ นอกระบบ และอรรถยาศัย ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดย ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายสามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้และประสบการณ์ได้ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้ให้เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุข ทั้งนี้หลักสูตรมีการ กำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการ เรียนรู้ รวมถึงตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรการเรียนรู้ สำหรับท้องถิ่นและหลักสูตรสถานศึกษา และการจัดการเรียนรู้

เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพ ด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ดังนั้น การศึกษาในระดับนี้จึงมีไม่เพียงการผลิตผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะพื้นฐานตามหลักสูตร เท่านั้นแต่ยังต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัย และปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ รู้จักใช้ความคิดวิจารณ์ญาณและสามารถดำรงตนอย่างเหมาะสมในสังคมไทย

เรื่องการจัดการศึกษาพระพุทธศาสนาในปัจจุบันนี้ หลายท่านได้ให้ความคิดเห็นในแง่ ต่างๆ กัน เช่น ท่านพุทธทาสภิกขุ ให้ความหมายว่า โลกกำลังมีการศึกษา ชนิดที่เปรียบได้กับสัตว์ที่มีหางขาดอยู่ ซึ่งมีผลในการนำโลกไปสู่ความวินาศมากกว่าที่จะนำไปสู่สันติภาพ โลกมนุษย์กำลังเต็มไปด้วยกิเลสในแง่ของคุณธรรมทางด้านจิตใจตกต่ำลง การศึกษาจึงมีสภาพเหมือนสัตว์หางด้วน ทางแก้อย่างอื่นไม่มี นอกจากธรรมะกลับมา ธรรมะจะกลับมาได้ก็เมื่อมีการศึกษาที่มีลักษณะไม่เหมือนสัตว์ หางขาดเท่านั้น คือมีการศึกษาแต่วิชาการและวิชาชีพเท่านั้น ไม่มีการศึกษาเรื่องมนุษย์ที่มีคุณธรรม จริยธรรมอย่างถูกต้องของมนุษย์กันเสียเลยในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยมีพระภิกษุสงฆ์ ทำหน้าที่การเป็นสาวกที่ดั้นด้น เป็นการช่วยกันประกาศพระศาสนา เผยแผ่ธรรมะสู่เยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคสมัยปัจจุบัน มีการ เปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เป็นสาเหตุในการดำเนินชีวิตของเยาวชน มี การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตตามไปด้วย เช่น พ่อแม่ต้องตื่นแต่เช้าเพื่อออกไปทำงาน ไม่มี เวลาสอนลูกสอนหลาน ส่งผลให้เกิดช่องว่างทางสังคม เกิดปัญหาอาชญากรรม ยาเสพติด การค้า ประเวณี ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเยาวชนของชาติ เพื่อให้การพัฒนาบรรลุตามเป้าหมาย การเรียนรู้หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาด้วยการให้การศึกษาแก่นักเรียนตามแนวทางที่ถูกต้องและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะจะทำให้เยาวชนหรือนักเรียนได้รับการพัฒนา เป็นคนที่สมบูรณ์ เป็นคนที่มีคุณภาพดี คือมีทั้งความรู้ความสามารถในทางพระพุทธศาสนา การทำกิจกรรมต่างๆ ให้เจริญก้าวหน้า และสิ่งสำคัญคนมีคุณธรรมจริยธรรมประจำในจิตใจ การศึกษาวิชาให้เป็นไปตามความเหมาะสมกับสภาพการณ์ของสังคมในปัจจุบัน นอกจากจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถในการประกอบอาชีพแล้วยังสามารถปฏิบัติให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดทั้ง ยังส่งเสริมการพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรม มีความเมตตา กรุณา คือปรารถนาดีต่อกัน ส่งผลทำให้การ ประพฤติปฏิบัติมีความถูกต้องดีงาม เกิดความสุขกายสบายใจในการดำเนินชีวิตและความสงบสุขใน สังคมก็จะตามมาด้วย

ในพุทธศาสนามีหลักพุทธธรรมที่ส่งเสริมการจัดการศึกษาระเบียบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามากมาย ซึ่งหลักอริยสัจ 4 ประการคือ ทุกข์ สมุทัย การเกิดขึ้น หรือ สาเหตุแห่งทุกข์ นิโรธ ความดับทุกข์ และมรรคทางที่นำไปสู่ความดับทุกข์ทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่า อริยสัจ 4 ประการ คือ ความรู้ที่บ่งบอกให้เห็นชัดว่า อะไรเป็นอะไรอย่างครบถ้วน มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาและสามารถแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในปัจจุบันได้ การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กนักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันคุณธรรมจริยธรรมในสังคมลดน้อยลงไปมาก คนในสังคมเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น การอบรมสั่งสอนเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครู อาจารย์ และพ่อ แม่ ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ หากเด็กได้รับการเลี้ยงดูหรืออบรมสั่งสอนอย่างไรก็จะเป็นอย่างนั้น ซึ่งครูอาจารย์ถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เด็กนักเรียน

มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนดีของสังคม พ่อ แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กต้องคอยดูแล ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น เมื่อทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เอา รัดเอาเปรียบ เคารพกฎกติกา ระเบียบต่างๆ ที่วางไว้เป็นการช่วยสร้างสังคมที่น่าอยู่ต่อไป

การเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะครูและบุคลากรทางการศึกษายังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์ ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหา ความรู้ และเน้นการสอนโดยการบอกและให้เด็กท่องจำ เน้นวิชาความรู้มากกว่าการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่ เด็กและยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากสิ่งต่างๆ ใกล้ตัวได้ ขณะเดียวกันครูได้รับการพัฒนายังไม่ เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดความซาบซึ้งพอนำเอาหลักธรรมไปประพฤติปฏิบัติให้บังเกิด ประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพทางจิตใจ จึงมักจะส่งผลออกมาว่า เยาวชนไทยขาดระเบียบวินัย ติด ยาเสพติด ก่อการทะเลาะวิวาทกัน สังคมเกิดความวุ่นวาย

ในสภาพปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัด ปราจีนบุรี ประสบกับปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลและสอดคล้อง กับสภาพความเป็นจริงของชีวิตนักเรียน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาพระพุทธศาสนา ไม่เป็นไปตาม เกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียน ซึ่งจากรายงานผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนในการทดสอบระดับท้องถิ่น ในสาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษา ย้อนหลัง 3 ปีการศึกษาพบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยในระดับต่ำและไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานด้านผู้เรียนที่กำหนด ซึ่ง ในยุคสังคมปัจจุบันนี้มีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วถ้ายังมีการเรียนการสอนที่ยังเหมือนเดิมก็จะทำให้นักเรียนเกิด ความเบื่อหน่ายต่อการเรียน ไม่สนุกสดใสรุ่งเรืองทำให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพจึงมีการพัฒนา ระบบการสอน ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการศึกษาเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงพบกับปัญหา และ อุปสรรคการเรียนรู้ของนักเรียนด้านหลักธรรม และการจัดการเรียนการสอนของครูเพราะว่าหลักธรรมอริยสัจ 4 คือ ทุกข์ สมุทัย การเกิดขึ้นหรือสาเหตุแห่งทุกข์ นิโรธ ความดับทุกข์และมรรค ทางที่นำไปสู่ความดับปัญหา อุปสรรคการเรียนการสอนทำให้ผู้วิจัยสนใจวิจัยเรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลัก อริยสัจ 4 เพื่อนำไปพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี จะทำให้นักเรียน มีความสุขกับการเรียน และส่งเสริม สนับสนุนนโยบายดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ในการพัฒนาคน พัฒนา นักเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

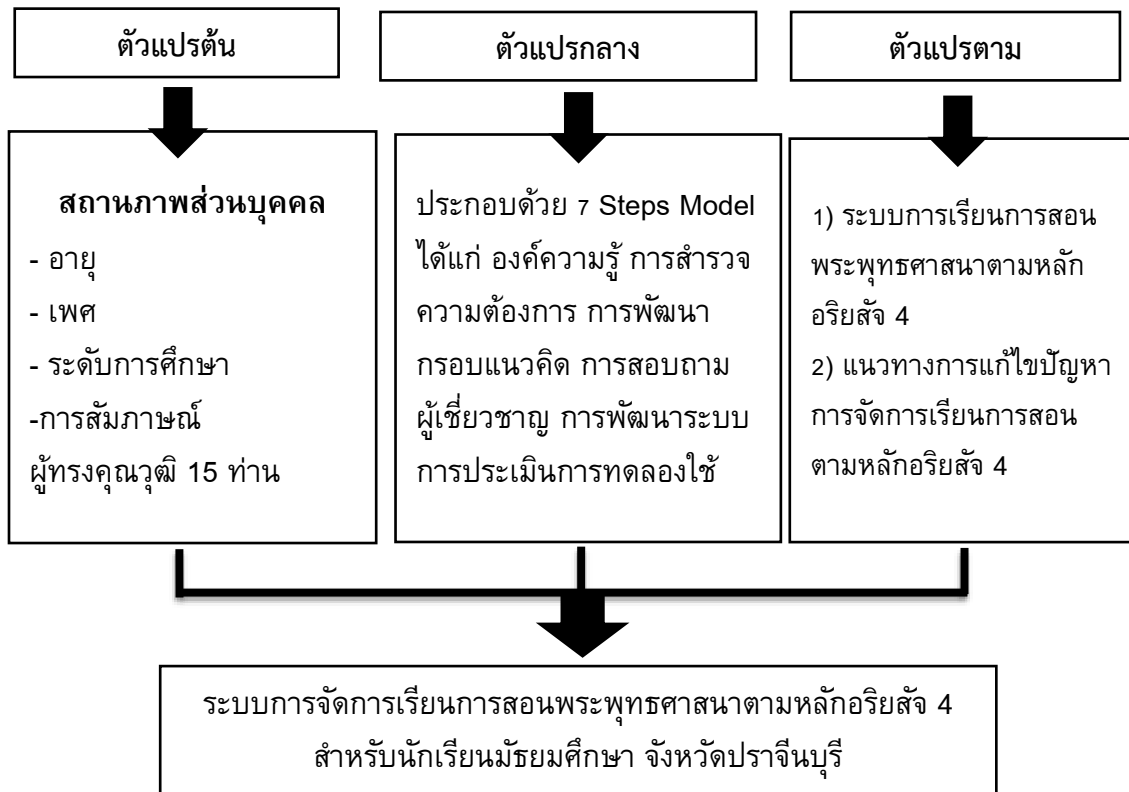
2.2 เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตาม หลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

2.3 เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

2.4 เพื่อประเมินและรับรองระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี ผู้วิจัยได้วางกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบการศึกษา ดังนี้

4. อภิปรายผลการวิจัย

มีข้อค้นพบใหม่จากการอภิปรายผลการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามและจากการสัมภาษณ์ ควรคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

4.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี พบว่า จากการวิเคราะห์ การสังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบ การออกแบบ

ระบบการสอน การสอนพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 การจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 การจัดกิจกรรมการสอนโดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการสอน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การสร้างความรู้แล้วนำหลักการแนวคิด และทฤษฎีดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เพื่อสร้างแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเอง การรู้จักแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันและการสร้างความรู้จากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดองค์ประกอบ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์ของระบบการสอนตามที่กำหนดได้ ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี กระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดระบบ และออกแบบระบบการสอน พบว่า การออกแบบระบบการเรียนการสอนควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม เพื่อแสดงให้เห็นถึงโครงสร้างของระบบที่แสดงความสัมพันธ์ และการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันอย่างเป็นระบบของแต่ละองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง และแสดงการเชื่อมโยงไปสู่ขั้นตอนของแบบจำลองระบบได้ ซึ่งองค์ประกอบระบบการเรียนการสอนควรประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) บริบท (Context) 2) ปัจจัยนำเข้า (Input) 3) กระบวนการ (Process) 4) ผลลัพธ์ (Output) 5) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา รอดดารา ได้วิจัยเรื่อง “ผลการสอนแบบอริยสัจสี่เรื่องหลักธรรม ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลสุริยาอุทัยพินาย จังหวัดนครราชสีมา” ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมของนักเรียนที่เรียนจากวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความสามารถทางการคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัยของนักเรียนที่เรียนจากวิธีการสอนแบบอริยสัจสี่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรอนงค์ ศรีชัยสุวรรณ ได้วิจัยเรื่อง “ผลการใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4” ผลการวิจัย คือ 1) ชุดการสอนแบบอริยสัจสี่ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดการสอนแบบอริยสัจ 4 มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกเป็นด้านต่างๆ ดังนี้

ด้านหลักสูตร พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ หลักสูตรมีการพัฒนาประสบการณ์ที่ผู้เรียนได้รับด้านต่างๆ การออกแบบการจัดทำหลักสูตรได้เหมาะสมกับประสบการณ์ด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน หลักสูตรสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายทางการศึกษา และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก 3 อันดับ ได้แก่ หลักสูตรมีการจัดลำดับ

ขั้นตอนในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม ผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตร สามารถศึกษาต่อในอาชีพที่ตนสนใจได้ หลักสูตรช่วยให้ครูมีการฝึกการพัฒนาทักษะการคิดของผู้เรียน

ด้านกระบวนการเรียนรู้ พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ระดับมากปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการผัสสะทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น หายใจ ผู้สอนเกิดความพึงพอใจในทักษะการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายหลักการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก 3 อันดับ ได้แก่ ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกปฏิบัติและการเสริมแรง เมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้ มีการใช้เทคนิคต่างๆที่ช่วยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ในเนื้อหาสาระตามจุดมุ่งหมาย

ด้านสื่อการเรียนการสอน พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ เป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ในการพัฒนาผู้เรียนให้เข้าใจเนื้อหามากขึ้น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก 3 อันดับ ได้แก่ ผู้สอนมีการใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย อาทิ แบบจำลอง สื่อวีดิทัศน์ เพลงฯ ผู้สอนมีการใช้เทคโนโลยีช่วยในการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ผู้สอนสามารถเข้าใจและใช้สื่อในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ ผู้สอนและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเป็นอย่างดี ผู้สอนและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์ใหม่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก 3 อันดับ ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนเป็นการสร้างกัลยาณมิตรที่ดีต่อกันระหว่างนักเรียนต่อนักเรียน ผู้เรียนสามารถนำประสบการณ์จากกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้ได้

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า มีระดับความคิดเห็นในภาพรวมอยู่ระดับน้อยเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ เพื่อพัฒนาการของนักเรียนแต่ละบุคคล เป็นการประเมินคุณภาพ ทักษะ ความรู้ ความเข้าใจ ของนักเรียนแต่ละบุคคล เพื่อนำไปพัฒนาต่อ มีการวิเคราะห์ตามเกณฑ์ที่กำหนดประเมินออกมาในรูปแบบตัวเลข และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากน้อยไปหามาก 3 อันดับ ได้แก่ มีการนำผลการวัดประเมินผลที่ได้ ไปชี้แจงและพัฒนาในส่วนที่ด้อยของนักเรียน มีเกณฑ์การวัดอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้สอนใช้การสังเกตเป็นการประเมินผลการเรียนรู้ มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของจรัล กาอินทร์ ศึกษาปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอปาน จังหวัดลำปาง พบว่าการประเมินผลอยู่ในระดับน้อยควรประเมินผลให้ครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย และสอดคล้องกับการวิจัยของ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า ความคิดเห็นโครงสร้างของหลักสูตรชี้มุ่งไปที่เนื้อหาสาระส่วนใหญ่มีความยากง่ายปานกลาง ด้านการบริหารโรงเรียนไม่มีผลทำให้นักเรียนไม่ชอบ ไม่สนใจ ไม่อยากเรียน ด้านผู้สอนมีส่วนทำให้

นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย เป้าหมายในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เนื่องจากผู้สอนขาดสิ่งเร้าสิ่งจูงใจในทางบวกแก่นักเรียน อันได้แก่บุคลิกภาพและเทคนิคการสอน

4.3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี เป็นการวิเคราะห์การพัฒนาเป็นกระบวนการดังนี้

กระบวนการที่ 1 ทุข (การกำหนดปัญหา) ศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น สภาพแวดล้อมสื่อการเรียนการสอนและครูผู้สอนว่า มีปัญหาอะไรและอุปสรรค ซึ่งเป็นต้นเหตุแห่งความทุกข์นั้นทุกข์เหล่านั้นเกิดขึ้นมาได้อย่างไร ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการนำมาตั้งคำถามให้นักเรียนได้ฝึกฝนการคิด การค้นหาปัญหา เป็นการฝึกคิดแบบเชื่อมโยงเข้าหากัน คิดแบบค้นหาสาเหตุ รวมทั้งการคาดคะเนคำตอบด้านหลักสูตรให้ครูผู้สอน มีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตรเฉพาะ หรือบูรณาการเข้าหลักพุทธธรรมนั้น

กระบวนการที่ 2 สมุทัย (สาเหตุ) หรือตั้งสมมติฐาน การให้ผู้เรียน ได้วิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหา ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านเนื้อและปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการเรียนการสอน โดยศึกษาสาเหตุ เน้นวิธีการคิด การกระทำและเหตุปัจจัยต่างๆ ที่เป็นสาเหตุของความทุกข์ทั้งหมด โดยการตั้งสมมติฐานให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม แสวงหาการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการศึกษา เพื่อให้นักเรียนได้รวบรวมข้อมูลจากปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลต่างๆ

กระบวนการที่ 3 นิโรธ (ผล) พัฒนาการทดลองและการรวบรวมข้อมูล โดยครูผู้สอนควรจะต้องเป้าหมายให้ผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์ และวิธีการทดลอง เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน เป็นการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสร้างความรู้ด้านสื่อการเรียนการสอน มีการจัดอบรมครูผู้สอนในการผลิตสื่อเพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เห็นภาพจากสื่อ ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะยุคปัจจุบัน สื่อมีความจำเป็นมาก การเรียนโดยใช้หลักของอริยสัจ 4 เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย

กระบวนการที่ 4 มรรค (วิธีการแก้ปัญหา) พัฒนาการวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อแก้ปัญหาซึ่งการวิเคราะห์ตามหลักมรรค จะต้องจัดหมวดหมู่ข้อมูล หมายถึงการเก็บข้อมูลด้านปัญหาต่าง ๆ แล้วมาจัดลำดับ แยกประเภทของปัญหาแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เปรียบเทียบปัญหาที่ได้จากการวิเคราะห์แล้ว เป็นการเรียนรู้เพื่อการแก้ปัญหาคือ ชี้แนะเสนอองค์ความรู้จากวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาที่ชัดเจน และเป็นที่น่าสนใจ เกิดการจัดการเรียนการสอนตามหลักอริยสัจ 4 เมื่อวิเคราะห์เสร็จแล้วต้องมีการวัดและประเมินผลด้วย

กระบวนการที่ 5 สรุปผล เป็นการพัฒนาการเรียนขึ้นมาอีกหนึ่งขั้นตอน เพื่อเสริมสร้างการเรียนเชิงบูรณาการเข้ากับหลักอริยสัจ 4 ให้นักเรียนเป็นขั้นตอนการฝึกผู้เรียนได้นำความรู้ที่เข้าใจ จำการปฏิบัติผ่าน 4 กระบวนเบื้องต้น จะต้องมีการสรุปผล หรือประมวลผลการเรียนไปใช้ประโยชน์ เพื่อตนเองและส่วนรวม หรือเห็นต่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยการทำงานเป็นกลุ่ม สร้างงานและทีมงาน เกิดการเรียนรู้เป็นทีม ร่วมสร้างผลงานที่ได้จากการแก้ปัญหาสังคมอย่างสร้างสรรค์ เป็นองค์ความรู้ที่ตนเองรับผิดชอบต่อสังคม อันเป็นการแสดงออกของการแก้ปัญหา และแบ่งปันให้สังคมมีสันติอย่างยั่งยืน ผลการวิจัย พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ พระครูปัญญาวุฒนกิจ ปณฺญาวุฒโน (พิงสูงเนิน) ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

นครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยด้านที่มีสภาพการจัดการเรียนการสอนมากที่สุด ได้แก่ ด้านหลักสูตร รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามลำดับ ยกเว้นด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน และมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 2 ด้าน โดยด้านที่มีปัญหาระดับปานกลางเป็นอันดับแรก คือ ด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์สอนต่างกันและมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ 3 ทั้งโดยภาพรวมและเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 4) ครูผู้สอน ที่มีเพศต่างกัน มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกัน มีประสบการณ์สอนต่างกันและมีการเข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาต่างกัน มีปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ 3 ทั้งโดยภาพรวม และเป็นรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาทางโลกต่างกันมีปัญหาด้านอุปกรณ์และสื่อการเรียน และพบว่าสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของพระสงฆ์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า 1) การสอนสังคมศึกษา ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Children Center) 2) ต้องมีพุทธวิธีการสอนของพระพุทธองค์มี 4 ประการ คือ แจ่มแจ้ง จูงใจ แก่ล้ากล้า และร่าเริง 3) ต้องมีรูปแบบการสอนที่ชัดเจนที่กระตุ้นผู้เรียนรู้จักใช้สมองวิเคราะห์เป็นคิดเป็นไม่ใช้ท่องจำ 4) ต้องมีการประยุกต์ทฤษฎีใหม่ ๆ และใกล้ชิดไปใช้ในการบริหารจัดการในการเรียนการสอน 5) ต้องมีระบบการสอนสังคมศึกษาที่เป็นรูปแบบ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยซึ่งเป็นการสอนที่เป็นระบบที่นิสิตต้องเชื่อมโยงกับพระไตรปิฎกและเลือกเรียนวิชาอื่น ๆ ตามสาขาที่ตนเองสนใจ การสอนก็เป็นระบบที่แน่นอน 6) ต้องมีพุทธวิธีการสอน โดยพระสงฆ์ที่เป็นนิสิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยทุกรูปจะต้องได้รับการอบรมพุทธวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ 7) ต้องมีรูปแบบหรือกระบวนการขั้นตอนในการเรียนการสอน 8) ต้องมีการประยุกต์ทฤษฎีวิทยาการการสอนรู้จักการทำสื่อการเรียน สื่อสิ่งแวดล้อม สื่อบุคคล สื่อธรรมชาติที่พระพุทธองค์ทรงใช้สอนแสดงธรรมและทฤษฎีการสอนต่าง ๆ 9) ต้องเชื่อมโยงกับนวลักษณ์ของพระสงฆ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยได้อย่างกลมกลืน ได้แก่ มีปฏิปทาน่าเลื่อมใส, รู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของสังคม, มีศรัทธาอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา, มีความสามารถในการแก้ปัญหา, มีความใฝ่รู้ใฝ่คิด, รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวม, มีโลกทัศน์กว้างไกล, เป็นผู้นำด้านจิตใจและปัญญา, มีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเอง ให้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและจริยธรรม

4.4 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4) เพื่อประเมินและรับรองระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

ประเมินและรับรองระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี จากผลการวิเคราะห์แนวทางการคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ ตามแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย เรื่อง ระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 15 รูป/คน สรุปประเด็นที่สัมภาษณ์ มีผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ตามตาราง ผู้วิจัยอ้างอิงข้อมูลจากการสอบ Focus Group Discussion ได้มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและรับรองระบบการพัฒนาสังคมสงเคราะห์ด้านการศึกษา รับการรับรอง 12 รูป/คน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2566 ณ วัดตางเจ็ดช่อง ตำบลตลาดกรวด อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง ตามหลักฐานแสดงยืนยันไว้ในภาคผนวก โดยมี ศ. ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นประธานคณะกรรมการ

5. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยวางข้อเสนอแนะต่าง ๆ ไว้ 2 แนวทาง ดังนี้

5.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษา ควรนำระบบการจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา ไปใช้ในการเรียนการสอน หรือนำไปใช้เชิงบูรณาการเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้เรียนได้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรวิเคราะห์หาข้อมูลการจัดกิจกรรมโดยการสำรวจความต้องการการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษา
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนที่น่าสนใจ สามารถจูงใจผู้เรียนให้เกิดความรู้ เข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเน้นการสอน และฝึกฝนอบรมเป็นรายบุคคลเพื่อเสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับตัวชีวิตในรายวิชาพระพุทธศาสนา

5.2 ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
2. ควรศึกษานวัตกรรมจัดการกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักอริยสัจ 4 ของนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
3. ควรศึกษาระบบการจัดการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่ส่งผลต่อการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2557). ผลการจัดการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: ครูสภาลาดพร้าว.
กิตานันท์ มลิทอง. (2540.). เทคโนโลยีทางการศึกษาและนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ฉลองชัย สุรวัฒนบุรณ. (2544). การออกแบบระบบการสอน. ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ. (2564). **ทักษะการสอนสังคมศึกษาในศตวรรษที่ 21 แบบใช้ปัญหาเป็นฐานของพระสงฆ์ในมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย** (รายงานการวิจัย). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญเกื้อ ควรหาเวช. (2543). **นวัตกรรมการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยาการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูปัญญาวัดนกิจ ปญญาวฑฒโน ฟิ่งสูงเนิน. (2559). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนวิชาเขต 4** (วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- พระมหาอำนาจ เตชวโร ทองเพ็ชร. (2558). **รูปแบบการจัดการการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 5** (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต พุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเลื่อน อมโร (สิงห์เจริญ). (2559). **การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวัดบางนานอก เขตบางนา กรุงเทพมหานคร** (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545.** (2545). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2545). **การวางแผนการสอนและเขียนแผนการสอน, ในเอกสารการสอนชุดวิชาวิทยาการการสอน หน่วยที่ 8-15** (พิมพ์ครั้งที่ 7). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ศรีไพร จันท์เขียว. (2558). **การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาโดยพุทธวิธีบูรณาการ** (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Kim, B.H. and J. Kim. (2016). **Development and Validation of Evaluation Indicators for Teaching Competency in STEAM Education in Korea.** Eurasia Journal of Mathematics, Science & Technology Education, 12.
- Likertv Rensis A, (1961). **New Patterns of Management.** New York: McGraw-Hill Book Company Inc.
- McBride, M. (2011). **Relative-Income Effects on Subject Well-being in the Crosssection.** Journal of Economic Behavior & Organization.
- Schoderbek, P. P., Schoderbek, C. G., & Kefalas, A. G., (1990). **Management systems: conceptual consideration.** Boston: Richard D. Irwin Inc.
- Smith, W. A. (1982). **Management systems: Analysis and application.** Japan: CBS College, publishing.

ระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา:

กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

A Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System for Elementary Pupils:

A Case Study of Samakkiyaram School in Pathum Thani Province

เปมิกา สุขเจริญ

Pemika Sookchrem

พระวิเทศพรหมคุณ

Phrawithesphromakhun

นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ

Niwet Wongsuwan

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email : napadon@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยคือ (1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี (2) เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา (3) เพื่อพัฒนาระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา (4) เพื่อประเมินและรับรองระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

การวิจัยแบบพัฒนา คือ การสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างครูพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาและบุคลากรเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 120 คน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารและคณะครู จำนวน 8 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์

ผลการวิจัย

1. การศึกษาองค์ความรู้ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มี 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67. เพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 38.33 อายุ ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 13-14 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00.

2. การประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบการเสริมสร้างพลังจิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.200) ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = 0.445) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.95$, S.D. = 0.372) ด้านชุดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.407) ด้านการวัดและประเมินผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.408) ด้านชุดคุณประโยชน์จากการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.465)

3. การพัฒนาระบบการเสริมสร้างพลังจิตจากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ด้านประโยชน์ในการเสริมสร้างพลังจิต เป็นประโยชน์ปลูกฝังขัดเกลาพฤติกรรมเด็ก ๆ ให้มีสติสัมปชัญญะที่ดียิ่งขึ้น, ด้านสภาพปัญหา ต้องฝึกฝนอย่างมีสติตามหลักพุทธธรรม, ด้านประสบการณ์ โดยมากมาจากผู้ปกครองและสภาพแวดล้อม, ด้านแนวทาง คือให้ศึกษาจุดอ่อน จุดแข็งและสร้างภูมิคุ้มกัน, ด้านข้อเสนอแนะ พบว่า เน้นให้เชื่อเรื่องเวรกรรมครอบครัวต้องเป็นเสาหลักเสมอไป

4. การประเมินและรับรองระบบการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมี ศ.ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นประธานสอบ Focus Group Discussion จำนวน 8 รูป/คน เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 1 มิถุนายน 2566 ณ ห้อง C 113 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำสำคัญ : ระบบเสริมสร้างพลังจิต, การดำเนินชีวิต, สังคมพุทธ

ABSTRACT

Objectives of this Dissertation were four folds as follow, (1) to study acknowledgement a Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System for Elementary pupils: A Case Study of Samakkiyaram School in Pathum Thani Province. (2) To evaluate problem and wanted a Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System for Elementary pupils. (3) To develop a Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System for Elementary pupils. (4) To evaluate and guarantee a a Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System for Elementary pupils: A Case Study of Samakkiyaram School in Pathum Thani Province.

It was a Research and Development by survey and interview research from exempling group 120 and interview 8 persons by Purposive Selection. The tools used by Questionnaire and Interview.

Major founding;

(1) On the acknowledgement from individual person found that, Sex majority were girls 74 persons average as 61.67. Boys were 46 persons average as 38.33. Age majority among 13-14 were 42 persons average as 35.00

(2) On evaluation needing for a Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System. Majority as more = ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.154). Matter systems were = ($\bar{x} = 3.65$, S.D. =

0.445). Teaching activity process were = ($\bar{x}$ = 3.95, S.D. = 0.372). Learning sets as more were = ($\bar{x}$ = 3.82, S.D. = 0.407). Evaluation as more were = ($\bar{x}$ = 4.03, S.D. = 0.408). Learning benefit as more were = ($\bar{x}$ = 3.82, S.D. = 0.465).

(3) On development a Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System from interview as benefit for Mind Power emphasized children behavior and mindfulness. Problem condition must be cultivated with Buddha dhamma. Experience mostly from parents an environment. Guideline focus for strong and weakness. Suggestion found that emphasize destiny then family must be backbone.

(4) On evaluation and assurances of a Buddhist Social Life Style Mind Power Enhancing System for Elementary pupils from expertise Focus Group Discussion and committee as number 8 persons on Thursday 1 June 2023 at Zone C room 113 Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Keywords: Guidelines Management, Using Herb Treatment, Sick Monks in Buddhism

1. บทนำ

สังคมโลกแห่งมนุษยชาติตั้งแต่อดีตเป็นต้นมาล้วนแต่ก่อกำเนิดมาจากสังคมเล็ก ๆ หรือสังคมปฐมภูมิ ซึ่งประกอบไปด้วยพ่อแม่ลูก จากครอบครัวเดี่ยวมาเป็นครอบครัวขยาย และกลับกลายเป็นสังคมทฤษฎี ซึ่งประกอบด้วยเพื่อนบ้าน ชุมชน สังคมในชั้นเรียน สังคมที่ทำงาน จากรุ่นสู่รุ่นต่างก็ถือกำเนิดเกิดมาตามเหตุและปัจจัยที่พึงมีพึงเป็นตามหลักพุทธธรรม มีภาชิตชวนคิดว่า “พรหมาติ มาตาปิโตร มารดาบิดาเป็นพรหมของบุตร” บิดา คือผู้ให้กำเนิด มารดา คือผู้รักษา ทั้งสองท่านล้วนแต่มีพลังกายและพลังจิตเป็นปฐมฤกษ์ และนี่คือจุดเริ่มต้นแห่งการดำเนินชีวิต ที่ประกอบด้วยรูปและนามที่มีพลังในการขับเคลื่อนภาระหน้าที่ในการดำเนินชีวิตจากอดีตถึงปัจจุบันและก็จะจกขยายไปถึงอนาคตทุกกาลสมัย และต้องสำรวมเรื่องกาย วาจา ใจ ให้เป็นปกติ สุขอยู่เสมอ มีสมาธิอยู่สิ่งที่กำลังดูแลรับผิดชอบ และมีปัญญาเป็นเครื่องตรวจสอบอยู่เสมอ ๆ

ปัจจุบันนี้มนุษย์ตกเป็นเหยื่อของการผิดหวังด้านความรัก การมีหนี้สิน หรือปัญหาด้านการเงิน ทั้งหมด เกิดจากมนุษย์ออกคำสั่งผิดประเภทให้จิตที่อยู่ในตัวเราออกไปทำงานกับคนส่วนใหญ่ เกือบจะทุกคนล้วนตกเป็นเหยื่อเหตุการณ์ในวัยเด็กตั้งแต่ ปัญหาการขาดความรัก ความเจ็บปวด หรือภาพที่แสนจะโหดร้ายยังประทับอยู่ในส่วนลึกของจิต ภาพนั้นจะกัดกร่อนความรู้สึกแบบซึมลึกลงไปในชีวิตวิญญาน แล้วส่งผลให้ร่างกายเจ็บป่วย อารมณ์แปรปรวน การตัดสินใจผิดพลาด แล้วในที่สุดก็นำพาชีวิตของแต่ละคนไปสู่ทิศทางที่ขาดเงินเป็นนิจ มีปัญหาหนี้สินรุมเร้า มีโรคประจำตัว ความสัมพันธ์แย่หรือไม่ก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ทั้งหมดนี้เป็นเพราะคนส่วนใหญ่ไม่รู้สาเหตุของปัญหาและไม่ทราบวิธีแก้ไข ดังคำกล่าวของ

มนุษย์รู้หรือไม่ว่าคุณกำลังนอนอยู่ที่เดิม มนุษย์กำลังทำตัวเป็นนักสัมมนาเพียงเพื่อจะรู้ว่าสุดท้ายก็จะไม่ได้อะไรติดมือกลับไป Pam Groot ผู้เชี่ยวชาญเรื่องจิตใต้สำนึก และควอนตัมพิสิคส์มีความเห็นว่าคุณจะมีความร่ำรวยหรือความสำเร็จในโลกใบนี้มีกฎเดียวเป็น THE ONE สำหรับมนุษย์ทุกคน และทุกสิ่งนั่นคือ เมื่อ

มนุษย์มีเป้าหมาย จดจ่ออยู่กับเป้าหมาย สร้างแผนการมีวินัยอุทิศตนเสียสละตัวเองมากพอ เชื่อในกฎแห่งการดึงดูด เข้าใจพลังจิตแห่งจินตนาการ และมอบความไว้วางใจในพลังงานจิตที่ก่อกำเนิดสรรพสิ่งเมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม หนทางที่ใช้จะปรากฏแก่คนทุกคน ณ สถานที่ที่เหมาะสมท่ามกลางผู้คนที่เหมาะสม มนุษย์จะได้ทุกอย่างที่ต้องการในตอนที่เหมาะสมของสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยถ้าหากเข้าหากันคือเน้นพลังจิตภายในตนเองซึ่งในทางพระพุทธศาสนาก็คือเรื่องของ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐานเป็นเบื้องต้น

พลังจิต โดยทั่วไปของชาวโลก ก็คือ การทำจิตให้มีกำลัง สามารถทำสิ่งต่าง ๆ โดยอาศัยการฝึกอบรมจิต เช่น การทำให้วัตถุเคลื่อนไหว ด้วยการฝึกสมาธิ จดจ่ออยู่กับสิ่งนั้น จึงชื่อว่า ใช้พลังจิต คือ จิตมีพลัง เพราะการฝึกอบรมจิต ทำให้สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ โดยไม่ต้องอาศัย ร่างกาย เพียงใช้จิตเท่านั้น แต่ในสัจจะความจริงของพระพุทธศาสนานั้น ก็ต้องพิจารณาไปที่ละคำ และความเกี่ยวพันกันของสภาพธรรม เช่น คำว่า จิต จิตไม่ได้มีพลัง ที่เป็นกระแสแม่เหล็ก ตามที่ชาวโลกเข้าใจกัน แต่ จิต เป็นเพียงสภาพรู้เท่านั้น ทำหน้าที่เป็นใหญ่ในการรู้ รู้สิ่งต่าง ๆ และเกิดขึ้นและดับไป มีเหตุปัจจัยจึงเกิดขึ้น แต่จิตมีหลายประเภท จิตที่ดี ที่เป็นกุศลก็มี จิตที่ไม่ดี เป็นอกุศลก็มี และแม้จิตที่ดี ก็ยังแบ่งเป็นจิตหลายประเภท เช่น กุศลขั้นต่ำ และกุศลขั้นสูง

ซึ่งเมื่อได้ศึกษาพระธรรมโดยละเอียด ก็จะทำให้รู้ว่า เมื่อจิตเกิดขึ้น โดยมากก็มีรูปเกิดขึ้นร่วมด้วย เป็นจิตตชรูป ดังนั้น รูปที่ดี ประณีตก็ต้องเกิดจากกุศลจิต ยิ่งกุศลจิตที่ดี ประณีต เท่าไหร่ รูปที่ดี ก็ประณีต ก็ดีมากขึ้นเท่านั้น ดังนั้น กุศลบางประการ ที่เป็นกุศลที่มีกำลัง ก็เป็น จิตที่มีกำลัง เป็น มหัคคตจิต คือ จิตที่เป็นกุศลประกอบด้วยปัญญา ที่เป็นฉานจิต ดังนั้น เมื่อจิตที่อบรมดีแล้ว ด้วยการเจริญสมถภาวนา (ไม่ใช่สมาธิ เพราะสมาธิมี ทั้งมีจกสมาธิและสัมมาสมาธิ) ย่อมทำให้จิตมีกำลังด้วยอำนาจของกุศลจิตที่เกิดบ่อย ๆ จนได้ ฉาน และประกอบด้วยปัญญา เมื่อได้ฉานสูงสุดและอบรมคล่องแคล่ว ชำนาญ ย่อมเป็นผู้สามารถทำฤทธิ์ต่าง ๆ เพราะอาศัยจิตที่มีกำลัง ที่เป็นกุศล และประกอบด้วยปัญญาถึงฉานสูงสุด ทำให้เกิดรูปที่ละเอียดที่ดี ทำให้หายตัวได้ เดินผ่านกำแพง ก็ได้ เป็นต้น ดังนั้น จะเรียกว่า พลังจิตก็ได้ ที่เป็น อภิญญาจิต ที่อบรมฉานสูงสุดจนสามารถแสดงฤทธิ์ได้ แต่ต้องเป็นการอบรมสมถภาวนา คือ มีปัญญารู้ว่าจะอบรมกุศล ให้เกิดต่อเนื่องอย่างไร และอบรมจนได้ฉานสูงสุด ซึ่งเป็นเรื่องยากมาก เพราะต้องสะสมปัญญาและอภัยในดำเนินนี้จริง ๆ

พลังจิตที่ชาวโลกเข้าใจ จึงไม่ตรงตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดง เพราะไม่เข้าใจว่า จิตเป็นเพียงสภาพรู้ และเข้าใจว่า ต้องทำสมาธิ ฝึกจิต โดยไม่เข้าใจว่า ต้องเป็นการเจริญสมถภาวนา ที่เป็นการเจริญกุศลประกอบด้วยปัญญา เชื่อว่าเป็นการฝึกจิต จนจิตมีกำลัง มีกำลัง เพราะเป็นกุศล ประกอบ ด้วยปัญญานั้นเอง

ดังนั้น ระบบการพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างพลังจิตกับการดำเนินชีวิตในสังคมทางพระพุทธศาสนาในยุค New Normal ที่มนุษย์ทุกคนจึงต้องฝึกพลังจิตจนกระทั่งจิตใต้สำนึกของมนุษย์เชื่อมต่อกับแองสติปัญญาที่ไร้ขอบเขต จนเกิดสติปัญญาหรือความคิดสร้างสรรค์ เมื่อเกิดแรงบันดาลใจก็ลงมือกระทำอย่างหลงใหล จงทุ่มเทหัวใจในสิ่งนั้น เมื่อนั้นมนุษย์จะได้รับการช่วยเหลือจากพลังจิต จะรู้สึกได้ว่าตัวเองกำลังเคลื่อนไปข้างหน้าอย่างนุ่มนวลด้วยพลังอะไรบางอย่าง เหมือนมีพลังที่นอกเหนือผลบางอย่างผลึกมนุษย์ให้ก้าวไปข้างหน้า

จากปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแนวคิด หลักเกณฑ์ เกี่ยวกับ ระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคีอาราม

จังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักไตรสิกขา และเปรียบเทียบมนุษย์ที่มีการฝึกพลังจิตที่เข้มแข็งกับมนุษย์ที่ไม่มีการฝึกพลังจิต รวมถึงการศึกษาปัญหาของการใช้พลังจิตกับการดำเนินชีวิตในสังคม

2. คำถามวิจัย

2.1 การศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี ควรมีแนวทางอย่างไร

2.2 การประเมินสภาพปัญหาและความต้องการระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี ควรมีหลักปฏิบัติอย่างไร

2.3 การพัฒนาระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี มีผลลัพธ์ต่อสังคมอย่างไร

2.4 การประเมินและรับรองระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี มีผลเป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.1 เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

3.2 เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

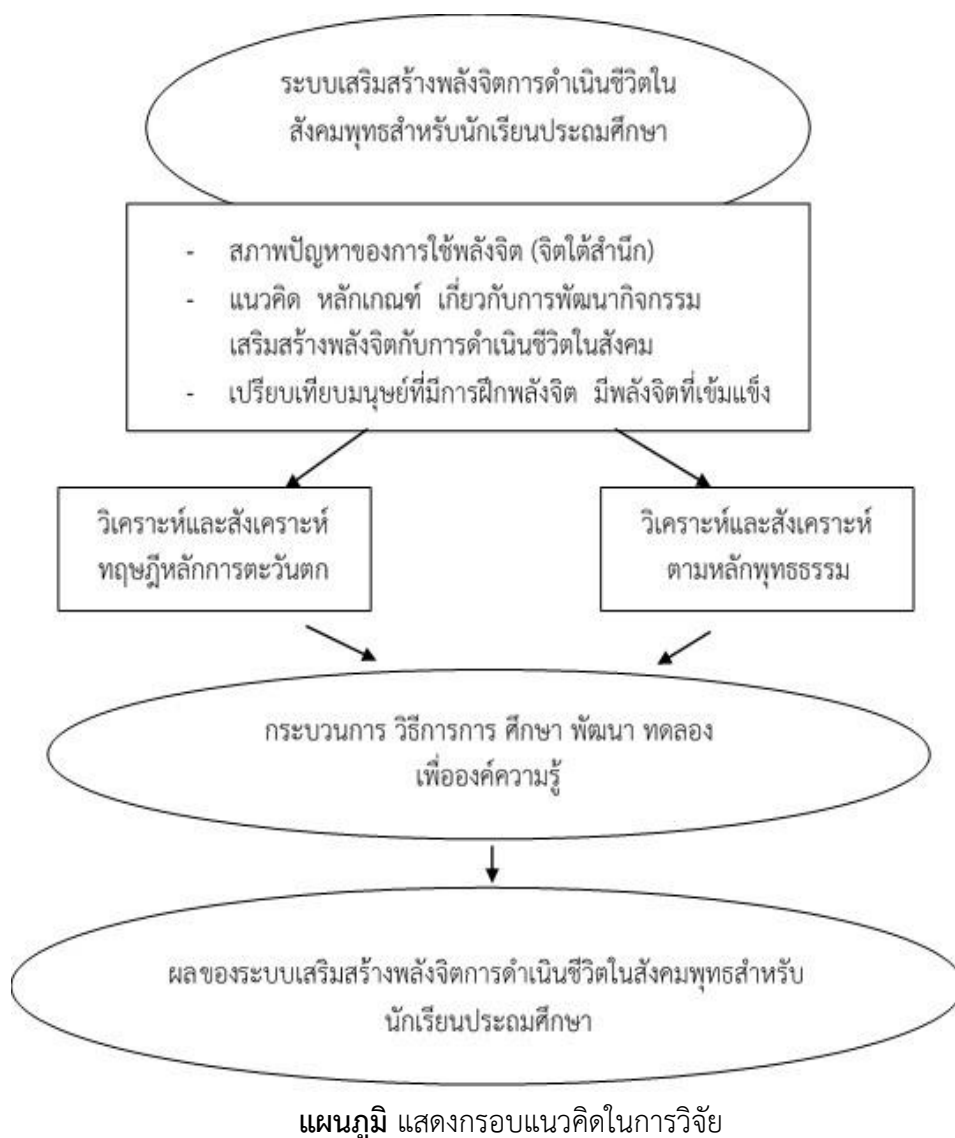
3.3 เพื่อพัฒนาระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

3.4 เพื่อประเมินและรับรองระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ดังนี้

5. วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการศึกษา เป็นการวิจัยแบบพัฒนา โดยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแนวคิด หลักเกณฑ์ ของผู้เชี่ยวชาญเรื่องพลังจิตทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง และการเปรียบเทียบการศึกษาปัญหาการใช้พลังจิตกับการดำเนินชีวิตในสังคัมของมนุษย์ในสังคัมต่าง ๆ ดังนี้ 1) รูปแบบการวิจัย 2) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 3) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 4) การวิเคราะห์ข้อมูล 5) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 รูปแบบการวิจัย การวิจัยเรื่อง “ระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคัมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี” สำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัย

ใช้แบบพัฒนา โดยมีการสำรวจ ควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึก ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพอีกมิติหนึ่ง

5.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในโรงเรียน วัดสามัคคิยาราม จำนวน 130 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 120 คน ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความถูกต้องมากที่สุด 3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหารคณะครูโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จำนวน 8 คน แบบเจาะจง

5.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ มี 2 อย่าง คือ

(1) แบบสอบถาม

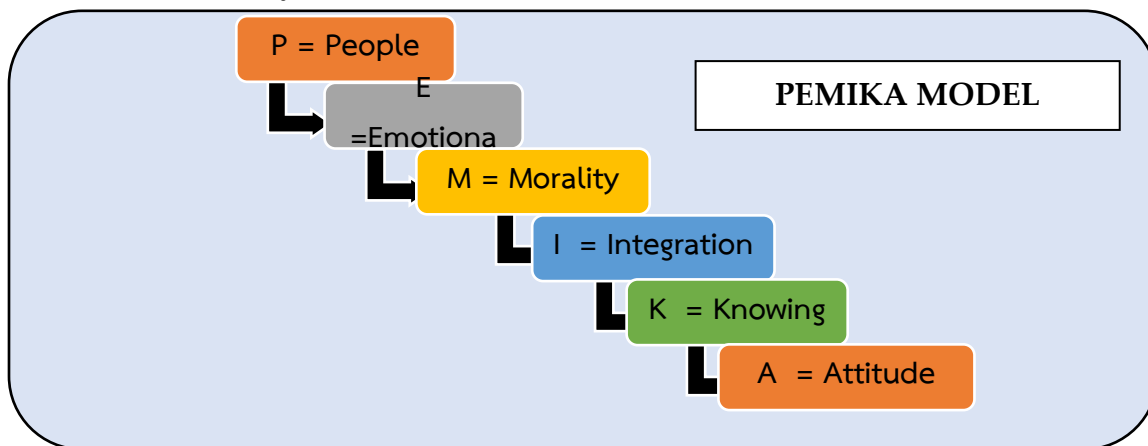
(2) แบบสัมภาษณ์ (Interview) โดยวิเคราะห์ประเด็นสำคัญของเนื้อหาสาระสำคัญจากนิยามศัพท์แล้วได้ร่างแบบสัมภาษณ์ เพื่อนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบคุณภาพในด้านต่าง ๆ

6. องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี” เป็นวิจัยแบบพัฒนา (Research and Development) โดยมีการสำรวจ (Survey Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และเชิงคุณภาพ (Quality Research) สัมภาษณ์ผู้บริหาร ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ตามการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยกระบวนการวิจัย 7 model step 1) ประเด็นปัญหาการวิจัย (Problem) เพื่อนำมาสู่การวิจัย 2) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objective) ที่สอดคล้องกับปัญหาที่ต้องการศึกษา 3) การออกแบบการวิจัย (Research Design) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4) การวัดค่าตัวแปร (Variable Measurement) ที่กำหนดตัวแปรต้น ตัวแปรตาม หรือตัวแปรอื่นที่อาจเกี่ยวข้อง 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม 6) การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis) ผู้วิจัยนำสถิติมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณลักษณะ 7) การสรุปผล (Generalizations) สรุปจากผลกรวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายลักษณะหรือปรากฏการณ์ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอในรูปแบบ การสรุปรายงานการวิจัย ไปใช้ตามนิยามของ PEMIKA MODEL ตามกรอบแนวคิดองค์ความรู้เป็นตารางประกอบ แสดงเป็น Mind Mapping ได้ดังนี้

P = People	หมายถึง นักเรียนประถมศึกษา โรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี” เป็นกลุ่มเป้าหมาย
E = Emotional	หมายถึง สภาวะอารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนเกี่ยวกับเรื่องพลังจิต
M = Morality	หมายถึง ความมีจรรยาบรรณที่ดีงามของนักเรียน
I = Integration	หมายถึง การปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมของนักเรียน
K = Knowing	หมายถึง การรับรู้เฉลี่ยฉลาดของนักเรียน
A = Attitude	หมายถึง ความมีเจตคติ และกิจกรรมยาทอันพึงประสงค์ของนักเรียน

MODEL หมายถึง 7 Steps Model ได้แก่ ขั้นตอนที่เป็นสื่อกลางที่ดำเนินการ เช่น องค์ความรู้การสำรวจความต้องการ การพัฒนากรอบแนวคิด การสอบถามผู้เชี่ยวชาญและการพัฒนาระบบการประเมินการทดลองการใช้และการปรับปรุงความสมบูรณ์

แผนภูมิ แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

7. สรุปผลการวิจัย

สำหรับการศึกษานี้ ผู้วิจัยสรุปจากผลวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างเพื่ออธิบายลักษณะหรือปรากฏการณ์ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย โดยนำเสนอในรูปแบบ การสรุปรายงานการวิจัย ดังสรุปผลตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ ดังนี้

7.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี มีสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปตามจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วยสถานภาพทาง เพศ และ อายุ จากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 120 คน โดยหาค่าความถี่ และ ค่าร้อยละสรุปได้ดังนี้

เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดเป็น เพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 38.33

อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี อายุ 13-14 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาอายุ 10-12 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 31.67 รองลงมาอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดมี อายุ 7-9 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.83

13.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านชุดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านคุณประโยชน์จากชุดการเรียนรู้ พบว่า **โดยภาพรวม** อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.200) และด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านเนื้อหา อยู่ในระดับที่ ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = 0.455) และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านเนื้อหา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 3.65$, S.D. = 0.455) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 3. เนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนอยู่ในระดับที่ ($\bar{x} = 3.36$, S.D. = 0.828)

2) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดที่ ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.700) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.66$, S.D. = 0.912)

3) ด้านชุดการเรียนรู้ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดที่ ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.407) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 1. ชุดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับเนื้อหา อยู่ในระดับที่ ($\bar{x} = 3.55$, S.D. = 0.829)

4) ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุดที่ ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.408) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดคืออยู่ในระดับที่ ($\bar{x} = 3.98$, S.D. = 0.788)

5) ด้านชุดคุณประโยชน์จากการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุดที่ ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.465) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุดอยู่ในระดับที่ ($\bar{x} = 3.68$, S.D. = 0.840)

สรุปได้ว่า ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์ในรายข้อมีดังต่อไปนี้ 1. ด้านเนื้อหา มีความชัดเจน ง่ายต่อความเข้าใจ น่าสนใจ มีปริมาณเนื้อหาเหมาะสมกับวัยผู้เรียน 2. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมช่วยพัฒนาความรู้ความเข้าใจ สรุปความคิดรวบยอด ตรงกับความต้องการ ช่วยให้รู้จักการค้นคว้าด้วยตนเอง 3. ด้านชุดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเข้าใจเนื้อหาว่าง่าย ดึงดูดความสนใจ และเอื้อต่อการเรียนรู้รายบุคคล 4. ด้านการวัดและประเมินผล มีเกณฑ์ที่ชัดเจน มีความหลากหลาย สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ประเมินผลด้วยตนเองได้ 5. ด้านคุณประโยชน์จากชุดการเรียนรู้ เอื้อต่อการศึกษาค้นคว้า นักเรียนเข้าใจเนื้อหา รู้ทักษะการคิดวิเคราะห์การเสริมสร้างพลังจิตอย่างกระตือรือร้น

7.3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อพัฒนาระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผลการหาประสิทธิภาพการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับ ระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการตามกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้ 1) จัดระเบียบข้อมูล (2) การแสดงข้อมูล และ 3) การหาข้อสรุปตีความและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิจัย ตามคำถามแบบการสัมภาษณ์ข้อต่าง ๆ ตามตาราง ดังนี้

ตารางแสดงสรุปแนวคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์

ประเด็นคำถาม	จำนวน	สรุปสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์
ข้อที่ 1) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับประโยชน์ในการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษาตามประสบการณ์ของท่าน	8 คน	สรุปได้ว่า การเสริมสร้างพลังจิตต้องฝึกฝนเชื่ออย่างมีเหตุผล มีสติกำกับเสมอ ต้องบ่มเพาะตั้งแต่วัยเด็ก ทำได้ทั้งภาครัฐและเอกชน ระยะเวลาต้องผู้ในการดูแลจากผู้ใหญ่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ในสังคมพุทธต้องมีสติสัมปะชัญญะเสมอ
ข้อที่ 2) สภาพปัญหาการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่ท่านพบในปัจจุบันเป็นอย่างไร	8 คน	สรุปได้ว่า เด็ก ๆ ต้องฝึกฝนและต้องมีแบบอย่างที่ดีให้ดูด้วยอย่างรอบด้าน สังคมพุทธต้องเชื่ออย่างมีเหตุมีผล มีสติกำกับเสมอ เด็กคือผู้บริสุทธิ์ ต้องช่วยกันสอดส่องดูแล

ประเด็นคำถาม	จำนวน	สรุปสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์
		อย่างจริงจัง สังคมพุทธ เด็กดีเด็กฉลาด ชาติเจริญ
ข้อที่ 3) ท่านมีประสบการณ์และความคิดเห็นในการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียน หรือไม่ อย่างไร	8 คน	สรุปได้ว่า ประสบการณ์ในการเสริมสร้างพลังจิตในสังคมพุทธโดยมากได้มาจากพ่อแม่และญาติผู้ใหญ่เป็นหลัก มีบวร บ้าน วัด โรงเรียน เป็นมรดกธรรม มรดกไทยด้วยความรักความเมตตาจากรุ่นสู่รุ่นด้วยความสงบสุขสันติเป็นความละเอียดอ่อนโดยเฉพาะจิตใจและความรู้สึกจึงต้องแบ่งปันแบบมีเมตตาธรรมเป็นที่ตั้ง
ข้อที่ 4) ท่านมีความคิดเห็นที่แนวทางการเสริมสร้างพลังจิตกับการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียน มีข้อดี/จุดแข็ง หรือไม่ อะไรบ้างและควรพัฒนา/ส่งเสริมอย่างไร	8 คน	สรุปได้ว่า การเสริมสร้างพลังจิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียน มีข้อดี/จุดแข็ง เป็นไปเพื่อความเอื้อเพื่อโอปปาติกะแบบเครือข่ายและเพื่อน ๆ มีจิตใจที่งามน้ำใจกว้างในสังคมสร้างความเข้มแข็งในตัวตนด้วยแนวคิดและพลังจิตและไม่กระทบกระเทือนผู้อื่น
ข้อที่ 5) ท่านมีข้อเสนอแนะสำหรับแนวทางการเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียน อย่างไรบ้าง	8 คน	สรุปได้ว่า เป็นชาวพุทธต้องเชื่อมั่นในเรื่องกรรมและกฎแห่งกรรม ต้องจัดกิจกรรมในลักษณะส่งเสริมศรัทธาความเชื่อมั่นในเหตุและผล การทำให้ดู ชูให้เห็น เป็นตัวอย่างที่ดี ยึดเป็นเกาะกำบังในวัยแรกเริ่มเพื่ออนาคตที่มั่นคง โดยเน้นหลักธรรมความเชื่อต้องประกอบด้วยปัญญา

7.4 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4) เพื่อประเมินและรับรองระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

7.4.1 ประเมินและรับรองระบบการสอนสังคมศึกษาอิงหลักพุทธธรรมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายภาคเหนือตอนบน โดยการจัดประชุม Focus Group Discussion มีคณะกรรมการประชุมและการรับรองการประเมิน จำนวน 10 ท่าน โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นประธานคณะกรรมการสอบ เมื่อวันที่พฤหัสบดีที่ 1 มิถุนายน 2566 ณ ห้องเรียนโซน C ห้อง C 113 สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

7.4.2 ประเมินและรับรองระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี จำนวน 8 คน ตามสรุปประเด็นที่สัมภาษณ์ วิเคราะห์สังเคราะห์ ตามตาราง 5.2 สรุปแนวคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ข้างต้น

8. อภิปรายผลการวิจัย

มีข้อค้นพบใหม่จากการอภิปรายผลการวิจัยการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามและการสัมภาษณ์เกี่ยวกับระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี ควรคำนึงถึงประเด็นที่สำคัญ ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

8.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) เพื่อศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี มีสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปตามจำนวนของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่ประกอบด้วย เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 61.67 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดเป็น เพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 38.33 อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มี อายุ 13-14 ปี จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามน้อยที่สุดมี อายุ 7-9 ปี จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 10.83

พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระใบฎีกาธีรศักดิ์ สุธีโร (น้อยอ่อน)** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักไตรสิกขาในพระพุทธศาสนาเพื่อการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โรงเรียนกระสังพิทยาคม ตำบลกระสัง อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ไตรสิกขาตามแนวทางพระพุทธศาสนานั้นสอนให้คนได้ปฏิบัติอยู่ในศีล มีการเคารพกฎระเบียบ เมื่อทุก ๆ คนมีศีลก็จะทำให้มีความสุขเพราะศีล คือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง เพื่อพัฒนาจิตให้เป็นสมาธิ เพราะสมาธิ คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกหัดอบรมจิต เพื่อให้เกิดศักยภาพ เช่น มีสมาธิอย่างสูง เมื่อจิตมีสมาธิ เมื่อจิตตั้งมั่นแล้วก็สามารถพัฒนาปัญญาได้ เพราะปัญญา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้ง จนสามารถนำหลักไตรสิกขาเป็นข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา ฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิต และปัญญา ให้มีความเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไปตามลำดับจนบรรลุถึงผลแห่งความสำเร็จตามกระบวนการไตรสิกขาตามแนวทางพระพุทธศาสนา

และยังมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระมหาวิโรจน์ วิโรจโน** ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องภวังคจิตในพุทธปรัชญากับอภิปรัชญาในพุทธปรัชญาโยคอาจารย์” ผลการวิจัยพบว่า ความหมายของภวังคจิตตามหลักอภิปรัชญา หมายถึง จิตที่เป็นพื้นอยู่ระหว่างภุสสนธิกับจิตที่ตื่นแต่จิตมิได้เสวยอารมณ์ทางทวารทั้ง 6 และบ่อเกิดของภวังคจิตที่เกิดจากการกระบวนการทำงานของจิตที่ทำหน้าที่เกิดดับอยู่ตลอดเวลา รวมถึงลักษณะ และหน้าที่ของภวังคจิต โดยภวังคจิตจัดเป็นวิมุตตจิต คือจิตไม่ได้รับอารมณ์ใด ๆ และมีลักษณะเป็นองค์แห่งภพ กล่าวโดยสรุป ภวังคจิตเป็นลักษณะของจิตที่เกิดอยู่ในส่วนเวลาที่ไม่มีอารมณ์ทางทวารเป็นจิตที่อยู่นอกเหนือจากวิถีการรับรู้เชิงประจักษ์ และเป็นส่วนหนึ่งในภาวะแห่งชีวิตหรือเป็นจิตพื้นฐานของชีวิตที่เกื้อหนุนของสัตว์ไปเกิดใหม่และมีความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของวิถีจิตด้วย

8.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) เพื่อประเมินสภาพปัญหาและความต้องการของระบบเสริมสร้างพลังจิต การดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านชุดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านคุณประโยชน์จากชุดการเรียนรู้ พบว่า **โดยภาพรวม** อยู่ในระดับมาก และมีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **พระมหาศุภวัฒน์ ชุตินนโต** ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ในทรรศนะของพุทธปรัชญาเถรวาทกับซิกมันด์ ฟรอยด์” ผลการวิจัยพบว่า การอธิบายถึงพฤติกรรมในพระพุทธรูปปรัชญาเถรวาทที่มีการแสดงทาง กาย วาจา เพราะสืบเนื่องมาจากจิตที่อยู่ภายในที่เป็นตัวกำหนดวิถีทางของการดำเนินชีวิตในปัจจุบันและอนาคตโดยที่พฤติกรรมแสดงออกนั้น เป็นการทำงานแบบลูกโซ่หมายถึงว่าพฤติกรรมในอดีตย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมในปัจจุบันและพฤติกรรมในอนาคต ซึ่งจะวนเวียนอยู่เช่นนี้ตราบใดที่บุคคลนั้นยังมีกิเลสที่จะนำไปสู่ความทุกข์และความสุขทางใจได้ ส่วนพฤติกรรมในทรรศนะของฟรอยด์เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกทางกายภาพทั้งหมดหมายถึงบุคคลนั้นมีความสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมที่ทั้งดีและไม่ดีพฤติกรรมเหล่านี้ ฟรอยด์ให้ความสำคัญอยู่ 2 ส่วนคือ 1) โครงสร้างทางจิตใต้สำนึก 2) แรงขับพื้นฐาน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมถ้ามีการประพฤติดีที่ไปทำตามนองคลองธรรมก็ย่อมมีประโยชน์ต่อชีวิตของตนเองและสังคม

8.3 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) เพื่อพัฒนาระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี เมื่อพิจารณาผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ **สมถวิล ธนวิยาพล** ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความคิดเรื่องจิตในพระสุตตันตปิฎก” ผลการวิจัยพบว่า การอธิบายถึงจิตในพระสุตตันตปิฎก จิตในพระไตรปิฎกมีสาระสำคัญคือมีสภาวะธรรมอย่างเดียวกันคือจิต และการทำงานของจิตในลักษณะเป็นธรรมชาติที่มีการเกิดดับสลับต่อกันไปตลอดเวลารวมทั้งกล่าวถึงการแบ่งจิตออกเป็นระดับหรือภูมิ 4 คือ กามาวจรภูมิ รูปาวจรภูมิ อรูปาวจรภูมิ และโลกุตตรภูมิ ตลอดจนการวิเคราะห์เปรียบเทียบจิตในพระสุตตันตปิฎก และจิตในพระอภิธรรมปิฎกได้กล่าวถึงภวังคจิตว่า ภวังคจิตมี 3 ดวง คือขณะจิตดวงที่ 1) อดีตภวังค์ เป็นจิตที่กระทบกับอารมณ์คือสิ่งที่สัมผัส เป็นจิตที่เกิดดับๆ และรักษาภพชาติเรียกว่า อดีตภวังค์ หมายความว่าจิตนั้นทำหน้าที่รับอารมณ์เก่าที่เคยได้รับรู้ แต่ถ้าไม่มีอารมณ์มากระทบจิตก็ยังคงรักษาอารมณ์เก่าเป็นภวังคจิตอยู่ต่อไป เหมือนคนนอนหลับสนิทมีคนมาปลุกยังไม่รู้สึกตัวว่าถูกปลุก ขณะจิตดวงที่ 2) ภังคจลนะ เป็นภวังคจิตที่เกิดต่อจากอดีตภวังค์เพียงแต่จิตไหวตัว ขณะจิตดวงที่ 3) ภวังปัจเฉตะ เป็นภวังคจิตที่เริ่มตัดขาดจากอารมณ์เก่าเพราะอารมณ์ใหม่สรุปเนื้อหาทั้งหมดเป็นเรื่องจิตที่มีอยู่ในคัมภีร์ทั้งสองมีนัยตรงกันและแตกต่างกันในรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

8.4 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4) เพื่อประเมินและรับรองระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี มีผลสอดคล้องกับการวิเคราะห์ตามตาราง ผู้วิจัยอ้างอิงข้อมูลจากการสอบ Focus Group Discussion ได้มีคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิประเมินและรับรองระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา จำนวน 10 รูป/คน โดยมี ศ. ดร. ชัยยงค์ พรหมวงศ์ เป็นประธานคณะกรรมการ

สรุปได้ว่า จากการศึกษาวิจัยภายในและต่างประเทศทุกผลงานและการประชุม Focus Group Discussion เป็นการยืนยันผลลัพธ์ของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง วิธีดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย การสรุปและอภิปรายผล ของระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียน
ประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี

15. ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลการตอบแบบสอบถามและจากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 8 คน ได้แนวคิดรวบ
ยอดเป็นข้อเสนอแนะที่ควรยึดตามระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียน
ประถมศึกษา : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดสามัคคิยาราม จังหวัดปทุมธานี มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

9.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และองค์กรการศึกษาแห่งชาติ ควรมี
แหล่งทุนให้การสนับสนุนปกป้องและอุปถัมภ์การทำวิจัยเกี่ยวกับระบบเสริมสร้างพลังจิตการดำเนินชีวิตใน
สังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

9.2 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ผู้บริหาร ครูอาจารย์ จะต้องสนับสนุนและดำเนินการอย่างจริงจังใน
การเรียนการสอนสังคมศึกษาโดยบูรณาการอิงหลักพุทธธรรมกับระบบเสริมสร้างพลังจิตเพื่อการดำเนินชีวิต
ในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา และนำหลักธรรมมาภิบาลเป็นหลักชัยในภาคปฏิบัติ ซึ่งจะเป็นสื่อ
และแบบอย่างที่ดีที่จะทำให้เด็กและเยาวชนจารึกไว้ในปฏิทินแห่งชีวิตต่อไป

9.3 ข้อเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไป เพื่อให้เกิดเป็นพลวัตตามระบบเสริมสร้างพลัง
จิตเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมพุทธสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ควรเพิ่มขยายเป็นระดับมัธยมถึงอุดมศึกษา
โดยมีแนวคิดทฤษฎีและกลยุทธ์และงบประมาณที่เหมาะสม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายด้านการศึกษาไทย
แลนด์ 4.0 ของรัฐบาลอย่างต่อเนื่องต่อไป

บรรณานุกรม

- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2551). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย,
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช : นนทบุรี.
- บรรยวีสต์ ผางคำ และคณะ. (2561). **ชุมชนไตรสิกขา: รูปแบบและการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในสังคม
ผู้สูงอายุ จังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยา
เขตอุบลราชธานี, 2561.
- บ้านธัมมะ. (2565). **พลังจิต**. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: [https://www.dhammadhome.com/
webboard/topic/20350](https://www.dhammadhome.com/webboard/topic/20350), [2 กันยายน 2565].
- ประยูร อาษานาม. (2551). **คู่มือวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหาวิโรจน์ วิโรจน์ (ผาธา). (2545). **การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องภวังคจิตในพุทธปรัชญา
กัลป์อภยาวิญญานในพุทธปรัชญาโยคจาร** (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศุภวัฒน์ ชุตินนโต. (2564). **การศึกษาเปรียบเทียบแนวความคิดเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ในพุทธ
ปรัชญากับซิกมันด์ ฟรอยด์** (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- พิชญ์รัชต์ บุญช่วย. (2549). **การศึกษากระบวนการสร้างภavana 4 โดยใช้หลักไตรสิกขา** (วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2557). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิ ประศาสตร์. (2547). **ระเบียบวิธีการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- วิศิษฐ์ ศรีพิบูลย์, มนตราลันสะเทือน. (2561). **Law of Vibration**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ศูนย์หนังสือจุฬา.
- สมถวิล ธนวิทยาพล. (2528). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์ความคิดเรื่องจิตในพระสูตรตันตปิฎก** (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (2001). **Essentials of psychological testing**. 4th ed., New York: Harper & Row.

การพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

The Development of English Vocabulary Learning by Using Team Game Tournament
Technique with Gamification for Grade 1 Students

ทิฆัมพร ตะตอง

Thikhamporn Tae-tong

วารากรณ์ ไทยมา

Waraporn Thaima

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการเรียนรู้และการสอน

คณะวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม

Master of Education Program in Innovations in Learning and Teaching

Faculty of Graduate College of Management, Sripatum University

E-mail: eedaon2537@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน 3) เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน เครื่องมือวิจัย มีจำนวน 3 ชุด แบ่งออกเป็น 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน จำนวน 3 แผน 2) แบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบทดสอบวัดความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 นักเรียนจำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Dependent ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. การพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้กระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทีม ขั้นที่ 4 ขั้นแข่งขัน และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผล ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.20)

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชันของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษค่าเฉลี่ยหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ สูงกว่าค่าเฉลี่ยหลังเรียน

คำสำคัญ : ความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน, เกมมิฟิเคชัน

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to develop English vocabulary learning by using team game tournament technique with gamification for grade 1 students, 2) to compare the result of learning from pre-test and post-test with team game tournament technique with gamification, and 3) to study the students' English vocabulary retention. There were 3 sets of research tools used in the research, which were divided into 1. lesson plan of the team game tournament technique with gamification, 2) an ability test containing 30 items, and 3) a test of vocabulary learning retention containing 30 items. The target group in this study consisted of 40 grade 1 students of Phratamnaksuankulap mahamongkhon school in 1st semester, academic year 2022, and it was obtained by Cluster sampling. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, and t-test (dependent t-test).

The results of the study revealed that:

1. The process of developing English vocabulary learning by using team game tournament technique with gamification for grade 1 students of 5 steps which were: 1. Prepare step, 2. Teach step, 3. Team step, 4. Competitive Step, and 5. Conclusion step. The lesson plan was evaluated in the excellent level ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.20)

2. The result of learning from pre-test and post-test with team game tournament technique with gamification, the score from post-test was higher than the score from the pre-

test at statistical significance at a level of 0.05

3. The students' retention after studying towards team game tournament technique with gamification, and after studying 2 weeks later was significantly higher than that of the students' retention after studying at a level of 0.05

Keywords : Development of English Vocabulary Learning, Team Game Tournament Technique, Gamification

1. บทนำ

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและดิจิทัลอย่างรวดเร็ว (Digital Disruption) เป็นการเปลี่ยนแปลงสังคมไปสู่สังคมดิจิทัลซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษาขั้นพื้นฐานและแนวโน้มที่การจัดการศึกษาจะเปลี่ยนไป รวมถึงการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนรายบุคคล การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัล ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยประชากรวัยเรียน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มประชากร Generation Z สามารถเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เมื่อพิจารณาจากสถิติการใช้อินเทอร์เน็ตของประชาชน อายุ 6 ปีขึ้นไปของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 - 2563 มีอัตราที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะเวลา 5 ปี และภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตของคนไทยและคนทั่วโลกไปแล้ว เพราะการสื่อสารกันด้วยภาษาอังกฤษไม่ว่าจะเป็นโดยตรง การดูโทรทัศน์ การดูภาพยนตร์การใช้อินเทอร์เน็ต การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ หนังสือคู่มือทางด้านวิชาการต่าง ๆ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหนึ่งที่สำคัญของโลกในศตวรรษที่ 21 และเป็นวิชาหลักที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ อรรถนิดา หวานคง (2559) ดังนั้น การฝึกฝนพัฒนาความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษที่ผ่านมา พบว่าแม้ว่านักเรียนจะท่องคำศัพท์บ่อยครั้งแต่ก็ไม่สามารถบอกรายละเอียดคำศัพท์ที่เรียนมาได้ทั้งหมด ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่านักเรียนไม่สามารถจำคำศัพท์ได้ในระหว่างบทเรียน และการที่นักเรียนท่องศัพท์แบบแปลความหมายมาสอบนั้น อาจจะทำให้นักเรียนจดจำได้เพียงชั่วคราว ซึ่งทำให้เกิดปัญหาในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ทั้งนี้เพราะนักเรียนไม่รู้และไม่เข้าใจความหมายของคำศัพท์นั่นเอง อีกทั้งนักเรียนในยุคปัจจุบันว่ามีลักษณะนิสัยที่ชื่นชอบกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่มีการแข่งขัน มีความท้าทายในการเรียน และเกิดความสนุกสนานในการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิธีและเทคนิคในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน หมายถึง ผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกเป็นกลุ่มเพื่อทำงาน ร่วมกันกลุ่มละประมาณ 4 - 5 คน แต่ละกลุ่มจะมีผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกัน โดยการใช้เกมการแข่งขัน ดังนั้นทุกคนในกลุ่มต้องร่วมมือช่วยเหลือกันในการเรียน

และรับผิดชอบต่องานกลุ่มร่วมกัน ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการเสริมแรง และได้นำเกมมิฟิเคชันที่มีบทบาทมากขึ้นในปัจจุบัน เป็นการประยุกต์องค์ประกอบและหลักการของเกมให้เข้ากับบริบทที่ไม่ใช่เกมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ การประยุกต์ใช้เกมมิฟิเคชัน ในการเรียนที่สร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน Zichermann (2015) นำกระบวนการระบบการคิดแบบเกมและองค์ประกอบของเกมมาใช้กระตุ้นให้กลุ่มเป้าหมายเกิดพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำงานและทักษะการแก้ปัญหา

จากการประเมิน ผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบมอญ ปีการศึกษา 2565 ที่ผ่านมา โดยการให้นักเรียน ตอบคำถาม คำศัพท์ที่ได้เรียนรู้มา พบว่านักเรียน ยังสื่อความหมายผิด ไม่เข้าใจในความหมายของคำศัพท์นั้น ดังนั้นการเรียนรู้คำศัพท์จึงเป็นพื้นฐานสำคัญ ที่จะต่อยอด การเรียนรู้ ในขั้นต่อไป แสงระวี ดอนแก้วบัว (2558) ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด เพราะคำศัพท์เป็นกลุ่มเสียงกลุ่มหนึ่งในภาษาใดภาษาหนึ่งที่ทำหน้าที่สื่อความหมายในภาษาและเป็นพาหนะของการติดต่อสื่อสาร และมีความสำคัญยิ่งในด้านการสอน เพื่อสื่อความหมายที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ของภาษา อีกทั้ง ความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ เดโซ สนวนานนท์ (2554) การเรียนรู้และการจำมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นหรือยัง การศึกษาเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างไรบ้าง ถ้าประเมินทันทีที่มีผู้เรียนทำในสิ่งนั้น ผลที่ได้ก็จะเป็นผลจากการเรียน แต่ถ้าให้เวลาพักก่อน หลายชั่วโมง หลายวัน หลายสัปดาห์ แล้วทำการประเมิน การเปลี่ยนแปลงที่ได้ก็จะเป็นผลของการเรียนรู้และการจำ

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ปัญหา การเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนจึงสนใจทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนาความสามารถ ด้านการเรียนรู้คำศัพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง และยังสามารถเสริมกระบวนการทำงานเป็นทีม อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับครูในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน
3. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre - experimental Research) โดยใช้การทดลองกลุ่มเดียวโดยวัดก่อนและหลังการทดลอง (The One - Group Pretest-Posttest Design) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 นักเรียนจำนวน 240 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 นักเรียนจำนวน 40 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยของการสุ่มจำนวน 1 ห้องเรียน

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน จำนวน 3 แผน เวลา 6 ชั่วโมง มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม คะแนนสะสม (Point) ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทีม ขั้นที่ 4 ขั้นแข่งขัน และขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผล ร่วมกับองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชัน ซึ่งประกอบด้วย 1) คะแนนสะสม (Point) 2) เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) 3) ระดับชั้น (Level) 4) รางวัล (Reward) 5) ตารางอันดับ (Leaderboard) 6) ความท้าทาย (Challenges) ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในแผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น คุณภาพแผนการจัดการจัดการการเรียนรู้ทั้ง 3 แผน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.51 เมื่อเทียบกับเกณฑ์คุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แล้ว พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุด

2. แบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำแบบทดสอบเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษ ด้านเทคนิคการสอน และด้านวัดผลประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of Item Objective Congruence) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นคัดเลือกแบบทดสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด ค่า IOC = 0.67-1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ หาคุณภาพแบบทดสอบรายข้อโดยการนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40

คน แล้วนำคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษมาคำนวณหาค่าความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายชื่อ จากนั้นคัดเลือกข้อสอบที่มีเกณฑ์ที่กำหนด ค่าความยากที่ดีของข้อสอบควรมีค่าระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป ไว้จำนวน 30 ข้อ แล้วนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ สูตร KR-20 ของคูเดอร์และริชาร์ดสัน ซึ่งควรมีค่าความเชื่อมั่น ที่ 0.70 ขึ้นไป โดยแบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษในงานวิจัยฉบับนี้ มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.40-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.25-0.55 และได้ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.90 ถือว่าเป็นแบบทดสอบที่มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

3. แบบทดสอบวัดความคงทนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ แบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยนำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป หลังจากการทดสอบหลังเรียน 2 สัปดาห์

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ระยะเวลา 60 นาที

2. ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียนตามแผนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ทั้ง 3 แผน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 School

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 Family

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 Animal

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครบตามแผนที่กำหนด ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ระยะเวลา 60 นาที

4. หลังจากนักเรียนทำแบบทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ไปแล้ว 2 สัปดาห์ ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ โดยใช้แบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ ระยะเวลา 60 นาที

5. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบความสามารถการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียน ก่อนการจัดการเรียนรู้ หลังการจัดการเรียนรู้ และวัดความคงทนในการเรียนรู้ มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลหาความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.2 เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.3 เพื่อศึกษาความคงทนของความจำในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

7. ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ จำนวน 3 ข้อ คือ 1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 2. เพื่อเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน 3. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน จึงได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 ผลพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

ตอนที่ 4 ผลศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบมหามงคล ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 นักเรียนจำนวน 40 คน โดยแบ่งเป็น นักเรียนชาย 22 คน นักเรียนหญิง 18 คน นักเรียนชาย 22 คน คิดเป็นร้อยละ 55 นักเรียนหญิง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

	ข้อมูลทั่วไปของกลุ่ม ตัวอย่าง	จำนวนนักศึกษา (คน)	ร้อยละ

นักศึกษา (เพศ)	ชาย	22	55
	หญิง	18	45
รวม		40	100

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน มีกระบวนการ 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียม หมายถึง ครูจัดเตรียมคำถามง่าย ๆ จากเนื้อหาสาระที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ จัดเตรียมเกม วิธีการให้คะแนนโบนัสในการเล่นเกมนั้น รวมทั้งสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ คะแนนสะสม (Point) เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักเรียน

ขั้นที่ 2 ขั้นการสอน หมายถึง ครูนำเสนอบทเรียนหรือข้อความใหม่แก่ผู้เรียน จัดการเรียนการสอนตามบทเรียน ให้นักเรียนได้ฝึกออกเสียงคำศัพท์ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นจัดทีม หมายถึง ผู้สอนจัดทีมผู้เรียน โดยให้คะแนนความสามารถเก่ง ปานกลาง อ่อน ทีมละประมาณ 4 – 5 คน

ขั้นที่ 4 ขั้นแข่งขัน หมายถึง ผู้สอนแนะนำเกี่ยวกับเกม สมาชิกทุกคนเริ่มเล่นเกมพร้อมกัน ด้วยชุดคำถามที่เหมือนกัน เหรียญตราสัญลักษณ์ (Badges) รางวัล (Reward) ความท้าทาย (Challenges)

ขั้นที่ 5 ขั้นสรุปผล หมายถึง นำคะแนนการแข่งขันของแต่ละคนมารวมกันเป็นคะแนนของทีม ทีมที่ได้คะแนนรวมสูงสุดจะได้รับรางวัลตามลำดับ ระดับชั้น (Level) ตารางอันดับ (Leaderboard)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

จากการวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ จำนวน 30 ข้อ เวลา 60 นาที กับกลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ มหามงคล จำนวน 40 คน พบว่า หลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	sig
ก่อนเรียน	40	12.75	3.74	20.402	.000
หลังเรียน	40	22.58	3.55		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

พบว่า ผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

0.05 โดยค่าเฉลี่ยคะแนนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 22.58$, S.D. = 3.55) สูงกว่าค่าเฉลี่ยคะแนนการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษก่อนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 12.75$, S.D. = 3.74) และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้เรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตอนที่ 4 ผลการศึกษาความคงทนของความจำในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

จากการวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า หลังเรียน 2 สัปดาห์ สูงกว่าหลังเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

การทดสอบ	N	$\bar{x}$	S.D.	t	sig
หลังเรียน	40	22.58	3.55	3.219	.000
ความคงทน	40	23.73	3.92		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พบว่า ผลการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน หลังเรียนและเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ พบว่า นักเรียนมีความคงทนทางการจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังเรียน ($\bar{x} = 22.58$, S.D. = 3.55) และหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ ($\bar{x} = 23.73$, S.D. = 3.92) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยค่าเฉลี่ยหลังเรียนไปแล้ว 2 สัปดาห์ สูงกว่าค่าเฉลี่ยสอบหลังเรียน และเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีความคงทนในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน หลัง 2 สัปดาห์ไม่ต่างจากที่สอบหลังเรียน

8. การอภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จากการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจำนวน 3 แผน คือ แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง School แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Family และแผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง Animal เมื่อนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชันที่ได้พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3

ท่าน ตรวจสอบความถูกต้อง ความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบต่าง ๆ ภายในแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่ามีคุณภาพตามเกณฑ์ความเหมาะสมอยู่ใน ระดับมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการกลุ่ม โดยนักเรียนให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อทำเป้าหมายของทีมที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ สอดคล้องกับ อรรถพล อุษา (2564) ที่กล่าวว่า การ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งในกลุ่มจะประกอบไปด้วย นักเรียนที่มีความสามารถคละกัน ได้แก่ นักเรียนที่มีความสามารถเก่ง ปานกลาง และอ่อน แบ่งกลุ่มละ 4-5 คน มีการใช้เกมในการแข่งขัน การช่วยเหลือกัน ทีม สมาชิกแต่ละคนต้องเรียนรู้ร่วมกันและปฏิบัติภาระงานร่วมกันไปพร้อมกับการมีปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกในกลุ่ม ดำเนินกิจกรรมกลุ่มตามเป้าหมายให้สำเร็จ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษให้สูงขึ้น

ดังนั้น การประยุกต์การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเทคนิคเกมมิฟิเคชัน โดยนำองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชัน ได้แก่ คะแนนสะสม เหรียญตราสัญลักษณ์ ความท้าทาย รางวัล ระดับชั้น ตารางอันดับ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนอยากมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมและมีความสุข สนุกสนาน สอดคล้องกับ ณัฐพงศ์ มีใจธรรม (2565) ผู้วิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน (Gamification) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า การจำแนกองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชัน ได้ดังนี้ 1. กลไกของเกม (Game Mechanics) 2. พลวัตของเกม (Game Dynamics) ซึ่งทั้ง 2 องค์ประกอบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน เช่น แต้มสะสม ความท้าทาย และรางวัลตอบแทน ทำให้เกมขับเคลื่อนไปได้เพราะตอบสนองความต้องการของผู้เล่นอีกทั้งยังช่วยเพิ่มความสุขสนุกสนานในเกม

2. ผลการเปรียบเทียบผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

จากการศึกษาความผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น โดยใช้กระบวนการการทำงานเป็นทีม และแบ่งความสามารถแบบคละ เก่ง ปานกลาง และอ่อนเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มได้ช่วยเหลือกัน ซึ่งสอดคล้องกับ ผลงานวิจัยของ มัลลิกา มานันท์ และคณะ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนาเพียงสว่างวิทยานุกูล 2 กลุ่ม มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ งานวิจัยของ

ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน จึงช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์

ภาษาอังกฤษได้ ซึ่งสอดคล้องกับ โสภณา บัวศรี (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง การใช้แนวการสอนแบบธรรมชาติเพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1. นักเรียนมีความรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2. นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นหลังการเรียนการสอนตามแนวการสอนแบบธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

นอกจากนี้ยังนำองค์ประกอบของเกมมิฟิเคชันมาประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน 5 ขั้นตอน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พรยมล ฉิมพานิชย์ และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มีทักษะการพูดภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มีความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความคงทนของความจำในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

จากการศึกษาความคงทนของความจำในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียน มีคะแนนเฉลี่ยความคงทนของความจำในการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษหลังการจัดการเรียนรู้ 2 สัปดาห์สูงกว่าหลังการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มัสลิน มรรคสินธุ์ และคณะ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความคงทนในการจดจำคำศัพท์ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจบไปแล้ว 2 สัปดาห์ มีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 23.57 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 70 สื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมสอนคำศัพท์ภาษาอังกฤษ มีความคงทนในการเรียนรู้ การพัฒนาแอปพลิเคชันที่สามารถโต้ตอบกับผู้เล่นมีเสียงอ่านคำศัพท์ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน ดึงดูดความสนใจ ซึ่งเป็นการผลิตนวัตกรรมทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเป็นการประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลกับการศึกษาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

9. องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย

การพัฒนาผลการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

1. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น
2. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน เป็นการจัดการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการทำกิจกรรมเป็นทีม นักเรียนให้ความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
3. การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น ความสนุกสนาน และแรงจูงใจในการเรียน

10. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนควรออกแบบกติกา เงื่อนไขการรับรางวัลให้เหมาะสมกับนักเรียน และแจ้งให้นักเรียนทราบก่อนเริ่มกิจกรรมทุกครั้ง
2. ครูผู้สอนควรจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชันซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
3. ครูผู้สอนควรเป็นที่ปรึกษา แนะนำ สร้างจูงใจในการทำกิจกรรมอย่างตั้งใจ และให้กำลังใจนักเรียน เพื่อส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ครูผู้สอนควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนโดยใช้ การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน
2. ครูผู้สอนศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขันร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ไปใช้ในการสอนทักษะและเนื้อหาสาระอื่น ๆ ในระดับชั้นอื่น ๆ

บรรณานุกรม

- ณัฐพงศ์ มีใจธรรม และทำรงค์ลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2564). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษ โดยใช้เทคนิคเกมมิฟิเคชัน(GAMIFICATION) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *Journal of Education Burapha University*, 32(2), 76-90.
- เดโช สวานานนท์. (2554). *จิตวิทยาทางสังคม*. โอเดียร์สโตว์.
- พรยมล นิมนพานิชย์ และ จักรกฤษณ์ จันทะคุณ. (2565). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ ผสมผสานตามแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและความเข้าใจวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มจร. วิทยาเขตอีสาน*, 3(2), 18-32.

- มัลลิกา มานันท์ และ สุทธิพร บุญส่ง. (2559). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคกลุ่มแข่งขัน (TGT) กับการจัดการเรียนรู้แบบปกติ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, 4(2), 49-55.
- มัสลิน มรรคสินธุ์ , สุพรรณริกา วัฒนบุญย์ และ กนกกาญจน์ กิตติธา. (2565). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการจดจำคำศัพท์ภาษาอังกฤษด้วยสื่อเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 14(2), 216-228.
- แสงระวี ดอนแก้วบัว. (2558). ภาษาศาสตร์สำหรับครูสอนภาษาอังกฤษ. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โสภณา บัวศรี. (2561). การใช้แนวการสอนแบบธรรมชาติเพื่อพัฒนาความรู้คำศัพท์และความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 14(3), 358-366.
- อรรชนิดา หวานคง. (2559). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21. Journal of Yanasangvorn Research Institute, 7(2), 303-314.
- อรรถพล อุษา. (2564). การพัฒนาการอ่านคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อความเข้าใจโดยใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค TGT ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินูญานิพนธ์ปรินูญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร. http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2021_06_07_15_26_49.pdf?fbclid=IwAR3_bWaPsnmU_UiqWQd5ATYuwRPGQ1e4T_OY753WnKZ1uSk8qnf6t227JnE.
- Zichermann, G. (2015). ABOUT: Gabe Zichermann. Retrieved 7 January 2019, from <http://www.gamification.co/about-gamification-co/v>.

Professional Development of Administrators at Guangzhou 16th middle School under Guangdong Province

Jiang Huiling

Tarinee Kittikanjanasophon

Vorachai Viphoouparakhot

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

E-mail: tarinee.kit@bkkthon.ac.th

Received : 6 December 2023

Revised : 29 December 2023

Accepted : 29 December 2023

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to study the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province; and; (2) to compare the the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, classified by education level and work experience.

The research methodology was a survey research. Population was 209 teachers at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province. The sample size was determined by the Krejcie and Morgan table, obtained by simple random sampling method, totalling 136 teachers. The instruments used for data collection were questionnaire with a five-point rating scale and checklist form. The statistics used for data analysis were frequency percentage, mean, Standard Deviation and t-test.

The research results showed that: (1) the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, overall and aspect were at high levels; and (2) comparison of the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, classified by education level and work experience, overall were not different.

Keywords: Professional Development, Administrators, Guangzhou 16th Middle School, Guangdong Province

1. Introduction

The education departments, great importance has been attached to the establishment of the team of homeroom teachers. At the same time, many laws and policies have been introduced, emphasizing the position and role of homeroom teachers in their work, clarifying their job responsibilities during their tenure, and requiring schools to adopt effective methods and methods to improve their professional literacy for primary and secondary schools. In 2004, the "Several Opinions of the Central Committee of the Communist Party of China and the State Council on Further Strengthening the Ideological and Moral Construction of Minors" once again emphasized the need to improve the class teacher system, attach great importance to the work of class teachers, and select teachers with good moral character, high professional ability, and strong dedication to be competent in work. (Cai Yonghong, Huang Tianyuan, 2013).

Having a relatively profound and reasonable knowledge was an important condition for teachers to do their job well. Learning was always a social process, and one should not complain that "society is complex, and students are difficult to teach." One can only complain that "knowledge is outdated, and methods are lagging behind." Therefore, with an open mindset, accepting new knowledge, transforming thinking methods, cultivating a broad scientific perspective, and continuously enriching one's knowledge level, Only by forming an open knowledge system, become an evergreen tree in the field of education and accurately impart scientific and cultural knowledge, sowing the seeds of advocating science, respecting facts, and pursuing truth in the hearts of students. As a teacher, there is no rush to work, no season of forgetfulness, and no halftime break.

2. Research Objectives

(1) to study the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province; and; (2) to compare the professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, as the teachers' evaluation, classified by education level and work experience.

3. Methods of conducting research

The population used in this research was the teachers who teaching at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, with a total of 209 people. The sample was teachers, totalling of 136 teachers at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province, in the academic year 2022-2023. Determined the sample size by the Krejcie and

Morgan's tables (Krejcie & Morgan, 1970: 608), and obtained via simple random sampling. The researchers conducted the following data analysis: (1) The general data of respondents categorized by education level and work experience of the teachers who teaching at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province were analyzed using frequency and percentages. (2) The professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school under Guangdong Province was analyzed by means and Standard Deviations, and the following criteria for interpreting the results were formulated: A score of 4.50-5.00 indicates the professional development at the highest level of practice; 3.50-4.49 indicates at high level practice; 2.50-3.49 indicates at medium level; 1.50-2.49 indicates at low-level practice; and a score of 1.00-2.49 indicates at the lowest level of practice; (3) Through the t-test analysis, the administrators at Guangzhou 16th Middle school, compared according to the education level and work experience. The statistic for analyzing the data of this research used the following statistics: 1. frequency, 2. percentage, 3. mean, 4. Standard Deviation and 5. t-test (independent)

4. Data Analysis Results

The results of the data analysis were as follows:

(1) the level of professional development of administrators at the 16th Middle School in Guangzhou, Guangdong Province, as shown in Tables 1.

Table 1: Display mean, Standard Deviation, and level of professional development of administrators at 16th Middle School in Guangzhou, Guangdong Province. Overall and all aspects.

No.	Professional development of administrators	$\bar{x}$	S.D.	Level
1	Middle School Education Management	3.89	0.60	high
2	Target Effectiveness Evaluation	3.67	0.84	high
3	Professional development	3.62	1.42	high
4	The Core Literacy of a Class Teacher	3.63	1.44	high
5	Teacher Human Resource Management	3.93	0.52	high
6	The Personal and Social Values of Teacher Professional Development	3.92	0.54	high
7	Performance evaluation of class teachers	3.68	0.83	high

	Total	3.76	0.88	high
--	-------	------	------	------

From Table 1: found that the professional development of administrators at 16th Middle School in Guangzhou, Guangdong Province was generally at high level in overall and aspect. The average value of human resource management for teachers was the highest, followed by the personal and social values of teacher career development.

(2) The comparison of professional development of administrators at Guangzhou 16th Middle school, Guangdong Province, according to teachers' evaluation, classified by education level and work experience, overall were not different.

5. Discussion

Based on the research objectives, the discussion presented as follows:

(1) **Discussion about major findings of objective 1:** At the 16th Middle School in Guangzhou, Guangdong Province, the components of continuous professional development of administrators include seven parts: 1) Middle school education management 2) Objective effectiveness evaluation 3) Professional development 4) Core competencies of class teachers 5) Teacher human resource management 6) Personal and social values of teacher profession 7) Work assessment of class teachers. From all aspects, found that overall and aspects were at high level. May be suited as the goals and work environment of this method imply experience and behavior to enable teachers to understand how and to what extent the professional skills learned by teachers are the lowest evaluated in the work of class leaders. Corresponds to the concept of **John White (2007)**. This was the main viewpoint that reflects and needs to strengthen team cooperation. And corresponds with **Cai Yonghong, Huang Tianyuan (2013)**. studied the Origin, Problems, and Development Trends of Teacher Evaluation Research and **Zhang Yujie, Zeng F.(2018)**. Also, the teachers had working together under the principles and practices of experience work and learning comprehensive learning.

(2) **Discussion on the main findings of objective 2:** Comparison of professional development of administrators at the 16th Middle School in Guangzhou, Guangdong Province. Classified by education level and work experience of teachers in Guangdong Province. There were beginning to realize that the continuous professional development of administrators at Guangzhou the 16th Middle School and the CPD problem that has received widespread attention since Wang Yong et al. (2018) need to improve systematic issues and training models, and implement comprehensive quality education. Chen Xu (2022) described the employment competition pressure of contemporary, but teachers with different education

level and work experiences, the recognizing found that professional development of administrators at the 16th Middle School in Guangzhou, Goungdong Province, in overall were not different, consistent with Xu Meide's (2022) in *Modern Chinese Spirit: The Life Story of Famous Educators*.

6. Recommendations

This research recommendations as:

1. Mechanism for Middle school administrators to pay attention to and encourage teachers to support professional development policies
2. Innovative and successful approaches to promoting teacher professional development at the policy level or effective educational management through policy reform
3. Focusing on educational administration and teaching knowledge easier to apply to the best form of daily work, thereby achieving an efficient work system.

Suggestions for next step of research

1. In terms of professional development, at middle school administrators should develop feasible policies and tools based on teachers abilities, promoting teachers to update and develop their professional literacy.
2. To improve the educational administration of middle schools and encourage teachers to develop their own professional skills, not only do as the need of school to improve professional knowledge and skills, but also need to improve the education and teaching level, further improve the knowledge, innovation, and professional abilities, and enhance the effectiveness of middle school education and teaching.

Bibliography

- John White. (2007). **Discussing the Purpose of Education**. Education Science Press.
- Li Junying. (2008). **Life requires good professional ethics**. [J] Yellow River, Loess, Yellow People Press. 2008, (01).
- Xu Yaqiong, Guoqing. (2009). **Professional Literacy:Urgent Field of Curriculum Research in Vocational Education**. [J] Vocational Education Forum, 2009, (21).
- Gu Mingyuan and Meng Fanhua. (2011). **New Concepts of International Education**. Henan Publishing House.
- Feng Zhongliang, Wu Xinchun. (2012). **educational psychology**. [M]. People's Education Press.

- Liu Jie. (2012). **Specialization: Challenging Teachers in the 21st Century**. Education Science Press.
- Cai Yonghong, Huang Tianyuan. (2013). **The Origin, Problems, and Development Trends of Teacher Evaluation Research**. [J] Journal of Beijing Normal University (Social Sciences Edition), 2013 (1).
- Dan Zengquza. (2013). **Strategies for Class Management of Middle School Class Teachers**. [J] New Curriculum (F), 2013,02:182.
- Han Kaixiang. (2013). **Analysis of the Problems and Countermeasures in the Management of Middle School Class Teachers**. Exam Weekly, 2013:190-191.
- Li Jiahou. (2014). **Education Narrative in the Information Age and the Awakening of Teacher's Subjective Consciousness**. [J] "China's Audiovisual Education", Issue 10, 2014.
- Shi Liangfang and Cui Yunguo. (2017). **Teaching Theory - Principles, Strategies, and Research of Classroom Teaching**. East China Normal University Press.
- Zankov, Du Diankun. (2018). **Conversation with Teachers**. Education Science Press.
- Zhang Yujie, Zeng F. (2018). **Good professional ethics are the most important quality**. [J] China Money Market, 2018, (04)
- Comenius and Fu Rengan. (2019). **Great Teaching Theory**. People's Edu. Press.
- Qiu Xing. (2019). **The Quality of Arab Primary and Secondary School Teachers in Israel**. [J] Foreign Primary and Secondary Education, 2019 (9): 35-43.
- Wang Yunfeng. (2019). **Reflections on Effective Training of Rural Teachers**. [J] Journal of Changchun Education College, 2019 (2).
- Ye Lan, Bai Yimin. (2019). **Exploration of Teacher Role and Teacher Development**. Education Science Press.
- Zhu Qiongmin, Hong Ming (2019). **The Quality Status and Improvement Measures of The Primary and Secondary School Teachers in the United States in Recent Years**. [J] Teacher Education Research, 2019 (1): 76-80.
- Wang Binhua. (2019). **Performance Management and Professional Development**. Shanghai: Shanghai Education Press.
- Geng Juanjuan. (2022). **Educational Concept: A Narrative Exploration of a Middle School Female Teacher**. [C] "Education in China: Research and Review", Education Science Press, Volume 2, Beijing, 2022.
- Xu Meide's. (2022). **Modern Chinese Spirit: The Life Story of Famous Educators**. [C] "Chinese Education: Research and Review", Education Science Press, Vol.2022 mean(3).

Zhao Zhongjian. (2022). **Mission of Edu. - Education Declaration and Action Plan for the 21st Century.** Asia Pacific Education Review, 21(2).

Li Weishi. (2022). **Special Characteristics and Professional Standards of Primary School Teachers' Professional Quality.** [J] Teaching and Management, 2022 (7): 55-66.

Wayne Ross,Jeffery Cornett&Gail. (2022). **Professional Development in Schools, connecting curriculum practice.** theory- research NewYork Press.

ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง

อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

The level of organizational commitment of personnel Chom Thong Municipality

Sriboonruang District Nong Bua Lamphu Province Assoc.

โกศล สอดส่อง

Kosol Sodongsong

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยพิจัยบัณฑิต

Master of Public Administration, Pitchayabundit College

E-mail: eedaon2537@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ไว้ 2 ประการ 1) เพื่อศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู และ 2) เพื่อเปรียบเทียบ ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน ทั้งหมดจำนวน 105 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที (T-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษา พบว่า

1. บุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง มีระดับความผูกพันต่อองค์กร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.70 ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านประสบการณ์ในงาน ค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมา ด้านลักษณะงานค่าเฉลี่ย 3.75 ด้านความผูกพันต่อองค์กร ค่าเฉลี่ย 3.66 และด้าน บรรทัดฐานทางสังคม ค่าเฉลี่ย 3.62

2. ผลการเปรียบเทียบ ระดับความผูกพันต่อองค์กรบุคลากร เทศบาล อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ระดับความผูกพันต่อองค์กร, บุคลากร, เทศบาลตำบลจอมทอง

ABSTRACT

This study There are two objectives: 1) to study the level of organizational commitment of personnel Chom Thong Municipality Sriboonruang District Nong Bua Lam Phu Province and 2) for comparison. Level of organizational commitment of personnel Chom Thong Municipality Sriboonruang District Nong Bua Lamphu Province classified by personal factors, including gender, age, education level, status, monthly income and duration of work in total of 105 people. Statistics used in data analysis were frequency distribution, percentage, standard deviation, T-test, one-way ANOVA.

The study found that

1. Personnel, Chom Thong Municipality Have a level of commitment to the organization The overall picture was at a high level with an average of 3.70. Work experience had an average of 3.78, followed by job characteristics had an average of 3.75, commitment to the organization had an average of 3.66 and social norms had an average of 3.62

2. Comparison results the level of commitment to the personnel organization, gender, age, level of education, status, monthly income. It was found that there was no statistically significant difference at the .05 level. The duration of operation was found to be statistically different at the .05 level.

Keywords: The level of organizational commitment, personnel, Chom Thong Subdistrict Municipality

1. บทนำ

องค์กรใดจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ต้องอาศัยปัจจัยที่สำคัญหลายปัจจัย ทรัพยากรมนุษย์ก็ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนช่วยในการผลักดันให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการให้มีประสิทธิภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการนำองค์กรขับเคลื่อนไปข้างหน้าสู่เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ จึงนับได้ว่าทรัพยากรมนุษย์เปรียบเสมือนขุมทรัพย์ที่มีค่ามหาศาล ดังนั้น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่องค์กรจะต้องให้ความสำคัญและตระหนักถึงการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพความผูกพันต่อองค์กรครอบคลุมมากกว่าความพึงพอใจในงานที่ทำ

ด้วยเหตุนี้เองจึงถือได้ว่าคุณภาพความผูกพันต่อองค์กรเป็นกุญแจสำคัญที่จะคอยผูกมัดบุคลากรให้ปฏิบัติงานและร่วมงานอยู่กับองค์กรไปนานๆองค์ประกอบของความผูกพันในงานของพนักงานนั้นประกอบไปด้วยค่านิยมของบุคคล(Individual Value) เป้าหมายของงาน (Focused Work) และการสนับสนุนระหว่างบุคคล

(Interpersonal Support) ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีส่วนประกอบย่อยที่แตกต่างกันไป แนวทางในการสร้างความผูกพันในงานของพนักงาน มีดังนี้

1. เป้าหมายของงาน (Focus Work) ประกอบด้วยความสอดคล้องกับกลยุทธ์ (Align Effort) คือในการมอบหมายงานควรมีความสอดคล้องกันระหว่างความสามารถ ความถนัดของพนักงานกับกลยุทธ์ ทั้งนี้พนักงานแต่ละคนต้องมีความเข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการคาดหวังและได้รับรู้ข้อมูลที่มีผลกระทบต่อการทำงานมอบอำนาจ(Empowerment) คือ พนักงานมีอำนาจที่เหมาะสม

2. ค่านิยมของบุคคล (Individual Value) แผนการพัฒนา (Development Plans) คือพนักงานต้องมีโอกาสและได้รับการสนับสนุนให้ก้าวหน้าในงานการสนับสนุนและการยอมรับ(Support and Recognition) คือพนักงานได้รับปัจจัยที่ใช้ในการสนับสนุนการปฏิบัติงาน ตลอดจนองค์การต้องยอมรับถึงความแตกต่างในด้านความคิดเห็นของ พนักงานแต่ละคน

3. การสนับสนุนร่วมมือกันระหว่างบุคคล(Interpersonal Support)ประกอบด้วยการทำงาน เป็นทีม (Teamwork)คือการมีความร่วมมือกันในการทำงาน และมีสภาพแวดล้อมที่ พนักงานสามารถไว้วางใจกันได้ ความร่วมมือกัน (Collaboration) คือ การมีความร่วมมือกันในการทำงานระหว่างกลุ่มการร่วมกันในการแก้ไขปัญหาและการมีเป้าหมายร่วมกัน

การพัฒนาความระดับผูกพันในงานของพนักงานเป็นกลยุทธ์ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างหนึ่งขององค์การ เพื่อที่จะสะท้อนให้องค์การทราบว่า ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ความผูกพันของพนักงานมีต่องานอย่างไร ตลอดจนทำให้ผู้บริหารทราบถึงแนวโน้มของความผูกพันในงานของพนักงานในอนาคตว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะหรือรูปแบบใด ทั้งนี้ เพื่อที่องค์การจะสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุงหรือสร้างความผูกพันในงานให้กับพนักงานได้อย่างเหมาะสมนอกจากกลยุทธ์ในการส่งเสริมความผูกพันในงานของพนักงาน กระบวนการในการพัฒนาความผูกพันในงานของพนักงานยังสามารถทำได้ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยการเรียนรู้จากประสบการณ์นั้นสามารถเรียนรู้ได้จากทั้งภายในได้แก่ การสำรวจความพึงพอใจของพนักงานหรือจากข้อมูลของพนักงานที่ออกจากองค์กรไปแล้ว หรือเรียนรู้จากภายนอก เช่น จากการบริหารงานของคู่แข่ง หรือการเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ ซึ่งจะสามารถทำให้ผู้บริหารทราบว่าสาเหตุที่ทำให้พนักงานเหล่านั้นมีความผูกพันกับงานน้อย มาจากสาเหตุใด อะไรเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ทั้งนี้จะทำให้ผู้บริหารสามารถหาวิธีการในการที่จะลดอุปสรรคหรือหาทางป้องกันแก้ไขสาเหตุเหล่านั้น

2. การวัดระดับความผูกพันโดยการวัดระดับความผูกพันเป็นการระบุหรือชี้ให้เห็นว่าพนักงานมีระดับความผูกพันกับงานในระดับใดและเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะสามารถปรับปรุงหรือพัฒนาให้เกิดความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น ในการวัดความผูกพันในงานของพนักงานเน้นมีวิธีการ คือ การออกแบบสำรวจผ่านกระบวนการวิจัยและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติ เช่น การหาค่าเฉลี่ยในการวัดระดับความผูกพันในงานของพนักงาน ในภาพรวมเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานขององค์การ (รายได้หรือกำไร) เปรียบเทียบกับผลผลิตภาพของพนักงานหรือเปรียบเทียบกับเป้าหมายขององค์การ เป็นต้น

3. การปรับปรุงแก้ไข เมื่อทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดอุปสรรคในการทำงานหรือสาเหตุที่ทำให้พนักงานมีระดับความผูกพันกับงานในระดับต่ำแล้ว ก็นำเอาข้อมูลที่ได้มาหากลยุทธ์หรือแนวทางในการแก้ไขปรับปรุง โดยสามารถกระทำได้ในระดับองค์การกลุ่มและบุคคล ซึ่งขึ้นอยู่กับปัญหาและสาเหตุเหล่านั้น แต่หากองค์การยังไม่มีความพร้อมในการปรับปรุง ก็ควรมีการชี้แจงให้กับสมาชิกในองค์การทราบถึงเหตุผลหรือควาจำเป็นที่ชัดเจน และในขั้นตอนนั้นเป็นกระบวนการสำคัญที่ต้องมีการกระทำอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอเพื่อให้ปัจจัยเหล่านั้นสามารถผูกใจ

สรุป ระดับความผูกพันต่อองค์กร ความผูกพันต่อองค์กรเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวให้สมาชิกในองค์กรได้มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกันร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมแก้ปัญหา ร่วมพัฒนาและร่วมยินดีในผลสำเร็จของงานอย่างมีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากความสำคัญและอิทธิพลของระดับความผูกพันต่อองค์กรที่มีผลต่อพฤติกรรมการทำงานของบุคลากรภายในองค์กร

ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาระดับความผูกพันต่อองค์กร ที่มีผลต่อระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยจะศึกษากับกลุ่มพนักงานและเจ้าหน้าที่บุคลากร ของเทศบาลตำบลจอมทอง ที่มีทั้งหมด 105 คน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ ไปใช้ประโยชน์ในการนำเสนอผู้บังคับบัญชา เพื่อที่จะได้ร่วมมือกันหาแนวทางปรับปรุง และพัฒนาการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ความรักความสามัคคี และความผูกพันต่อองค์กร และเพื่อรักษาพนักงานที่มีคุณค่าต่อองค์กรไว้ให้นานที่สุด และพนักงานและเจ้าหน้าที่ ท้อแท้หมดกำลังใจในการทำงาน กลับมาทำงานอย่างมีความสุข

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1. เพื่อศึกษา ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

2.2. เพื่อเปรียบเทียบ ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

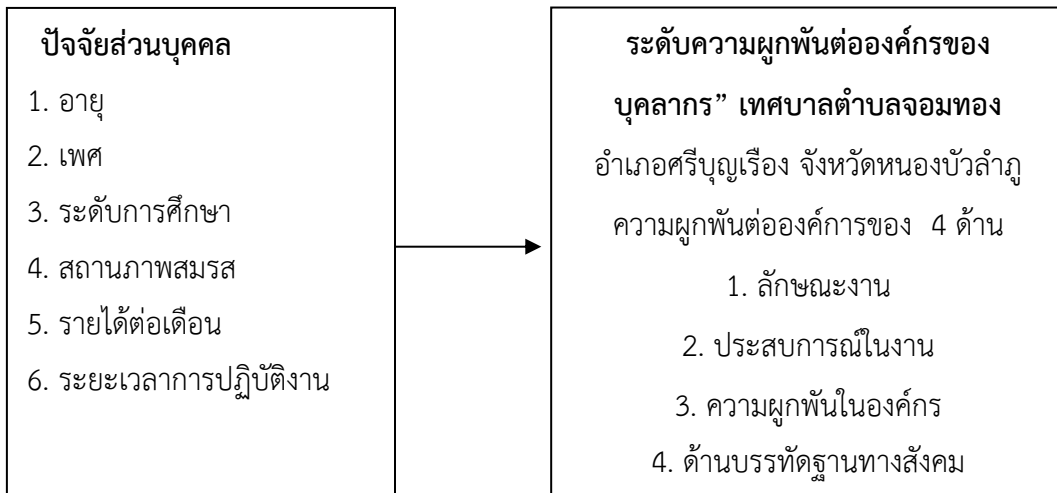
2.3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนา ระดับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรเทศบาล ตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ให้ดียิ่งขึ้น

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้ศึกษาวิจัย ได้นำกรอบแนวคิดของทฤษฎีความต้องการสองปัจจัย ของเฮอส์สเบิร์ก (Herzberg's Two Factor Theory) และทฤษฎีความต้องการความสำเร็จของแม็ค เคลแลนด์ (McClelland's Achievement Motivation Theory) มาใช้ในการวิจัยดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

4. กระบวนการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด ชนิดแบบเลือกตอบ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้หลักทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ผู้ศึกษาดำเนินการ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่บุคลากรของเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ทั้งหมด จำนวน 105 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด (เจ้าพนักงานและเจ้าหน้าที่)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

- ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1 เพศ 2 อายุ 3 สถานภาพสมรส 4 ระดับการศึกษา 5 เงินเดือน 6 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ได้ มีจำนวน 6 ข้อ ลักษณะเป็น แบบเลือกตอบ

- **ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง** ประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน คือ 1) ด้านลักษณะ งาน 2) ด้านประสบการณ์ในงาน 3) ด้านความผูกพันในองค์กร 4) ด้านบรรทัดฐาน ทางสังคมโดยแบบสอบถามที่ใช้เป็นชนิดเลือกตอบ ลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า ตามแบบของไลเคิร์ต มีทั้งหมด 5 ระดับ

- **ความคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ ระดับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู** เป็นแบบสอบถามปลายเปิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลจากแบบสอบถาม ไปประมวลผล ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คอมพิวเตอร์

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ 1 เพศ 2 อายุ 3 สถานภาพสมรส 4 ระดับการศึกษา 5 เงินเดือน 6 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ได้ มีจำนวน 6 ข้อ ลักษณะเป็น แบบเลือกตอบกลุ่มตัวอย่าง ของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง 105 คน มีดังนี้

เพศ เพศหญิงเป็นร้อยละ 53.3 และ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 46.7

อายุ มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็น ร้อย ละ 34.3 รองลงมา มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.4 มีอายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 21.9 และน้อยที่สุดมีอายุ 55 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.4

ระดับการศึกษา มีระดับการศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 55.2 รองลงมา มีมัธยมศึกษา/ปวช./ปวส. คิดเป็นร้อยละ 30.5 มีระดับการศึกษาปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 9.5 และน้อยที่สุดมีระดับการศึกษาประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.8 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 73.3 รองลงมา มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 14.3 และน้อยที่สุดมีสถานภาพหม้าย/หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 12.4

รายได้ต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 48.6 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.2 มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และน้อยที่สุดมีรายได้ต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป คิด เป็นร้อยละ 5.7

ระยะเวลาการปฏิบัติงาน 11-15 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.6 รองลงมา 16-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 23.8 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.9 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 12.4 20 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.4 ต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.9 ตามลำดับ

2. การวิเคราะห์ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำนวน 4 ด้าน คือ 1) ด้าน ลักษณะงาน 2) ด้าน ประสิทธิภาพในงาน 3) ด้านความผูกพันในองค์กร และ 4) ด้าน บรรทัดฐานทางสังคม ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ผลพบว่า

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความผูกพันต่อองค์กร ของ บุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู โดยรวม และรายด้าน

ด้านที่	ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร	ระดับความผูกพันต่อองค์กร		แปลผล
		$(\bar{X})$	(S.D)	
1	ด้านลักษณะงาน	3.75	.76	มาก
2	ด้านประสิทธิภาพในงาน	3.78	.83	มาก
3	ด้านความผูกพันต่อองค์กร	3.66	.83	มาก
4	ด้านบรรทัดฐานทางสังคม	3.62	.88	มาก
	รวม	3.70	.82	มาก

แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรเทศบาล

2.1 ด้านลักษณะงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.75, S.D.=.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีความเข้าใจต่องานที่ท่านทำเป็นอย่างดี ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 4.30, S.D.=.66) รองลงมา คือ ท่านรู้สึกว่างานของท่านมีความหลากหลาย ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 4.29, S.D.=.66) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีความคาดหวังที่จะได้รับการเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.31, S.D.=.87)

2.2 ด้านประสบการณ์ในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.58, S.D.=.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีความรู้สึกที่ว่าตัวท่านมีบทบาทและมีความสำคัญต่อองค์กร ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 4.11, S.D.=.69) รองลงมา คือ ท่านมีความรู้สึกว่างค์กรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของท่านได้อย่างเหมาะสม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.84, S.D.=.88) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีทัศนคติที่ดีต่อเพื่อนร่วมงานในองค์กร ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$)= 2.88, S.D.=.85)

2.3 ด้านความผูกพันต่อองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.66, S.D.=.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีความรู้สึกว่างค์กรนี้เปรียบเสมือนเป็นบ้านของท่าน ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 4.29, S.D.=.66) รองลงมาคือ ท่านมีความคิดว่างค์กรนี้ให้ในสิ่งที่ท่านต้องการมากกว่าองค์กรอื่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 4.05, S.D.=.82) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านมีความรู้สึกว่างานพร้อมที่จะให้ความร่วมมือต่อองค์กรโดยไม่มี ความเคลือบแคลงใจใดๆ ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$)= 3.31, S.D.=.86)

2.4 ด้านบรรทัดฐานทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.62, S.D.=.88) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ท่านไม่คิดที่จะลาออก/โอน(ย้าย)จากองค์กรในตอนนี้ เพราะท่านมีความผูกพันกับเพื่อนร่วมงานในองค์กรนี้อยู่ ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.90, S.D.=.84) รองลงมาคือ ท่านไม่เคยมีความคิดที่จะย้ายไปร่วมงานกับองค์กรอื่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$)= 3.83, S.D.=.88) และข้อที่ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ท่านจะรู้สึกผิดถ้าท่านตัดสินใจลาออก/โอน(ย้าย) จากองค์กรนี้ในขณะที่องค์กรกำลังมีปัญหา ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$)= 3.31, S.D.=.86)

3. การเปรียบเทียบระดับ ความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู เปรียบเทียบ จำแนกตาม ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน โดยใช้ระดับนัยสำคัญที่ .05 สำหรับสถิติที่ใช้ในการทดสอบ ใช้การทดสอบค่าที (t-test) และกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่สอง กลุ่มขึ้นไปใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way Analysis of Variance : ANOVA) กรณีที่มีความแตกต่างจะทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe')

3.1 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรของเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภูจำแนกตาม เพศ พบว่า บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนก **ตามอายุ** พบว่า บุคลากรที่มีอายุแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของ บุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามระดับ **การศึกษา** พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.4 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรของเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตาม **สถานภาพ** พบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความผูกพันไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.5 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างของความผูกพันต่อองค์กรของ เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภูบุคลากร จำแนกตาม **รายได้ต่อเดือน** พบว่าบุคลากรที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกันมีความผูกพันต่อองค์กรไม่แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.6 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบ ระดับความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตามที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรที่มีระยะเวลาการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความผูกพันต่อองค์กร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่ 3 ด้านระดับความผูกพันต่อองค์กร และด้านที่ 4 ด้านบรรทัดฐานทางสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนด้านอื่น ไม่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้านระดับความผูกพันต่อองค์กร และด้านบรรทัดฐานทางสังคมด้วยวิธีการของ Scheff's Multiple Contrasts

เมื่อทดสอบความแตกต่าง โดยรวม จำแนกตามระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน มีระดับความผูกพันต่อองค์กรโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีจำนวน 1 คู่ ได้แก่ ผู้มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ 11-15 ปี มีระดับความผูกพันต่อองค์กร โดยรวมมากกว่า ผู้มีระยะเวลาการปฏิบัติงาน 20 ปีขึ้นไป

6. อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัย ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

6.1 ด้านลักษณะงาน ในภาพรวมพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านลักษณะงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นกัน ข้อที่บุคลากรให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกคือ บุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู มีความเข้าใจต่องานที่ท่านทำเป็นอย่างดี ซึ่งอยู่ใน

ระดับมาก รองลงมา คือ บุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง รู้สึกว่างานของตัวเอง มีความหลากหลาย ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า องค์กร มีการกำหนดนโยบาย โครงสร้างและแนวทางการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน ซึ่งไปสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิพล วงษ์มหา (2548) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัทคิงพาเวอร์ ดิวตี้ฟรี จำกัด ผลการศึกษาพบว่า พนักงานมีระดับความคิดเห็นต่อองค์กร เพราะองค์กรได้ให้สิทธิพนักงานและเจ้าหน้าที่ ในการแสดงความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ พนักงานและเจ้าหน้าที่ ยินดีปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อชื่อเสียงที่ดี ของหน่วยงาน ปฏิบัติงานอย่างสุดความสามารถ เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงทันเวลา

6.2 ด้านประสบการณ์ในงาน ในภาพรวมพบว่า ความผูกพันต่อองค์กร ของบุคลากรเทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านประสบการณ์ในงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ มีความรู้สึกที่ตัวท่านมีบทบาทและมีความสำคัญต่อองค์กร ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือพนักงานและเจ้าหน้าที่ มีความรู้สึกที่องค์กรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า องค์กรได้มอบหมายงานให้ทำ ให้ตัดสินใจ ได้แสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดความภาคภูมิใจการปฏิบัติงาน และเต็มใจทำงานให้กับองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ พ่วงเพชร (2549) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการทางพิเศษแห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า พนักงานมีความอิสระในการทำงาน มีอิสระในการตัดสินใจในการปฏิบัติงานมีโอกาสได้แสดงความคิดเห็น มีความริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่ที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นทำงานที่ตนเองรับผิดชอบ

6.3 ด้านความผูกพันต่อองค์กร ในภาพรวมพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านความผูกพันต่อองค์กร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ พนักงานและเจ้าหน้าที่ มีความรู้สึกที่องค์กรนี้เปรียบเสมือนเป็นบ้านของตนเอง ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือตนเองมีความคิดว่าองค์กรนี้ให้ในสิ่งที่ท่านต้องการมาก กว่าองค์กรอื่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า องค์กรหรือหน่วยงานได้สร้างความอบอุ่นต่อพนักงานได้ดูแลเรื่องสวัสดิการของพนักงานเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรณิภา นิลวรรณ (2554). ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า หน่วยงานได้ดำเนินการทบทวนนโยบายในเรื่องจัดสวัสดิการต่างๆ ผลตอบแทนอย่างเพียงพอและยุติธรรม รวมถึงการสร้างสภาพจิตใจในการบริหารงาน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

6.4 บรรทัดฐานทางสังคม ในภาพรวมพบว่า ระดับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากร เทศบาลตำบลจอมทอง อำเภอศรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ด้านบรรทัดฐานทางสังคม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือพนักงานและเจ้าหน้าที่ ไม่คิดที่จะลาออก/โอน(ย้าย)จากองค์กรในตอนนี้ เพราะตนเอง มีความผูกพันกับเพื่อนร่วมงานในองค์กรนี้อยู่ ซึ่งอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือพนักงานและเจ้าหน้าที่ ไม่เคยมีความคิดที่จะย้ายไปร่วมงานกับองค์กรอื่น ซึ่งอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะ

เป็นเพราะว่า องค์กรได้มีการสร้างแบบแผน กฎเกณฑ์ข้อบังคับ หรือ มาตรฐาน ในการปฏิบัติงานให้แก่พนักงานและเจ้าหน้าที่ได้อย่างเท่าเทียมกันอย่างสม่ำเสมอทำให้เกิดการยอมรับของคนในสังคมซึ่งสังคมยอมรับว่าสมควรจะปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คณิสฐา พันธุ์วานิช (2551) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรได้มีโอกาสก้าวไปสู่ตำแหน่งสายงานที่สูงขึ้น มีโอกาสได้เป็นหัวหน้างาน มีโอกาสนำความรู้ความสามารถจากการศึกษามาบูรณาการใช้ในการปฏิบัติงานทั้งกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าองค์กรได้สร้างแบบแผน กฎและข้อบังคับ สวัสดิการต่างๆ ไว้อย่างเท่าเทียมกันเพื่อให้เกิดการยอมรับของบุคลากรในองค์กร

7. ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

7.1 ผู้บริหารขององค์กรควรให้ความสำคัญกับการพิจารณาความดีความชอบ การแต่งตั้งและการกำหนดตำแหน่งของพนักงานและเจ้าหน้าที่ส่วนตำบลให้สูงขึ้น ควรปฏิบัติเป็นมาตรฐานเดียวกัน คำนึงถึงความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ผลการปฏิบัติงานและการเสียสละเพื่อองค์กร ประกอบการพิจารณาและพิจารณาอย่างเป็นรูปธรรม สามารถอธิบายชี้แจง เปรียบเทียบ ตอบข้อซักถามได้ทุกกรณี

7.2 ผู้บริหารขององค์กรควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและส่งเสริมการปฏิบัติงานของพนักงานและเจ้าหน้าที่ ของเทศบาลและครอบครัวอย่างเป็นรูปธรรมเช่นรางวัลสำหรับพนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาลที่มีผลการปฏิบัติงานดีเด่นประจำเดือนทุนการศึกษาบุตรของพนักงานแบ่งออกเป็นประเภทเรียนดีประเภทสงเคราะห์ เงินช่วยเหลือครอบครัวของพนักงานและเจ้าหน้าที่ เมื่อบุคคลในครอบครัวเสียชีวิตเงินกู้ยืมดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ยกรณีมีเหตุฉุกเฉิน เป็นต้น

7.3 ควรมีการเปิดโอกาสให้พนักงานและเจ้าหน้าที่เทศบาล ได้มีส่วนร่วมในการทำการ หรือออกความคิด สร้างสรรค์ในเรื่องต่าง ๆ ขององค์การ หากกิจกรรมไหนหรือโครงการใดดีก็ควรให้มีการดำเนินการสานต่อ เพื่อเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรขององค์การได้มีความคิดแปลกใหม่ และเป็นการพัฒนา องค์การได้ตัวผู้ปฏิบัติงานโดยตรง

8. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

8.1 ควรมีการศึกษาที่ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ ซึ่งผู้วิจัยจะได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งมากขึ้น เพื่อที่จะได้ทราบถึงความต้องการของพนักงานและเจ้าหน้าที่หรือความผูกพันต่อองค์กรอย่างแท้จริง

8.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงาน การศึกษาเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาหน่วยงาน

8.3 ควรศึกษาว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการทำงานเพื่อสามารถที่จะนำข้อมูลมาพัฒนาหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- อธิพล วงษ์มหา. (2548). ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท คิงพาวเวอร์ ดิวตี้ฟรี จำกัด. ภูเก็ต: มหาวิทยาลัยภูเก็ต.
- วิรัตน์ พวงเพชร. (2550). การศึกษาความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานการทางพิเศษแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- วรรณิภา นิลวรรณ. (2554). ความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- คณิษฐา พันธุ์มวานิช. (2551). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรสำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู
Human Resource Management of the Nongbualumphu Provincial
Administrative Organization

อมรรัตน์ ศรีวิชา

Amornrat Sriwicha

พิชัยรัฐ หมื่นด้วง

Pichairath Meunduang

วิทยาลัยพิชญบัณฑิต

Pitchayabundit College

E-mail: eedaon2537@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเปรียบเทียบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูทั้งหมด จำนวน 146 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติค่า (T-Test) และใช้สถิติเอฟ (F-Test)

ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารสมรรถนะ ($\mu = 3.70$) รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ($\mu = 3.66$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือด้านการพัฒนาองค์การ ($\mu = 3.56$) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานในภาพรวม พบว่า ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีอายุที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะทาง การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ให้ความสำคัญกับการจัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมเสริมสร้างการพัฒนาบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์, องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู, ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

ABSTRACT

The objective of this research was to study the human resource management of the Nong Bua Lamphu Provincial Administration Organization to compare the human resource management of the Nong Bua Lamphu Provincial Administration Organization. Classified by gender, age, education level, duration of work, and to propose guidelines for human resource management of Nong Bua Lamphu Provincial Administration Organization. The population used in this study was all Nong Bua Lamphu Provincial Administration Organization officials. 146 people The tools used to collect the questionnaire The statistics used in the analysis are percentage, mean, standard deviation, and data analysis, hypothesis testing using T-Test statistics and F-Test statistics. To the human resource management of Nong Bua Lamphu Provincial Administration Organization Overall, the most average aspect μ was competency management ($\mu = 3.70$), followed by organizational culture ($\mu = 3.66$) and organizational development ($\mu = 3.56$).

Keywords: Human Resource Management, Nong Bua Lamphu Provincial Administration Organization, Provincial Administrative Organization Official, Nong Bua Lamphu

1. บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะสามารถปฏิบัติตามอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จได้นั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ ทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่จะขับเคลื่อนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการ ปฏิบัติตามอำนาจและหน้าที่ที่ได้รับให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายคือประโยชน์สุขของประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากมนุษย์มีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหาร ซึ่งประกอบด้วยการจัดการองค์การ การจัดการเกี่ยวกับมนุษย์ การประสานงาน และการควบคุมงานในขั้นตอนดังกล่าว การจัดการเกี่ยวกับมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญมาก จึงอาจกล่าวได้ว่า การจัดการเกี่ยวกับมนุษย์หรือการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือหัวใจของการบริหารงานทุกชนิด (อัจฉรา สังข์สุวรรณ, 2559, หน้า 1) องค์กรใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพสูงและสามารถนำมาใช้ให้

เกิดประโยชน์ในทางสร้างสรรค์แล้ว องค์กรนั้นก็เจริญก้าวหน้ามีความมั่นคง แต่ถ้าหากองค์กรใดขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าหรือไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ องค์กรนั้นก็พัฒนาไปได้ยาก เพราะทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดการพัฒนาปัจจัยอื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมก็มาจากทรัพยากรมนุษย์ทั้งสิ้นองค์กรต่าง ๆ จึงมุ่งหวังที่จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ และมีระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีและก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูมีอำนาจหน้าที่ที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดไว้ให้บรรลุเป้าหมายและประสบผลสำเร็จได้นั้น จึงพบว่า การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรในองค์กรไม่สอดคล้องกันระหว่างองค์การ งานและบุคคล โดยบุคคลที่เข้ามาในองค์กรไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับงาน และองค์การไม่ว่าจะเป็นความรู้ทักษะความสามารถ ต้องมีการวางแผนกำลังคนให้เพียงพอกับงาน และถูกกับลักษณะของงาน และนอกจากนั้นการจัดวางบุคลากรไม่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสม การสรรหาที่ไม่สร้างหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเป็นผลให้ใช้หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกที่แตกต่างกัน และการมอบหมายงานที่ยังไม่เหมาะสม ค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆ ที่ยังไม่เพียงพอสำหรับบางตำแหน่งของผู้ปฏิบัติงานในการดำรงชีวิต

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะเป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู และมีประเด็นปัญหาเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คือ การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหา การคัดเลือก การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การบริหาร ค่าตอบแทน การให้สวัสดิการและการประเมินผลการปฏิบัติงาน ซึ่งกระบวนการต่างๆ เหล่านี้มีความเชื่อมโยงกัน หากองค์กรสามารถจัดการทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับบริบทและวัตถุประสงค์ขององค์กรแล้วจะสามารถส่งผลให้บุคลากรในองค์กร มีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีขึ้นเกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันจนทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูประสบความสำเร็จและเป็นองค์กรที่มีความยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

3. ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากร

ประชากรกลุ่มที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวน 146 คน โดยในการศึกษาจะเก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กฎหมายระเบียบ เอกสารทางวิชาการเพื่อนำมาวิเคราะห์ และข้อมูลปฐมภูมิซึ่งได้มาจากการสอบถามจากประชากรโดยจำแนกเป็นแบบสอบถาม เพื่อศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อเปรียบเทียบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และเป็นแนวทางให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ได้นำไปปรับปรุงการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามประกอบไปด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ด้านสุขภาพและความปลอดภัย ด้านการประเมินสมรรถนะระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการบริหารสมรรถนะด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่ ด้านวัฒนธรรมองค์การ และด้านการพัฒนาองค์การ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบไปด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ด้านสุขภาพและความปลอดภัย ด้านการประเมินสมรรถนะระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ ด้านการบริหารสมรรถนะ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่ ด้านวัฒนธรรมองค์การ และด้านการพัฒนาองค์การซึ่งเป็นลักษณะแบบสอบถามปลายเปิด

5. การสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และวิธีสร้างแบบสอบถามและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาขอบเขตของเนื้อหาที่ศึกษา วัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย และกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อนำข้อมูลส่วนดังกล่าวมาสร้างเป็นแบบสอบถาม

2. นำร่างแบบสอบถามสร้างข้อคำถามขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อหาแนวทางแก้ไขพร้อมทั้งพิจารณาความถูกต้อง ชัดเจน ของภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

3. ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือแบบสอบถามขึ้นมาและนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เพื่อหาค่า และให้ข้อเสนอแนะ

4. การปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เลือกข้อที่ได้ค่า 0.67 ขึ้นไป และนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับปรุงเป็นแบบสอบถามเพื่อนำไปทดลองใช้

5. การทดลองใช้เครื่องมือ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกันกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แก่ ข้าราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน ต่อจากนั้นนำหาค่า ความเชื่อมั่น ทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำการเก็บข้อมูลกับข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือถึงผู้บริหารองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อขอความอนุเคราะห์กับข้อมูลเพื่อการวิจัย และประชาสัมพันธ์ตอบแบบสอบถาม ตามวันและเวลาที่นัดหมาย
2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่จัดเตรียมไว้จัดส่งให้กับประชากรด้วยตนเอง เพื่อแนะนำตัวพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และประโยชน์ของการวิจัย ขออนุญาตเก็บข้อมูล แจกแบบสอบถามการวิจัยและขอรับกลับในวันเดียวกันด้วยตัวเอง
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์ ความถูกต้อง และลงรหัสเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

7. การวิเคราะห์ ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

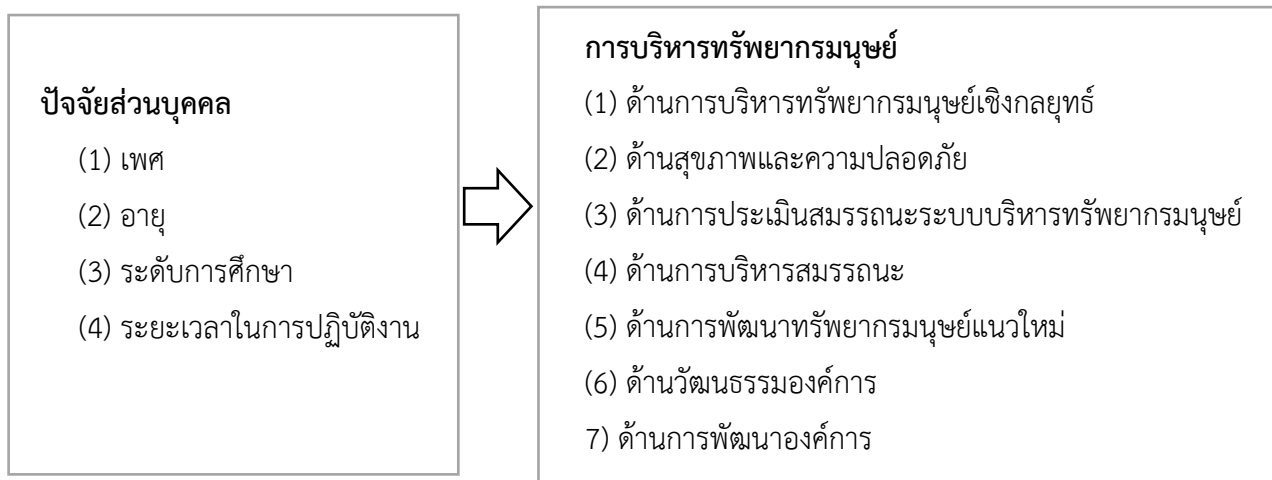
1. การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า
2. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางบรรยาย
3. การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยการบริหารงานทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตรวัดประเมินค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย μ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน σ แปลผล และจัดอันดับ

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของ เสน่ห์ จัยโต (2553, น. 12-13) และนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

9. ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 68.5 และเพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีอายุอยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 41.1 รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 อายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 17.1 และอายุอยู่ระหว่าง 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 รองลงมา มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 และมีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 11.0 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 11-20 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 รองลงมา มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 3-5 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานระหว่าง 6-10 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 20.5 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 17.8 และมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 6.2

ตารางที่ 1 การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ในภาพรวม

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วน จังหวัดหนองบัวลำภู	μ	σ	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์	3.63	0.61	มาก	4
2. ด้านสุขภาพและความปลอดภัย	3.57	0.72	มาก	6
3. ด้านการประเมินสมรรถนะระบบบริหาร ทรัพยากรมนุษย์	3.65	0.65	มาก	3
4. ด้านการบริหารสมรรถนะ	3.70	0.73	มาก	1
5. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่	3.61	0.75	มาก	5
6. ด้านวัฒนธรรมองค์การ	3.66	0.71	มาก	2
7. ด้านการพัฒนาองค์การ	3.56	0.75	มาก	7
รวม	3.62	0.70	มาก	

2. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.62$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารสมรรถนะ ($\mu = 3.70$) รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ($\mu = 3.66$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาองค์การ ($\mu = 3.56$) และวิเคราะห์ข้อมูลออกมาเป็นแต่ละด้านได้ดังนี้

2.1 ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.63$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การจ่ายค่าตอบแทนที่ดีจะเสริมสร้างจูงใจให้คนปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

ขณะเดียวกันบุคลากรเกิดความพึงพอใจ ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ($\mu = 3.82$) รองลงมาคือ การประเมินผลการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เช่น การให้รางวัล การจูงใจ และการวางแผนพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมการพัฒนาของบุคลากร ($\mu = 3.69$) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูมีการเตรียมพร้อมบุคลากรสำหรับการทำงานด้านนวัตกรรมเพื่อสร้างพฤติกรรมใหม่ให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง รวมถึงมีการกระจายความรับผิดชอบเพื่อเสริมสร้างความผูกพันและการพัฒนาในทุกด้านมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 3.52$)

2.2 ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูด้านสุขภาพและความปลอดภัย มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.57$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการทำงานเพื่อสาธารณะ มีการยอมรับค่านิยมและอุดมการณ์ร่วมกัน ($\mu = 3.79$) รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูมีแนวทางจูงใจบุคลากรเพื่อสร้างความปลอดภัยในการทำงาน เช่น การฝึกอบรม การสร้างทัศนคติของกลุ่มในด้านความปลอดภัย การเพิ่มพูนความรู้ด้านความปลอดภัย ($\mu = 3.60$) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีระบบการควบคุมอันตรายที่อาจเกิดขึ้นภายในหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 3.42$)

2.3 ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูด้านการประเมินสมรรถนะระบบบริหารทรัพยากรมนุษย์ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.65$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการประเมินผลการปฏิบัติงานตามสมรรถนะที่กำหนดไว้เพื่อวัดประเมินว่าบุคคลได้ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ($\mu = 3.75$) รองลงมาคือ การฝึกอบรมและพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการจัดทำแผนพัฒนาตามสายงาน หลักสูตรมีการออกแบบและกำหนดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสมรรถนะที่ต้องการพัฒนา ($\mu = 3.70$) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการบริหารจัดการให้ผู้ที่มีความสามารถสูงขึ้น เข้าสู่การวางแผนสืบทอดตำแหน่ง (Succession Plan) ต่อไปในอนาคตมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 3.58$)

2.4 ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูด้านการบริหารสมรรถนะ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.70$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการวิเคราะห์และประเมินสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ พฤติกรรมในการทำงานในหน้าที่ให้ดี และถูกต้องมีความมานะอดทน ขยันหมั่นเพียรในการทำงานและตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบในงาน สามารถส่งงานได้ทันตามกำหนด ($\mu = 3.72$) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการจัดทำสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ เช่น สมรรถนะหลัก สมรรถนะประจำกลุ่มงาน และระดับสมรรถนะ เป็นต้น ($\mu = 3.69$)

2.5 ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.61$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู นำการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มาใช้เป็นเครื่องมือช่วยกระตุ้นเพื่อสร้างผลงานที่ดีในการปฏิบัติงานและเพื่อสร้างความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานแก่บุคลากร ($\mu = 3.69$) รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาปรับใช้ในการปฏิบัติงาน ($\mu = 3.63$) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการบริหารองค์การที่มุ่งสู่

การสร้างนวัตกรรม โดยการพัฒนาศูนย์พยาบาลมนุษย์ให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดใหม่ทำใหม่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 3.53$)

2.6 ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูด้านวัฒนธรรม องค์การ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.66$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นองค์การที่มีวัฒนธรรมแบบมุ่งเน้นเวลาในการปฏิบัติงานให้มีความรวดเร็ว มีคุณภาพและการให้บริการที่รวดเร็ว และมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม ($\mu = 3.75$) รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นองค์การที่ปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาล โดยยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม จริยธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อสังคม หลักความคุ้มค่าและประหยัด ($\mu = 3.73$) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ เพื่อสร้างบุคคลให้มีความรู้ มีความคิดเชิงระบบมีวิสัยทัศน์ร่วม และสร้างทีมในการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 3.55$)

2.7 ระดับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูด้านการพัฒนาองค์การ มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ($\mu = 3.56$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีโครงสร้างขององค์การที่สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้และเป็นหน่วยงานที่มีความยืดหยุ่นสูง ($\mu = 3.65$) รองลงมาคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูมีองค์ประกอบหลายอย่างที่เกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศ เช่น ผู้บริหารมีความพร้อมสำหรับการบริหารการเปลี่ยนแปลง ผู้ปฏิบัติงานมีความสามารถในการทำงานตามลักษณะงานที่ได้รับมอบหมาย ($\mu = 3.61$) และองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู มีการวางแผนชีวิตและอาชีพให้แก่บุคลากร โดยควบคู่ไปกับกระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อมุ่งพัฒนาหน่วยงานไปสู่ความเป็นเลิศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\mu = 3.45$)

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม พบว่า ข้าราชการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วน อายุที่แตกต่างกันจะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่แตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะทาง การปรับปรุงและพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ดังนี้

1. ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์

- การจัดทำมาตรฐานความสามารถในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากร ที่สนองต่อต่อความสามารถหลักขององค์กร

- การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

- ทุกกิจกรรมหลักมีการประสานงานกัน เช่น การสรรหา การคัดเลือก การบรรจุ และการ

ฝึกอบรม

2. ด้านสุขภาพและความปลอดภัย

- ควรให้ความสำคัญด้านสุขภาพและความปลอดภัยแก่บุคลากรให้มากขึ้น เช่น การจัดโครงการตรวจร่างกายประจำปีให้แก่บุคลากรในองค์กร และจัดกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีสุขภาพที่แข็งแรง

- ปรับปรุงสถานที่ทำงานให้เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติหน้าที่

- ควรมีการสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำไปปรับปรุงและแก้ไขสภาพการทำงานอยู่เป็นประจำ

3. ด้านการประเมินสมรรถนะและระบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์

- ติดตามและประเมินผลงานว่ามีประสิทธิภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้มากน้อยเพียงใด และควรแก้ไขปรับปรุงผลงานในส่วนใด เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น

- ควรจัดอบรมในการประเมินเลื่อนขั้นเงินเดือนที่ใช้หลักเกณฑ์ใดในการพิจารณาผลงาน เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันต่อแนวทางขององค์กร

- ควรปรับอัตราเงินเดือนหรือค่าตอบแทนให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ และเงินรางวัล เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

4. ด้านการบริหารสมรรถนะ

- การเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพราะสมรรถนะเป็นปัจจัยช่วยให้พัฒนาศักยภาพของบุคลากรเพื่อให้ส่งผลไปสู่การพัฒนาองค์กร

5. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์แนวใหม่

- ควรจัดอบรมบุคลากร เกี่ยวกับการวางแผน แนะนำ เส้นทางของความเจริญก้าวหน้าในสายงานตำแหน่งว่าควรเตรียมตัวอย่างไร และการวางแผนชีวิตแก่บุคลากรก่อนวัยเกษียณ โดยเฉพาะทางการเงิน

- ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่ง

6. ด้านวัฒนธรรมองค์กร

- ควรพิจารณาการปรับเปลี่ยน โอน ย้าย หรือเลื่อนตำแหน่งในหน่วยงานให้เป็นอย่างดีเหมาะสม

- การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ จะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ถูกต้อง

7. ด้านการพัฒนาองค์กร

- ควรจัดสรรงบประมาณในการฝึกอบรมเสริมสร้างการพัฒนาบุคลากรทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน เพิ่มมากขึ้น

- ควรส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้รับการศึกษาอบรม เกี่ยวกับกฎหมาย และข้อบังคับต่างๆตามตำแหน่งหน้าที่ที่รับผิดชอบให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ

10. อภิปรายผล

ผลการศึกษาความคิดเห็นบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการบริหารสมรรถนะ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาองค์กร

สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (วิลาวรรณ รพีพิศาล (2550: 3) ได้ทำการศึกษากระบวนการการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยให้ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ เข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้แก่องค์กรและพร้อมจะรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกธุรกิจยุคปัจจุบันได้ ดังจะเห็นได้จากขอบข่ายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่กว้างครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์กรและเกี่ยวข้องกับทุกขั้นตอนของการบริหาร นับตั้งแต่การวางแผนเพื่อสรรหาบุคลากรเข้ามาปฏิบัติงาน การดูแลบำรุงรักษา จนกระทั่งบุคลากรพ้นไปจากการปฏิบัติงาน ดังนั้น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ จึงจัดเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารงาน เพราะบุคลากรเป็นผู้จัดหาและใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ในการบริหาร หากองค์กรต้องเริ่มต้นด้วยการมีบุคลากรที่ดีมีความสามารถแล้วปัจจัยอื่นๆ ก็จะตามมาด้วย ด้วยเหตุนี้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีความสำคัญต่อการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของบุคลากรรวมถึงการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ ดังนั้น การจัดการทรัพยากรมนุษย์ถือว่ามี ความสำคัญต่อการบริหารจัดการต่อทุกองค์กรจึงต้องมีการวางแผนอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งหากองค์กรไม่มีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีก็จะส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดแต่หากองค์กร มีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ก็จะสามารถทำให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (พิชิต เทพวรรณ (2554: 26) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ว่า จะสามารถช่วยทำให้องค์กรดำเนินงานตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสรุปความสำคัญไว้ดังต่อไปนี้ 1) ด้านพนักงาน (Employee) ช่วยทำให้พนักงานในองค์กรสามารถใช้ศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ช่วยเปิดโอกาสให้พนักงานสามารถนำเอาความรู้และความสามารถของตนเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ต่อองค์กรมากที่สุด 2) ด้านองค์กร (Organization) ช่วยทำให้องค์กรสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องเป็นไปตามทิศทางหรือนโยบายการบริหารงาน 3) ด้านสังคม (Social) กล่าวได้ว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น เป็นพื้นฐานของการพัฒนาระบบสังคม และเศรษฐกิจ เพราะหากองค์กรเจริญเติบโตก็จะส่งผลต่อการจ้างงาน ทำให้ประชาชนมีงานทำ มีอาชีพ มีรายได้ในการหาเลี้ยงครอบครัว มีสวัสดิการที่ดี อันเป็นการสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับสังคม และนำไปสู่ความเจริญก้าวหน้าด้านเศรษฐกิจของประเทศได้ต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้มีผลภาพรวมของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู อยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู ที่จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวม พบว่าข้าราชการองค์กรบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภูที่มีเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ส่วนอายุที่แตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นต่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องเสนอห์ จุ้ยโต (2554 154-159) การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ หมายถึง การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องต่อกลยุทธ์ขององค์กรและกลยุทธ์ที่แปรเปลี่ยนไปตามสภาพแวดล้อมขององค์กร และมีความเหมาะสมกับขนาดโครงสร้าง ,การประเมินสมรรถนะการบริหารทรัพยากรมนุษย์สามารถประเมินได้จากองค์ประกอบสำคัญใน 4 ประการ คือ (1) ประเมินมาตรฐานความสำเร็จ (2) ประเมินปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ (3) ประเมินขนาดหรือปริมาณที่ได้จากการวัดและตัวชี้วัดความสำเร็จ (4) ประเมินจากหลักฐานการประยุกต์ใช้ และการรายงาน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีขอบข่ายถึงการพัฒนาศักยภาพให้สามารถวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของตนเอง รวมถึงการ

พัฒนาและปรับปรุง เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาองค์การและการพัฒนาสายงานอาชีพต่อไป เสน่ห์ จุ้ยโต (2554 , น. 234) วัฒนธรรมองค์การ หมายถึง สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ประกอบด้วยสิ่งประดิษฐ์ แบบแผนพฤติกรรม บรรทัดฐาน ความเชื่อ ค่านิยมอุดมการณ์ของคนส่วนใหญ่ในองค์การ และถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือหล่อหลอมพลังจิตใจของบุคคลให้เป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อนำพาองค์การสู่ความสำเร็จ เสนาะ ดิยาวัว (2544, น.5) สุขภาพ หมายถึง ความหมายเดียวกับคำว่า อนามัยหรืออาจเรียกรวมกันว่า สุขภาพอนามัย หมายถึง สภาวะที่สมบูรณ์แข็งแรงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และทางสังคมควบคู่กัน

11. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้

1.1 การจัดทำมาตรฐานความสามารถในการปฏิบัติงานสำหรับบุคลากร ที่สนองต่อต่อความสามารถหลักขององค์กร

1.2 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนเชิงกลยุทธ์ขององค์กร

1.3 ควรมีการสอบถามความคิดเห็น เพื่อนำไปปรับปรุงและแก้ไขสภาพการทำงานอยู่เป็นประจำ

1.4 ติดตามและประเมินผลงานว่ามีประสิทธิภาพตามที่ตั้งเป้าหมายไว้มากน้อยเพียงใด และควรแก้ไขปรับปรุงผลงานในส่วนใด เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์มากขึ้น

1.5 ควรจัดอบรมบุคลากร เกี่ยวกับการวางแผน แนะนำ เส้นทางของความเจริญก้าวหน้าในสายงานตำแหน่งว่าควรเตรียมตัวอย่างไร และการวางแผนชีวิตแก่บุคลากรก่อนวัยเกษียณ โดยเฉพาะทางด้านการเงิน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัญหาในแต่ละด้านของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

2.2 ควรศึกษาความพึงพอใจของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัดหนองบัวลำภู

บรรณานุกรม

วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2550). **หลักการจัดการ**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร. วิจิตรหัตถกร.

พิชิต เทพวรรณ. (2554). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2558). **การฝึกอบรมเชิงระบบ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสน่ห์ จุ้ยโต. (2554). **กระบวนการค้นหามุมใหม่การบริหารทุนมนุษย์**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เสนาะ ดิยาวัว. (2544). **หลักการบริหาร**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Effectiveness of Knowledge Management in Art Major of Universities under Liaoning Province

Zhang Tiedong

Sutida Howattanakul

Somsak Chanphong

Leadership in Educational Leadership

Bangkokthonburi University

E-mail: sutida.how@bkkthon.ac.th

Received : 23 October 2023

Revised : 29 December 2023

Accepted : 29 December 2023

ABSTRACT

The objectives of this research were: (1) to explore the components of effectiveness knowledge management in art major of universities under Liaoning Province; (2) to propose guidelines for improving the effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province. The research was a mixed methodology research. Population was included 3852 professional instructors, educational administrators in art major from 23 colleges and universities under Liaoning Province. The sample size was determined by Krejcie and Morgan's table (1970), obtained by stratified sampling technique, totalling 351 professional instructors, educational administrators in art major. The 9 key informants were obtained by purposive sampling method. The instruments used for data collection were a semi-structured interview, a five-point rating scale questionnaire, and note taking by focus group discussion. The statistics used for data analysis were inferential statistics and descriptive statistics.

The research findings revealed that; (1) There were five components and 23 key variables of the effectiveness of knowledge management of art major in universities under Liaoning Province, which consisted of effectiveness management, organizational culture management, knowledge-based organization construction, information technology management and human resource management; and (2) There were total 23 managerial guidelines for effectiveness of knowledge management of art major in universities under Liaoning Province.

Keywords: Knowledge management, Art major, Liaoning art major knowledge management

1. Introduction

The influence of colleges and universities is necessarily related to the degree of application of knowledge management. Whether it is the University of Athens in ancient times, the University of Bologna in the Middle Ages, the University of Paris, or the modern University of Berlin, their effective activities are all related to knowledge management activities such as knowledge selection, preservation, and management.

General Secretary Xi Jinping clearly pointed out in the report of the 20th National Congress that we must adhere to the priority of education development and the leadership of talents, accelerate the construction of a country that is strong in education and talents, comprehensively improve the quality of independent training of talents, and focus on cultivating top-notch innovative talents (Lin Huanxin:2022). The Liaoning Provincial Department of Education communicated and studied the spirit of the 20th National Congress of the Communist Party of China, deployed the entire province to communicate the implementation of the education system, deeply understood that education is a national plan, promoted the connotative development of higher education, and made new breakthroughs for the overall revitalization of the Northeast region. The "Double First-Class" construction has put forward higher requirements for college teachers in teaching, scientific research, and social services. The leader of innovative education, the implementer of smart education, the cultivator of digital citizens, the creator of original knowledge, and the promoter of the transformation of knowledge achievements, these role expectations, which are not included in the traditional view of teachers, are quietly deepening, and expanding. The main content of the overall strength of colleges and universities (Shi Yucen:2018).

Knowledge management provides support for the implementation of China's "double first-class" construction policy. The "Double First-Class" construction is a major strategic decision for higher education made by the Party Central Committee and the State Council. It is of great significance for improving the development level of China's education, enhancing China's core competitiveness, and laying the foundation for long-term development (Hong Dayong:2022). In the "Double First-Class" construction, art majors in colleges and universities are also very important. In today's world, science and technology are changing with each passing day, the knowledge economy has achieved initial results, and the competition in national strength is becoming increasingly fierce. Rejuvenating the country through science and education is an important development strategy of my country's education. This development strategy has put forward higher requirements for higher education and university teachers, the source of China's innovation. Under the background of the implementation of

the "Double First-Class" construction policy, this study studies the effectiveness of art professional knowledge management in colleges and universities.

2. Research Objectives

1. To explore the components of effectiveness knowledge management in art major of universities under Liaoning Province.

2. To propose guidelines for improving the effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province.

3. Research Methodology

1. Research Design

The research was mixed methodology design which were comprised of quantitative and qualitative research. There were two steps of research which were research proposal preparation, research procedures, and research report.

2. Population and Sample

The researcher designed a five-point rating scale questionnaire. The scope of the questionnaire survey consists of 3,852 people, who are 2867 teacher and 985 administrators, teaching in 23 public universities with art majors in Liaoning Province. The sample total of 351 cases. Consists 256 teacher and 95 administrators. Researchers use Krejcie and Morgan table to determine the sample size, and selected by cluster random sampling technique.

3. Research Instruments

The main instruments used in this research was a 5-point scale questionnaire that the researcher created from the review of literature and the validity checked by 5 experts, included the reliability the alpha coefficient was 0.985.

4. Data Collection

Data collection is done by researcher, who make contact with key informants and identify themselves. Send the questionnaire by email or other means. The steps of data collection are as follows:

Step 1: Apply to the BTU Faculty of Education, Bangkokthonburi University for permission to collect research data.

Step 2: Apply for a letter of recommendation from a researcher at the BTU Faculty of Education, Bangkokthonburi University.

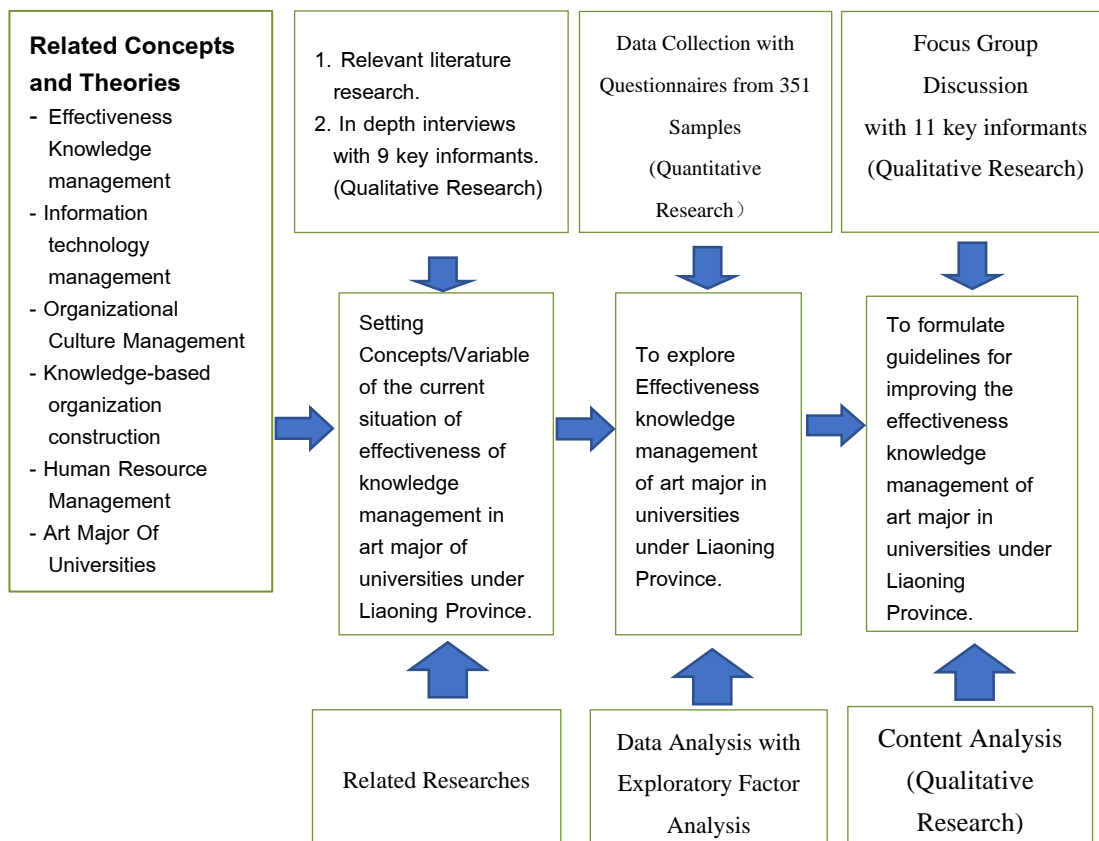
Step 3: Collect data from the samples. The questionnaires were sent online, mail, and researcher. And collect questionnaires online and by researcher. Step 4: Collect data on the selected samples by sending questionnaires to the coordinating teachers and administrators. The coordinating teachers will assist in collecting data on the selected samples of each school.

5. Data Analysis

Qualitative research analysis: For qualitative data, such as interviews and literature reviews, researchers will use content analysis methods. They will carefully read and analyze the collected data to identify important themes, viewpoints, and patterns.

Quantitative research analysis: For quantitative data, researchers will use SPSS software for data analysis. They will utilize the functions of SPSS for descriptive statistical analysis, inferential statistical analysis, and regression analysis. These analysis methods will help researchers reveal the relationships, trends, and significance levels between variables. Exploratory Factor Analysis (EFA) is used to analyze the factors that effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province, so as to reduce the irrelevant variables.

4. Research Conceptual Framework

5. Research Results

The researcher from the literature review and the variable outline of related studies, there were 60 items. The researcher selected ≥ 10 of the frequency items and finally obtained 53 items.

According to the information obtained from the interviews, there were a total of 90 items. As for the recognition degree of different items of key information providers, the researchers selected items with recognition degree ≥ 5 , and finally reached 49 items.

The researchers combined 53 items derived from literature review and 49 items derived from interviews with key informants, resulting in a total of 102 items. Combining the total number of items between this two aspects, the 10 items are repeated. Therefore, 92 valid items were screened out.

In order to verify the validity of the questionnaire, the researcher sent the questionnaire to 5 research experts for verification. Targeted Item-Objective Congruence (IOC) is used to evaluate items in the questionnaire on a scale of -1, 0, +1. 17 items with scores below 0.5 were deleted. On the other hand, 75 items with scores of 0.60-1.00 were retained. So a total of 75 final items were obtained.

Result of Data Analysis for Research Objective 1

Identify and identify effective components of effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province. There were 351 valid questionnaires, and all of them were collected, among which 351 were selected as the final questionnaire results.

Part I: Result of Data Analysis on Questionnaire: Demographic Information shows that a total of 351 respondents participated in the survey, among them, the proportion of males and females is approximately 1:2, with more females. Among them, 46.2% were under the age of 30, and half of the respondents were between the ages of 31 and 60, reaching 49.8%. In terms of professional titles, apart from lecturers who accounted for half of the proportion, teaching assistants accounted for the most, accounting for 33.9%. Among the respondents' academic qualifications, master's and doctoral degrees accounted for the largest proportion, and the sum of the two accounted for more than 70%. Among the respondents, 2.9% had teaching experience of more than 16 years, accounting for only a small part. In terms of job types, teachers accounted for 79.5%, and administrators accounted for 20.5%.

Part II questionnaire data analysis results: The greater the standard deviation, the greater the dispersion of the data. As can be seen from the standard deviation, if the data value is not large, the degree of data dispersion is not high. The coefficient of variation

represents the ratio of the fluctuation amplitude of the data to the average value, and the larger the coefficient of variation value, the stronger the volatility. It can be seen from the calculation results that the coefficient of variation of all variables fluctuates around 0, indicating that the volatility of the data is not strong. The calculated values of standard kurtosis and skewness are also approximately near 0, because it is a large sample data of more than 30 non-samples. In summary, it can be concluded that the questionnaire data roughly follow the normal distribution, and the subsequent distribution can be modeled based on the normal distribution.

Table 1 KMO and Bartlett's Test

KMO sample appropriateness measure		0.980
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. ChiSquare	20076.763
	df	2775
	Sig	0.000

Table 2 The component matrix after rotation

Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Strengthen teachers' professional autonomy and sharing concept	0.649				
Knowledge leadership influences willingness to hide knowledge	0.566				
Constructing the Knowledge Base of University Teachers' Professional Development	0.553				
Understanding organizational needs as a knowledge-correct planning strategy	0.520				
Let knowledge management set our institution as a unique body of knowledge	0.491				
Connect knowledge from different industries and develop new ideas	0.490				
Change the one-way teaching mode	0.487				

Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Planning and organizing knowledge courses according to characteristics	0.475				
Actively guide relevant experience, skills, perception and even artistic appeal	0.452				
Participate in organizational knowledge production, knowledge integration, and problem solving	0.450				
Give full play to the knowledge in the field of art design for knowledge management	0.443				
Institutions update knowledge in a timely manner	0.425				
Improve the rights of democratic management and broaden management channels	0.423				
Encourage teachers to develop lifelong learning goals	0.402				
Enhancing the diversification of art general education and aesthetic education courses	0.364				
Build industry autonomy, walk with institutions	0.339				
Establish a characteristic curriculum system		0.646			
Highlight the openness and practicality of course content		0.592			
Proceed from reality and keep pace with the times		0.506			
Teachers experience significant differences in creativity		0.458			
Innovating talent training models from the perspective of Chinese and international development		0.456			
Actively try to take concrete measures		0.452			

Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Build a harmonious, shared and open corporate organizational culture		0.444			
Organization and implementation of specific knowledge management strategies should adequately support intersectional thinking		0.439			
Knowledge sharing, flow and intersection can enhance creativity		0.426			
Organizational knowledge should conform to the organization's philosophy		0.424			
Interdisciplinary, interdisciplinary knowledge should be fully supported		0.419			
The maturity of the existing organizational culture lies in dealing with internal knowledge behaviors and perceptions		0.414			
Focus on broadening the scope of expertise		0.391			
Helping organizations prepare for all future changes		0.377			
Strengthen the organizational culture management system and implement effective characteristic management		0.306			
Use an excellent system to create an environment for retaining talents for the growth of knowledge			0.577		
Use different KM strategies to match established organizational structure inertia			0.552		
Improve the running of colleges and universities, promote the construction of comprehensive disciplines and knowledge innovation in colleges and universities			0.532		
Teachers have a legal right to speak			0.506		

Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Apply innovative thinking, employing knowledge sharing and knowledge flow			0.497		
Goal-oriented, innovative individual knowledge management strategies			0.496		
Focus on resource dependencies and cultural dimensions			0.495		
Establish a reward mechanism			0.468		
Strengthen the study of organizational structure to participate in more lectures and cultural exchanges			0.462		
Ensure the innovation of the teaching system and realize the reasonable connection of professional courses			0.428		
Improve the software and hardware facilities for knowledge management, and cultivate a soft culture suitable for knowledge management			0.427		
The combination of theory and practice meets the needs of teaching			0.404		
Improve and optimize the organizational structure on the basis of the original model			0.387		
Smooth information channels			0.352		
Manage a large number of online teaching resources				0.594	
Create a more cohesive strategy				0.536	
It is necessary to mobilize the enthusiasm of talent education to establish incentive mechanism				0.526	
Pay attention to situation creation and subject integration				0.513	

Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Gather knowledge using online platforms and create an organizational knowledge base				0.503	
Let people break through time and geographical constraints to acquire knowledge				0.490	
To equip teachers with advanced educational concepts and master advanced teaching methods				0.488	
Teachers are always using arts and technology innovations, technology platforms				0.479	
Transform knowledge learning into exchange discussion and joint research				0.478	
Assess relevant knowledge management View knowledge management as an asset				0.475	
Transform knowledge management from an external requirement to an internal requirement				0.451	
Knowledge management should be organically combined with the core business of the organization				0.450	
Analyze customer needs, use information technology				0.425	
Discover and integrate new perspectives across knowledge systems				0.407	
Absorb knowledge and teach students in accordance with their aptitude				0.389	
Provides broader knowledge, easy to find				0.387	
Talent introduction, talent incentive, talent evaluation, talent training, talent exit					0.663

Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Arrange the work that everyone should undertake and realize the diversification of personnel composition					0.524
University organization should be decentralized					0.521
Establish a complete, flexible and flexible "full life cycle" talent management mechanism					0.516
Allow teachers and students to participate in management and give them sufficient decision-making power					0.510
Multi-dimensional knowledge, compound talents					0.503
Ensuring support and problem-solving mechanisms for teachers' creative vitality					0.501
Institutions of knowledge management research should be equal and mutually beneficial					0.475
Collaborative development across fields to make up for shortcomings in professional development					0.465
Organize professional teachers to communicate and improve relevant systems					0.451
Improve the organization's knowledge management level and establish an evaluation system					0.450
Provide more industry exchange and promotion opportunities					0.443
Combined with teacher specializations to personalize expertise					0.438

Variable	Component				
	1	2	3	4	5
Create opportunities and provide necessary support for their research projects					0.422

The data in this study were rotated using the maximum variance rotation method (varimax) in order to find out the corresponding relationship between factors and study items. The above table shows the information extraction of research items by factors and the corresponding relationship between factors and research items. It can be seen from the above table that the common degree value of all research items is higher than 0.6, which means that there is a strong correlation between research items and factors, and factors can effectively extract information. After ensuring that the factor can extract most of the information of the research item, the corresponding relationship between the factor and the research item is analysed (when the absolute value of the factor loading coefficient is greater than 0.4, it indicates that the item has a corresponding relationship with the factor).

It can be seen from the Table 4-14, that "strengthening teachers' professional autonomy and shared concepts" has a higher loading of 0.649 on the first factor; "establishing a characteristic curriculum system" has a higher loading of 0.646 on the second factor; "using "Excellent system, creating an environment for retaining talents for the growth of knowledge" has a higher loading of 0.577 on the third factor; "Managing a large number of online teaching resources" has the highest loading of 0.594 on the fourth factor; "Talent introduction, talent motivation, talent evaluation, talent training, talent exit" has a high loading of 0.663 on the fifth factor; with the support of the literature in the previous chapter, the first factor is summarized as "effective management" , the second factor is summarized as "organizational culture management", the third factor is summarized as "knowledge-based organization", the fourth factor is summarized as "information technology management", the fifth factor is summarized as "human resources management".

Table 3 Table of components of effectiveness of knowledge management in are major of universities under Liaoning Province

No	Assembly	Number of variable	Factor loading
1	Effectiveness Management	4	0.520-0.649
2	Organizational Culture Management	3	0.506-0.646

No	Assembly	Number of variable	Factor loading
3	Knowledge-Based Organization Construction	4	0.506-0.577
4	Information Technology Management	5	0.503-0.594
5	Human Resource Management	7	0.501-0.663
	All	23	

According to Table 3, there are 5 qualified parts as follows: Component 1 “Effectiveness Management” contains 4 variables that describe this component, coefficient load is between 0.520-0.649. Component 2 “Organizational Culture Management” contains 3 variables, and the load coefficient of the component is between 0.506-0.646. Component 3 “Knowledge-Based Organization Construction” contains 4 variables describing components with factor loads ranging from 0.506-0.577. Component 4 “Information Technology Management” contains 5 variables, describing the load between components and the factors range from 0.503-0.594; Component 5 “Human Resource Management” contains 7 variables, describing the load between components and the factors range is 0.501-0.663.

Figure 1 The 5 components of effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province

Result of Data Analysis for Research Objective 2

The guideline to enhance effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province. Through qualitative research, quantitative research and factor analysis, the researchers obtained the guideline to enhance effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province. A total of 11 experts participated in the panel's five sections. Finally, the relevant content is summarized, and There are 23 guiding principles for the to enhance effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province, including 4 guiding principles for Effectiveness Management component, 3 guiding principles for the Organizational Culture Management component, 4 guiding principles for the Knowledge-Based Organization Construction component, 5 guiding principles for the Information Technology Management component and 7 guiding principles for the Human Resource Management component.

6. Conclusion

The study procedure included two steps:(1) result of key effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province. The researcher reviews literature found 92 Sub Variables and there were 45 variables from the interview of key informants. The researcher was to combined the content analysis of the literature review and the analysis of semi-structured interviews with experts, a total of 92 variables are obtained and screened A total of 10 Main Variables with a frequency greater than 50% were identified. After the expert IOC certification, variables with a score of less than 0.6 were removed, Finally, with 5 dimensions and 75 variables, and 75 variables will be used for questionnaire distribution. And prepared a research instrument as a five-point evaluation subscale questionnaire.

On the basis of exploratory factor analysis (EFA), the variables were extracted and the key component variables were analysed seems to get five effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province. which consisted of Effectiveness Management, Organizational Culture Management, Knowledge-Based Organization Construction, Information Technology Management and Human Resource Management.

Component 1: There were 4 managerial guidelines which were (1) Strengthen teachers' professional autonomy and sharing concept. (2) Knowledge leadership influences willingness to hide knowledge. (3) Constructing the Knowledge Base of University Teachers' Professional

Development. (4) Understanding organizational needs as a knowledge-correct planning strategy.

Component 2: There were 3 managerial guidelines which were (1) Establish a characteristic curriculum system. (2) Highlight the openness and practicality of course content. (3) Proceed from reality and keep pace with the times.

Component 3: There were 6 managerial guidelines which were (1) Use an excellent system to create an environment for retaining talents for the growth of knowledge. (2) Use different KM strategies to match established organizational structure inertia. (3) Improve the running of colleges and universities, promote the construction of comprehensive disciplines and knowledge innovation in colleges and universities. (4) Teachers have a legal right to speak.

Component 4: There were 7 managerial guidelines which were (1) Manage a large number of online teaching resources. (2) Create a more cohesive strategy. (3) It is necessary to mobilize the enthusiasm of talent education to establish incentive mechanism. (4) Pay attention to situation creation and subject integration. (5) Gather knowledge using online platforms and create an organizational knowledge base.

Component 5: There were 3 managerial guidelines which were (1) Talent introduction, talent incentive, talent evaluation, talent training, talent exit. (2) Arrange the work that everyone should undertake and realize the diversification of personnel composition. (3) University organization should be decentralized. (4) Establish a complete, flexible and flexible "full life cycle" talent management mechanism. (5) Allow teachers and students to participate in management and give them sufficient decision-making power. (6) Multi-dimensional knowledge, compound talents. (7) Ensuring support and problem-solving mechanisms for teachers' creative vitality.

7. Discussion

Effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province pursues innovation and change, requiring colleges and universities to use efficiency management, organizational culture management, knowledge-based organization construction, information technology management, human resources management and closely integrated with college education business.

The major findings were Effective management builds a culture and processes that encourage employees to share their knowledge and experience to promote teamwork and innovation. Art major is influenced by art professional techniques in different colleges and

universities, and the specific knowledge construction has a lot to do with teachers' teaching efficiency and students' acceptance. This study is consistent with the research direction of researcher Wang Zhen(2010).Wang Zhen said that knowledge management is one of the important management contents of university management, involves all aspects of university management, and is of great significance to the growth of teachers and students and the development of the universities. But at the same time, this study proposes some new concepts.

The results of this study are consistent with the theoretical or research results of Zhang Chunlai (2009). Zhang Chunlai believes Encouraging sharing and collaboration is key to knowledge management, and organizational culture can play a key role in this. A culture that encourages open communication and sharing of knowledge will help teachers be more willing to share their expertise and experience. Jia Shengguo (2007) believes that innovation is usually based on knowledge, and a culture that encourages innovation helps stuffs to come up with new ideas and solve problems more easily. Organizational culture management can promote creative thinking and knowledge sharing, thereby driving innovation.

Increase stuffs satisfaction and loyalty, as stuffs feel that their knowledge and experience are valued and that they have the opportunity to grow and contribute. The results of this study are based on the theory or research of Wei Lei (2011). Knowledge-based organization building encourages open and transparent knowledge sharing. It creates an environment where stuffs can safely share their experiences and insights, thereby promoting the dissemination and sharing of knowledge. Zhao Juan(2013) views on the construction of knowledge-based organizations are consistent with the purpose of this article. Building a knowledge-based organization typically involves establishing an infrastructure of technologies and tools to support knowledge management. This can include knowledge bases, collaboration platforms, search engines, etc., helping to efficiently capture, store and retrieve knowledge. It recognizes that innovation is often based on knowledge and therefore provides an environment conducive to the emergence of new ideas and approaches.

The results of this study are consistent with the theory or research results of Shao Jia (2006). Information technology management provides various knowledge storage and retrieval tools such as knowledge bases, document management systems and search engines. These tools enable organizations to efficiently store large amounts of knowledge and retrieve needed information quickly and accurately. Collaboration tools and social platforms enable stuffs to easily share knowledge and experience. The results of this study are consistent with Jin Dongmei (2015) theory or research that information technology management can support

the distribution of knowledge and ensure that relevant personnel can access the required information at any time. Email, internal portals and mobile apps are effective tools for distributing knowledge. Information technology management can help organizations analyze and mine large volumes of data for valuable insights.

HRM can ensure that performance evaluations take into account knowledge sharing and knowledge management success. The results of this study are based on the theory or research of Chen Shumin (2007). Human resource management (HRM) plays an important role in effectiveness of knowledge management because it directly involves the recruitment, training, motivation and turnover of stuffs within the organization. These activities have an important impact on the flow, sharing and retention of knowledge. The results of this study are consistent with the theory or research of Appropriate incentive and recognition mechanisms can encourage stuffs to actively participate in knowledge sharing and collaboration Zheng Wei (2010). HRM can design reward programs to encourage knowledge sharing and innovation. Chen Xiaobei (2014:110-130) believes that when organizations undergo changes, HRM can assist stuffs in adapting to new knowledge management processes and tools. They can provide training and support to ensure a smooth transition for stuffs to new ways of managing knowledge.

Effectiveness of knowledge management level of most art major of universities under Liaoning Province is relatively low and lagging behind. It is necessary to continue to deepen the knowledge management awareness of faculty and staff. Teaching, scientific research and social services are the basic functions of university teachers, and are also the main duties performance activities of university teachers. However, the realization of teaching, scientific research and social service functions is undoubtedly inseparable from the important role played by knowledge, that is, it cannot be separated from the supply and accumulation of knowledge through learning. Therefore, this study will incorporate learning into the scope of duty performance activities of college teachers, and use knowledge management theory as a perspective to conduct in-depth analysis and research on the learning, teaching, scientific research and social services of college teachers.

Whether the research question originates from the interaction between teachers' personal experiences realized in practice and existing personality experiences, or from the interaction between other people's mental models and one's own mental models constructed through imitation during learning, the process of generating new knowledge growth points is implicit in the knowledge management process.

8. Recommendations

In order to better realize the effectiveness of knowledge management in art majors of universities under Liaoning Province, a range of specific policies and measures are required to ensure the effective organization, transfer and retention of knowledge. It is recommended to follow the following principles when formulating policies:

1. Recommendation for Policies Formulation

(1) Establish a knowledge management team: Establish a dedicated knowledge management team responsible for coordinating, promoting and supervising knowledge management activities. This team should be made up of professionals who understand the special needs of the arts field.

(2) Digitized data: Digitally archive all art-related documents, materials and works for easier access and sharing. Ensure archive security and backup to prevent data loss.

(3) Build a Knowledge Base: Create an online knowledge base that aggregates key news, research, cases, and technical documentation in the art major.

(4) Knowledge Sharing Platform: Set up a dedicated online platform to encourage students, teachers and researchers to share their artwork, projects and research results.

(5) Training and awareness-raising: Provide knowledge management training to school staff to educate them on how to organize and share knowledge more effectively. At the same time, increase their awareness of the importance of knowledge management.

(6) Knowledge Protection and Intellectual Property Policy: Develop a clear knowledge protection policy to ensure that intellectual property rights for artistic works and research results are fully protected. At the same time, establish reasonable knowledge sharing policies to encourage cooperation and innovation.

(7) Interdisciplinary Collaboration: Facilitate collaboration between different disciplines to encourage knowledge exchange and innovation. Create interdisciplinary programs and research centers to help students and faculty straddle different fields.

(8) Monitoring and evaluation: Regularly monitor and evaluate the effectiveness of knowledge management activities. Continuously improve policies and measures based on feedback and data to ensure successful implementation of knowledge management. Establish indicators and key performance indicators for evaluating the effectiveness of knowledge management activities. Regularly conduct user satisfaction surveys to collect feedback and improve services based on feedback.

(9) Rewards and Encouragement: Establish a reward mechanism to recognize students, teachers and administrators who have achieved outstanding achievements in knowledge management.

(10) International Cooperation: Establish partnerships with the international art major of universities to promote international knowledge exchange and cooperation.

Through the implementation of the above policies and measures, universities can better manage art professional knowledge, promote innovation, cooperation and knowledge transfer, and improve the quality and influence of art major and research. Art colleges and universities can manage expertise more effectively, thereby improving the quality of education and research and promoting innovation and development in the art majors. These policies and measures need to be customized and implemented based on the specific needs and resources of the colleges and universities.

2. Recommendation for Practical Application

This study identifies the current situation of the effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province, the scope of effectiveness of knowledge management in art major of universities, the factors influencing it, and how to promote the innovative development and effectiveness of knowledge management in art major of universities under Liaoning Province. Based on these findings, the researchers put forward some ideas for the effectiveness of knowledge management practice in art major of universities under Liaoning Province:

Establish a clear knowledge management strategy: First, develop a clear effectiveness of knowledge management strategy with clear goals, methods and key performance indicators. Identify the core objectives of knowledge management, such as improving the quality of education, promoting research innovation, or supporting academic collaboration. Develop a clear strategic plan that includes specific policies, procedures and timelines. Set key performance indicators to monitor and evaluate during implementation.

Knowledge Sharing Platform: Establish an online platform that encourages students and faculty to share their artwork, research, and creative projects. Provide technical support to ensure the stability and security of the platform.

Develop an intellectual property policy that sets out guidelines for knowledge sharing and knowledge protection. Provide legal advice to help staff and students understand intellectual property laws and regulations. Establish a complaint handling mechanism to resolve intellectual property disputes.

Knowledge management team: A dedicated effectiveness of knowledge management team is established to coordinate and supervise knowledge management activities to ensure the implementation of policies and measures.

Monitoring and evaluation: Establish a monitoring and evaluation mechanism to regularly review the implementation of the effectiveness of knowledge management policy and make improvements based on feedback and data.

These suggestions can be customized and adjusted according to the needs of various art majors of universities under Liaoning Province. The implementation of art professional knowledge management requires integrated strategies and cross-departmental cooperation to ensure that knowledge can be better organized, transferred and retained, thereby promoting the development of art major and research in universities under Liaoning Province. Universities can better manage arts expertise, improve the quality of education and research, and foster innovation and growth in the art major.

3. Recommendation for further research

Although this study provides some exploration of the effectiveness of knowledge management in art major of universities, it is only a beginning and inevitably has some limitations:

This study on knowledge management effectiveness in Liaoning Province's art universities identifies key areas for improvement:

- *Define clear educational and research goals with performance indicators.
- *Develop a strategic plan involving various stakeholders.
- *Regularly conduct SWOT analysis for improvement.
- *Articulate core values and vision, communicate them widely.
- *Foster a culture of sharing through online platforms and events.
- *Promote social responsibility and public engagement.
- *Clarify organizational goals and vision with member engagement.
- *Encourage knowledge sharing through online platforms.
- *Establish a dedicated knowledge management team.
- *Develop an aligned IT strategy based on SWOT analysis.
- *Identify IT leadership, recruit, and provide training.
- *Support educational technology and establish a help desk.
- *Develop a clear recruitment plan and inclusive hiring processes.
- *Gather staff feedback and host engagement events.
- *Offer career development and internal promotions.

This research aims to enhance knowledge management effectiveness in Liaoning's art universities, strengthening their core competencies and contributing to the cultural industry's growth and economic prosperity in the region.

Bibliography

- Alvesson, M., & Sveningsson, S. (2019). **Changing organizational culture**. Cultural change work in progress. Routledge.
- Anderson, R. E., Dexter, S. L. (2005). **School leaders and ICT competence: A cross-national analysis**. *Journal of School Leadership*, 24(5), 25-37.
- Burton, J. (2017). **The leadership of arts professionals: An analysis of leadership characteristics in the cultural sector**. *Cultural Trends*, 26(3), 198-208.
- Chen Xiaobei. (2014). **New theory on school human resources management**. *Modern Education Management*. 24(5), 110-130.
- Chen, G., Zhao, X., & Liao, H. (2015). **The impact of human resource management practices on employees' turnover intention: A meta-analysis**. *Journal of Organizational Behavior*, 36(3), 450-471.
- Chen Shumin. (2007). **School human resources management**. Education Science Press.
- Dinham, J., & Chalkley, B. (2015). **Leadership for arts education: Not what it is, but what it could be**. *British Journal of Educational Studies*, 63(4), 453-472.
- Fang Zhenbang, Xu Donghua. (2010). **Strategic human resource management**. Renmin University of China Press.
- Fiske, E. B. (2016). **Learning in and through the arts: The question of transfer**. *Studies in Art Education*, 57(2), 102-116.
- Guo, X., & Shabani, N. (2020). **The state of arts education research: A comprehensive review of literature**. *Educational Research Review*, 78(30), 100-314.
- Hallinger, P., Heck, R. (2010). **The principal as Data-informed instructional leader**. *School Effectiveness and School Improvement*, 20(5), 56-73.
- Ikujiro Nonaka, & Koichi Takeuchi. (2006). **Enterprises that create knowledge—the driving force for continuous innovation of Japanese and American companies**. Intellectual Property Publishing House.
- Jiang Shengyu, Wang Bin. (2021). **A review on the construction of knowledge-based organizations from the perspective of knowledge management**. *Journal of Intelligence*, 40(9), 69-76.
- Jia Shengguo. (2007). **Theoretical analysis of school organizational culture construction**. *School Management Research*. 12(1), 24.
- Jin Dongmei. (2015). **Application of information technology in educational management**. *China Audio-visual Education*. 24(12), 110-115.

- Ke Hongying, Chen Xuan, & Lin Chaorong. (2021). **A review of information technology management research in e-commerce environment.** *Information Science*, 39(10), 160-165.
- Lawrence, T. B., & Suddaby, R. (2019). **Institutions and institutional work in the dynamics of fields.** Oxford University Press.
- Li Li, Chen Yi, & Han Ying. (2016). **A review of knowledge-based organization construction from the perspective of social network.** *Intelligence Theory and Practice*, 39(6), 79-83.
- Meng Fanli, Li Haojie, & Su Rong. (2019). **A review of research on performance evaluation of knowledge-based organizations.** *Science and Technology Progress and Countermeasures*, 36(21), 153-158.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (2018). **The knowledge-creating company: How Japanese companies create the dynamics of innovation.** Oxford University Press.
- Ren, S., & Chadee, D. (2016). **The impact of strategic human resource management on employee outcomes in private and public limited companies in China.** *The International Journal of Human Resource Management*, 27(4), 449-469.
- Swartz, R. A. (2017). **Arts integration and its effects on student achievement in reading and mathematics: A meta-analysis.** *Journal of Educational Research*, 110(3), 269-282.
- Shao Jia. (2006). **School information technology management: international experience and inspiration.** China Social Sciences Press.
- Wang Hong, Shi Jianping, Wang Dong, & Zhang Yan (2017). **A review of research on the impact of human resource management practices on employee job performance.** *Science and Technology Progress and Countermeasures*, 34(17), 37-41.
- Wang Zhen. (2010). **Research on educational leadership and school effectiveness.** Shanghai Education Press.
- Wang Lei, Chen Ying, & Wu Huiqun. (2018). **A review of research on the impact of organizational culture on employee job satisfaction.** *Technology Management Research*, 38(7), 39-44.
- Zhao Juan. (2013). **Theoretical and empirical research on knowledge-based organization construction.** *Educational Research and Experiment*. 24(6), 110-115.
- Zheng Wei. (2010). **Modern school human resources management.** China Central Radio and Television University Press.
- Zhang Chunlai. (2009). **Empirical study on the relationship between school organizational culture and school effectiveness.** *Educational Research*. 24(5)35-39.

**The Mediating Effect of Teachers' Motivation Factors
on the Relationship Between and Organization Culture
and Organization Policyon Teachers' Competencies
Private Universies in Shenyang City**

Kang Kai

Sataporn Pruettikul

Sukhum Moonmaung

Faculty of Education, Bangkokthonburi University

Email: kaichristian2017@gmail.com

Received : 24 October 2023

Revised : 29 December 2023

Accepted : 29 December 2023

ABSTRACT

The purpose of this study were: 1). To investigate the status on teachers' competencies of Private university in Shenyang city. 2). To development the model factors affecting teachers' competencies of Private university in Shenyang city. And 3). To verified the factors affecting teachers' competencies of Private university in Shenyang city.

This study includes 4 private universities in Shenyang City, the population was total of 2,376 teachers. The sample size determined by G*power was 449 teachers, and using stratified random sampling method. The instrument was a 5 point scale questionnaire for the data collection. The data analyzed by descriptive statistics with SPSS software and inferential statistic with confirmation factor analysis (CEA) and structural equation modeling (SEM) by AMOS.

The results found that: 1) The status on teachers' competencies of Private university in Shenyang city were at high level. 2) The model factors affecting teachers' competencies of Private university in Shenyang city fit well with empirical data (Chi/df=2.363, TLI=0.971, CFI=0.981, RMSEA=0.55) and 3) the organization culture factors affecting teachers' competencies in private universities, as follows; the organizational culture and teacher motivation factors had no direct effect on the teachers' competencies, but the organization

culture factors and organizational policies had direct effect on teacher motivation factors ($p < .01$). And organizational policies had direct effect on the teachers' competencies ($p < .01$) in private universities. Teacher motivation factors not mediating role in the relationship between organizational culture and organizational policies.

Keywords: Teachers' competencies teacher motivation, organizational culture, organizational policies

1. Research background

The importance of studying the competency of teachers in private universities in Shenyang cannot be underestimated. This research is critical to improving the quality of private education. Through an in-depth understanding of teachers' teaching ability, professional knowledge and educational skills, schools and educational institutions can provide teachers with targeted support and training, thereby improving their education and teaching competence, further promoting the improvement of education quality, improving students' learning ability and learning result. At the same time, as the reform and innovation of the private education system continue to advance, research on teacher competency can also help private universities understand new educational needs and challenges, and provide teachers with the necessary support to adapt to the changing educational environment. In addition, through the study of teacher competency, it can provide guidance and support for the career development of teachers in private universities, help them continuously improve in teaching skills, curriculum design and educational evaluation, and improve their teaching effectiveness and career satisfaction. At the same time, this research will also help to establish a scientific and reasonable teacher evaluation system, provide a scientific basis for the selection, promotion and reward of teachers, and promote the optimization and development of the teaching team. Finally, the research on the factors of teacher competency in private universities can also make up for the lack of research on teacher competency in China's private education. Through research, promote the professional growth of teachers in private universities in Shenyang, promote the improvement of education and teaching ability, and provide more useful reference and reference for the reform and development of private education. Therefore, the research on the competency of teachers in Shenyang private universities has an important and far-reaching impact.

2. Research Objectives

1. To investigate the status on teachers' competency of Private university in Shenyang city.
2. To development the model factors affecting teachers' competency of Private university in Shenyang city.
3. To verified model factors affecting teachers' competency of Private university in Shenyang city fit well on the empirical data.

3. Conceptual Framework

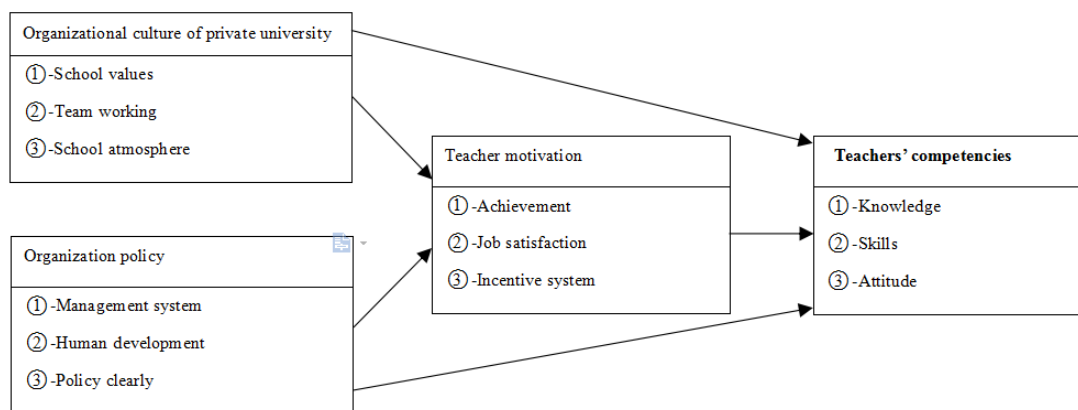

Figure 1-1 Research conceptual framework

3.1 Research Design

This study were quantitative research design, and focus on the relationship among Organizational culture, Organization policy, Teacher motivation and Teachers' competencies. It is more about the investigation, understanding and analysis of the current situation, and using theory to explain this phenomenon.

This thesis takes the teachers of Shenyang Private University as the survey object, adopts the statisfied random sampling method to 449 teachers. and conducts model analysis on the collected data. Therefore, this study mainly adopts the following methods: quantitative analysis method; literature research method ; investigation research method.

3.2 Population and Sample

3.2.1 Population

There are 4 private universities in Shenyang City, The subjects of this study are teachers from private universities in Shenyang. They all have senior or intermediate

professional titles in universities. These university teachers have their own opinions and experience in teacher competency research, and they all hold relevant positions in universities.

3.2.2 Sample

The samples size were 449 people calculate by G* power program at power of test.80 and using stratified random sampling method. Detail As follows.

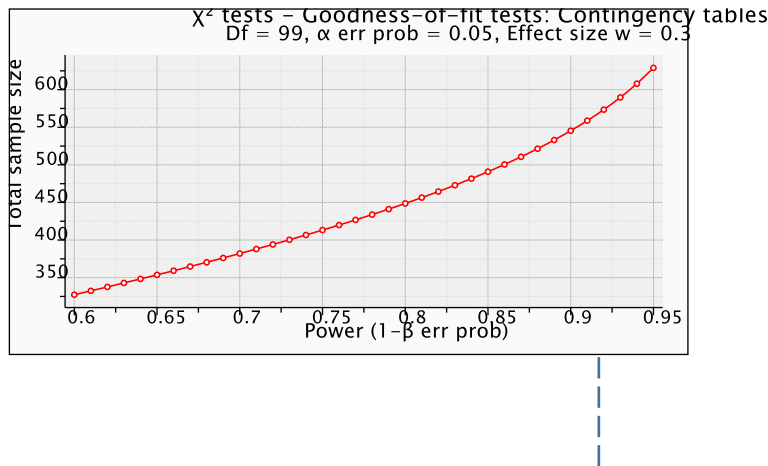

Figure 2-1 The relationship between sample size and power

The sample will be selected from the population of teachers in the 2023 school year through statistical random sampling, and a final sample of 449 teachers was used. As shown

Table 2.1 Population and Faculty Sample of Private Universities in Shenyang

Shenyang Private University School	Population	Sample
Shenyang City University	700	132
Shenyang Urban Construction University	500	95
Liaoning Communication University	800	151
Shenyang University of Science and Technology	376	71
Total	2,376	449

The data from the websites of private universities in Shengyang, (2023)

3.3 Research Instrument

3.3.1 Number of instruments

The instrument in this study will use a 5- Likert scoring on the 5 sections of questionnaire as follows: (1). Demographic of respondents (2). The teachers' competency

questionnaire 3 items. (3). The questionnaire on organizational culture 3 items. (4). The questionnaire on organizational policies 3 items. And (5). The questionnaire on teachers' motivation 3 items.

3.3.2 Instrument development steps

Content validity find out from the opinion of 5 experts and all the items had validity (IOC) between 0.60 to 1.00, and from tryout the questionnaire had the reliability of each part were between 0.60 to 1.00.

3.4 Data Analysis

1. Descriptive statistics are used to describe demographic variables and Analyze by frequency and percentage, mean and standard deviation with SPSS software.

2. Analyze the collected data and test hypotheses with competency factor analysis and structural equation model by the AMOS software.

4. Result

1. Demographic Information Analysis

The researcher conducted a questionnaire survey at 4 private universities in Shenyang City. A total of 449 questionnaires were sent out and 447 questionnaires were returned, with a recovery rate of 99.5%. Demographic information is shown in Table 3.1.

Table 1 Demographic Information

Variables	Level	Frequency	Percentage
Gender	Male	181	40.4%
	Female	266	59.5%
	Total	447	100
Age	20-35	76	17.0%
	between 35-55	263	58.8%
	more than 55	108	24.1%
	Total	447	100
Have Work	Yes	445	99.5%
	No	2	0.4%
	Total	447	100
Education	Undergraduate	37	8.2%
	Master	329	73.6%
	Doctor	56	12.5%
	Post-Doctoral	22	4.9%

Variables	Level	Frequency	Percentage
	Others	3	0.6%
	Total	447	100
Professional	beginner	21	4.6%
	Intermediate lecturer	267	59.7%
	Professional	106	23.7%
	Senior Professional	52	11.6%
	Others	1	0.2%
	Total	447	100

As can be seen from the table 3.1, there were 447 samples, of which 59.5% were women and 40.4% were men, the age majority were between 35 and 55 years old 58.8%, 24.1%, were 55 years old, 17% were between 20 and 35 years old. They had work 99.5% and not work 0.4%. there were undergraduate accounted for 8.2%, Master education degree for 73.6%, and doctoral education degree for 12.5%, postdoctoral accounted for 4.9%, and others accounted for 0.6%. Professional level was beginner accounts for 4.6%, Intermediate accounts for 59.7%, Professional Title account for 23.7%, Senior Professional Title account for 11.6%, and others account for 0.2%.

2. Quantitative data analysis

Statistics used in this analysis include means, standard deviation, Skewness, Kurtosis, and Maria's coefficient. The data analysis results were shown in Table 3.2.

Table 2 Descriptive statistical analysis results

variable	$\bar{x}$	SD	level	Skewness		Kurtosis		multicolliniality	
				Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error	Totelanec	VIF
KN	3.36	0.84	moderate	-.19	.11	-.83	.23	.37	2.59
SK	3.35	0.91	moderate	-.24	.11	-.78	.23	.35	2.82
AT	3.42	0.85	moderate	-.04	.11	-1.03	.23	.39	2.55
SV	3.53	0.74	high	-.23	.11	-.85	.23	.45	2.24
TW	3.51	0.71	high	-.24	.11	-.79	.23	.39	2.59
SA	3.56	0.73	high	-.17	.11	-.83	.23	.44	2.27

variable	$\bar{x}$	SD	level	Skewness		Kurtosis		multicolliniality	
				Statistic	Std. Error	Statistic	Std. Error	Totelanec	VIF
MS	3.67	0.66	high	-.36	.11	-.57	.23	.50	2.00
HD	3.59	0.67	high	-.26	.11	-.76	.23	.43	2.35
PC	3.58	0.68	high	-.33	.11	-.57	.23	.44	2.25
AC	3.59	0.68	high	-.29	.11	-.81	.23	.38	2.63
JS	3.58	0.69	high	-.18	.11	-.90	.23	.33	3.07
IS	3.68	0.68	high	-.22	.11	-.87	.23	.56	1.78

See Table 3.2. The calculation of the average value of the questionnaire in this study shows that the higher average range of each observed variable was 3.35 to 3.68. The quantity and quality level of the questionnaire data can be seen from the average of these observed variables. The overall were at moderate to high level. The SD ranges from 0.66 to 0.91, the Skewness ranges from -0.04 to -0.35, and the Kurtosis ranges from -0.56 to 1.03. which indicate the normality of the data. and suitable for the next step of analysis. (Bourn, 2010)

Under the assumption of univariate normality test, the researchers studied skewness and kurtosis. In the data analysis (Skewness less than 2 and -2, Kurtosis less than 10 and -10), and don't have on multicolliniality. that all variables distributed normal (Collier, 2020, p. 55). All validations are normally distributed while satisfying CFA Assumption Requirements.

3. Intercorrelation between observed variables

Table 3 Intercorrelation matrix (n = 447)

		KN	SK	AT	SV	TW	SA	MS	HD	PC	AC	JS	IS
KN	Pearson Correlation	1											
SK	Pearson Correlation	.722*	1										
AT	Pearson Correlation	.719*	.724*	1									
SV	Pearson Correlation	.314*	.329*	.273*	1								
TW	Pearson Correlation	.248*	.346*	.268*	.658*	1							
SA	Pearson	.212*	.294*	.222*	.645*	.651*	1						

		KN	SK	AT	SV	TW	SA	MS	HD	PC	AC	JS	IS
	Correlation	*	*	*	*	*							
MS	Pearson Correlation	.301*	.354*	.296*	.517*	.489*	.546*	1					
HD	Pearson Correlation	.280*	.369*	.280*	.389*	.487*	.405*	.554**	1				
PC	Pearson Correlation	.257*	.353*	.279*	.388*	.448*	.420*	.543**	.683**	1			
AC	Pearson Correlation	.239*	.340*	.278*	.448*	.558*	.477*	.404**	.564**	.578*	1		
JS	Pearson Correlation	.278*	.415*	.308*	.468*	.628*	.496*	.385**	.584**	.542*	.737**	1	
IS	Pearson Correlation	.216*	.291*	.251*	.445*	.444*	.475*	.388**	.388**	.356*	.565**	.588*	1

Note: *represent $P < .05$, ** $P < .01$, *** $P < .001$

From the correlation table matrix, we can see that there were positive correlation between all variables, and the p-value is less than 0.01, indicating that there was correlation value between 0.212 to 0.724 .

The correlation ranges of factor 1 were 0.722, 0.719 and 0.724, which are all greater than the values below the corresponding columns. The correlation ranges of factor 2 were 0.658, 0.645 and 0.651, which are all greater than the values below the corresponding columns and greater than the values on the left side of the corresponding rows. The correlation ranges of factor 3 were 0.554, 0.543 and 0.683, which are all greater than the values below the corresponding columns and greater than the values on the left side of the corresponding rows. The correlation ranges of factor 4 were 0.737, 0.565 and 0.588.

4. Measurement model

By testing the fitting model with the empirical data, it is obtained: Chi-square=185.217, Df=48, P.=0.000, Chi/Df=3.859, TLI=0.939, GFI=0.930, CFI=0.956, RMSEA=0.080. it some indicator was not acceptable, so the researcher use modified model by MI index follow up the program as figure 3-1.

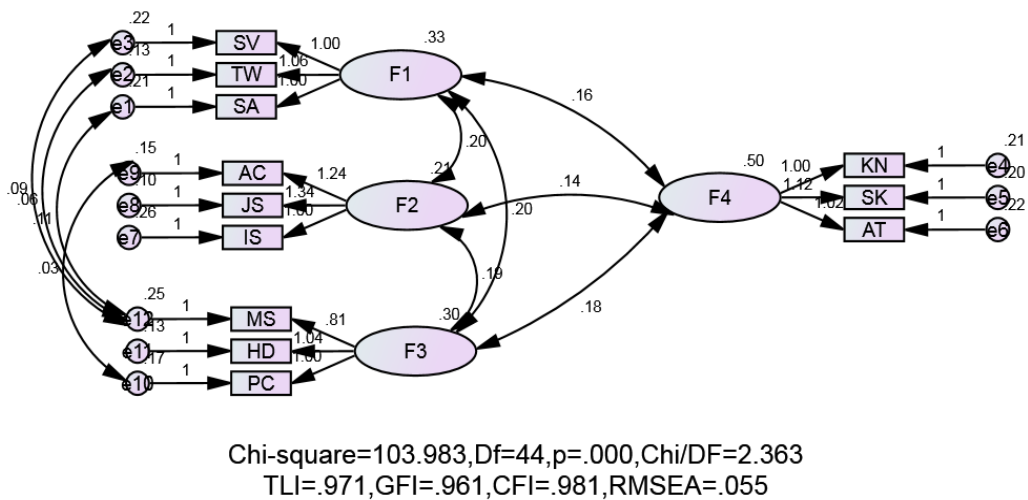

Figure 1 The Measurement Model in standardized estimates

See Figure 3-1 On standardized estimates. There were 4 latent variables in the measurement model, and the relationship between the 4 latent variables were correlation. The correlation coefficient between F1 and F4 was 0.16, the correlation coefficient between F2 and F4 was 0.14, the correlation coefficient between F3 and F4 was 0.18. The correlation coefficient of F1 and F2 was 0.20, the correlation coefficient of F2 and F3 was 0.19, and the correlation coefficient of F1 and F3 was 0.20.

By testing the fitting degree of the structural model, it is obtained: Chi-square=103.983, Df=44, P.=0.000, Chi/Df=2.363, TLI=0.971, GFI=0.961, CFI=0.981, RMSEA=0.055. The measurement model of CFA was fit well with empirical data as table 3.4.

Table 4 The indicators of criteria for testing model fit with empirical data.

Measure	Estimate	Terrible	Acceptable	Excellent
Chi-square/df	2.363	> 5	> 3	> 1
TLI	0.971	< 0.9	< 0.95	> 0.95
CFI	0.981	< 0.9	< 0.95	> 0.95
RESEA	0.55	> 0.08	> 0.06	< 0.06
PClose	0.00	< 0.01	< 0.05	> 0.05

Quality of the measurement model

On the measurement model, the researcher could be concluded for the quality of the model before as the table 3.5.

Table 5 Results of quality of model

	CR	AVE	MSV	MaxR(H)	F1	F2	F3	F4
F1	0.847	0.649	0.584	0.852	0.806			
F2	0.842	0.642	0.594	0.867	0.764***	0.801		
F3	0.819	0.603	0.594	0.833	0.695***	0.771***	0.777	
F4	0.886	0.721	0.212	0.887	0.410***	0.436***	0.461***	0.849

To identify the reliability of latent variables, $CR \geq 0.70$, $MSV < AVE$, $MaxR(H) > CR$, and to identify the convergent validity of the $AVE \geq 0.50$, to identify the discriminant validity by the method of Fornell & Larcker (1981, pp,39-50), the square root of AVE of latent variables must be more than its shared variance to other latent variables.

Reliability and validity

MaxR(H) and MSV were used to determine the discriminate validity and dependability. Usually, each variable's MaxR(H) value ought to be higher than its CR value and its MSV value ought to be lower than its AVE value. The MaxR(H) values for variables F1, F2, F3, and F4 were 0.852, 0.867, 0.833 and 0.887, respectively, see Table 4.5. The data show that each variable's MaxR(H) value was higher than CR value. Variables F1, F2, F3, and F4 have MSV values of 0.584, 0.594, 0.594, and 0.212, respectively, with AVE values of 0.649, 0.642, 0.603, and 0.721. The findings demonstrated that all four variables' MSV values were lower than their AVE values, demonstrating the model's high dependability and validity.

1. Composite reliability(CR)

In the model, composite reliability was used to evaluate the reliability of the measurement model, with a cutoff criterion of 70 (Hair et al., 2017). Table 4.5 shows that the CR values were 0.847, 0.842, 0.819 and 0.886 respectively, all exceeding 0.7, which indicates that the measurement model is highly reliable.

2. Convergent validity (AVE)

Joint reliability (CR) and mean extracted variance, which determine the degree of convergence between variables and their component indicators, are referred to as convergent validity (AVE). The CR values of variables F1, F2, F3, and F4 were 0.847, 0.842, 0.819 and 0.886, respectively, as shown in the above table, and they are all higher than 0.7. (Collier, 2020, p. 87). The model variables exhibited strong internal convergent validity, as evidenced by the fact that the AVE values of variables F1, F2, F3, and F4 were 0.649, 0.642, 0.603 and 0.721, respectively, and were all greater than 0.5. (Collier, 2020, p.83)

3. Discriminant valid

Different methods can be used to evaluate discriminant validity. Because the AVE value of each prospective construct should be higher than the matching Maximum shared variance (MSV), the initial strategy is to use it (Adedeji, Abdulkabir N. et al, 2017). From the data analysis in Table 4.5, it can be seen that the AVE of F1, F2, F3, and F4 were: 0.649, 0.642, 0.603, and 0.721 respectively, which were all more than the matching MSV.

The second method was to use the Fornell & Larker criterion (Adedeji, Abdulkabir N. et al., 2017, (pp.149-170), which is evaluated by using the square root of AVE for each potential structure. This method is greater than the highest correlation between the structure and the other structures in the model. Data analysis in Table 4.5 shows that AVE square root of factors F1, F2, F3 and F4 were 0.806, 0.801, 0.777, and 0.849, respectively, and each value was greater than the correlation between variables.

Table 6 HTMT Analysis

	F1	F2	F3	F4
F1				
F2	0.770			
F3	0.731	0.761		
F4	0.406	0.431	0.470	

The usage of the Heterogeneous Trait Mono Trait (HTMT) technique (Henseler, J. et al., 2015, pp. 115-135) was the third method of assessing discriminant validity and it was a better way to measure discriminant validity between constructs. According to Gold, Malhotra, and Segars (2001, pp.185-214), the criterion for stringent discriminant validity was 0.850, and the barrier for free discriminant validity was 0.900. (Teo, Srivastava, & Jiang, 2008, pp.99-132). The bootstrap confidence intervals for HTMT in all facet combinations cannot include 1, and all values were lower than 0.9, showing that each variable is strongly linked (Henseler, Ringle, & Sarstedt, 2015, pp. 115-135). The HTMT approach the proportion analysis of within-trait to between-trait correlation between two constructs. The cutoff criterion for evaluating discriminant validity is acceptable if the ratio in the matrix is less than 0.90, and it is recommended if it is less than 0.85. (Yusoff et al., 2020, pp.1-7). The ratio in Table 4.6's data analysis was between 0.406 to 0.770, which was less than 0.85, indicating that the concept had strong discriminant validity.

5. Hypothesis model testing

The Structural Equation Models and Model Evaluation in Unstandardized: (Chi-square=103.983, Df=44, p=0.000, Chi/DF=2.363, TLI=0.971, GFI=0.961, CFI=0.981, RMSEA=0.055). indicating that the structural The model of this study was fit with empirical data.

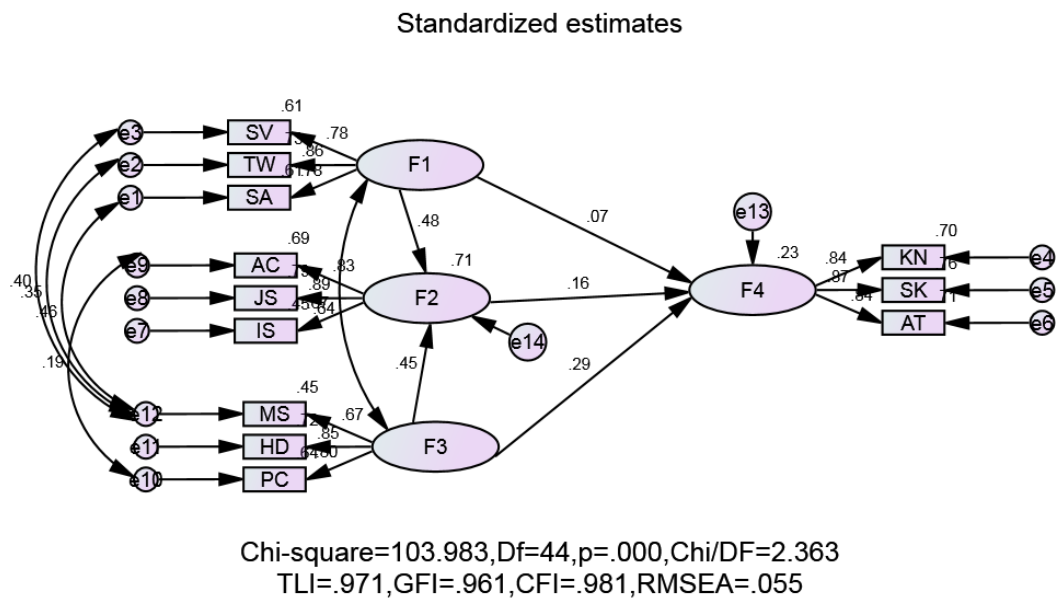

Figure 2 Structural Equation Models and Model Evaluation in Standardized

The standardized coefficient was a standardized estimate. The standard deviation of the data was 1, which indicates the relative change degree of the data distribution. The number on the arrow was between 0 and 1. The closer it was to 1, it means that the independent variable has a greater impact on the variable. It was used to identify important (the larger the number, the more significant). Chin (1998) recommended R^2 values for endogenous latent variables based on: 0.67 (substantial), 0.33 (moderate), 0.19 (weak). This division is usually empirical. Generally, the closer the value of R^2 is to 1, the better the model can fit the data.

As can be seen from Figure 3-2, F1, F2, and F3 as independent variables directly affect F4, and their coefficients were 0.07, 0.16, and 0.29 respectively. The coefficient of F1 directly affecting F2 was 0.48. F3 directly affects F2 with a coefficient of 0.45. F2 serves as an intermediary variable for F1 and F3 to influence F4.

The researchers tested the fitting degree of the structural model, and the fitted structural model data: (Chi-square=103.983, df=44, p=0.000, Chi/df=2.363, TLI=0.971, GFI=0.961, CFI=0.981, RMSEA=0.055). The structural model of this study is reasonable and analyzable.

Table 7 Standardized Regression Weights: (Group number 1 - Default model)

Latent variables	Estimate	S.E.	C.R.	p	Standardized	Hypotheses
F1 → F2	.385	.048	8.079	***	.484	H4
F3 → F2	.378	.050	7.617	***	.449	H5
F3 → F4	.378	.114	3.301	***	.293	H2
F1 → F4	.086	.104	.833	.405	.071	H1
F2 → F4	.248	.174	1.425	.154	.161	H3

**p<0.050, ***P<0.001)

According to the analysis results in Table 3.7, there were only 3 factors. had effected on teachers' competencies significant (P<.001). Therefore, F1→F2 has a significant direct impact (accept H4), F3→F2 has a significant direct impact(accept H5) , and F3→F4 has a significant direct impact (accept H2). but F1 --> F4 and F2--> F4 no significant.

Table 8 the direct and indirect effect of factors on teachers' competencies.

Latent variables	DE	IE	TE
F1 → F2	0.484***	-	0.484
F3 → F2	0.449***	-	0.449
F2 → F4	0.161	-	0.161
F3 → F4	0.293***	0.073	0.366
F1 → F4	0.071	0.078	0.149

5. Conclusion

1) The status on teachers' competency of Private university in Shenyang city were at high level.

2) The model factors affecting teachers' competency of Private university in Shenyang city fit well with empirical data (Chi/df=2.363, TLI=0.971, CFI=0.981, RMSEA=0.55)

3) The organization culture, organizational policies and teacher motivation factors affecting the competency of teachers in private universities, and teacher motivation factors had positive effect on relationship between the organization culture, organizational policies and the competency of teachers in private universities. But on the full model the organizational policies as moderating effect on relationship between Teacher motivational factors and organizational culture on the competency of teachers in private universities. The

hypothesis test conclusion as follows;

H1: Organizational culture factors no had direct effect to teachers' competencies.

H2: Organization policy factors had positive direct effect to teachers' competencies.

H3: Teacher motivation factors no had positive direct effect to teachers' competencies.

H4: Organizational culture factors had positive direct effect to teacher motivation.direct impact on establishment.

H5: Organization policy factors had positive direct effect to teacher motivation.

H6: Organizational culture no had indirect effect to teachers' competencies via teacher motivation.

H7: Organization policy no had indirect effect to teachers' competencies via teacher motivation.

6. Discussion

The organization culture, organizational policies and teacher motivation factors affecting the competency of teachers in private universities, and teacher motivation factors had positive effect on relationship between the organization culture, organizational policies and the competency of teachers in private universities. But on the full model the organizational policies as moderating effect on relationship between Teacher motivational factors and organizational culture on the competency of teachers in private universities. The hypothesis test conclusion as follows;

(1).H2:(Organization policy/F3) factors had a positive direct impact on (Teachers' competencies/F4).It has been concluded that the normalized path coefficient of $F3 \rightarrow F4$ (H2) was set to 0.293, CR was 3.301, which is statistically significant ($***P < 0.001$). It was proved that the hypothesis (H2) of this study was correct, Therefore, organizational policies has a positive and direct impact on teacher competency. These research results are the same as those of Gao Shipeng(2021), and Cao Zhifeng (2018) .Xu Jianping (2022) research pointed out that in private universities, organizational policy factors have an important and positive impact on teacher competency.

(2).H4: (Organizational culture/F1) factors had a positive direct impact on (Teacher motivation/F2). It has been concluded that the normalized path coefficient of $F1 \rightarrow F2$ (H4) was set to 0.484, and CR was 8.079, which is statistically significant ($***P < 0.001$). It was proved that the hypothesis (H4) of this study was correct. Therefore, organizational culture has a positive and direct impact on teacher motivation. These research results are the same as

those of Li Hong (2021), Xiang Qiqi (2018) and Xia Yanyan (2017).

(3).H5: (Organization policy/F3) factors had a positive direct impact on (Teacher motivation/F2). It has been concluded that the normalized path coefficient of $F3 \rightarrow F2$ (H5) was set to 0.449, and CR was 7.617, which is statistically significant (**P<0.001). It was proved that the hypothesis (H5) of this study was correct. Therefore, organization policy has a positive and direct impact on teacher motivation. These research results are the same as those of Wang Qiang(2008),He Qun (2014) and Zhang Yugang (2012)

Bibliography

Li Hong, D. (2021). **Research on competence of high school teachers under knowledge management.** China, in CNKI.

Cao Zhifeng, D. (2018). **Research related to high school teacher award.** China, in CNKI.

Wang Qiang, D. (2008). **Coexistence of Intellect and Discipline: A Study on Development of Teacher's Winning Ability.** China, in CNKI.

Xu Jianping, D. (2004). **Teacher's victory power model and evaluation research.** China, in CNKI.

Gao Shipeng, D. (2021). **Creative University Teacher Award.** China, in CNKI.

Xia Yanyan, D. (2017). **Research on evaluation and promotion of university teacher qualifications.** China, in CNKI.

Zhang Yugang, D. (2012). **Research on the competency of teachers in private colleges and universities.** China, in CNKI.

Xiang Qiqi, D. (2018). **Research on Competency Model and Evaluation of College Teachers.** China, in CNKI.

He Qun, D. (2014). **Research on the competency of teachers in private colleges and universities in Jiangxi Province.** China, in CNKI.

ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Effectiveness of Certificate Teacher Professional Curriculum,

Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University

ดิเรก สุขสุนัย

Direk Suksunai

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี

Faculty of Education, Rajabhat Dhonburi University

E-mail: adireksak@hotmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 5 ตุลาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ในภาพรวม และ จำแนกรายด้าน ได้แก่ ด้านกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ ด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู และ 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลฯ และ เปรียบเทียบประสิทธิผลฯ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งหน้าที่ ประชากร ได้แก่ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู รุ่นเข้าเรียนปี 2564 และ 2565 จำนวน 146 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบประเมินด้วย google form แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการตีค่าเฉลี่ยเป็นระดับประสิทธิผล และ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ในภาพรวม ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) ระดับประสิทธิผลฯ อยู่ในระดับมากที่สุดในทุกปัจจัยส่วนบุคคล และ ประสิทธิผลไม่แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลทั้งในด้านเพศ ช่วงอายุ วงประสบการณ์ทำงาน ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งหน้าที่

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ, การจัดการศึกษา, ความพึงพอใจ

ABSTRACT

The purposes of this research were to: 1) evaluate overall effectiveness of educational management of teaching professional certificate curriculum, and in 4 aspects, including the

Teachers Council's teaching professional standards framework, Qualifications Framework for Higher Education, Objectives of the curriculum, and teaching professional experience training standards, and 2) indicated effectiveness in each group of personal factor, and then compare the effectiveness across personal factors including gender, range of age, range of experience, education level, and position. The population were 146 graduate diploma students teaching professional, enrollment in 2021 and 2022. Research tools was a 5-level rating scale google form questionnaire, data were analyzed by mean, standard deviation, and interpreted mean to effectiveness levels, and one-way analysis of variance.

The results of the research showed that 1) overall effectiveness of educational management according to the teaching professional certificate curriculum, and in each of all 4 aspects, were at the highest level, and 2) the level of effectiveness was at the highest level in each group of personal factors, and not different across gender, range of age, range of work experience, educational level and position.

Keywords: effectiveness, educational management, satisfaction

1. บทนำ

ประสิทธิผล หมายถึง ผลผลิต หรือ ผลลัพธ์ ที่เกิดขึ้นตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนา หรือตามที่คาดหวัง หรือตามที่ตั้งใจไว้ หรือ ผลที่เกิดขึ้นนั้นทำให้เกิดความพึงพอใจ ความประทับใจ ซึ่งประสิทธิผลนั้นได้จากการเปรียบเทียบค่าผลที่เกิดขึ้นกับเป้าหมายหรือความคาดหวังซึ่งเป็นการบ่งชี้ของความสำเร็จ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 667; นิรภัย จันทร์สวัสดิ์, 2551; Wikipedia.org, 2023; Dictionary of Cambridge, 2023) จากนั้นของความหมายประสิทธิผลดังกล่าว ประสิทธิผลในการจัดการศึกษา ก็คือ คุณภาพของผู้เรียนที่เกิดขึ้นตามหลักสูตรมุ่งหวังซึ่งเป็นผลผลิต หรือ ผลลัพธ์ ที่มุ่งหวังไว้ ซึ่งเป้าหมายการศึกษาหรือผลลัพธ์นั้นมีความหมายครอบคลุมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านความรู้ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ทักษะ (ปรัชญา เวชสาร, 2545)

การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2561) ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ซึ่งมุ่งหวังให้เกิดผลผลิต คือ นักศึกษามีคุณภาพ 4 ด้าน คือ 1) ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของคุรุสภา 2) ด้านกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา 3) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ 4) ด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา กำหนดให้นักศึกษามีความรู้ความสามารถใน 13 รายการ ได้แก่ ความเป็นครู ปรัชญาการศึกษา และการพัฒนาหลักสูตร ภาษาและวัฒนธรรม จิตวิทยาสำหรับครู การจัดการเรียนรู้และการจัดการชั้นเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ การประกันคุณภาพการศึกษา คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ระหว่างเรียนการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 1 และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 2 ด้านกรอบ

มาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา กำหนดไว้ 6 ด้านย่อย คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี และ ด้านวิวิธนาการการจัดการเรียนรู้ ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร กำหนดไว้ คือ การมีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา การมีคุณธรรมพร้อมที่จะประกอบอาชีพครู การมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การเป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ เป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถวิจัยในชั้นเรียน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติหน้าที่ครู การเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาตน พัฒนางาน และ เชี่ยวชาญในอาชีพครู และ ด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กำหนดไว้ คือ การมีทักษะการบริหารงานวิชาการ การปฏิบัติงานในหน้าที่ครูการใช้เทคโนโลยีและ เทคโนโลยีวิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า การจัดทำรายงานผลการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนโดยการปรับพฤติกรรมและแก้ปัญหา และปฏิบัติตนเหมาะสมกับความเป็นครู (คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, 2561) การจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาครู ของคณะครุศาสตร์ จึงมุ่งหวังให้ได้ผลผลิตคือ นักศึกษามีคุณสมบัติดังที่กล่าวมาทั้ง 4 ด้าน

กระบวนการที่จะให้ทราบว่าผลผลิตนั้นเกิดขึ้นตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษานั้นสามารถทำได้โดยการประเมินผลผลิตของหลักสูตรว่าบรรลุไว้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดหรือระดับใด ซึ่งก็คือการประเมินประสิทธิผลการจัดการศึกษานั้นเอง (สัจด์ อุทรานันท์, 2532: 37; ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539: 44; สุนีย์ ไพรี, 2548: 50; ศิริชัย กาญจนวาสี, 2550: 28)การประเมินหลักสูตรจึงทำให้ได้สารสนเทศที่บ่งบอกความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตร หรือ ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษา (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546: 257) และข้อมูลที่ได้จากการประเมินประสิทธิผลการจัดการศึกษา จะเป็นแนวทางสำหรับการปรับปรุงแก้ไของค์ประกอบต่าง ๆ ของหลักสูตร เช่น จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา การวัดผล ฯลฯ ระบบการบริหารหลักสูตร การนิเทศกำกับดูแล และการจัดกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามความมุ่งหวังของหลักสูตร (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2537: 218-219; ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, 2545: 39; อาภาภรณ์ รักความสุข, 2546: 32; วราภรณ์ แผ่นทอง, 2548: 48)

ในการประเมินหลักสูตรอาจทำได้ในระยะต่าง ๆ ซึ่งจะได้ข้อสารสนเทศที่ต่างกัน ระยะของการประเมินหลักสูตรที่จะทำได้ข้อมูลประสิทธิผลการจัดการศึกษา คือ ระยะของการประเมินผลผลิต (product evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรในระยะหลังจากการนำหลักสูตรไปจัดการศึกษาแล้ว จะทำให้ได้ข้อมูลของคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถใช้เพื่อบ่งบอกการประสิทธิผลการจัดการศึกษา (สุนีย์ ภูพันธ์, 2546: 251; สุวิมล ตริกานันท์, 2548: 261; พิสนุ พงศ์ศรี, 2549: 139)

เนื่องจากหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาวิชาชีพครู ฉบับดังกล่าว ได้มีนำมาใช้จัดการศึกษา ระยะหนึ่งแล้ว จึงเป็นการสมควรดำเนินการประเมินหลักสูตรนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลแสดงถึงความสำเร็จ หรือ ประสิทธิภาพของหลักสูตร กับทั้งจะได้ข้อมูล สารสนเทศเพื่อการพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนในระดับบัณฑิตศึกษา เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียนได้มีคุณสมบัติตามที่หลักสูตรกำหนด โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาที่ศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาวิชาวิชาชีพครูซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลักสูตร

วิธีการหนึ่งที่ยอมรับใช้สำหรับการประเมินประสิทธิผลหลักสูตร คือ การประเมินความพึงพอใจ เพราะความพึงพอใจนั้นสามารถใช้ แสดงถึงความสำเร็จ หรือ ประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เพราะถ้าผู้รับบริการมีความพึงพอใจก็ย่อมแสดงว่าการบริการหรือการจัดการนั้นประสบความสำเร็จ เนื่องด้วยความพึงพอใจเป็นการเปรียบเทียบกับระหว่าง ความคาดหวังกับผลที่เกิดขึ้นตามการรับรู้ของตนเองว่าต่างกันมากน้อยเพียงใด โดยค่าความพึงพอใจจะมีระดับเปลี่ยนแปลงไปตามระดับความคาดหวังกับผลที่เกิดขึ้น ความพึงพอใจนั้นจึงสามารถใช้เป็นตัวแทนความสำเร็จ หรือประสิทธิผลการจัดการศึกษา (ทวิพงษ์ หินคำ, 2541: 8, วิรุฬ พรรณเทวี, 2542: 56; สมวงศ์ พงศ์สถาพร, 2550: 59; Kotler, 2006)

โดยมีงานวิจัยประเมินหลักสูตรที่ใช้การประเมินความพึงพอใจในการประเมินความสำเร็จหรือประสิทธิผลของหลักสูตร เช่น สมัคร ภูมิเขต (2551: 85 - 87) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตรการศึกษาของมหาวิทยาลัยนครินทรวิโรฒ จารุวรรณ เทวกุล (2555: 73-74) ศึกษาความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยอาชีวศึกษาฉะเชิงเทรา เกวลี ผังดี และ พิมพ์ดา ครองยุติ (2556: 66) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น รังสีจันทร์ สุวรรณสทิศกร (2557: 32 - 35) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน รายวิชา LSC 305 ศุภกร แก้วละเอียด และ เจนจิรา มีบุญ (2558: 82-83) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยรัตภูมิ จากนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และ อรรวรรณ ธนุสร (2561: 90-91) ศึกษาความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดังนั้นในการประเมินประสิทธิผลการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) จึงใช้การประเมินความพึงพอใจการจัดการศึกษา เพื่อนำผลการประเมินมาแบ่งชี้ประสิทธิผลของการจัดการศึกษา โดยจะประเมินทั้งในภาพรวมและรายด้าน กับทั้งศึกษาประสิทธิผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มนักศึกษาตามปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกันทั้งในด้านเพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งหน้าที่งาน เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับการดูแล ส่งเสริมพัฒนาได้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มตามปัจจัยส่วนบุคคล

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อประเมินประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ในภาพรวม และ ประสิทธิภาพใน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา 2) ด้านกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา 3) ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ 4) ด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

2.2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผล และ เปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่ และ ระดับการศึกษา อยู่ในระดับใด และ แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาหรือไม่

3. สมมติฐานการวิจัย

ประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งหน้าที่ของนักศึกษา อยู่ในระดับใด แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา

4. การดำเนินการวิจัย

4.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีรุ่น 64 และ รุ่น 45 จำนวน 146 คน ส่วนมากเป็นหญิง (114 คน = 78.1%) 2) ช่วงอายุ 23-33 ปี จำนวน (113 คน = 77.4%) ช่วงประสบการณ์ 1-3 ปี (100 คน = 68.5%) ระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี (121 คน = 82.0%) และมีตำแหน่งหน้าที่เป็นครูผู้สอน (137 คน = 93.8%)

4.2 เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบประเมินด้วย google form แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ โดยผู้วิจัยกำหนดนิยามปฏิบัติการของประสิทธิผลว่า ระดับความพึงพอใจกับผลที่เกิดขึ้นต่อนักศึกษาตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิอุดมศึกษา ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และ ตามมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยแบบสอบถามนี้ได้ผ่านผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน ซึ่งมีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ วิธีการวิจัย การวัดผลและประเมินผล และ กรรมการผู้รับผิดชอบหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ด้วยการหาค่าดัชนี IOC (Index of Item-objective Congruence) พบว่า ทุกข้อมีค่า IOC = 1.00 และหาค่าเชื่อมั่นได้เท่ากับ 0.98

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ส่งโดยลิงค์ของ google form ประชากรของการวิจัย เมื่อวันที่ 15 กันยายน 2566 และได้รับการตอบส่งคืนผ่านระบบ google form ครบถ้วนจำนวน 146 คน เมื่อวันที่ 25 กันยายน 2566

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

4.4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิผลฯ โดยการค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายค่าเฉลี่ยเป็นระดับ ประสิทธิผล ตามเกณฑ์ของ Best and James (1986) คือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.49 หมายถึง ประสิทธิผลระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ประสิทธิผลระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ประสิทธิผลระดับปานกลาง 3.50 – 4.49 หมายถึง ประสิทธิผลระดับมาก และ ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

4.4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลฯ ตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ระดับการศึกษา และ ตำแหน่งหน้าที่ของนักศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

5. ผลการวิจัย

5.1 ผลการประเมินประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ในภาพรวม และ จำแนกรายด้าน ปรากฏผลดังนี้

5.1.1 ผลการประเมินประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ ประสิทธิภาพใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู ของคุรุสภา ด้านกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูฯ ในภาพรวมและรายด้าน

ที่	ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
			มาตรฐาน	ประสิทธิผล
1.	ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา	4.59	0.49	มากที่สุด
2.	ด้านกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา	4.62	0.49	มากที่สุด
3.	ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร	4.62	0.47	มากที่สุด
4.	ด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.59	0.48	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.60	0.46	มากที่สุด

5.1.2 ผลการประเมินประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู รายด้าน ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาวิชาชีพครู ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน	ระดับ
		มาตรฐาน	ประสิทธิผล
1. การมีจิตวิญญาณความเป็นครู	4.64	0.58	มากที่สุด
2. การประยุกต์ใช้ปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	4.60	0.57	มากที่สุด
3. การใช้ทักษะทางภาษา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)	4.49	0.67	มาก
4. การใช้จิตวิทยาเพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้	4.64	0.554	มากที่สุด
5. การจัดทำและประเมินหลักสูตร	4.47	0.67	มาก
6. การจัดการเรียนรู้และการจัดชั้นเรียน	4.62	0.58	มากที่สุด
7. การจัดทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน	4.49	0.70	มาก

8. การจัดทำและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้	4.55	0.63	มากที่สุด
9. การวัดผลและประเมินผลผู้เรียน	4.51	0.68	มากที่สุด
10. การจัดการ และการประเมินคุณภาพการศึกษา	4.48	0.65	มาก
11. การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู	4.73	0.53	มากที่สุด
12. การปฏิบัติการสอนระหว่างเรียน	4.71	0.51	มากที่สุด
13. การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา	4.71	0.51	มากที่สุด
ภาพรวม	4.59	0.49	มากที่สุด

5.1.2.1 ด้านเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา ปรากฏผลว่า ในภาพรวมมีประสิทธิผลระดับมากที่สุด โดยในเรื่อง การมีจิตวิญญาณความเป็นครู การประยุกต์ใช้ปรัชญาการศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน การใช้จิตวิทยาเพื่อการสนับสนุนการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้และการจัดชั้นเรียน การจัดทำและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลผู้เรียน การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู การปฏิบัติการสอนระหว่างเรียน การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเรื่อง การใช้ทักษะทางภาษา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) การจัดทำและประเมินหลักสูตร การจัดทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และ การจัดการ และการประเมินคุณภาพการศึกษา มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผล การจัดศึกษาตามหลักสูตร

ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ด้านกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ประสิทธิผล
1. ด้านคุณธรรม จริยธรรม	4.68	0.55	มากที่สุด
2. ด้านความรู้	4.64	0.56	มากที่สุด
3. ด้านทักษะทางปัญญา	4.63	0.55	มากที่สุด
4. ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความ รับผิดชอบ	4.64	0.56	มากที่สุด
5. ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการ ใช้เทคโนโลยี	4.53	0.59	มาก
6. ด้านวิิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้	4.62	0.58	มากที่สุด
ภาพรวม	4.62	0.49	มากที่สุด

5.1.2.2 ด้านมาตรฐานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ปรากฏผลว่า ในภาพรวมมีประสิทธิผลระดับมากที่สุด โดยด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญาด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ และ ด้านวิิธีวิทยาการจัดการเรียนรู้ มีประสิทธิผลอยู่ใน

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผล การจัดการศึกษาตามหลักสูตร
ประกาศนียบัตร สาขาวิชาชีพครู ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ประสิทธิผล
1.	การมีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา	4.64	0.54	มากที่สุด
2.	การมีคุณธรรมพร้อมที่จะประกอบอาชีพครู	4.68	0.54	มากที่สุด
3.	การมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน	4.66	0.52	มากที่สุด
4.	ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร	4.55	0.58	มากที่สุด
5.	การเป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ เป็นผู้นำทางวิชาการ	4.60	0.56	มากที่สุด
6.	ความสามารถวิจัยในชั้นเรียน	4.55	0.59	มากที่สุด
7.	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติ หน้าที่ครู	4.62	0.54	มากที่สุด
8.	การเป็นผู้ที่สามารถพัฒนาตน พัฒนางาน เชี่ยวชาญใน อาชีพครู	4.68	0.52	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.62	0.47	มากที่สุด

ระดับมากที่สุด ส่วนด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 3)

5.1.2.3 ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ในภาพรวมมีประสิทธิผลระดับมากที่สุด โดยทุกรายการได้แก่ การมีความรู้ตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา การมีคุณธรรมพร้อมที่จะประกอบอาชีพครู การมีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ความสามารถในการพัฒนาหลักสูตร การเป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้ เป็นผู้นำทางวิชาการ ความสามารถวิจัยในชั้นเรียน และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติหน้าที่ครู มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด (ตารางที่ 4)

5.1.2.4 ด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ปรากฏว่า ในภาพรวมมีประสิทธิผลระดับมากที่สุด โดยเรื่อง การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู การใช้เทคโนโลยี และ เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า การจัดทำรายงานผลการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนโดยการปรับพฤติกรรมและแก้ปัญหา และ ปฏิบัติตนเหมาะสมกับความเป็นครู มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนเรื่องการมีทักษะการบริหารงานวิชาการ มีประสิทธิผลอยู่ในระดับมาก (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผล การจัดการศึกษาตามหลักสูตร
ประกาศนียบัตร วิชาชีพครู ด้านมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ประสิทธิผล
1.	การมีทักษะการบริหารงานวิชาการ	4.47	0.62	มาก
2.	การปฏิบัติงานในหน้าที่ครู	4.68	0.54	มากที่สุด

ที่	รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ ประสิทธิผล
3.	การใช้เทคโนโลยี และ เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้	4.60	0.55	มากที่สุด
4.	การจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ แก้ปัญหาเฉพาะหน้า	4.60	0.56	มากที่สุด
5.	การจัดทำรายงานผลการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนโดย การปรับพฤติกรรมและแก้ปัญหา	4.53	0.58	มากที่สุด
6.	ปฏิบัติตนเหมาะสมกับความเป็นครู	4.68	0.54	มากที่สุด
	ภาพรวม	4.59	0.48	มากที่สุด

ตารางที่ 6 ระดับประสิทธิผล และ ผลการเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตร
ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู ตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วน บุคคล	N	Mean	S.D.	ระดับ ประสิทธิผล	SS	df	MS	F	Sig.	
เพศ										
ชาย	32	4.56	0.47	มากที่สุด	BG	0.07	1	0.07	0.34	0.56
หญิง	114	4.62	0.46	มากที่สุด	WG	30.18	144	0.21		
รวม	146	4.60	0.46	มากที่สุด	Total	30.25	145			
ช่วงอายุ										
23-33 ปี	113	4.58	0.46	มากที่สุด	BG	0.40	2	0.20	0.96	0.39
34-43 ปี	25	4.66	0.50	มากที่สุด	WG	29.85	143	0.21		
44-53 ปี	8	4.78	0.24	มากที่สุด	Total	30.25	145			
รวม	146	4.60	0.46	มากที่สุด						
ช่วง ประสบการณ์										
1-3 ปี	100	4.59	0.44	มากที่สุด	BG	0.66	2	0.33	1.59	0.21
5-8 ปี	27	4.73	0.41	มากที่สุด	WG	29.59	143	0.21		
9-12 ปี	19	4.51	0.59	มากที่สุด	Total	30.25	145			
รวม	146	4.60	0.46	มากที่สุด						
ระดับ การศึกษา										
ตรี	121	4.62	0.45	มากที่สุด	BG	0.09	1	0.09	0.42	0.52
โท	25	4.55	0.48	มากที่สุด	WG	30.16	144	0.21		
รวม	146	4.60	0.46	มากที่สุด	Total	30.25	145			
ตำแหน่ง หน้าที่										
ครูผู้สอน	137	4.61	0.44	มากที่สุด	BG	0.14	1	0.14	0.66	0.42
บริหาร	9	4.48	0.66	มากที่สุด	WG	30.11	144	0.21		
รวม	146	4.60	0.46	มากที่สุด	Total	30.25	145			

N= จำนวนคน, Mean = ค่าเฉลี่ย, S.D. = ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, df = องศาความเป็นอิสระ, F = ค่าสถิติ F, Sig. = ระดับนัยสำคัญ, SS = ผลรวมของกำลังสอง, MS = ค่าเฉลี่ยยกกำลังสอง, BG = ระหว่างกลุ่ม, WG = ภายในกลุ่ม

5.2. ผลเปรียบเทียบประสิทธิผลของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาวิชาชีพครู ตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่ และ ระดับการศึกษาของนักศึกษา พบว่า ประสิทธิภาพในกลุ่มของนักศึกษา เพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน และ ประสิทธิภาพในกลุ่มนักศึกษาที่มีช่วงอายุต่างกัน นักศึกษาที่มีช่วงประสบการณ์ทำงานต่าง นักศึกษาที่มีระดับการศึกษาต่างกัน และนักศึกษามีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีประสิทธิภาพจากการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาวิชาชีพครูไม่แตกต่างกัน และประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่มของมีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน (รายละเอียดดังตารางที่ 6)

6. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ในภาพรวม ทั้งรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกรายการในแต่ละด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับรายการที่มีประสิทธิภาพระดับมาก ล้วนมีค่าเฉลี่ยเข้าใกล้ระดับมากที่สุดเช่นกัน และจากการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่ และ ระดับการศึกษา ของนักศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดในทุกกลุ่มตามปัจจัยส่วนบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากการจัดคณาจารย์ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนที่มีคุณภาพของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรีนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนิษฐา แน่นอุดร และ ดิเรก สุขสุนัย (2566: 45-48) ที่ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาวิชาชีพครู ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี พบว่า นักศึกษาพึงพอใจต่อคุณภาพ คุณภาพของอาจารย์ ในภาพรวมพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยทุกรายการ ได้แก่ รายการความรู้ของอาจารย์ในเนื้อหาที่สอน ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ การรับฟังความคิดเห็น การอธิบายข้อสงสัย ความสามารถเชื่อมโยงความรู้กับการปฏิบัติ และการดูแลเอาใจใส่ในนักศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ในงานวิจัยฉบับดังกล่าวยังพบอีกว่า คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี ได้จัดสิ่งเอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ในด้านครุภัณฑ์ อุปกรณ์ภายในห้องเรียน ความพร้อมของสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีในการสอน สภาพทางกายภาพในห้องเรียน เช่น อุณหภูมิ แสงสว่าง ฯลฯ เอกสารประกอบการเรียน ระบบสารสนเทศ (ไวไฟ อีเมลล์ อีเลิร์นนิ่ง ฯลฯ) และด้านเอกสาร ตำรา สำหรับการศึกษาค้นคว้า กระบวนการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลมากที่สุดคือในด้านการจัดการเรียนการสอน ในงานวิจัยดังกล่าวพบว่า นักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในด้านการใช้รูปแบบวิธีสอนและเทคนิคการสอนการส่งเสริมให้นักศึกษาพัฒนาความรู้ ทักษะ ความสามารถ เต็มศักยภาพ การใช้สื่อ เทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ การส่งเสริมกระบวนการคิดที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 และ การส่งเสริมวินัยในตนเอง และความรับผิดชอบ พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด และนอกจากนี้แล้ว ในด้านการวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญที่จะบ่งชี้คุณภาพผู้เรียน นักศึกษาได้อย่างถูกต้องชัดเจน นักศึกษามีความพึงพอใจในทุกรายการ ความชัดเจนของเกณฑ์การวัดผลและประเมินผล ความสอดคล้องความยุติธรรมในการประเมินผล (การออกเกรด) กับกิจกรรมการเรียนรู้ ความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และ การวัดผลภาคความรู้และภาคปฏิบัติ

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตร สาขาวิชาชีพครู ในภาพรวม ทั้งรายด้าน 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า เกือบทุกรายการในแต่ละด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหากต้องดำเนินการพัฒนานักศึกษาให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ลำดับแรกที่ต้องพัฒนาคือรายการที่นักศึกษามีประสิทธิภาพระดับมากที่สุด โดยสำหรับเรื่องที่มีประสิทธิภาพระดับมากที่สุดเพื่อยกระดับประสิทธิภาพให้เป็นระดับมากที่สุดให้ได้ ดังนั้นเรื่องที่ต้องพัฒนาระดับแรกๆ คือ การใช้ทักษะทางภาษา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) การจัดทำและประเมินหลักสูตร การจัดทำงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดการและการประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี มีประสิทธิภาพ การมีทักษะการบริหารงานวิชาการ

จากผลเปรียบเทียบประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู ตามปัจจัยส่วนบุคคล อันได้แก่ เพศ ช่วงอายุ ช่วงประสบการณ์ ตำแหน่งหน้าที่ และ ระดับการศึกษา ของนักศึกษามีประสิทธิภาพไม่แตกต่างกัน และในทุกกลุ่มตามปัจจัยส่วนบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพระดับมากที่สุดทุกกลุ่ม นั้นจากผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าในการจัดการศึกษาที่ผ่านมาได้ดูแลนักศึกษาได้อย่างในทุกกลุ่ม ดังนั้นเพื่อไม่ให้กลุ่มต่าง ๆ มีประสิทธิภาพต่ำกว่าระดับมากที่สุด การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จึงควรได้ดูแลนักศึกษาทุกกลุ่มต่าง ๆ อย่างทัดเทียมต่อไป

7.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

7.2.1 ศึกษาสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพทั้งในภาพรวม และ ในแต่ละด้านเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์สำหรับการส่งเสริมให้นักศึกษามีประสิทธิภาพสูงยิ่งขึ้นไป

7.2.2 ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาหาคำอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาในแต่ละด้าน แต่ละรายการ

บรรณานุกรม

- เกวลี ผังดี และ พิมพธิดา. (2556). ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรของภาควิชาสถิติ. คณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนิษฐา แน่นอุดร และ ดิเรก สุขสุนัย. (2566). การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2561). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี. (2561) หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2561). อุดลำนภา
- จารุวรรณ เทวกุล (2555). ความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทพาณิชยกรรม ชั้นปีที่ 1 ชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยอาชีวศึกษาจะเขิงเทรา. สารนิพนธ์ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). **การพัฒนาหลักสูตร: หลักการและแนวปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: อลิ้นเพลส
- ทวีพงษ์ หินคำ. (2541). **ความพึงพอใจของประชาชนต่อการบริหารงานสขาภิบาลริมใต้ จังหวัด เชียงใหม่**.
วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการเมืองและการปกครอง, บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิรภัย จันทรสวัสดิ์. (2551). **การบริหารความเสี่ยง RISK MANAGEMENT จากทฤษฎีสู่ปฏิบัติ**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุทรไพศาล.
- ปรัชญา เวชสาระ. (2545). **หลักการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- พิชญ์ พงศ์ศรี. (2549). **การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพมหานคร: เทียมฟ้าการพิมพ์
- รังสีจันท์ สุวรรณสทิตกร. (2557). **การศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน
รายวิชา LSC 305 การจัดการผู้ขายปัจจัยการผลิตสัมพันธ**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรี
ปทุม.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). **พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554**. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์
พับลิเคชั่นส์.
- วรารณณ์ แผ่นทอง. (2548). **การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3
ของสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมกรุงเทพมหานคร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร
อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน อาชีวศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันเทค
โนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรระดับอุดมศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร:อาร์ แอนด์
ปรินท์.
- วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). **แนวคิดด้านความพึงพอใจ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2545). **การประเมินหลักสูตร (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2550). **ทฤษฎีการประเมิน**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภกร แก้วละเอียด และ เจนจิรา มีบุญ. (2558). **ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนการ
สอนของวิทยาลัยรัตภูมิ**. รายงานการวิจัย วิทยาลัยรัตภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- สงัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: เซนเตอร์พับลิเคชั่น.
- สมวงศ์ พงศ์สถาพร. (2547). **การตลาดบริการ**. กรุงเทพมหานคร: เลฟแอนด์ไลฟ์.
- สมัคร ภูมิเขต (2551). **ความพึงพอใจของนิสิตระดับปริญญาตรีที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมตามหลักสูตร
การศึกษาของมหาวิทยาลัยนครินทรวิโรฒ**. ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุนีย์ ไพรี. (2548). **การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้การ
งานอาชีพและเทคโนโลยี ช่วงชั้นที่ 3 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี
เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน: มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สุนีย์ ภู่อพันธ์. (2546). **แนวคิดพื้นฐานการสร้างและการพัฒนาหลักสูตร**. เชียงใหม่: ดวงกมลเชียงใหม่

- สุวิมล ตีรกานันท์. (2548). การประเมินโครงการ: แนวทางสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรรรณ ธนุสร. (2561). ความพึงพอใจของนิสิตต่อการจัดการเรียนการสอน สาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ. รายงานการวิจัย คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อภาภรณ์ รักความสุข. (2546). การประเมินหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพการศึกษาชั้นสูง พุทธศักราช 2540 สาขาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ. วิทยานิพนธ์คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอนอาชีวศึกษา: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- Aday , L. N. , & Andersen, R. (1978). **Theoretical and Methodological Issues in Sociological Studies of Consumer Satisfaction with Medical Care.** Social Science and Medicine. 12: 28.
- Best, J. W., and Jemes, V. K. (1986). **Research in education** 5th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Cambridge Dictionary. (2023). **Cambridge Dictionary.** Retrieved September 15, 2023, from <https://dictionary.Cambridge.org/dictionary/english/effectiveness>.
- Kotler, P. and K. K. Lane. (2006). **Marketing Management.** 12th ed. New Jersey: Prentice - Hall
- Wikipedia.org (2023). **Wikipedia Encyclopedia.** Retrieved September 15, 2023, from <https://en.wikipedia.org/wiki/Ef5fectiveness>.

Factors Analysis of Platform Teaching Management of Music Colleges in Sichuan Province

Zhang Shenghao

Sutida Howattanakul

Sataporn Pruettikul

Leadership in Educational Leadership, Bangkokthonburi University

e-mail: 6163110031.edu@bkkthon.ac.th

E-mail: eedaon2537@gmail.com

Received : 7 November 2023

Revised : 29 December 2023

Accepted : 29 December 2023

ABSTRACT

The development of informatization and the outbreak of epidemic have brought unprecedented impact to the field of education. In order to solve the dilemma of network platform teaching and management in music colleges in China, this paper studies the factors of network platform teaching and management in music colleges in Sichuan Province, China.

The objectives of this research were: (1) To explore the components of platform teaching management in music colleges in Sichuan Province. (2) To study the factors affecting the platform teaching management of music colleges in Sichuan Province. The study adopts quantitative method. The population is 1,984 administrative staff, teaching staff, scientific research and experimental staff in 20 music colleges in Sichuan Province. The sample size was determined by the optimization design software and obtained by stratified random sampling, with a total of 385 participants. Instruments used: Questionnaire survey was the tool for data collection. A total of 426 valid questionnaires were received in this study. Descriptive statistics were used for data analysis.

The research findings revealed that: According to the needs of internal and external causes of platform teaching management in music colleges during the epidemic, It is determined that teaching demand, management, environment, technical support, Course Adaptability, Teaching Participation, assessment and evaluation are seven factors that affect the platform teaching management of Sichuan music colleges. Through the scale survey of

platform teaching administrators and participants in Sichuan music colleges, data collection and analysis were carried out to determine that each variable was correlated. Therefore, the coordination and cooperation of various factors of platform teaching management in Sichuan music colleges is an important way to enhance the satisfaction of platform teaching management and improve the management effect.

Keywords: Sichuan music colleges, The COVID-19 pandemic, Platform teaching management, influence factor, Course adaptability, Teaching Participation

1. Introduction

The outbreak of COVID-19 has promoted the pace of education reform. During the epidemic period, we need to change our educational ideology and concepts, establish new curriculum teaching and management models. (Chen Hongmin, 2020:44-45) During the epidemic, schools adopted the educational and teaching philosophy of "no suspension of classes", fully utilizing online platforms for online course teaching. (Chen Zhiqian, 2012:103) Under the situation where the old teaching and management models cannot adapt to the new situation, fully utilizing the teaching and management models implemented on online platforms has become an inevitable choice of the times. However, there are also certain drawbacks and shortcomings in using online platforms for teaching and management. Therefore, it is necessary to conduct research and develop corresponding strategies. (Huang Yong, 2020:3-8)

This article mainly focuses on the factors that affect the platform teaching management of music colleges in Sichuan Province, and through this study, makes a contemporary response to the platform teaching management of music colleges in China. Due to the unique characteristics of various music colleges, the previous "face-to-face" teaching mode in the classroom cannot adapt to the new environment. (Zhang Xiaoxia, 2006:197) Finding effective teaching methods and teaching management models to adapt to the new environment has urgent practical significance. The adoption of platform based curriculum teaching and management also faces a series of new problems, and the adjustment of platform based teaching management methods has become an urgent matter. Therefore, the significance of this study is to identify various factors that affect the teaching management of music academy platforms, explore how to solve the problems faced by music academy platform teaching management, and develop corresponding strategies. (Liang Zhen, 2014:53-54) Therefore, the research on the factors that affect the teaching management of music academy platforms has excellent practical significance.

Sichuan Province, located in the west of China, is both a province with a large population and a strong education province. With the development of information technology and the outbreak of the epidemic, the platform teaching management of various music colleges in Sichuan Province has also been greatly affected. This paper mainly takes the influencing factors of platform teaching management of music colleges in Sichuan Province in the context of the COVID-19 as the research object, And conduct in-depth theoretical research and summary on the platform teaching management mode of music colleges in Sichuan Province, propose to establish and improve the platform teaching management mechanism of music colleges in crisis, which is beneficial for improving the organizational structure and optimizing the aesthetic education work of music colleges in China. (Li Fangzhi,2020:35-36) Through the research of this paper, it has certain theoretical and practical significance for music colleges to establish platform teaching management system and improve the effectiveness of education work. (Guo Jiao, 2021:16-26)

2. Research objectives

1. To explore the components of platform teaching management in music colleges in Sichuan Province.
2. To study the factors affecting the platform teaching management of music colleges in Sichuan Province.

3. Scope of research content

1. The current situation of the platform teaching management of music colleges in Sichuan Province during the COVID-19.
2. The factors affecting the platform teaching management.
3. The platform teaching management strategies suitable for crisis situations.
4. The relevant suggestions for platform teaching management.
5. Solutions to the relevant problems in platform teaching management of music colleges in China.

4. Research Methodology

1. Population and sampling

The author distributed 426 questionnaires to administrative personnel, teaching staff, as well as research and experimental personnel from 20 representative music colleges in

Sichuan Province, and recovered 426 valid questionnaires. Data was collected using a seven component questionnaire, and the sample size was calculated using the G * Power program. The total population of administrative staff, teaching staff, scientific research and experimental staff in 20 music colleges and universities in Sichuan Province is 1,984 . The sample size was determined by the optimization design software and obtained by stratified random sampling. The number of people randomly selected for stratified sampling should be more than 385, consisting mainly of administrative personnel, teaching staff, as well as research and experimental personnel. Questionnaires will be used for data collection and Exploratory Factor Analysis (EFA) will be used to reduce irrelevant variables.

2. Research Instrument

The researchers combined literature to produce 105 variables, and based on this compiled a research tool as a five-point scale questionnaire. The quality of the tool is tested by content validity and reliability. Results A total of 426 questionnaires were found. Because the reliability of the questionnaire is a way to evaluate the quality of the survey. A measurement program used to collect data. The overall reliability of the questionnaire was 0.951. After the reliability test, 426 complete answers were collected and analysed. SPSS 27.0 statistical software was used to analyse the data, and exploratory factor analysis (EFA) was used to evaluate the accuracy and effectiveness of convergence. The mode fitting quantity was estimated through the comprehensive evaluation of the given data to ensure the effectiveness and reliability of the mode.

3. Data collection procedure

Data collection is done by researcher, who make contact with key informants and identify themselves. Send the questionnaire by email or other means. The steps of data collection are as follows:

Step1: Apply for a data collection and research permit from teachers at Sichuan Colleges of Music.

Step2: Request BTU faculty of Education to write a recommendation letter for the researcher.

Step3: Select a coordinating teacher to assist in coordinating the data collection work of various institutions. These will be used to understand the details of questionnaire management and data collection.

Step 4: After the validity and reliability of the questionnaire are fully controlled and thoroughly checked, data collection will be conducted on the selected samples. The

questionnaire will be sent to the coordinating teacher, who will assist in collecting the selected sample data at the selected music colleges in Sichuan Province.

4. Data Analysis

The software used for data management and analysis will be the SPSS software package, which will be used for descriptive statistics of categorical variables.

(1) Descriptive statistics are used to classify samples and understand their basic properties. Analyze platform teaching management variables using descriptive statistics, percentages, averages, standard deviations, and other methods. Use exploratory factor analysis (EFA) to analyze the elements of platform teaching management.

(2) Frequency and percentage of classified data, cumulative percentage.

(3) The average of trends in interval scale datasets.

(4) The standard deviation (S.D.) of data discretization.

(5) Statistical methods: Based on theoretical analysis, this article combined descriptive statistics, correlation analysis, regression analysis, one-way analysis of variance, structural equation model and other statistical methods, and carried out empirical analysis of the collected data with the help of SPSS statistical software to finally draw relevant conclusions.

5. Research Framework

The conceptual framework of this study is based on the analysis and modeling of factors affecting the effectiveness of platform teaching management in Sichuan music colleges during the period of the novel coronavirus pneumonia epidemic. (see Figure 1)

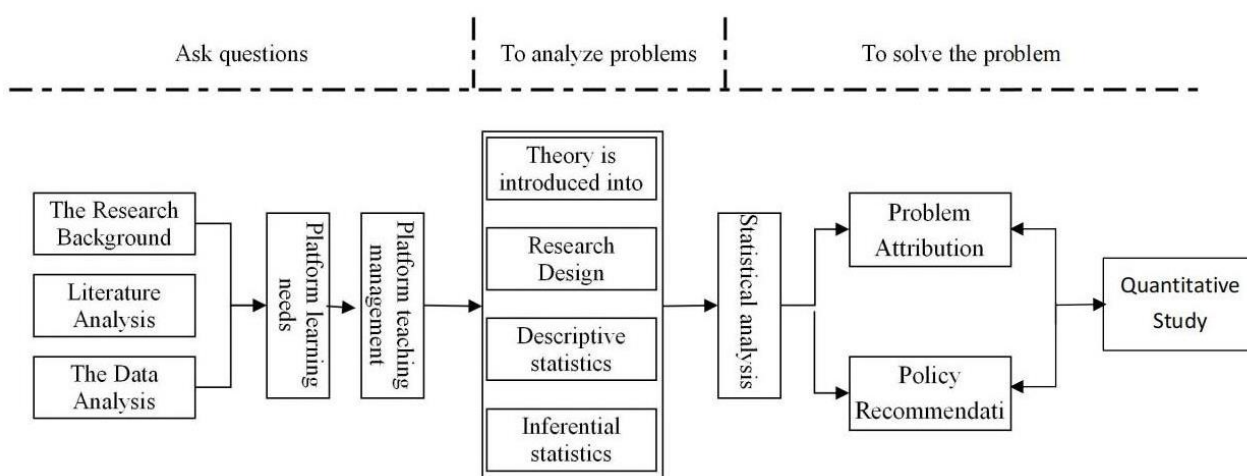

Figure 1 Research framework in the study

Teachers and students initially possess a clear understanding of teaching quality, specifically identifying the most accurate indicators that reflect teaching quality. Subsequently, they can assess and evaluate the overall teaching quality. Numerous factors influence the quality of teaching. However, to ensure practicality and comprehensibility in surveying subjects, this study focuses solely on seven core key factors pertaining to teachers, managers, and students. Based on the theory of education management and the existing research results, this study puts forward an analytical framework for the evaluation of teachers' teaching quality in music education platform and the factors affecting the platform teaching management. This study adopts quantitative research method and adopts questionnaire survey to collect relevant data for quantitative analysis.

6. Research Results

1. Demographic information

After data screening and cleaning, 426 valid samples were obtained, with a sample efficiency of 100%. Firstly, descriptive statistics were conducted on the 426 valid questionnaires collected based on the question items. The results are shown in the table. It can be seen that among the respondents who filled out the questionnaire, 183 were males, accounting for 43%, and 243 were females, accounting for 57%; 120 people under the age of 30, accounting for 28.2%, 115 people aged 31-40, 27%, 115 people aged 41-50, 27%, 70 people aged 51-60, 16.4%, and 6 people aged 60 and above, 1.4%. In terms of professional identity, there are 80 administrative personnel, accounting for 18.8%, 291 teaching personnel, accounting for 68.3%, 17 scientific research personnel, accounting for 4%, and 38 experimental personnel, accounting for 8.9%. The highest educational qualifications of the respondents in this survey were 157 individuals with a bachelor's degree, accounting for 36.9%, 178 individuals with a master's degree, accounting for 41.8%, 52 individuals with a doctoral degree, accounting for 12.2%, two individuals with a postdoctoral degree, accounting for 0.5%, and 37 others, accounting for 8.7%. Among all the interviewees, there were 68 people with professional titles as teaching assistants, accounting for 16%, 130 people with professional titles as lecturers, accounting for 30.5%, 93 people with professional titles as associate professors, accounting for 21.8%, 22 people with professional titles as professors, accounting for 5.2%, and 113 others, accounting for 26.5%.

2. Exploratory factor analysis EFA

(1). KMO-Meyer-Olkin and Bartlett's Table

Table 1: Spherical identification of KMO and Bartlett, and analysis of suitable factors for determining the item

KMO and Bartlett tests		
KMO sample appropriateness measure		0.972
Bartlett sphericity test	Approximate chi-square	43662.522
	Degree of Freedom	3403
	Conspicuousness	0.000

(2). Data Analysis Result on Questionnaire: Eigenvalues, Percentage of Variance, Percentage of Cumulative Variance.

Table 4 analyses the situation of factor extraction and the information amount of factor extraction. It can be seen from Table 4- 11 that: A total of 7 factors were extracted from factor analysis, all of which had characteristic root values greater than 1. The variance interpretation rates of these 7 factors after rotation were 17.704%,16.70%,9.702%,9.332%,7.318%,6.446% and 6.353%, respectively, and the cumulative variance interpretation rates after rotation were 73.566%.

Table 2 Shows Data Analysis Result on Questionnaire: Eigenvalues, Percentage of Variance, Percentage of Cumulative Variance

Variance interpretation rate table						
Factor	Rotational front difference interpretation rate			Explanation rate of variance after rotation		
	Characteristic root	Variance interpretation rate %	Cumulative %	Characteristic root	Variance interpretation rate %	Cumulative %
1	40.821	49.181	49.181	14.695	17.704	17.704
2	8.517	10.262	59.443	13.868	16.709	34.413
3	3.319	3.999	63.442	8.053	9.702	44.116
4	2.686	3.236	66.678	7.746	9.332	53.448
5	2.217	2.671	69.349	6.074	7.318	60.766
6	1.914	2.306	71.654	5.35	6.446	67.213
7	1.587	1.912	73.566	5.273	6.353	73.566

(3). The factor loading, variables described in each of the main components after rotating the axis.

First, researchers test the applicability of data and models to see whether the models used are reasonable. Referring to the previous research results, the goodness of fit of the research model and data in this paper is tested, and several key indicators are in line with the recommended values, indicating that the overall goodness of fit of the theoretical model in this paper is good, and the model diagram is acceptable.

Table 3 Components of design major education management

Order	Assembly	Number of variables	Factor load	Factor name
1	Component 1	18	0.45-0.822	Course adaptability
2	Component 2	18	0.481-0.816	Examination and evaluation
3	Component 3	13	0.582-0.782	Need
4	Component 4	9	0.571-0.818	Environment
5	Component 5	10	0.475-0.667	Involvement
6	Component 6	7	0.585-0.744	Management
7	Component 7	8	0.555-0.701	Technical support
	All	83		

According to Table 3, there are 7 qualified parts as follows: Component 1 contains 18 variables that describe the component. The coefficient load is between 0.45 and 0.822; Component 2 contains 18 variables, and the load coefficient of the component is between 0.481 and 0.816. Component 3 contains 13 variables describing components with factor loads ranging from 0.582 to 0.782. Component 4 contains 9 variables, describing the load between components and factors ranging from 0.571-0.818; Component 5 contains 10 variables, describing the load between components and factors ranging from 0.475 to 0.665; Component 6 contains 7 variables, describing the load between components and factors ranging from 0.585 to 0.744; Component 7 contains 8 variables, describing the load between components and factors ranging from 0.555 to 0.701; the total number of variables describing these 5 variables is 83 variables, and the factor load ranges from 0.45-0.822.

On the basis of exploratory factor analysis (EFA), the variables were extracted and the key component variables were analyzed to get seven effective components of influencing

factors of platform education management in Sichuan province. Researchers then analyzed the corresponding relationship between variables and Components through the value of Factor load coefficient, excluding factor load below 0.45, and named each Component according to the corresponding relationship between variables and Components.

Table 4 Showed Component 1: Total 18 variables

Variable	Statement	Factor loading
53	The vocal music course has a performance nature that is suitable for the chosen teaching platform	0.822
54	The piano course has a performance nature that is suitable for the chosen teaching platform	0.818
55	The musical instrument course has a performance nature that is suitable for the chosen teaching platform	0.817
45	The course content of the platform is adapted to the needs of music students	0.778
41	The platform teaching model is adapted to the music curriculum	0.77
50	The teaching platform software is suitable for music major course teaching	0.763
57	Through the platform teaching students can truly feel the emotion expressed by music	0.762
48	The selected teaching platform is suitable for music professional courses	0.724
42	The teaching objectives of platform courses are targeted	0.692
46	The content of the curriculum is designed to match the cognitive basis of the students	0.685
44	Your platform teaching skills are suitable for platform courses	0.675
40	Fully understand the situation of students in the teaching design of platform courses	0.653
49	The selected teaching platform is compatible with the number of students attending classes	0.643
43	Your knowledge of the Internet is compatible with the teaching of platform courses	0.638
52	The results-oriented teaching model can be adopted for music students	0.634

Variable	Statement	Factor loading
94	The existing platform teaching software can satisfy the platform teaching of music major courses	0.607
56	The music theory course is adapted to the chosen teaching platform	0.524
47	Students have a sense of loss on the platform teaching of professional courses, thus losing their learning motivation	0.45

Table 5 Showed Component 2: Total 18 variables

Variable	Statement	Factor loading
78	Take the psychological needs of students as the starting point, and actively create a good classroom atmosphere	0.816
77	Do everything from the students, to the development and needs of students	0.812
71	The teaching design conforms to the cognitive law and is innovative	0.809
74	The use of text, charts, images, audio, video and other media forms is appropriate	0.798
75	Using audio and video in line with technical standards, sound and picture synchronization, clear sound	0.79
73	The course teaching ideas are clear, the focus is prominent, the speaking speed is appropriate, and the appeal is strong	0.771
76	Carry out effective online guidance and assessment for students	0.761
72	The teaching mode is suitable for the types of music major courses	0.758
79	Develop an incentive mechanism for students	0.742
80	The teaching management department regularly checks and evaluates the quality of teachers' platform teaching	0.723
81	Eaching management departments organize and carry out platform teaching observation activities to promote the improvement of teachers' platform teaching ability	0.706
82	The teaching management department establishes the evaluation standard of the network platform, and changes the teaching platform which is not suitable for the music major course	0.7

Variable	Statement	Factor loading
70	Platform teaching appearance appropriate appearance, dress code	0.662
69	Go to and from class on time according to class schedule	0.621
68	Enforce strict attendance rules for students	0.584
67	Complete class hours as required	0.571
101	Actively choose the most suitable teaching platform for music professional courses	0.482
102	Subject selection and development of professional courses are carried out for music college students	0.481

Table 6 Showed Component 3: Total 13 variables

Variable	Statement	Factor loading
9	Platform teaching meets the teaching needs of teachers during the epidemic period	0.782
10	Platform teaching can meet the interactive teaching needs between teachers and students	0.744
7	During the epidemic period, platform teaching can solve the dilemma of offline teaching	0.703
8	Platform teaching meets the student-centered demand during the epidemic	0.697
11	Platform teaching during the epidemic is suitable for students majoring in music	0.692
14	During the epidemic period, platform teaching can meet the teaching needs of musical instrument classes	0.673
13	During the epidemic period, platform teaching can meet the teaching needs of piano lessons	0.667
12	During the epidemic period, platform teaching can meet the teaching demand of vocal music class	0.657
16	Platform teaching can meet the personalized learning needs of music majors	0.634
17	Platform teaching can meet the personalized teaching needs of music teachers	0.608
19	Platform teaching provides great convenience for professional music course teaching	0.603
18	Platform teaching can complete the corresponding teaching tasks and teaching plans	0.59

Variable	Statement	Factor loading
15	During the epidemic period, platform teaching can meet the teaching demand of music theory course	0.582

Table 7 Showed Component 4: Total 9 variables

Variable	Statement	Factor loading
61	Facing electronic devices or computer screens for a long time will produce visual fatigue, which will affect the platform teaching management	0.818
60	The stability of the teaching platform and software function will affect the teaching management of the platform	0.808
64	The network delay results in the non-synchronization of sound and picture, pixel blur and timbre distortion, which have an impact on the platform teaching management	0.804
62	The use of electronic equipment and platform software is not skilled enough, which affects the platform teaching management	0.796
63	Platform teaching can not well present the content of some music courses, thus affecting the teaching management	0.778
58	Poor network signal, slow network speed or poor network stability will affect the platform teaching management	0.775
59	Backward network equipment and uneven electronic equipment will affect the platform teaching management	0.739
65	In the platform classroom teaching, the positive classroom environment directly affects the teaching management	0.696
66	In the classroom environment, the number of students attending the class has an impact on the platform teaching management	0.571

Table 8 Showed Component 5: Total 10 variables

Variable	Statement	Factor loading
111	You have adopted online interactive answer anytime	0.667
113	You show patience, care and enthusiasm for students in the platform teaching	0.661
112	You have shown a good degree of openness and openness to students in the platform teaching	0.636

Variable	Statement	Factor loading
108	You attach great importance to the real-time delivery of your courses	0.626
109	You organize online quizzes for students	0.613
110	You can communicate effectively and timely with students in the platform teaching	0.6
114	Students will actively participate in answering your class questions	0.599
105	You will make full use of platform functions to implement platform teaching management	0.52
107	In your platform teaching, you mainly use lecturing + recording and broadcasting	0.492
106	You mainly use lecturing in platform teaching	0.475

Table 9 Showed Component 6: Total 7 variables

Variable	Statement	Factor loading
22	The teaching management department establishes the feedback mechanism of students to the teaching	0.744
20	Your university's teaching management department attaches great importance to platform teaching management	0.701
21	There are teaching supervisors or administrative staff who enter the platform to listen to the teacher	0.69
23	The teaching management department shall establish the feedback mechanism of teachers to the teaching situation	0.668
24	The management responsibilities of the teaching management department are clear	0.658
25	Coordination between management is good	0.597
27	The teaching management department has a clear teaching supervision mechanism	0.585

Table 10 Showed Component 7: Total 8 variables

Variable	Statement	Factor loading
86	You have experience and skills in using online learning platforms	0.701
85	You have attended a special training in the application of information technology	0.698
83	Your institution offers web-based training	0.695
84	Your university has organized a pilot teaching operation of the teacher platform	0.679
87	Your university offers different online teaching platforms for teachers to choose from	0.629
88	In the teaching and training of network platform, you can effectively improve your information technology application ability	0.6
89	In the teaching process of the platform, there are technical personnel to provide timely help and guidance when encountering problems	0.596
90	You can smoothly operate and use the network teaching platform for teaching	0.555

Based on the Exploratory Factor Analysis extract variables to key component variables by analyzing the most likely conditions. The researcher summarized the 7 components as shown in Figure 2.

Structural equation models are widely recognized as important tools for studying observable and latent variables, as well as the relationship between latent variables. Therefore, SPSS PRO was used to analyze and construct a structural equation model for the seven factors in this study.

Table 12: Table of model path coefficients

Factor (latent variable)	→	Analysis item (Manifest Variable)	Nonnormalized coefficient	Standardization coefficient	standard error	Z	P
Technical support	→	Degree of participation	0.479	0.503	0.048	9.916	0.000***
Environment	→	Degree of participation	0.251	0.234	0.039	6.386	0.000***
Course Adaptability	→	Degree of participation	0.216	0.248	0.037	5.812	0.000***

Factor (latent variable)	→	Analysis item (Manifest Variable)	Nonnormalized coefficient	Standardization coefficient	standard error	Z	P
Demand	→	Course Adaptability	0.609	0.535	0.055	11.113	0.000***
Management	→	Course Adaptability	0.215	0.203	0.046	4.664	0.000***
Technical support	→	Course Adaptability	0.328	0.3	0.042	7.83	0.000***
Degree of participation	→	inspection appraisal	0.367	0.438	0.046	8.059	0.000***
Environment	→	inspection appraisal	0.174	0.193	0.031	5.638	0.000***
Management	→	inspection appraisal	0.136	0.175	0.03	4.493	0.000***
Technical support	→	inspection appraisal	0.168	0.209	0.041	4.08	0.000***
Demand	→	Management	0.678	0.629	0.061	11.031	0.000***
Management	→	Technical support	0.667	0.689	0.046	14.457	0.000***
Technical support	→	Environment	0.437	0.492	0.044	10.014	0.000***

Note: ***, ** and * represent significance levels of 1%, 5% and 10% respectively

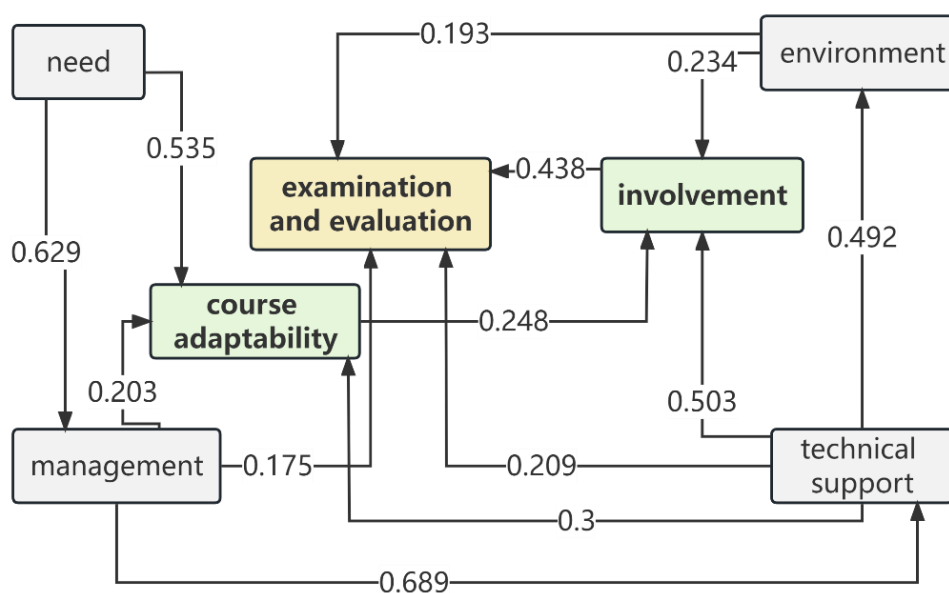

Figure 2 Results of structural equation model

7. Conclusion

1. There are significant differences in the evaluation of platform teaching by music colleges in Sichuan Province among education managers of different genders, ages, and professional identities.

2. There are significant differences in the demand for platform teaching in music colleges in Sichuan Province among education managers of different ages, professional identities, and highest educational qualifications.

3. There are significant differences in the management of platform teaching in music colleges in Sichuan Province among education managers with different professional identities.

4. There is a significant difference in the adaptability of platform teaching in music colleges in Sichuan Province among education managers with different professional identities and the highest academic qualifications.

5. There are significant differences in the environmental factors of platform teaching among education managers of different ages and professional identities in music colleges in Sichuan Province.

6. There are significant differences in the technical support for platform teaching among education managers with different professional identities in music colleges in Sichuan Province.

6. There are significant differences in the participation of music colleges in platform teaching among education managers of different ages and professional identities in Sichuan Province.

8. There is a significant pairwise correlation between the platform teaching needs, management status, platform environment, and technical support of music colleges in Sichuan Province.

8. Discussion

1. Basic characteristics of influencing factors on platform teaching management of music colleges in Sichuan Province.

The study conducted a survey and analysis on factors such as platform teaching needs, management status, platform environment, technical support, course adaptation, and teaching participation, using a self-designed questionnaire that affected the teaching management of music universities in Sichuan Province during the epidemic period. The survey includes information on various dimensions related to assessment and evaluation.

Therefore, this study constructed a model consisting of seven variables: teaching needs, management status, platform environment, technical support, course adaptation, teaching participation, and assessment evaluation for music colleges in Sichuan Province.

2. Analysis of Demographic Statistical Differences in Platform Teaching of Music Colleges in Sichuan Province.

This study compares the differences in platform teaching needs, management status, platform environment, technical support, course adaptation, and teaching participation among educators with different genders, ages, professional identities, and highest professional qualifications in music colleges in Sichuan Province. There is a certain degree of significant difference in gender, age, professional identity, and highest professional education among various dimensions, which indicates the research significance and value of platform teaching needs, management status, platform environment, technical support, course adaptation, and teaching participation in music colleges in Sichuan Province.

There are significant differences in the assessment and evaluation of platform teaching among education managers of different genders in music colleges in Sichuan Province. Women's identification and scores in the assessment and evaluation are significantly higher than those of men; There are significant differences in the assessment and evaluation of platform teaching among education managers of different ages in music colleges in Sichuan Province. The assessment and evaluation scores of respondents under the age of 30 are significantly higher than those of those over the age of 50. There is a significant difference in the assessment and evaluation of platform teaching among educators with different professional identities in music colleges in Sichuan Province, and administrative personnel have a higher recognition of the assessment and evaluation compared to teaching personnel. However, there was no significant difference in the assessment and evaluation of platform teaching among different highest educational qualifications, indicating that educational qualifications had no impact on the assessment and evaluation of platform teaching.

There are significant differences in the demand for platform teaching among educators of different ages in music colleges in Sichuan Province. The demand for platform teaching among respondents under the age of 30 is significantly higher than that of those aged 31 to 40; There are significant differences in the demand for platform teaching in music colleges in Sichuan Province among educators with different professional identities, and administrative personnel have a higher estimate of the demand than teaching personnel; There is a significant difference in the demand for platform teaching in music colleges in Sichuan Province among educators with different highest educational qualifications, and other personnel have a higher

estimate of the demand than those with master's or doctoral degrees. There is no significant gender difference in the demand for platform teaching in music colleges in Sichuan Province.

There are significant differences in the management of platform teaching in music colleges in Sichuan Province among education managers with different professional identities, and administrative personnel have higher requirements for management than teaching personnel. There is no significant difference in the management of platform teaching in music colleges in Sichuan Province in terms of gender, age, and highest education level.

There is no significant difference in the demand for platform teaching among educators of different ages in Sichuan Conservatory of Music; There are significant differences in the teaching needs of music colleges in Sichuan Province among educators with different professional identities, and administrative personnel have a higher estimate of course suitability than teaching personnel; There is a significant difference in the adaptability of courses taught on the platform of music colleges in Sichuan Province among educators with different highest educational qualifications, and undergraduate students have a higher estimation of demand than master's and doctoral students. There is no significant gender difference in the adaptability of platform teaching courses in music colleges in Sichuan Province.

There is no significant difference in the assessment and evaluation of platform teaching among education managers of different genders in music colleges in Sichuan Province. There are significant differences in the environmental factors of platform teaching among education managers of different ages in music colleges in Sichuan Province. The assessment and evaluation scores of respondents under the age of 50 are significantly higher than those of those over the age of 60. There is no significant difference in the evaluation of platform teaching by music colleges in Sichuan Province among educators with different professional identities and highest educational qualifications, indicating that gender, educational background, and professional identity are not related to platform teaching environment factors.

There are significant differences in the technical support for platform teaching among education managers with different professional identities in music colleges in Sichuan Province, and the technical support level of administrative personnel is significantly higher than that of teaching personnel. There was no significant difference between gender, age, and highest education level.

There are significant differences in the participation of music colleges in platform teaching among education managers of different ages and professional identities in Sichuan Province. The participation of people under 30 years old in platform teaching is significantly higher than that of people over 50 years old, and administrative personnel estimate the

participation of platform teaching higher than teaching personnel.

3. Analysis of the influencing factors of platform teaching needs, management status, platform environment, technical support, course adaptation, teaching participation, and assessment evaluation in music colleges in Sichuan Province.

The correlation coefficients between platform teaching needs, management status, platform environment, and technical support are all positive, and the positive correlation is significant. There is a significant pairwise correlation between the platform teaching needs, management status, platform environment, and technical support of music colleges in Sichuan Province. The demand, management status, and technical support are positively correlated with course adaptation, respectively; Technical support, platform environment, and course adaptation are positively correlated with teaching participation, respectively; The platform environment, management status, technical support, teaching participation are positively correlated with assessment and evaluation;

The demand for platform teaching indirectly affects teaching participation and assessment and evaluation by influencing the current management status and course adaptation. The current management status, technical support, and platform environment have a direct impact on assessment and evaluation, as well as an indirect impact through course adaptation and teaching participation. In summary, the more urgent the demand, the higher the adaptability and participation, the better the environment, the more effective technical support and management, the better the final assessment and evaluation.

This study focuses on the influencing factors of platform teaching in music colleges in Sichuan Province, and believes that platform teaching needs, management status, platform environment, technical support, and course adaptation and teaching participation have important impacts. Course adaptation and teaching participation are related to platform teaching assessment and evaluation.

9. Suggestions

1. Understanding and Exploring the Practical Needs of Music Colleges using Platform Teaching in the Context of the Epidemic.
2. Improving the level of platform teaching management.
3. Technical support for ensuring platform teaching.
4. Creating a Good Platform Teaching Environment.
5. Establish a reasonable platform for teaching assessment and evaluation mechanism.

6. Improving Teaching Participation and Adaptability by Promoting comprehensive Management of Platform Teaching.

10. Limitations and Further Research

Through this study, we can improve the understanding of platform teaching management of music colleges in Sichuan province, formulate measures to evaluate the quality of platform teaching, and promote the development of platform teaching management in Sichuan province. Honestly, there are still some limitations as follows.

In terms of subject selection, considering human resources, financial resources, and feasibility, it is mainly concentrated in music colleges in Sichuan. The results and conclusions of this study are limited. If further research and comparative studies are conducted in other provinces, it will better understand the effectiveness and satisfaction of professional platform teaching in music colleges.

Secondly, this study mainly focuses on the factors that affect the platform teaching of music colleges in Sichuan Province, and only seven main factors have been extracted. However, there are many factors that affect the satisfaction and effectiveness of platform teaching, and they cannot be fully included in this study. This study only analyzed the relationship between demand, management, environment, technical support, adaptability, participation, and evaluation. In future research, more extensive and in-depth exploration should be conducted on the influencing factors and mechanisms of action.

The purpose of this study is to provide a constructive analysis of the influencing factors of platform teaching in music colleges in Sichuan Province, and to provide a model of influencing factors and relevant suggestions. However, the research results are still relatively limited and can only provide a theoretical basis. This suggestion has not been validated in practical applications.

For further suggestions, Sichuan Music colleges can take the following management suggestions to better use the network platform for teaching and improve the teaching effect:

1. Provide comprehensive technical support: ensure that students and teachers do not encounter technical problems when using the network platform. Provide training and technical support to teachers to ensure that they are proficient in using online teaching tools and platforms.

2. Make a detailed teaching plan: Make a clear teaching plan, including the teaching objectives, teaching content, teaching methods and evaluation methods of each class. Make sure that both teachers and students are clear about the schedule and requirements of each class.

3. Choose the right online teaching tools: Choose the right online tools and platforms for music teaching, such as video conferencing tools, online homework submission systems, and music production software. Ensure that the tools meet the needs of music instruction and are easy to use and operate.

4. Provide diverse teaching resources: establish an online library of teaching resources, including music textbooks, music scores, audio and video resources, etc. Ensure that students can easily access and use these resources to support their learning.

5. Encourage interaction and collaboration: Encourage interaction and collaboration among students through online discussions, group assignments, and collaborative projects. Promote communication and learning among students and improve their learning outcomes.

6. Regular evaluation and feedback: regularly evaluate the teaching effect and collect feedback from students and teachers. According to the evaluation results and feedback, adjust and improve the teaching methods and content in time to improve the teaching effect.

7. Strengthen student management: establish an online student management system, including student information management, course arrangement and score management. Ensure that students can easily view and manage their learning progress and grades.

8. Strengthen communication with parents: Strengthen communication and cooperation with parents through online parent meetings, parent information platforms and parent feedback systems. Inform the parents of the students' learning situation and performance in a timely manner, and solicit their opinions and suggestions.

Through the above management suggestions, Sichuan music colleges can make better use of the network platform for teaching, improve the teaching effect, and provide better music education services.

Bibliography

Chen Hongmin, & Gu Ying. (2020). **The problems and development direction of online education in colleges and universities under the epidemic situation.** Research in Education and Teaching, (09), 44-52.

Chen Zhiqian. (2012). **How to make full use of the advantages of network resources in music teaching.** Kohai Story Expo Science and Technology Cable, (03), 103.

Guo Jiao. (2021). **The evolution of the digital divide: from Internet Access to mental engagement: a survey of college students' online learning during the pandemic.** Journal of East China Normal University (Educational Science Edition), (07), 16-26.

- Huang Yong. (2020). **"Not stopping classes" -- thinking and implementation of online teaching during the epidemic.** Proceedings of the Academic Forum on Educational Informatization and Educational Technology Innovation (Chongqing Venue), 3-8.
- Liang Zhen. (2014). **A Brief Discussion on the Influencing factors and improvement Countermeasures of Teaching Management of Network Teaching Platform.** Youth Science,53-54.
- Li Fangzhi. (2020). **Construction of Online Teaching Evaluation Index System in Universities.** Journal of Mudanjiang Normal University (Natural Science Edition), April 2020.
- Zhang Xiaoxia. (2006), **on the rational use of the advantages of Internet resources in music education.** Shaanxi Education • Theory, (02), p. 197.

การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ท้องถิ่น รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
Development Books Supplementary Encouraging Reading in the Social Studies,
Religion and Learning Cluster on Buddhism Subject “Twelve Traditions”
of the Lower Secondary School

พระมหานิปิตฺพนธ์ จีรวฑฒโน

Phramahanipitpon Ciravaddhano

คณะครุศาสตร์ สาขาวิชาสังคมศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Social Studies, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Email: nipitpon.von@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 6 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อพัฒนาการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ให้มีประสิทธิภาพ 80/80 (2) เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลการเรียนจากหนังสือส่งเสริมการอ่าน (3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน และ (5) เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อฮีตสิบสอง กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียน 20 คน โรงเรียนเทศบาล 1 สว่างวิทยา ตำบลในเมือง อำเภอเมือง สังกัดเทศบาลเมืองหนองคาย เป็นการวิจัยแบบพัฒนา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ หนังสือส่งเสริมการอ่าน แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ และแบบวัดเจตคติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การหาประสิทธิภาพของหนังสือส่งเสริมการอ่าน โดยการหาประสิทธิภาพของผลลัพธ์ / ตามเกณฑ์ 80/80 การวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I) ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน ใช้วิธีของคูตแมนและชไนเดอร์ และ Dependent Sample t-test

ผลการวิจัย พบว่า

1. คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินระหว่างเรียนของนักเรียน ทั้ง 12 แผน มีค่าเท่ากับ 98.20 จากคะแนนเต็ม 120 คิดเป็นร้อยละ 81.83 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 32.05 จากคะแนนเต็ม 40 คิดเป็นร้อยละ 80.13 ดังนั้นการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการ

เรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง มี ประสิทธิภาพเท่ากับ 81.83/80.13 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80

2. ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I) ของการเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่า เท่ากับ 0.533724 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 53.37

3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องฮีตสิบสอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูง กว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ เท่ากับ 4.44 หมายความว่า มีระดับความพึงพอใจ ในระดับมาก

5. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน มีค่าเฉลี่ยเจตคติ เท่ากับ 4.43 หมายความว่า มีความชื่นชอบ ในระดับมาก

คำสำคัญ: ส่งเสริมการอ่าน, พระพุทธศาสนา, ฮีตสิบสอง

ABSTRACT

Objectives of this Dissertation were four folds as follow, (1) to develop supplementary books encourages reading in the social studies, religion and culture learning cluster on Buddhism subject “twelve Traditions” of the Lower 1 secondary school an efficiency at 80/80. (2) To find out the effectiveness of learning from the book. (3) To compare the achievement of students. (4) To study the satisfaction of students to the book encourages reading. (5) To study the attitude of the first secondary students to the book encourages reading in the social study, religion and culture learning groups on Buddhism subject “twelve Heet”. The samples of this research were 20 students in first class at district school 1 Sawangwittaya, Muang district, Nongkhai Province. It was research and development. The research instrument collecting data are the book encourages reading, learning plan, achievement test, satisfaction questionnaire, and attitude questionnaire. The statistics used in data analysis were percentage, mean and standard deviation. Statistical hypothesis testing is to determine the efficiency of the book encourages reading by the efficiency of results E_1/ E_2 criteria of 80/80, to analyze the effectiveness index of the books encourages reading by mean of Goodman and Schneider and Dependent Sample t-test.

May founding;

1. The scores of students from assessments during the course of all 12 Plans are equal to 98.20 of the full score of 120 (81.83 percent) and the average of the test after learning the value of 32.05 out of full 40, (80.13 percent). So, book encourages reading in the social study,

religion and culture learning groups on Buddhism subject “twelve Heet” of the first secondary level has the efficiency equal 81.83/80.13, which meets the criteria of 80/80.

2. The Effectiveness index (E.I) of learning with a book encourages reading in the social study, religion and culture learning groups on Buddhism subject “twelve Heet” of the first secondary level an efficiency at value to 0.533724, indicated that students have more knowledge before learning (53.37 percent).

3. The first secondary students who learnt with books encourages reading in the social study, religion and culture learning groups on Buddhism subject “twelve - Heet” have the more achievement posttest than pretest statistically significant at the .05 level.

4. The first secondary students who learnt with books encourages reading have the satisfaction at high level (Mean = 4.44).

5. The first secondary students who learnt with books encourages reading have the attitude at high level (Mean = 4.43).

Keywords: encourage reading, Buddhism, twelve Traditions

1. บทนำ

การพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาสิ่งหนึ่งที่สำคัญมากนั้นคือการพัฒนาความรู้ เจตคติ จิตสำนึก รักและหวงแหนมรดกทางวัฒนธรรมของตนเอง เพื่อเสริมสร้างสืบสาน อนุรักษ์ให้คงอยู่คู่ ชุมชนท้องถิ่นตลอดไป ในภูมิภาคอีสาน มีขนบธรรมเนียมประเพณีหนึ่งซึ่งเป็นที่รู้จักของคนทั่วไป นั่น คือ ฮีตสิบสอง เป็นขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวอีสานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเป็น วัฒนธรรมแสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมานาน 3 เป็นเอกลักษณ์ของชาติและท้องถิ่น และมีส่วนช่วยให้ชาติดำรงความเป็นชาติของตนอยู่ตลอดไป ฮีตสิบสอง มาจากคำสองคำ 4 คือ ฮีต และ สิบสอง ฮีต มาจากคำว่า จาริต ซึ่งหมายถึง ความประพฤติธรรมนิยม ประเพณีความประพฤติ ที่ดี และ สิบสอง มาจากคำว่า สิบสองเดือน ดังนั้นคำว่า ฮีตสิบสอง หมายถึงประเพณีที่ประชาชนใน ภาคอีสานปฏิบัติกันมาในโอกาสต่าง ๆ ทั้งสิบสองเดือนของแต่ละปี

ดังนั้นแล้วสถานศึกษาทุก ๆ แห่งควรจะดำเนินการอนุรักษ์สืบสานกิจกรรมทาง ขนบธรรมเนียมประเพณีนี้สืบไป อย่างไรก็ตามปัจจุบันการศึกษาเน้นการส่งเสริมให้นักเรียนค้นคว้าหา ความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง โดยค้นคว้าเพิ่มเติมจากสื่อวัสดุการเรียนต่างๆ โดยเฉพาะหนังสือเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ยังคงมีความสำคัญ จากการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองคายวิทยาคารได้มีการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดการเรียนรู้อยู่แบบบูรณาการประเพณี ท้องถิ่นอีสาน เรื่อง ฮีตสิบสอง เพื่อสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสาน และเป็นการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรมอันจะมีผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่อง คือให้นักเรียนมีความรู้เข้าใจถึงมูลเหตุ ประเพณีของท้องถิ่นมีความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเองแต่เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนดังกล่าว

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนจากปัญหาที่พบผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าหาแนวทาง รูปแบบแนวคิดและหลักการทดลอง ศึกษาเพื่อพัฒนาตนเองอยู่เสมอเกี่ยวกับการออกแบบการจัดจัดเรียนรู้ การผลิตสื่อให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้สร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮีตสิบสอง จำนวน 12 เล่ม เพื่อแก้ปัญหา ดังกล่าว และคาดว่าหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮีตสิบสอง สามารถทำให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองคายวิทยาคารมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน และเป็นแนวทางใน การพัฒนาการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่านที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลการเรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮีตสิบสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ฮีตสิบสอง ที่เรียนรู้โดย ใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ก่อนเรียนกับหลังเรียน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการ เรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้น
5. เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อ ฮีตสิบสอง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดย มีขอบเขต ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มเป้าหมายการวิจัย กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นักเรียน 20 คน 1 ห้องเรียน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนหนองคายวิทยาคาร ตำบลในเมือง อำเภอเมือง สังกัดเทศบาลเมืองหนองคาย 2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยมีเวลาทดลอง ทำการสอน 6 สัปดาห์สัปดาห์ละ 4 วัน จำนวน 24 ชั่วโมง สอนนอกเวลาเรียนในชั่วโมงสอนซ่อมเสริม ไม่รวมเวลาในการทดสอบก่อน เรียนกับหลังเรียน 3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสนทนากลุ่ม 1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนหนองคายวิทยาคาร ตำบลหนองกอมเกาะ อำเภอเมือง จังหวัด หนองคาย สังกัด สพม.เขต 21 จำนวนนักเรียนทั้งหมด 20 คน 2. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 ใช้สอนในชั่วโมง ซ่อมเสริม วันจันทร์- พฤหัสบดี จำนวน 6 สัปดาห์ ละ 4 ชั่วโมง รวม 24 ชั่วโมง ไม่รวมกับการ ทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน 3. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหนังสือ ส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้

สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสองชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ในการสัมภาษณ์ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 10 คน ได้แก่ 1. ผู้บริหาร 2 คน 2. ครู จำนวน 3 คน 3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 คน 4. การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) การสนทนาพูดคุยกันประมาณ 9 รูป/คน ของกลุ่มปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกระบวนการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตยุคศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรมสำหรับพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 12 ได้แก่ กลุ่ม ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการเรียนรู้/กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านพระพุทธศาสนาและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิด้านการ บริหารสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ประกอบด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน แผนการจัดการ เรียนรู้ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามวัดความพึงพอใจ และ แบบสอบวัดเจต คติ รายละเอียด ดังนี้

1. หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับประเพณีและ วัฒนธรรม ของชาวอีสาน อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 12 เล่ม

2. แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ฮิตสิบสอง โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน จำนวน 12 แผน 24 ชั่วโมง

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้สำหรับทดสอบก่อนเรียนกับหลังเรียน มี ลักษณะเป็นข้อสอบแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนว การสร้างและหาคุณภาพ แบบอิงเกณฑ์ใช้เวลาในการทดสอบ 40 นาที

4. แบบสอบถามวัดความพึงพอใจต่อการใช้นหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮิตสิบสอง เป็นแบบมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

5. แบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่องฮิตสิบสอง

6. แบบสัมภาษณ์เจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนโดยการใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮิตสิบสอง

7. คู่มือสนทนากลุ่มการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสองชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจำแนกเป็น 1. การเก็บข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ที่ได้จากการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยใช้การบันทึกในตารางสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ 2. การเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการบันทึกสาระสำคัญที่ผู้ให้ข้อมูล (Key informants) ได้แสดงทัศนะในแต่ละด้าน 3. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้วิธีส่งแบบสอบถามโดยตรงต่อผู้ให้ข้อมูล และ 4. การเก็บรวบรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์โดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาเป็นการสังเคราะห์เนื้อหาตามงานบุญประเพณี 12 เดือน โดยใช้ตุลย์พินิจของผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสองชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นการ วิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) มุ่งศึกษาการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการ อ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสองชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนแบ่งเป็น 5 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 เพื่อพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 ระยะที่ 2 เพื่อหาดัชนีประสิทธิผลการเรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮิตสิบสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ระยะที่ 3 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียน เรื่อง ฮิตสิบสอง ที่เรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ก่อนเรียนกับหลังเรียน ระยะ ที่ 4 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ พัฒนาขึ้น ระยะที่ 5 เพื่อศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อฮิตสิบสอง การ นำเสนอผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำอธิบาย ตามลำดับดังนี้

1. การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินระหว่างเรียนของนักเรียน ทั้ง 12 แผน มีค่าเท่ากับ 98.20 จากคะแนนเต็ม 120 คิดเป็นร้อยละ 81.83 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 32.05 จากคะแนนเต็ม 40 คิดเป็นร้อยละ 80.13 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ ด้วยใช้ หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.83/80.13 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่ตั้งไว้คือ (E1/ E2) 80/80

2. ผลการหาดัชนีประสิทธิผลการเรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮิตสิบสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ดัชนีประสิทธิผล (E.I) ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเท่ากับ 0.533724 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 53.37

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ฮิตสิบสอง ที่เรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้นพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.09) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับได้แก่ สื่อเร้าความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.46) ทุกคนได้ศึกษาด้วยตนเองอย่างเท่าเทียม ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) และแบบทดสอบแต่ละชุดสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.55) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การทำแบบทดสอบในแต่ละชุดช่วยให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.69)

5. ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อ ฮิตสิบสอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสองมีค่าเฉลี่ยเจตคติ เท่ากับ 4.43 หมายความว่า มีเจตคติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.28) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับได้แก่ ถ้าเลือกเรียนได้จะไม่เรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนาผล ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.31) รู้สึกสนุกทุกครั้งที่ได้มาเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.39) และเวลาเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนาผลรู้สึกใช้เวลาผ่านไปเร็ว ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.39) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ อยากให้มีเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนาทุก ๆ วัน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.48)

กระบวนการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม ท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ครอบคลุมในส่วนของ 1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล 2. กระบวนการ (Process) ได้แก่ กระบวนการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ADDIE model 5 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) 2) ขั้นตอนการออกแบบ (Design) 3) ขั้นตอนการพัฒนา (Development) 4) ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) 5) ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation) 3. ผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ 1) นักเรียนมีผลการทดสอบหลังเรียนการจัดการเรียนรู้ ด้วยใช้ หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง มากกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่ตั้งไว้ 2) ได้เนื้อหา มีรูปแบบชัดเจน ไม่สับสน เข้าใจง่าย 3) เนื้อหา มีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ 4) เนื้อหาที่นำมาใช้เหมาะสม ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง 5) ภาพประกอบ สี สวยงาม น่าสนใจ 6) ทุกคนได้ศึกษาด้วยตนเองอย่างเท่าเทียม 7) เนื้อหา มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 8) ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบหรือทำกิจกรรมสำเร็จด้วยตนเองหรือกลุ่ม 9) ใบความรู้และคำสั่งใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติกิจกรรม 10) สื่อเร้าความสนใจของผู้เรียน 11) สื่อช่วยให้การเรียนเข้าใจง่ายและเรียนรู้ได้เร็ว 12) ภาพประกอบในเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน 13) เนื้อหาตรงกับความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน 14)

แบบทดสอบแต่ละชุดสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา 15) แบบทดสอบในแต่ละชุดมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 16) การทำแบบทดสอบในแต่ละชุดช่วยให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง 4. ผลกระทบ (Outcome) ได้แก่ 1) โรงเรียนได้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง อีตลีสอง ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) ครูได้เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง อีตลีสอง ที่มีประสิทธิภาพ 3) ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีความรัก และห่วงหาอาทรขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น 4) วัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่สูญหาย มีการรักษาต่อยอดให้มั่นคงสืบต่อไป

5 การอภิปรายผล

ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลเกี่ยวกับการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง อีตลีสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง อีตลีสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์ 80/80 ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินระหว่างเรียนของนักเรียน ทั้ง 12 แผน มีค่าเท่ากับ 98.20 จากคะแนนเต็ม 120 คิดเป็นร้อยละ 81.83 และคะแนนเฉลี่ยจากแบบทดสอบหลังเรียน มีค่าเท่ากับ 32.05 จากคะแนนเต็ม 40 คิดเป็นร้อยละ 80.13 ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ โดยใช้ หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง อีตลีสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.83/80.13 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่ตั้งไว้คือ (E1/ E2) 80/80 จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับ สมสนิท ไพศาล ได้ศึกษาการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ด้านความมีวินัย สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านเหล่าไฉ่ง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพหนังสืออ่านเพิ่มเติม สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มีประสิทธิภาพ 90.12/82.16 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่ตั้งไว้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเรื่อง ความมีวินัย สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนด้วยหนังสืออ่านเพิ่มเติม สาระพระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นไปในทางบวกระดับมาก คือ มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับพอใจมาก (สมสนิท ไพศาล, 2548) และ สุรวาท ทองบุ ได้ศึกษาการพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่านเรื่องมาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า แผนการเรียนรู้โดยใช้แบบ

ฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.33/86.43 และมีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง มาตราตัวสะกด เท่ากับ 0.7294 นั่นคือ นักเรียนมีความก้าวหน้าในการเรียนคิดเป็นร้อยละ 72.94 (สุรวาท ทองบุ, 2550)

2. ผลการหาดัชนีประสิทธิผลการเรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง ฮีตสิบสอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า ดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีค่าเท่ากับ 0.533724 แสดงว่านักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนคิดเป็นร้อยละ 53.37 จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ **สุภาพรณม์ ดวงคำน้อย** ได้ศึกษาการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินแท่นเสริมศิลป์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.37/91.61 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.59 แสดงว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 59 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านก่อนเรียนกับหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่ามีคะแนนระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 2.81 อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (สุภาพรณม์ ดวงคำน้อย, 2537) และ **หทัย ต้นหยง** การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านในบทเรียน วิชาศิลปะกับชีวิต เรื่องการผลิตเครื่องปั้นดินเผา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หนังสือส่งเสริมการอ่านในบทเรียน วิชาศิลปะกับชีวิต เรื่อง การผลิตเครื่องปั้นดินเผา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สร้างขึ้น เมื่อทดลองแบบภาคสนาม ได้ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) เท่ากับ 0.60 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แสดงว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านในบทเรียน ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (หทัย ต้นหยง, 2529)

3. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เรื่อง ฮีตสิบสอง ที่เรียนรู้โดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน ก่อนเรียนกับหลังเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากผลการวิจัยสอดคล้องกับ Doyle, Patricia Ruth ได้ศึกษา คุณลักษณะของการ์ตูนที่มีอิทธิพลนักเรียนหญิงนักเรียนชายซึ่งทดสอบด้วยการ์ตูนแนวใหม่ที่มีรูปแบบสำหรับชาย 5 แบบ สำหรับหญิง 5 แบบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนส่วนมากชอบการ์ตูนสำหรับเพศหญิงที่มีพฤติกรรมรุนแรงและปานกลาง ซึ่งให้ความสนุกสนานมากกว่าการ์ตูนสำหรับเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ความชอบพฤติกรรมที่รุนแรงตรงกันข้ามกับนิสัยจริงของนักเรียนและทฤษฎีอ้างอิงจากการวิเคราะห์ 3 ทาง ไม่พบความรุนแรงของพฤติกรรมการ์ตูน ไม่มีอิทธิพลเหนือความชอบของ นักเรียน จึงเป็นที่สรุปได้ว่า ความแปรปรวนดังกล่าวเป็นเพียงภาวะของอารมณ์ที่เด่นชัดของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในวัยนี้ ที่ยากต่อการวัดความเปลี่ยนแปลงได้ (Doyle, 1987)

4. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนต่อหนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่พัฒนาขึ้น พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.09) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับได้แก่ สื่อเร้าความสนใจของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.46) ทุกคนได้ศึกษาด้วยตนเองอย่างเท่าเทียม ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.46) และแบบทดสอบแต่ละชุดสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา ($\bar{X} = 4.63$, S.D. = 0.55) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การทำแบบทดสอบในแต่ละชุดช่วยให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.69) สอดคล้องกับ เอนก ศิลปะนิลมาลย์ ได้ศึกษา การสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มทักษะภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง เทียวเมืองสงขลา ปรากฏว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.27/80.53 ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจและห่วงใยในท้องถิ่นของตน เป็นการปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดที่จะช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนให้คงอยู่ตลอดไปสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่านสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง “เทียวเมืองนคร” โดยนำเรื่องราวในท้องถิ่นมาสร้างเป็นหนังสือ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า หนังสือส่งเสริมการอ่านที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 80.67/80.50 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 (เอนก ศิลปะนิลมาลย์, 2542)

5. ผลการศึกษาเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่มีต่อ ฮิตสิบสอง พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสองมีค่าเฉลี่ยเจตคติ เท่ากับ 4.43 หมายความว่า มีเจตคติอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.28) สำหรับผลการพิจารณาเป็นรายข้อเรียงจากมากไปหาน้อย 3 อันดับได้แก่ ถ้าเลือกเรียนได้จะไม่เรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ผล ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.31) รู้สึกสนุกทุกครั้งที่ได้มาเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.39) และเวลาเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนาผลรู้สึกเวลาผ่านไปเร็ว ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.39) และข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ อยากให้มีเรียนรู้ด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รายวิชาพระพุทธศาสนาทุก ๆ วัน ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.48) กระบวนการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1 ครอบคลุมในส่วนของ

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล

2. กระบวนการ (Process) ได้แก่ กระบวนการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ ADDIE model 5 ขั้นตอน 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (Analysis) 2) ขั้นตอนการออกแบบ (Design) 3) ขั้นตอนการพัฒนา (Development) 4) ขั้นตอนการนำไปใช้ (Implementation) 5) ขั้นตอนการประเมินผล (Evaluation)

3. ผลลัพธ์ (Output) ได้แก่ 1) นักเรียนมีผลการทดสอบหลังเรียนการจัดการเรียนรู้ด้วยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง มากกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพมาตรฐานที่ตั้งไว้ 2) ได้เนื้อหา มีรูปแบบชัดเจน ไม่สับสน เข้าใจง่าย 3) เนื้อหามีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ 4) เนื้อหาที่นำมาใช้เหมาะสม ช่วยให้ เกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ได้จริง 5) ภาพประกอบ สี สวยงามน่าสนใจ 6) ทุกคนได้ศึกษาด้วยตนเองอย่างเท่าเทียม 7) เนื้อหามีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 8) ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบคำตอบ หรือทำกิจกรรมสำเร็จด้วยตนเองหรือกลุ่ม 9) ใ้บทความรู้และคำสั่งใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายต่อการนำไปปฏิบัติกิจกรรม 10) สื่อเร้าความสนใจของผู้เรียน 11) สื่อช่วยให้การเรียนเข้าใจง่ายและเรียนรู้ได้เร็ว 12) ภาพประกอบในเนื้อหาสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน 13) เนื้อหาตรงกับความต้องการเรียนรู้ของผู้เรียน 14) แบบทดสอบแต่ละชุดสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา 15) แบบทดสอบในแต่ละชุดมีความยากง่าย เหมาะสมกับผู้เรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 16) การทำแบบทดสอบในแต่ละชุดช่วยให้ผู้เรียนทราบความก้าวหน้าในการเรียนของตนเอง

4. ผลกระทบ (Outcome) ได้แก่ 1) โรงเรียนได้หนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ฮีต สิบสอง ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน 2) ครูได้เครื่องมือในการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เรื่อง ฮีตสิบสอง ที่มีประสิทธิภาพ 3) ผู้เรียนเกิดเจตคติที่ดีซึ่งจะเป็นผลให้นักเรียนมีความรัก และหวงแหนขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น 4) วัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่สูญหาย มีการรักษาต่อยอดให้มั่นคงสืบต่อไป จากผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ **สุภาพรณม์ ดวงคำน้อย** ได้ศึกษาการสร้างหนังสือส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านวิชาภาษาไทย กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านหินแห่เสริมศิลป์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษาพบว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 94.37/91.61 ค่าดัชนีประสิทธิผลของการเรียนรู้มีค่าเท่ากับ 0.59 แสดงว่าหนังสือส่งเสริมการอ่านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 59 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนด้วยหนังสือส่งเสริมการอ่านก่อนเรียนกับหลังเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยใช้หนังสือส่งเสริมการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่ามีคะแนนระดับความคิดเห็นเฉลี่ย 2.81 อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง (สุภาพรณม์ ดวงคำน้อย, 2537)

6. บทสรุป

วิถีชีวิตกับการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยทุกคนร่วมมือกันผลักดัน Soft Power สู่เศรษฐกิจที่ยั่งยืน เนื่องจากชุมชนไม่ใช่การมุ่งเน้นที่พัฒนาเพื่อจะเอาแต่ความร่ำรวยอย่างเดียว หากแต่การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนนั้นกระทำไปเพราะมีเป้าหมาย เพื่อส่งเสริมความ गरเป็นสังคมที่ยั่งยืน และสามารถช่วยเหลือตัวเองได้ผ่าน “กิจกรรมงานบุญประเพณีฮีตสิบสอง” ให้สังคมในชุมชนมีความเข้มแข็ง ตามศักยภาพของตนเอง ให้ประชาชนในชุมชนมีความอยู่ดีกินดีอย่างถาวรยั่งยืน รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นในสามารถดำรงสืบไปจนถึงรุ่นลูก รุ่นหลาน ซึ่งถ้าหากแต่ละชุมชนสามารถพัฒนาเศรษฐกิจของตนเองให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้แล้ว ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมก็จะหมดไป

7. ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายส่งเสริมผู้เรียนในการเรียนของตนเองด้วยการอ่าน เรื่อง ฮีตสิบสอง
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับการอ่าน และการพูดหรือถ่ายทอดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการจัดทำเนื้อหาการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีหลักสูตรยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและ สถานภาพแวดล้อมของท้องถิ่น
5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้จัดหลักสูตรพัฒนานักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการใช้ในการดำเนินชีวิต

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. จัดอบรมผู้เรียนในการเรียนของตนเองด้วยการอ่าน เรื่อง ฮีตสิบสอง
2. จัดประกวดการอ่าน และการพูดหรือถ่ายทอดในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮีตสิบสอง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. ครูและนักเรียนร่วมกันจัดทำเนื้อหาวิชาที่เหมาะสม ทันสมัยตามสังคมปัจจุบัน
4. ผู้บริหาร ครู นักเรียน ราษฎรชาวบ้านร่วมกันจัดทำหลักสูตรยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยและสถานภาพแวดล้อมของท้องถิ่น
5. ปรับเนื้อหาหลักสูตรให้นักเรียนให้สามารถนำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการใช้ในการดำเนินชีวิตได้จริงโดยมีแบบประเมินกิจกรรม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการพูดหรือเล่าเรื่องราวในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสองชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 1
2. ควรศึกษาการพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง-คองสิบสี่ช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
3. ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่น รายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ฮิตสิบสอง-คองสิบสี่ช่วงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

บรรณานุกรม

- สมสนิท ไพศาล. (2548). การพัฒนาแผนการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะและหนังสือส่งเสริมการอ่าน เรื่อง **มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2548
- สุภาพรรณ ดวงคำน้อย. (2533). การสร้างและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านในบทเรียน **กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง จังหวัดของเรา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุภาพรรณ ดวงคำน้อย. (2537). การสร้างและพัฒนาหนังสือส่งเสริมการอ่านในบทเรียน **กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หน่วยที่ 3 เรื่อง สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา หน่วยย่อยที่ 1 เรื่อง จังหวัดของเรา**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุรวาท ทองบุ. (2550). การวิจัยทางการศึกษา. คณะครุศาสตร์มหาวิทยลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- หทัย ต้นหยง. (2529). การผลิตหนังสือสำหรับเด็ก. พิษณุโลก: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.
- เอนก ศิลปะนิลมาลย์. (2542). **บทเรียนสำเร็จรูปเขียนแผนการสอนให้เป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 2. คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- Doyle. Patricia Ruth. (2548). **Effect of Center, Sex, Role, Aggression, and Socioeconomic Status on Cartoon Humen Perception Male and Female Collage Student**. Dissertation Abstracts International. 48 (110): 2548 – A; April.

แนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
Guidelines for Developing Budget Management in the Digital Era Dased
on Sujarita III Schools under Phra Naknon Si Ayutthaya Secondary
Education Service Area Office

ณัฐนันท์ นิมสุดใจ

Nattinan Nimsudjai

ลำพอง กลมกุล

Lampong Klomkul

ครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Buddhist Educational Administration Faculty of Education

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail: kuguide01@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 6 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ ผลการวิจัย พบว่า 1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่าภาพรวม 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการรายงานผลการใช้งบประมาณ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการควบคุมงบประมาณ และด้านการใช้งบประมาณ ตามลำดับ 2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย วิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องศึกษาจากสถานการณ์ที่ผ่านมาของสถานศึกษา ว่ามีการใช้จ่ายงบประมาณในการดำเนินโครงการต่างๆ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เป็นผลจากการศึกษาเอกสาร และผลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ควรศึกษาข้อมูลของสถานศึกษา จัดทำแผนกลยุทธ์

คำสำคัญ: การพัฒนาการบริหาร, งบประมาณ, ยุคดิจิทัล, หลักสุจริต 3

ABSTRACT

This research found that: 1. The results of the study of the state of budget management in the digital age The school is affiliated with the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Education Area. It was found that the overall 4 aspects were at a high level, namely the reporting of budget utilization, budget planning, budget control, and budget utilization, respectively. 2. The results of the study on how to develop budget management in the digital age according to the Sujarita III schools under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Education Area It consists of how to develop budget management in the digital age according to the principle of good faith 3: School administrators must study from the past situation of educational institutions that budget is spent on various projects. 3. Guidelines for developing budget management in the digital age According to the principle of good faith, 3 schools under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Secondary Educational Service Area as a result of the study of documents and interview results about budget management in the digital age According to the principle of honesty, 3 is educational institution administrators.

Keywords: management development, budget, digital III, principles of integrity

1. บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 และ (ฉบับที่) พ.ศ. 2443 มาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บริหารบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจดังกล่าว ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงและมาตรา 59 ให้สถานศึกษาของรัฐมีอำนาจในการปกครอง ดูแล บำรุงรักษา ใช้ และจัดหาผลประโยชน์ จากทรัพยากรของสถานศึกษา ทั้งที่เป็นที่ราชพัสดุ ตามกฎหมายว่าด้วยที่ราชพัสดุ และที่เป็นทรัพย์สินอื่น

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ การพัฒนาเด็กตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์จนถึงปฐมวัย การพัฒนาช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น การพัฒนาและยกระดับศักยภาพวัยแรงงาน รวมถึงการส่งเสริมศักยภาพวัยผู้สูงอายุ ประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 และพหุปัญญาของมนุษย์ที่หลากหลาย และประเด็นอื่นที่เกี่ยวข้อง อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 8 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ จึงประกาศนโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 – 2565 ดังนี้ คือ 1) สร้าง “TRUST” หรือ

“ความเชื่อมั่น ไว้วางใจ” ให้กับสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กและผู้ปกครอง โดยทุกหน่วยงานสามารถที่จะเป็นหลักหรือเป็นที่พึ่งได้ 2) ให้ทุกหน่วยงานนำรูปแบบการทำงาน “MOE ONE TEAM” หรือ “การทำงานร่วมกันเป็นหนึ่งเดียวของกระทรวงศึกษาธิการ” และนำ “TRUST” ซึ่งเป็นรูปแบบในการทำงานที่จะทำให้ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ผู้เรียน และประชาชน กลับมาให้ความไว้วางใจในการทำงานของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นส่วนเสริมในเรื่องความโปร่งใส ทั้งในเชิงกระบวนการทำงาน และกระบวนการตรวจสอบจากภาคส่วนต่าง ๆ และ 3) สนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานทุกคนดำเนินการตามภารกิจด้วยความรับผิดชอบ ต่อตนเอง องค์กร ประชาชน และประเทศชาติ ให้ความสำคัญกับการประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยผ่านกลไกการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบการดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา (นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565, <https://moe360.blog/2021/06/30/education-management-policy/> ออนไลน์วันที่ 24 กรกฎาคม 2565)

จะเห็นได้ว่ากระทรวงศึกษาธิการมุ่งเน้นการสร้างเชื่อมั่น และไว้วางใจ ในการดำเนินงานเพื่อปฏิรูปองค์กรทางการศึกษา ยึดหลักการมีส่วนร่วมในการสร้างความโปร่งใสในการบริหารทรัพยากรของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ ในกระทรวงศึกษาธิการ จึงขอให้หัวหน้าหน่วยราชการกำกับให้ทุกส่วนราชการยึดถือแนวนโยบายเรื่องความซื่อสัตย์ สุจริต และการไม่เรียกรับ หรือยอมจะรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด อันเป็นการสร้างความเสียหายให้กับวงการครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งภาพรวมในกระทรวงศึกษาธิการของเรา และเพื่อป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มิให้เกิดขึ้นงบประมาณ และการเงินของสถานศึกษา (ตรีสุข กำชัยผู้บริหาร ศธ. ยึดนโยบาย “TRUST” ทำงานโปร่งใส, <https://moe360.blog/2021/09/17/trust/> ออนไลน์วันที่ 24 กรกฎาคม 2565)

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1,376 คน จำนวน 29 โรงเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 297 คน จำนวน 29 โรงเรียน แต่สาเหตุเนื่องจากว่าครูแต่ละโรงเรียนมีจำนวนไม่เท่ากันจึงใช้วิธีสุ่มเลือกกลุ่มหาขนาดตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนตามตารางสำเร็จรูป R.V. Krejcie และ D.W. Morgan (R.V. Krejcie และ Morgan อังโน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2560): 49) และได้ ขนาดกลุ่มตัวอย่างครู จำนวน 297 คน ใช้รวบรวมข้อมูลแบบ สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

4. ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอน ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	75	25.3
หญิง	222	74.7
รวม	297	100.0

จากตารางที่ 1.1 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 279 คน เป็นหญิง จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 74.7 เป็นชาย จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 25.3

ตารางที่ 2 ร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามอายุ

ตามอายุ	จำนวน	ร้อยละ
21-30 ปี	117	39.3
31-40 ปี	104	35.0
41-50 ปี	41	13.8
51 ปีขึ้นไป	35	11.9
รวม	297	100.0

จากตารางที่ 1.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 297 คน มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 11.9

ตารางที่ 3 ร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามระดับการศึกษา

ตามระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาตรี	228	76.8
ปริญญาโท	69	23.2
รวม	297	100.0

จากตารางที่ 1.3 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 297 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 76.8 ปริญญาโท 69 คน คิดเป็นร้อยละ 23.2

ตารางที่ 4 ร้อยละข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามประสบการณ์การสอน

ตามประสบการณ์การสอน	จำนวน	ร้อยละ
1-5 ปี	158	53.1
6-10 ปี	97	32.7
11-15 ปี	7	2.4
16 ปี ขึ้นไป	35	11.8
รวม	297	100.0

จากตารางที่ 1.4 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 297 คน มีประสบการณ์การสอน 1-5 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 53.1 มีประสบการณ์การสอน 6-10 ปี จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 32.7 มีประสบการณ์การสอน 11-15 ปี จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 2.4 และมีประสบการณ์การสอน 16 ปี ขึ้นไป จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8

1.2 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา และวิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการวางแผนงบประมาณ 2. ด้านการใช้งบประมาณ 3. ด้านการควบคุมงบประมาณ และ 4. ด้านการรายงานผลการใช้งบประมาณ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน

สภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ด้านการวางแผนงบประมาณ	4.09	0.62	มาก	2
2. ด้านการใช้งบประมาณ	3.94	0.54	มาก	4
3. การควบคุมงบประมาณ	4.04	0.57	มาก	3
4. การรายงานผลการใช้งบประมาณ	4.11	0.59	มาก	1
ภาพรวม	4.04	0.57		

จากตารางที่ 1.5 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57

รายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรายงานผลการใช้งบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 ด้านการวางแผนงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 การควบคุมงบประมาณมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 และด้านการใช้งบประมาณ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ตามลำดับสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจการการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 1 การวางแผนงบประมาณ

สภาพการพัฒนากิจการการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการ การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 1 การวางแผนงบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย เพื่อใช้เป็นทิศทางในการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.13	0.59	มาก	5

สภาพการพัฒนากิจการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา		n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการ บริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 1 การวางแผนงบประมาณ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
2.	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยการแบ่ง งบประมาณ 4 ฝ่าย โดยมีปฏิทินการปฏิบัติงาน ชัดเจน จัดสรรงบประมาณตามสัดส่วนที่เหมาะสม คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด	4.13	0.59	มาก	6
3.	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนด เป้าหมายเพื่อตอบสนองความคาดหวังของ นักเรียน ผู้ปกครอง	4.14	0.67	มาก	4
4.	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีคำสั่ง มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรที่ เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน	4.24	0.71	มาก	1
5.	มีการเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีของ สถานศึกษา ผ่านความเห็นชอบของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน	4.23	0.64	มาก	3
6.	มีการประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาทุก ฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการทำแผนปฏิบัติการประจำปี	4.24	0.61	มาก	2
7.	มีการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการ ตัดสินใจและดำเนินการ ในการจัดทำแผนปฏิบัติ การประจำปีให้แก่บุคลากร โดยมีคำสั่งแต่งตั้งและ แบ่งกลุ่มงานกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อความ คล่องตัวในการบริหาร	3.96	0.62	มาก	8
8.	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของราชการที่ เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องเหมาะสม	4.01	0.51	มาก	7
9.	มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยกำหนด สัดส่วน ในการจัดสรรงบประมาณ จัดลำดับ	3.92	0.64	มาก	10

สภาพการพัฒนากิจการดำเนินงานงบประมาณในยุคดิจิทัล		n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
ตามหลักสูตร 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา		ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการ ดำเนินงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 1 การวางแผนงบประมาณ		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
ความสำคัญของแผนงานโครงการกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการจำเป็นอย่างเท่าเทียม					
10. มีการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการวางแผนและเผยแพร่ แผนปฏิบัติการประจำปี ตามข้อเท็จจริงในการ ประชุม ผู้สาธารณชน		3.96	0.62	มาก	9
ภาพรวม		4.09	0.62	มาก	

จากตารางที่ 4.6 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการดำเนินงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสูตร 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 1 การวางแผนงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.09 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62

รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดย มีคำสั่งมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.71 มีการประชุมครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่าย และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อปรึกษาหารือ รับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ ในการทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 มีการเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี มีการกำหนดเป้าหมายเพื่อตอบสนองความคาดหวังของนักเรียน ผู้ปกครอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.67 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการกำหนดวิสัยทัศน์ตัวชี้วัด เป้าหมาย เพื่อใช้เป็นทิศทางในการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยการแบ่งงบประมาณ 4 ฝ่าย โดยมีปฏิทินการปฏิบัติงานชัดเจน จัดสรรงบประมาณตามสัดส่วนที่เหมาะสมคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของราชการที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.51 มีการมอบอำนาจและความรับผิดชอบในการตัดสินใจและดำเนินการ ในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้แก่บุคลากร โดยมีคำสั่งแต่งตั้งและแบ่งกลุ่มงานกลุ่มสาระการเรียนรู้เพื่อความคล่องตัวในการบริหารมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 มีการใช้สื่อเทคโนโลยี ในการวางแผนและเผยแพร่ แผนปฏิบัติการประจำปีตามข้อเท็จจริงในการประชุม ผู้สาธารณชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.96 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 และมีการ

จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยกำหนดสัดส่วน ในการจัดสรรงบประมาณ จัดลำดับความสำคัญ ของแผนงาน โครงการกิจกรรมต่างๆ ตามความต้องการจำเป็นอย่างเท่าเทียม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.64 ตามลำดับสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เกี่ยวกับสภาพการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสูตร 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 2 การใช้งบประมาณ

สภาพการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสูตร 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนา การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 2 การใช้งบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. กำหนดขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างมีระบบมีมาตรฐานค้ำประกันถึงผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามแผนปฏิบัติการประจำปี	4.00	0.45	มาก	3
2. ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน เบิกจ่ายงบประมาณ โดยคำนึงถึงความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดและทันเวลา ตามปฏิทินปฏิบัติงาน ในแผนปฏิบัติการประจำปี	4.00	0.46	มาก	4
3. ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน เบิกจ่ายงบประมาณแต่ละครั้งเป็นไปตามเป้าหมายเพื่อตอบสนองความคาดหวังของนักเรียนผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย	3.99	0.46	มาก	6
4. มีคำสั่งแต่งตั้งหรือกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายงบประมาณไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร	3.89	0.58	มาก	9
5. กำหนดให้บุคลากรมีหน้าที่ตรวจสอบการเบิกจ่ายและรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ รวมทั้งเผยแพร่ผลการตรวจสอบให้บุคลากรในสถานศึกษารับทราบ	3.94	0.53	มาก	8
6. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเสนอความต้องการในการใช้งบประมาณผ่านโครงการต่างๆของสถานศึกษา	3.97	0.65	มาก	7

สภาพการพัฒนากิจการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการ บริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 2 การใช้งบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
7. ผู้บริหารสถานศึกษามอบอำนาจให้ หัวหน้างาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตัดสินใจในการใช้งบประมาณ ภายใต้ความรับผิดชอบของโครงการ	4.02	0.45	มาก	2
8. ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน ดำเนินการใช้จ่าย งบประมาณเป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ของทางราชการ อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.00	0.53	มาก	5
9. ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน เบิกจ่ายงบประมาณเป็นไป ตามสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณตามลำดับ ความสำคัญ โดยผู้บริหารสถานศึกษาไม่อนุมัติให้ใช้ งบประมาณข้ามแผนข้ามฝ่าย	3.83	0.65	มาก	10
10 กำหนดให้ ใช้งบประมาณด้วยความเห็นชอบของ คณะกรรมการของผู้บริหารแต่ละระดับ อย่างถูกต้อง เหมาะสม	4.12	0.61	มาก	1
ภาพรวม	3.94	0.54	มาก	

จากตารางที่ 4.7 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 2 การใช้งบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54

รายชื่อ ทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ กำหนดให้ ใช้งบประมาณด้วยความเห็นชอบของคณะกรรมการของผู้บริหารแต่ละระดับ อย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ผู้บริหารสถานศึกษามอบอำนาจให้ หัวหน้างานเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตัดสินใจในการใช้งบประมาณ ภายใต้ความรับผิดชอบของโครงการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 กำหนดขั้นตอนการเบิกจ่ายงบประมาณอย่างมีระบบมีมาตรฐานค่านึงถึงผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ตามแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน เบิกจ่ายงบประมาณโดยค่านึงถึงความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดและทันเวลา ตามปฏิทินปฏิบัติงาน ในแผนปฏิบัติการประจำปีมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน ดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับของทางราชการ อย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.00 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ผู้รับผิดชอบดำเนินงาน เบิกจ่ายงบประมาณแต่ละครั้งเป็นไปตามเป้าหมายเพื่อ

ตอบสนองความคาดหวังของนักเรียนผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเสนอความต้องการในการใช้งบประมาณ ผ่านโครงการต่างๆของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 กำหนดให้บุคลากรมีหน้าที่ตรวจสอบการเบิกจ่ายและรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ รวมทั้งเผยแพร่ผลการตรวจสอบให้บุคลากรในสถานศึกษารับทราบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 มีคำสั่งแต่งตั้งหรือกำหนดตัวผู้รับผิดชอบในการเบิกจ่ายงบประมาณไว้อย่างชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 และผู้รับผิดชอบดำเนินงาน เบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญ โดยผู้บริหารสถานศึกษาไม่อนุญาติให้ใช้งบประมาณข้ามแผนข้ามฝ่ายมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 ตามลำดับสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 3 การควบคุมงบประมาณ

สภาพการพัฒนากิจการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลัก สุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระนครศรีอยุธยา	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการ บริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 3 การควบคุมงบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. มีการติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน	4.03	0.60	มาก	9
2. มีการจัดทำปฏิทิน การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงาน ให้การเบิกจ่ายเงินงบประมาณมีความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด เป็นไปตาม ระยะเวลาตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี	4.04	0.59	มาก	6
3. มีการกำกับ ติดตาม การเบิกจ่ายงบประมาณตามแผนงานและโครงการให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี	4.06	0.42	มาก	4
4. มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การเบิกจ่ายงบประมาณให้มีผู้รับผิดชอบเป็นไปตามคำสั่งการมอบหมายและกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี	4.04	0.60	มาก	7
5. มีคณะกรรมการตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นไปตามขั้นตอนของทางราชการ โดยผ่านการอนุมัติจากผู้ที่มีส่วน	4.04	0.60	มาก	8

สภาพการพัฒนากิจการดำเนินงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลัก สุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระนครศรีอยุธยา	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการ ดำเนินงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 3 การควบคุมงบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
เกี่ยวข้องกับฝ่ายก่อนเสนอผู้บริหารเพื่ออนุมัติตามที่กำหนดไว้ใน แผนปฏิบัติการประจำปี				
6. มีการกำกับติดตามการใช้งบประมาณโดยให้บุคลากรใน สถานการณ์ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกับผู้แทน คณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย	4.05	0.59	มาก	5
7. มีการกระจายอำนาจมอบหมายอำนาจ ให้หัวหน้างานควบคุม การใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับ จัดสรร	4.21	0.60	มาก	3
8. มีการ กำกับ ติดตาม การเบิกจ่ายงบประมาณตามปฏิทิน ให้ เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการอย่าง ถูกต้องเหมาะสม	4.01	0.52	มาก	10
9. มีการตรวจสอบ การเบิกจ่ายงบประมาณให้เป็นไปตามสัดส่วน การจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญของแผนงาน/ โครงการ/กิจกรรม ตามความต้องการจำเป็นที่กำหนดไว้ใน แผนปฏิบัติการประจำปี	4.33	0.62	มาก	1
10. มีการใช้สื่อเทคโนโลยี เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการ เบิกจ่ายงบประมาณ ให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง	4.29	0.66	มาก	2
ภาพรวม	4.04	0.57	มาก	

จากตารางที่ 1.8 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากิจการดำเนินงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 3 การควบคุมงบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57

รายข้อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการตรวจสอบ การเบิกจ่ายงบประมาณ ให้เป็นไปตามสัดส่วนการจัดสรรงบประมาณตามลำดับความสำคัญของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ตามความต้องการจำเป็นที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 มีการใช้สื่อเทคโนโลยี เข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการเบิกจ่ายงบประมาณ ให้เป็นไปตามข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 มีการกระจายอำนาจมอบหมายอำนาจ ให้หัวหน้างานควบคุมการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามกรอบวงเงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ค่า

เบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 มีการกำกับ ติดตาม การเบิกจ่ายงบประมาณตามแผนงานและโครงการให้เป็นไปตามความต้องการของนักเรียนผู้ปกครองผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 มีการกำกับติดตามการใช้งบประมาณโดยให้บุคลากรในสถานการณ์ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินการร่วมกับผู้แทนคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการภาคี 4 ฝ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.05 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 มีการจัดทำปฏิทิน การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงาน ให้การเบิกจ่ายงบประมาณมีความคุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุดเป็นไปตาม ระยะเวลาตามปฏิทินปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ การเบิกจ่ายงบประมาณให้มีผู้รับผิดชอบเป็นไปตามคำสั่งการมอบหมายและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 มีคณะกรรมการตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณ เป็นไปตามขั้นตอนของทางราชการ โดยผ่านการอนุมัติจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายก่อนเสนอผู้บริหารเพื่ออนุมัติตามที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.04 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 มีการติดตามประเมินผลให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และมีการพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น และทันต่อการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 และมีการ กำกับ ติดตาม การเบิกจ่ายงบประมาณตามปฏิทิน ให้เป็นไปตามกฎระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการอย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.01 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 ตามลำดับสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานตามความคิดเห็นของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสูตร 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 4 การรายงานผลการใช้งบประมาณ

สภาพการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสูตร 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล			
ด้านที่ 4 การรายงานผลการใช้งบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์และใช้งบประมาณแผนปฏิบัติการประจำปี	4.18	0.54	มาก	8
2. ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานมีรายงานผลการดำเนินงานตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปี	4.22	0.61	มาก	7
3. มีการรายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามโครงการที่ตอบสนองกับความต้องการของนักเรียนและบริบทของโรงเรียน	4.06	0.57	มาก	10

สภาพการพัฒนากาการบริหารงานงบประมาณในยุคดีจิทัล ตามหลัก สุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระนครศรีอยุธยา	n=กลุ่มตัวอย่าง 279 คน			
	ความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากา บริหารงานงบประมาณในยุคดีจิทัล			
ด้านที่ 4 การรายงานผลการใช้งบประมาณ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
4. มีการนำเสนอรายงานผลการใช้งบประมาณของแต่ละโครงการ เป็นไปตามปฏิทินการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง	4.07	0.60	มาก	9
5. มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ชั้นพื้นฐานและภาคี 4 ฝ่าย	4.33	0.58	มาก	1
6. กำหนดให้มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการร่วม เสนอของคิดเห็น เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.29	0.60	มาก	2
7. มีการรายงานผลการใช้งบประมาณเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ ได้รับมอบหมาย ตามคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร	4.24	0.59	มาก	4
8. มีการรายงานผลการดำเนินงานการใช้งบประมาณที่เป็นไปตาม กฎหมายระเบียบและข้อบังคับของทางราชการที่เกี่ยวข้อง อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.24	0.61	มาก	5
9. มีการรายงานการใช้งบประมาณเป็นไปตามสัดส่วนลำดับ ความสำคัญที่ได้กำหนดไว้ โดยการดำเนินกิจกรรมต้องคำนึงถึง ความเหมาะสมเป็นธรรม	4.24	0.61	มาก	6
10. มีการ ใช้สื่อเทคโนโลยีนำเสนอรายงานผลการใช้งบประมาณ ตามข้อเท็จจริงต่อสาธารณชน	4.27	0.62	มาก	3
ภาพรวม	4.11	0.59	มาก	

จากตารางที่ 1.9 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นต่อสภาพการพัฒนากาบริหารงานงบประมาณในยุคดีจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ด้านที่ 4 การรายงานผลการใช้งบประมาณ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59

รายชื่อทุกข้อ อยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ มีการรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาชั้นพื้นฐานและภาคี 4 ฝ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 กำหนดให้มีการประชุมสรุปผลการดำเนินงานโครงการร่วมเสนอของคิดเห็น เพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 มีการ ใช้สื่อเทคโนโลยีนำเสนอรายงานผลการใช้งบประมาณตามข้อเท็จจริงต่อสาธารณชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 มีการรายงานผลการใช้งบประมาณเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ตามคำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.59 มีการรายงานผลการดำเนินงานการใช้งบประมาณที่

เป็นไปตามกฎหมายระเบียบและข้อบังคับของทางราชการที่เกี่ยวข้อง อย่างถูกต้องเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 มีการรายงานการใช้งบประมาณเป็นไปตามสัดส่วนลำดับความสำคัญที่กำหนดไว้ โดยการดำเนินกิจกรรมต้องคำนึงถึงความเหมาะสมเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.24 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ผู้รับผิดชอบการดำเนินงานมีรายงานผลการดำเนินงาน ตามระยะเวลาที่กำหนดในแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.61 ผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน รายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณตามวัตถุประสงค์และใช้งบประมาณแผนปฏิบัติการประจำปี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 มีการนำเสนอรายงานผลการใช้งบประมาณของแต่ละโครงการเป็นไปตามปฏิทินการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.60 และมีการรายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณตามโครงการ ที่ตอบสนองกับความต้องการของนักเรียนและบริบทของโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.06 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.57 ตามลำดับสภาพการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล

1.3 ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

1. วิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัลควรเป็นไปตามหลักการบริหารงานที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กำหนดไว้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล โดยมีหลักการ 4 ด้านดังนี้ ด้านที่ 1 การวางแผนงบประมาณ, ด้านที่ 2 การใช้งบประมาณ, ด้านที่ 3 การควบคุมงบประมาณ, ด้านที่ 4 การรายงานผลการใช้งบประมาณ

2. สุจริต 3 หมายถึง ธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวความประพฤติดีประพฤติดชอบ 3 ประการ

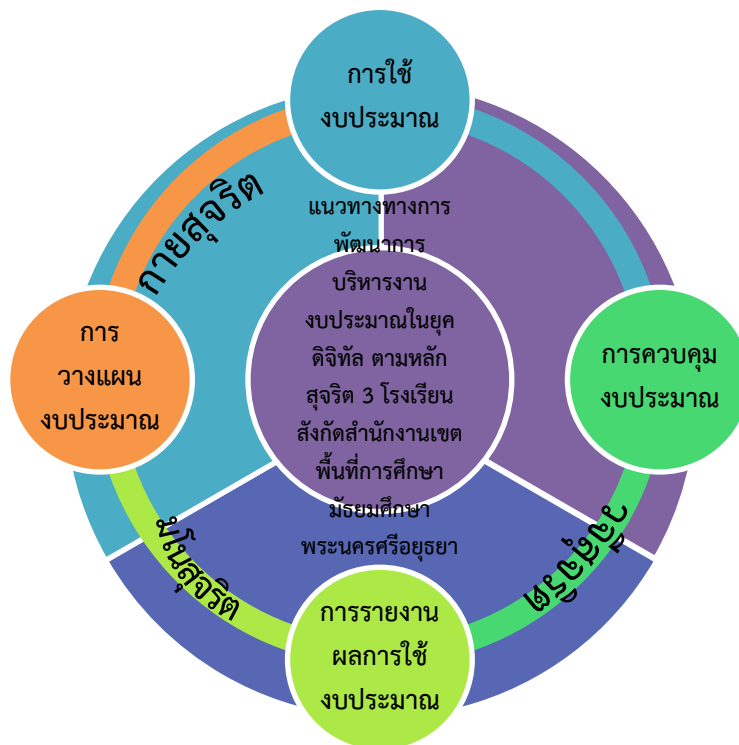
1.4 ผลการสัมภาษณ์วิธีการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

ผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิและวิเคราะห์ของเนื้อหาการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน A1	2. ผู้อำนวยการโรงเรียน A2	3. ผู้อำนวยการโรงเรียน A3
4. ผู้อำนวยการโรงเรียน A4	5. ผู้อำนวยการโรงเรียน A5	

5. องค์ความรู้จากการวิจัย

จากข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต ได้รับจากการวิจัย ซึ่งเป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา ดังภาพต่อไปนี้

6. การอภิปรายผล

1) ด้านการวางแผนงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีรายการปฏิบัติ 10 รายการ โดยทั้ง 10 รายการ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากการวางแผนงบประมาณสถานศึกษาเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญต่อการบริหารงบประมาณ ดังนั้นจำเป็นต้องนำหลักสุจริต 3 มาใช้ในการบริหารงานด้วย โดยมีรายการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมเป็นไปได้อย่างสูงสุด มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี

2) ด้านการใช้งบประมาณ ตามการบริหารงานงบประมาณในยุคในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีรายการปฏิบัติ 10 รายการ โดยทั้ง 10 รายการ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้อย่างสูง เกณฑ์ที่กำหนดไว้ อาจเนื่องจากการบริหารงบประมาณเป็นการอนุมัติใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรต้องผ่านขั้นตอนการจัดซื้อจัดหา พัสดุ การเงิน บัญชี ดังนั้นจำเป็นต้องนำหลักสุจริต 3 ไปใช้เป็นต้น

3) ด้านการควบคุมงบประมาณ ตามการบริหารงานงบประมาณในยุคในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีรายการปฏิบัติ 10 รายการ โดยทั้ง 10 รายการ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อย่างสูง เกณฑ์ที่กำหนดไว้ นั้น อาจเนื่องจากการควบคุมงบประมาณเป็นการตรวจสอบ ติดตามการใช้จ่ายเงินงบประมาณ ดังนั้นจำเป็นต้องนำหลักสุจริต 3 ไปใช้โดยเฉพาะหลักความโปร่งใส

4) ด้านการรายงานผลการใช้งบประมาณ ตามการบริหารงานงบประมาณในยุคในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ผลการวิจัยพบว่า มีรายการปฏิบัติ 10 รายการ โดยทั้ง 10 รายการ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อย่างสูง เกณฑ์ที่กำหนดไว้ นั้น อาจเนื่องมาจาก การรายงานงบประมาณเป็นขั้นตอน การสรุปผลการเบิกจ่าย

งบประมาณ ต้องมีการจัดทำรายงาน และนำเสนอ ดังนั้นจำเป็นต้องนำหลักสุจริต 3 ไปใช้ โดยมีรายการปฏิบัติที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้สูงสุด

7. ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการวางแผนงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ของสถานศึกษาเมื่อสถานศึกษาได้รับการจัดสรรงบประมาณประจำปีงบประมาณใหม่ ซึ่งเริ่มตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคมของทุกปี ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการจัดทำแผน ปฏิบัติการประจำปีไว้เป็นอย่างดีตามแนวทางหลักความเสมอภาค โดยผู้บริหารสถานศึกษา มีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีโดยกำลังส่วนในการจัดสรรงบประมาณ

2. ด้านการใช้งบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดขั้นตอนไว้อย่างชัดเจนมีการใช้งบประมาณตามแนวทาง หลักนิติธรรมโดยผู้รับผิดชอบโครงการ หัวหน้า เจ้าหน้าที่ บุคลากรฝ่ายต่างๆ

3. ด้านการควบคุมงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้รับผิดชอบติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ควรนำแนวทางที่โปร่งใส โดยผู้บริหารสถานศึกษามีคณะกรรมการตรวจสอบการเบิกจ่ายงบประมาณเป็นไปตามขั้นตอนของทางราชการเป็นต้น

4. ด้านการรายงานงบประมาณในยุคดิจิทัลตามหลักสุจริต 3 ของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดให้มีการจัดทำรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณในทุกโครงการ กิจกรรม ตามรูปแบบการรายงานของสถานศึกษา ควรนำแนวทางหลักสุจริต 3 โดยผู้รับผิดชอบโครงการ หัวหน้า เจ้าหน้าที่ บุคลากรฝ่ายต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัย ติดตาม และประเมินผล ที่ได้จากการนำแนวทางการพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล ตามหลักสุจริต 3 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยาไปใช้ปฏิบัติจริง

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อแนวทาง การบริหารงานในยุคดิจิทัล ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหารูปแบบหรือวิธีการบริหารงานตามหลักสุจริต 3 ของสถานศึกษา ซึ่งจะ เป็นแนวทางที่หลากหลายเพื่อเป็นคู่มือ การปฏิบัติของสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

ศธ.360 องค์ศ. (2564). นโยบายการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2565. <https://moe360.blog/2021/06/30/education-management-policy/>. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2565.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2564). ตรีนุช กำชับผู้บริหาร ศธ. ยึดนโยบาย TRUST ทำงานโปร่งใส. <https://moe360.blog/2021/09/17/trust/>. สืบค้นเมื่อ 24 กรกฎาคม 2565.

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2560). การวิจัยและกำรวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS. พิมพ์ครั้งที่ 17, กรุงเทพมหานคร: เอส. อาร์.พรีนติ้ง แมสโปรดักส์.
- Likert อั้งโน สุวรีย์ โภคารภิมย์. (2546). การวิจัยทางการศึกษา. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

การดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพของชาวพุทธในยุคโควิด-19 ตามแนวหลักธรรมอริยสัจ 4

An Efficient Living for Buddhists during the COVID-19 Era

Based on the Four Noble Truths

พระมหานรินทร์ ประสมพงศ์

Phramaha Narin Prasompong

พระมหาพงษ์พิสิฐฐ์ ฐานวโร (ปาจิตเณย์)

Phramaha Pongpsit Thanavaro (Pajitney)

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahamakut Buddhist University

E-mail: kuguide01@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 6 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันเราได้ก้าวมาถึงยุคโควิด-19 ซึ่งเกิดจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้ปัจจุบันการดำเนินชีวิตของทุกคนได้เปลี่ยนไปอย่างฉับพลัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียน การทำงาน ซึ่งเชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ ได้อยู่กับเรามายาวนานจนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างถาวรในหลายพฤติกรรมของชาวพุทธ ความไม่แน่นอนในชีวิต ข่าวสารที่กระทบกับจิตใจ จนเกิดความวิตกกังวล สะสมจนเกิดเป็นความเครียด ดังนั้นเราจึงต้องมีการดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันตนเองและผู้อื่น การดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพนั้นจะต้องดำรงชีวิตอย่างมีความสุข มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโลกภัยไข้เจ็บ ไม่มีอารมณ์ที่เศร้าหมอง ชุ่นมัว วิตกกังวล มีความอดทนเพื่อที่จะต่อสู้กับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ให้ได้ โดยการนำหลักธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงสอนให้แก่ชาวพุทธ ซึ่งเป็นหลักธรรมของพระพุทธศาสนา นั่นก็คือหลักธรรมอริยสัจ 4 เพื่อมาช่วยให้ชาวพุทธดำเนินชีวิตในสถานการณ์ในตอนนี้ได้อย่างพ้นทุกข์และมีประสิทธิภาพ อริยสัจ 4 นั้น ตั้งอยู่บนรากฐานของความจริง เป็นสิ่งที่ไม่ได้เกิดขึ้นมาโดยบังเอิญ อริยสัจ 4 ถูกสร้างมาเพื่อให้เรารู้สาเหตุของความทุกข์ หนทางการดับทุกข์ และเรายังสามารถนำอริยสัจ 4 ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตดำเนินเป็นไปได้ด้วยดี ไม่มีปัญหาและความทุกข์ อริยสัจ 4 ช่วยทำให้เราทุกคนไม่ต้องประสบกับความทุกข์ หรือหากมีความทุกข์เกิดขึ้น ก็ไม่หนักหนาหรือรุนแรงมากนัก เพราะอริยสัจ 4 ช่วยให้เราไปถึงที่ไปที่ไป ตลอดจนรู้วิธีที่จะทำให้ทุกข์นั้นหมดไปได้อย่างไร

คำสำคัญ : การดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพของชาวพุทธ, ยุคโควิด-19, หลักอริยสัจ 4

ABSTRACT

In the present time, we have entered the COVID-19 era, which is caused by the spread of the COVID-19 virus. This has led to sudden changes in everyone's way of life, including daily routines, education, and work. COVID-19 has been with us for a long time and it causes lasting changes in many aspects of Buddhists' behavior such as uncertainty in life or news impacting our minds. These result in accumulated anxiety and lead to stress. Therefore, we must live efficiently to protect ourselves and others. Living efficiently means living happily, having a healthy body free from diseases, and not being overwhelmed by sadness, confusion, and anxiety. It requires patience to fight against the spread of the COVID-19 virus. To achieve this, we have to rely on and apply the Buddha's teaching. That is the Four Noble Truths, which are the core teachings of Buddhism, to help Buddhists cope with the current situation happily and effectively. The Four Noble Truths are based on reality and not random occurrences. They were discovered to help us understand the causes of suffering, the path to end suffering, and how to apply them in our lives to live well without problems and suffering. The Four Noble Truths help each of us avoid suffering, or if suffering arises, it is not heavy or strong, as we can know the origin of the suffering and the way to end it.

Keywords: efficient living for Buddhists, COVID-19 era, the Four Noble Truths

1. บทนำ

การดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพ คือการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งการที่จะทำให้ตัวเองนั้นมีความสุขก็มีปัจจัยในการดำรงชีวิตหลายอย่าง เช่น มีร่างกายแข็งแรงปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ไม่มีอารมณ์ขุ่นมัวหรือวิตกกังวล มีอารมณ์มั่นคง มีความอดทนและมีความสามารถต่อสู้อุปสรรคต่าง ๆ ได้ รวมทั้งยอมรับความเป็นจริงของชีวิตได้ตรงกับในสถานการณ์ปัจจุบันเรากำลังพบเจอกับเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นเชื้อไวรัสที่ทำลายหลาย ๆ ชีวิต ทำให้ได้รับการสูญเสียคนที่เรารักและสูญเสียคนในครอบครัว บางคนมีงานที่มั่นคง แต่เชื้อไวรัสโควิด-19 นี้ ก็เข้ามาก่อความวุ่นวาย กระทบกับเศรษฐกิจ ทำให้หลาย ๆ คนตกงาน ผู้คนขาดรายได้หาเลี้ยงครอบครัว ชีวิตบางคนตกต่ำ ในขณะที่เชื้อไวรัสนี้กระจายทั่วทุกประเทศ ทำให้ได้รับผลกระทบกันทั่วโลก คนที่ได้รับผลกระทบก็จะเกิดความวิตกกังวล ยอมแพ้ต่อโรคนี้ จิตใจมัวหมอง จนเกิดเป็นความเครียด ซึ่งโรคที่แพร่ระบาดอยู่ตอนนี้คาดว่ามันจะอยู่กับเราไปอีกระยะ เราจึงต้องมีวิธีรับมือกับโรคนี้ เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีและมีประสิทธิภาพ ต่อให้มีอุปสรรค เราก็จะชนะมันด้วยการพึ่งหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าคือ หลักอริยสัจ 4 หลักความจริง 4 ประการ การมีอยู่ของทุกข์ เหตุแห่งทุกข์ ความดับทุกข์ และหนทางไปสู่ความดับ

ทุกข์ เป็นหลักธรรมที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ในวันวิสาขบูชา เราควรนำหลักธรรมตรงนี้ไปปฏิบัติเพื่อเป็นหนทางในการดับทุกข์ เพื่อที่จะมีชีวิตที่สงบสุข แม้จะพบเจอปัญหาใด ๆ เราจะสามารถผ่านพ้นมันไปได้อย่างราบรื่น เมื่อนำหลักคำสอนของพระพุทธเจ้ามาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จะสามารถนำพาเราผ่านพ้นไปได้อย่างแน่นอน

การที่คนเรานั้นจะมีชีวิตอยู่ในโลกได้อย่างมีความสุขสงบ โดยปราศจากหลักธรรมหรือ คุณธรรมนั้นไม่ได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่จะต้องกินและจะต้องใช้ในการทำมาหากินของมนุษย์นั้น เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเอง ประกอบกับธาตุแท้ของมนุษย์นั้น มักง่ายเห็นแก่ตัว ชอบเอาใจเอาเปรียบผู้อื่นหากมนุษย์ขาดหลักธรรมหรือคุณธรรมประจำใจแล้ว การดำรงชีวิตจะต้องมีการกระทบกระทั่ง เกิดการทะเลาะวิวาทบาดหมางอาจถึงขั้นรบราฆ่าฟันทำศึกสงครามกันได้ อย่างไรก็ตามเผ่าพันธุ์ของมนุษย์นั้นได้รับการฝึกอบรมสั่งสอนในด้านคุณธรรม และศีลธรรมกันมาเป็นเวลาช้านานแล้ว จึงทำให้บุคคลมีความสำนึกในศีลธรรม จริยธรรมอยู่ในใจ เหตุการณ์รุนแรงต่าง ๆ จึงเกิดขึ้นได้ยาก ในการที่นำหลักธรรมไปปฏิบัติเพื่อการบริหารตนเองนั้นมีอยู่หลายวิธีด้วยกัน อาจจะเริ่มต้นด้วยหลักธรรมข้อใดข้อหนึ่ง โดยการศึกษาด้วยตนเองหรือปรึกษาสนทนารวมกับครูบาอาจารย์พระภิกษุผู้ที่แตกฉานในเรื่องธรรมะต่าง ๆ แล้วยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

2. การดำเนินชีวิตที่มีประสิทธิภาพของชาวพุทธ

ในชีวิตของหลาย ๆ คน อาจจะมีมองว่าการดำเนินชีวิตของเขานั้น จะต้องไม่มีอุปสรรค จะต้องก้าวเดินไปได้อย่างสวยงามราบรื่น ตลอดการเดินทางของชีวิตจะต้องพบเจอแต่สิ่งดี ๆ เจอแต่คนดี ๆ แต่กลับอีกหลาย ๆ คนที่มองว่าชีวิตของเขาจะต้องพบเจอกับอุปสรรคอย่างแน่นอน ไม่มีทางที่เส้นทางของชีวิตจะราบรื่น แต่เขาก็ยังสู้ไปกับชีวิตของเขาว่า ถึงแม้การดำเนินชีวิตของเขาจะต้องพบเจอกับอุปสรรค หรือจะต้องเจอเรื่องเลวร้ายแค่ไหน เขาก็จะผ่านมันไปได้และจะต้องดำเนินชีวิตไปอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

วิชัย บุญอินทร์ (2547 : 11-12) ได้กล่าวว่า ชีวิตเป็นอย่างไร เรื่องของชีวิตเป็นเรื่องที่เรียนไม่จบ เพราะเป็นเรื่องที่กว้างใหญ่ไพศาลยิ่งกว่าปัญญาใด ๆ เราไม่สามารถจะหาตำราใดที่ใช้เป็นสูตรสำเร็จหรือเป็นแก้วสารพัดนึก เพื่อสร้างความสำเร็จไปทุกสิ่งทุกอย่างได้ นักปรัชญาเรื่องชีวิตก็ได้แต่แนะนำ ชี้ทาง ซึ่งตัวเราจำเป็นต้องเรียน ต้องสังเกตกันเรื่อย ๆ ไป เพราะเจ้าลัทธิศาสนาหรือนักปรัชญาเหล่านั้น ก็มีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องของชีวิต ความคิดเห็นที่แตกต่างกันนี้อาจแบ่งได้เป็น 3 ทางคือ

ทางที่ 1 เห็นว่าชีวิตนี้เป็นความทุกข์ ความลำบาก

ทางที่ 2 เห็นว่าชีวิตนี้เป็นความสุข ความสบาย

ทางที่ 3 เห็นว่าชีวิตนี้ไม่มีความหมายอะไร คนเราจะมีมีความสุขหรือความทุกข์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับลักษณะของชีวิต แต่เป็นอำนาจของสิ่งแวดล้อมและการกระทำของบุคคลผู้เป็นเจ้าของชีวิตเอง

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงถือหลักในทางที่ 1 คือ ชีวิตนี้ไม่มีอะไรดี ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นความทุกข์ “ชาติปิ ทุกขา ธรรมาปิ ทุกขา มรณัมปิ ทุกข์ ความเกิดก็เป็นทุกข์ ความเติบโตแก่เฒ่าลงไปก็เป็นทุกข์ ความตายก็เป็น

ทุกข์” และยังมีอื่น ๆ อีก ซึ่งล้วนแต่เป็นทุกข์ทั้งนั้น แม้นักปรัชญาของฝรั่งบางคนที่ไม่เคยรู้จักพระพุทธศาสนาเลยก็ยังมีความคิดเช่นเดียวกัน

ชีวิตเป็นเรื่องที่ยาวนาน ไม่มีใครรู้ว่าจะจบวันไหน เราไม่สามารถรับรู้ได้เลยว่าเราจะเกิด จะแก่ จะเจ็บ จะตายวันไหน พระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ได้บอกไว้ว่าไม่มีอะไรดี หรือไม่มีอะไรแน่นอน ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นความทุกข์ ไม่ว่าเราจะเกิด เต็มโต หรือแก่ลง หรือแม้เราตาย เราก็คงเป็นทุกข์ บางคนรู้ว่าตัวเองต้องตาย แต่ก็ยังไม่ปล่อยวางจึงทำให้เราเกิดความทุกข์อยู่อย่างนั้น และเมื่อเราเกิดทุกข์และอยากที่จะพ้นจากความทุกข์ พระพุทธเจ้าก็ได้สอนให้นำหลักอริสัจ 4 มาใช้ คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค เพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นหนทางแห่งความดับทุกข์อย่างแท้จริง

3. การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขจะอยู่ในประเทศหรือสังคมโลกก็จะเป็นสิ่งสำคัญมาก การที่คนเราจะดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขได้นั้น ต้องมีร่างกายแข็งแรงไม่มีโรคภัย ไม่มีภาวะจิตวิตกกังวล อารมณ์แปรปรวนมีความอดทนต่อสู้กับอุปสรรคต่าง ๆ ได้ และก็ต้องยอมรับความเป็นจริงให้ได้ด้วย คนที่มีความสุขจะประกอบอาชีพอะไรหรือทำอะไรก็จะประสบความสำเร็จได้ไม่ยาก ความสุขของคนเราเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ เพราะฉะนั้นความสุขจึงเกิดขึ้นได้กับทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนรวยหรือคนจน

อูรูฟี กรศรีพา (2550 : 17-20) ได้กล่าวว่า ความคิดที่สำคัญคืออะไร ในปัจจุบันนี้ถือเป็นเรื่องผิดพลาด ผมไม่ได้พูดเกี่ยวพันถึงความก้าวหน้าครั้งยิ่งใหญ่ที่เราได้สร้างขึ้นในวงการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และธุรกิจซึ่งทำให้พวกเราकिनคืออยู่ดีขึ้น หรืออายุยืนยาวยิ่งขึ้น เอาชนะโรคภัยได้มากขึ้น เดินทางสะดวกสบายขึ้น และรื่นรมย์ไปกับสิ่งอำนวยความสะดวกได้มากขึ้นกว่าคนในรุ่นก่อนหน้านี้ แต่เรื่องที่ไม่ถูกต้องก็คือ วิธีที่เราจัดการกับชีวิตส่วนตัวและชีวิตทางสังคมของเรา แผนที่เราจะทำงานเพื่อที่จะมีสไตล์อยู่ เรากลับมีชีวิตอยู่เพื่อทำงาน ถ้าเรามีความมั่นใจมากยิ่งขึ้นและมีทัศนคติที่ถูกต้อง เราก็น่าที่จะสร้างสรรค์ผลงานได้มากกว่าที่เราทำอยู่ในตอนนี้ และรู้สึกเพลิดเพลินกับงานที่ทำได้มากขึ้น ในเวลาทำงานที่น้อยลงกว่าเดิมมาก แล้วยังมีพลังงานส่วนที่เก็บไว้ใช้กับครอบครัวและชีวิตทางสังคม ซึ่งในปัจจุบันนี้ความเจริญกำลังถดถอย เราเคยมีชีวิตที่ผ่อนคลายและได้สมดุลกว่านี้ และวิถีการดำเนินชีวิตก็ไม่เร่งรีบเท่านี้ เราเคยมีเวลาว่างและใช้เวลาอยู่กับครอบครัว เพื่อนฝูงได้มากกว่า ความเสมอภาคทางสังคม และความผูกพันฉันพี่น้องในวงการการทำงานก็มีมากกว่า มีความเอื้อเฟื้อให้กับคนแปลกหน้ามากกว่า และยึดติดกับเงินและอำนาจน้อยกว่าชีวิตในปัจจุบันนี้แบ่งออกเป็นชีวิตแบบเร่งรีบ และชีวิตแบบค่อยเป็นค่อยไป วิถีการดำรงชีพทั้งสองแบบต่างก็น่าพอใจน้อยกว่าชีวิตที่เปิดโอกาสแบบในสมัยก่อนหน้านี้ สำหรับคนอีกหลายคนแล้วชีวิตแบบค่อยเป็นค่อยไปหมายถึง ชีวิตที่สถานภาพทางการเงินไม่มั่นคง มีรายได้ต่ำ สถานภาพทางสังคมที่ด้อยกว่า กังวลเรื่องการตกงาน และพลาดโอกาสดี ๆ ในชีวิต ใช้ชีวิตเร่งรีบมักกอบโกยและมีความสุขกับเงินทองที่หามาได้ แต่กลุ่มที่ใช้ชีวิตแบบเร่งรีบนั้นก็ไม่ได้จะมีความมั่นคง ใช้เวลาทั้งหมดไปกับการทำงาน โดยต้องสูญเสียความสัมพันธ์กับคนใกล้ตัว และยังคงดำเนินชีวิตอย่างสุดโหด โดยยึดว่าการทำงานจะต้องมาก่อนสิ่งอื่น ทำให้เกิดความกังวลใจและความขัดสน

ในปัจจุบันคนใช้เวลาของชีวิตไปกับการทำงาน เพราะคิดว่าการทำงานต้องมาก่อนเป็นอันดับแรกเสมอ รับผิดชอบต่อเงินทอง โดยที่ไม่สนใจสิ่งรอบข้าง ไม่สนใจครอบครัว ในการใช้ชีวิตในแต่ละวันจะต้องเร่งรีบ ความผูกพันฉันพี่น้องก็เริ่มน้อยลง และคนหลาย ๆ คนยังคงกังวลเรื่องการตงงาน และการพลาดโอกาสดี ๆ ในชีวิต แต่ถ้าเราอยากดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขนั้น เราจะต้องอยู่ในความพอดี มีเวลาให้แก่ครอบครัว มีเวลาให้ครอบครัว ไม่สนใจหรือมุ่งมั่นทำแต่งงานจนเกินไป และเราควรที่จะสนุกกับงานที่ทำมากกว่าการทำงานที่รู้สึกกังวลอยู่ตลอดเวลา

4. สถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ในภาพรวม

จากสถานการณ์เชื้อไวรัสโควิด-19 ที่เกิดขึ้นขึ้นครั้งแรกในเดือนธันวาคม 2562 ในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน และได้กระจายไปทั่วโลก ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยได้มีนโยบายจากกระทรวงสาธารณสุขประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีความรู้เพื่อการแพร่ระบาดกระจายเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งมีมาตรการป้องกันที่มีการแนะนำ คือ การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์เมื่อสัมผัสกับวัตถุต่าง ๆ และเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) แต่ประเทศไทยก็มีผู้ติดเชื้อโควิด-19 ซึ่งกระทรวงสาธารณสุขก็ต้องรับตัวผู้ป่วยเข้าทำการรักษาโดยวิธี กักตัว 14 วันที่ศูนย์พักคอยและให้ยาฟาวิพิราเวียร์ และให้ยาตามอาการ ถ้าอาการหนักแพทย์ก็จะใช้เครื่องช่วยหายใจ

อรรถชัย ก๊กผลและคณะ (2564 : 3-4) ได้กล่าวว่า นับเป็นครั้งแรกที่ทั่วโลกได้รู้จักกับไวรัสสายพันธุ์ใหม่ที่มีชื่อว่า โควโรนาไวรัส หรือ โควิด-19 (COVID-19) ที่กำลังแพร่ระบาดอย่างหนักในหลายประเทศทั่วโลก ขณะนี้ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ครั้งแรกพบที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ซึ่งได้มีรายงานพบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบโดยไม่ทราบสาเหตุหลายราย ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 จนกระทั่งต่อมารัฐบาลจีนได้ประกาศภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข ระหว่างประเทศว่า พบเชื้อไวรัสที่สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนได้อย่างรวดเร็ว รัฐบาลจีนจึงออกมาตรการปิดเมืองอย่างเร่งด่วน ห้ามมิให้ผู้คนเดินทางเข้า-ออกทั้งในและนอกประเทศ กระทั่งในที่สุดองค์การอนามัยโลกได้เข้าตรวจสอบและยืนยันว่า โรคชนิดนี้คือโรคระบาด ที่สามารถแพร่จากคนสู่คนได้ ทำให้ทั่วโลกตื่นตระหนกและออกมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดอย่างเร่งด่วน กระทั่งวันที่ 12 มกราคม 2563 ประเทศไทยได้รายงานพบผู้ป่วยโควิด-19 เป็นรายแรก ซึ่งเป็น นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย เมื่อทราบรายงานผลดังกล่าว ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรมควบคุมโรคติดต่อได้ออกประกาศติดตามและรวบรวมข้อมูลผู้สัมผัสเสี่ยงสูงกว่า 100 ราย จนกระทั่งปลายเดือนมกราคมปีเดียวกันนั้น พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่เป็นชาวไทยคนแรกและเป็นการติดเชื้อ ในประเทศเป็นครั้งแรก โดยไม่เคยมีประวัติเดินทางไปประเทศจีนมาก่อน ต่อมาอีกไม่นานก็พบผู้ติดเชื้อ ในประเทศไทยรายอื่น ๆ อีกจำนวนมากจนไม่สามารถควบคุมสถานการณ์การแพร่ระบาดได้อีกต่อไป

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 พบครั้งแรกที่อู่ฮั่นประเทศจีน จนเวลาต่อมาเชื้อไวรัสได้แพร่ระบาดสู่คนอย่างรวดเร็วมาก จนกระทั่งต่อมารัฐบาลจีนได้ประกาศภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุข รัฐบาลจีนจึงออกมาตรการปิดเมืองอย่างเร่งด่วน ห้ามมิให้ผู้คนเดินทางเข้า-ออกทั้งในและนอกประเทศ กระทั่งวันที่ 12

มกราคม 2563 ประเทศไทยได้รายงานพบผู้ป่วยโควิด-19 เป็นรายแรก ซึ่งเป็น นักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย ปลายเดือนมกราคมปีเดียวกันนั้น พบผู้ติดเชื้อโควิด-19 ที่เป็นชาวไทยคนแรกและเป็นการติดเชื้อในประเทศเป็นครั้งแรก และทางประเทศไทยก็ได้มีมาตรการการป้องกันโควิดด้วย คือสวมใส่หน้ากากอนามัย ล้างมือบ่อย ๆ และเว้นระยะห่าง

5. ผลกระทบจากสถานการณ์โควิด - 19

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด ทำให้หลาย ๆ คนได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก อย่างเช่นครอบครัวของข้าพเจ้า เมื่อเกิดสถานการณ์โควิดทำให้แม่ข้าพเจ้าตกงาน พ่อทำการค้าขายลำบาก เพราะสถานการณ์ข้างต้น ทำให้ผู้คนหวาดกลัว และตัวข้าพเจ้าเอง เมื่อมีโควิดแพร่ระบาดมาก ทำให้โรงเรียนต้องปิดตัวลง และไม่มีกำหนดเปิด จนมีนโยบายทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนแบบระบบออนไลน์เป็นเวลา 2 ปี เมื่อสถานการณ์คลี่คลายลงจึงได้มีมาตรการการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันโควิด-19

กระทรวงศึกษาธิการได้กล่าวว่า จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) หลายประเทศทั่วโลกประเทศส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบเกิดการ และเพื่อเป็นการป้องกันและหยุดการแพร่ระบาดของติดเชื้อก่อนข้างรุนแรงของโรคโควิด-19 นี้ ประเทศต่าง ๆ ได้มีมาตรการปิดประเทศ (Lockdown) โดยให้ประชาชนหยุดกิจกรรมต่าง ๆ หยุดการเดินทาง และอยู่ในที่ที่ตั้งหรือ ที่พักตามระยะเวลาที่กำหนด และงดกิจกรรมทางสังคมอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการรณรงค์มาตรการด้านสาธารณสุขและเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) จากสถานการณ์ดังกล่าวเกิดผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษา ทั้งผลกระทบในช่วงระยะเวลาที่มีการระบาดของโรคและผลกระทบต่อเนื่องอีกในระยะยาว จึงทำให้การจัดการศึกษาของทุกประเทศได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ โควิด-19 โดยมีการหยุดการเรียนการสอนทั้งในลักษณะที่หยุดทั่วประเทศและหยุดเฉพาะบางพื้นที่ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้สถานศึกษาในสังกัดและนอกสังกัดปิดเรียนด้วยเหตุพิเศษ โดยให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน สืบเนื่องจากการระบาดของ โรคโควิด-19 สรุปได้ดังนี้

1) รูปแบบการเรียนการสอนออกแบให้สอดคล้องกับความปลอดภัยของพื้นที่ โดยมีการเรียนรู้แบบออนไลน์ในพื้นที่ที่มีความปลอดภัย สามารถไปโรงเรียนได้ ขณะที่พื้นที่ที่ไม่ปลอดภัยจะมีการเรียนรู้หลักผ่านทางออนไลน์ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ และมีการเรียนรู้เสริมผ่านระบบออนไลน์

2) ลดการประเมินและงดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นโดยเน้น ๆ เรียนเฉพาะวิชากลุ่มสาระหลัก

3) การเตรียมพร้อมในด้านระบบการเรียนรู้ทางไกลและระบบออนไลน์ โดยเริ่มทดสอบตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2563 เป็นต้นไป

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ทำให้หลายประเทศได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก ทำให้มีผู้เสียชีวิตทุกวัน โควิดมีผลกระทบทางการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเมื่ออยู่ร่วมกันในโรงเรียนจะ

เป็นแหล่งระบาดได้ดี และสามารถแพร่กระจายสู่บุคคลในบ้าน จึงทำให้โรงเรียนต้องหยุดการเรียนการสอน ส่งผลกระทบต่อโครงการงาน เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และด้านการศึกษา การศึกษาได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก การเรียนการสอนจึงต้องใช้เทคโนโลยีมาช่วย ทำให้หลาย ๆ คนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด-19 เพื่อเป็นการป้องกันและเป็นไปตามมาตรการ การป้องกันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

6. หลังสถานการณ์โควิด - 19 ของสังคมไทย

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จากการแพร่ระบาด โรคระบาดในครั้งนี้มีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก เกิดสภาวะช็อกกระทันหันที่รุนแรง ทำให้เศรษฐกิจโลกที่นับว่าเป็นความเสียหาย และได้รับผลกระทบมากที่สุด มากกว่าทุกครั้งที่มีโรคระบาดเกิดขึ้น ถึงแม้ว่ารัฐบาลในประเทศต่าง ๆ จะออกมาตรการเยียวยาในด้านเศรษฐกิจ ก็ยังได้รับผลกระทบสูงอยู่ และได้มีการหาวิธีแก้ปัญหาของโรคระบาดในครั้งนี้นี้กันเป็นระยะเวลานาน และไม่สามารถแน่นอนได้ว่าโรคระบาดของเชื้อไวรัส โควิด-19 สถานการณ์จะดีขึ้นเมื่อไหร่

(ธีรพรรณ ใจมั่นและคณะ,2563,31-33) ได้กล่าวว่า สังคมไทยเรียนรู้ว่าการจัดการเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพ การจัดการภายใต้ฐานข้อมูลร่วมสำคัญ การสร้างกลไกและความรับผิดชอบในระดับพื้นที่และการสร้างเครือข่ายมีความสำคัญ การวางหลักประกันเพื่อเป็น "ภูมิคุ้มกัน" เป็นสิ่งที่จำเป็น ความเอื้ออาทร ความเกื้อกูล และช่วยเหลือกันของสังคมไทยเป็น "ทุน" ที่ทำให้สังคมได้รับผลกระทบและความรุนแรงจากโควิด-19 น้อยลง ขณะเดียวกันสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้เห็นว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยนั้นมีความซับซ้อน และลึกซึ้ง เพราะฉะนั้นความท้าทายหลัง โควิด-19 สำหรับสังคมไทยนั้นมีหลายประการ ได้แก่

ประเด็นแรก คือ การค้นหา จัดเก็บ และใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ ระบบสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีประโยชน์สำหรับการตัดสินใจของผู้มีอำนาจ เพราะหากมีข้อมูลที่ครบถ้วน ถูกต้อง แม่นยำ เป็นปัจจุบัน และครอบคลุมในทุกมิติ จะทำให้การตัดสินใจของรัฐที่จะดำเนินการ หรือไม่ดำเนินการใด ๆ นั้นถูกต้อง รวดเร็ว คุ่มค่า สมประโยชน์และเกิดประโยชน์สูงสุด

ประเด็นที่สอง คือ พลังอาสาสมัครเป็นฐานกำลังในการทำงานของภาครัฐ ที่ผ่านมาจะเห็นว่าประเทศไทยได้รับการยอมรับจากนานาประเทศความสามารถในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งความสำเร็จดังกล่าวส่วนหนึ่งมาจากบทบาทและการทำหน้าที่ของ อสม. ที่อยู่ในหมู่บ้านชุมชน และตำบลต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่ติดตาม เฝ้าระวัง ให้ความรู้และร่วมแก้ไขกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ประเด็นที่สาม คือ รัฐ ส่วนราชการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องปรับตัวในการทำงานสืบเนื่องจากมาตรการ Work From Home ทำให้ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง องค์กร รวมทั้งประชาชนมีความรู้ มีทักษะในการใช้งานดิจิทัลเพิ่มมากขึ้น ดังนั้น ภาครัฐจึงควรใช้โอกาสที่มาจากวิกฤตโควิด-19 ในการพัฒนางานบริการต่าง ๆ ผ่านช่องทางดิจิทัลเพื่อพัฒนาคุณภาพของการบริการ และเพื่ออำนวยความสะดวก

ให้แก่ประชาชน เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันในการแจ้งเรื่องร้องเรียนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การมีแอปพลิเคชันเพื่อการลงทะเบียนหรือยืนยันตัวตนสำหรับขอรับบริการ รวมทั้งการมีแอปพลิเคชันที่อำนวยความสะดวกในการวินิจฉัยโรค เป็นต้น

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส covid-19 สะท้อนให้เห็นถึงปัญหา และวิกฤตที่สังคมไทยจะต้องบริหารจัดการให้เร็วที่สุด แม้สถานการณ์จะยากลำบากแค่ไหน รวมทั้งการที่ไม่สามารถจะบอกได้ว่าการใช้วัคซีนที่ผลิตขึ้นนั้นจะสามารถป้องกันได้สำเร็จหรือไม่ แต่สังคมไทยนั้นสามารถหาวิธีป้องกันเบื้องต้นจากภัยคุกคามนี้ได้ อีกทั้งยังไม่สามารถมั่นใจได้ว่าโรคระบาดนี้จะหยุดลงเมื่อไหร่ ถึงแม้สถานการณ์จะดีขึ้นเป็นช่วง ๆ แต่ในบางช่วงที่เชื้อไวรัสกลายพันธุ์ สถานการณ์ก็ได้แยลงทุกครั้ง จึงมีการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตในแต่ละครั้งกันไป

7. ความหมายของอริยสัจ

อริยสัจ 4 ถ้าจะให้แปลตามความหมายก็คือ ความจริง ความดีเลิศ ความจริงที่ทำให้คนเป็นคนดี ไม่เป็นทุกข์ ไม่มีปัญหาต่าง ๆ ซึ่งอริยสัจ 4 ก็จะประกอบด้วยกัน 4 อย่างนั่นก็คือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธและมรรค ทุกข์ คือสิ่งที่ทำให้เราเกิดความไม่สบายใจ เกิดความวิตกกังวล สมุทัย คือเหตุแห่งทุกข์ เป็นสิ่งที่ทำให้เรารู้ถึงสาเหตุของความทุกข์ ว่าความทุกข์นั้นเกิดจากสาเหตุอะไร นิโรธ คือความดับทุกข์ หรือการปล่อยวาง เป็นการหาแนวทางในการแก้ปัญหาของทุกข์ หรือการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ มรรค คือหนทางที่นำไปสู่การดับทุกข์ โดยการใช้สติในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

(สุภีร์ ทุมทอง, 2560, 5-11) ได้กล่าวว่า สัจจะที่พระอริยะแห่งตลอด อริยสัจ แปลว่า สัจจะที่พระอริยะแห่งตลอด อย่างนี้ก็ได้ คำว่า อริยสัจ มาจากคำว่า อริย+สัจจะ สองคำรวมกัน แปลว่า เป็นสัจจะที่ พระอริยะแห่งตลอด พระอริยะในที่นี้หมายถึงพระอรหันต์ เพราะว่าผู้ที่รู้หรืออริยสัจครบถ้วนสมบูรณ์ต้องเป็นพระอรหันต์ พระโสดาบันเป็นต้น ยังไม่รู้หรืออริยสัจเพียงจะรู้ครั้งแรก พระโสดาบันนั้น ท่านเห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็นมาก่อน รู้แจ้งอริยสัจเหมือนกัน แต่รู้เพียงบางส่วน พระสกทาคามีกับพระอนาคามีนั้นก็รู้เห็นในสิ่งที่เคยเห็นแล้ว แต่ไม่สมบูรณ์ ส่วนพระอรหันต์นั้นเป็นผู้ที่แห่งตลอดจนครบถ้วนสมบูรณ์ หมดข้อสงสัยในเรื่องอริยสัจ ฉะนั้นอริยสัจ แปลว่า สัจจะที่พระอริยะคือพระอรหันต์แห่งตลอด ส่วนเราทั้งหลายนั้นเป็นพวกปุถุชนก็ยังไม่เคยเห็น ถึงจะเรียนตรงนั้นบ้างตรงนี้บ้าง จำได้บ้าง ท่องได้บ้าง แต่ยังไม่เคยเห็น ไม่ได้แห่งตลอด ผู้ที่เห็นในสิ่งที่ไม่เคยเห็น ท่านเรียก ว่าพระโสดาบัน ผู้ที่เห็นในสิ่งที่เคยเห็นแล้ว ส่วนพระอรหันต์นั้นจบแล้ว เห็นว่าตัณหานี้เป็นทุกข์สมุทัยจริง ๆ ไม่มีที่ตั้งของตัณหาอีกต่อไป ไม่มีความทุกข์เกิดขึ้นอีก พระโสดาบันได้เห็นพระนิพพานเพียงแวบ ๆ เท่านั้นเอง พระสกทาคามี พระอนาคามีก็เห็นเพิ่มขึ้นมาอีกหน่อย เห็นสิ่งที่เคยเห็นแล้วนั้นแหละ พระโสดาบันเห็นสิ่งที่ไม่เคยเห็น ส่วนพระอรหันต์นั้นแจ้งครบสมบูรณ์แล้ว

ความหมายของอริยสัจ 4 นั้น คำว่าอริยสัจ แปลว่า สัจจะที่ทำให้ถือเอาความเป็นอริยะ คำว่า อริยะ หมายถึง พระโสดาบัน การให้รู้ถึงความจริงว่านี่ทุกขหมายความว่าเราไม่ได้เห็นไกล ๆ เห็นใกล้ ๆ เห็นจริง ๆ เห็นด้วยความรู้สึกรู้ เห็นด้วยสติปัญญา เห็นด้วยญาณของตนเอง แต่คืออุปทานขั้นนี้ทุกขรู้ว่าเป็นทุกข์

สมุทัยรู้ว่านิพพานนี้เป็นทุกข์ จนกระทั่งยอมรู้ตามความเป็นจริงว่าอริยมรรคมีองค์แปดนี้เป็นทุกข์ นิโรธ และอริยสังขยังหมายความว่า เป็นสังขยจะทำให้ถึงความเป็นอริยะ เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ที่ไม่เห็นความจริงนี้เข้าแล้วกลายเป็นพระอริยะเจ้า ส่วนพวกที่ไม่เคยเห็นก็เป็นปุถุชนที่ไม่แน่นอนตลอดไปเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้เห็น เมื่อได้เห็นแล้วก็จะได้เลื่อนขั้นเป็นพระอริยะเจ้าที่กล่าวมานี้ก็เป็นความหมายของอริยสังข

8. ความสำคัญของอริยสังข

อริยสังข 4 มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมากเพราะอริยสังข 4 นั้นเป็นสิ่งที่ช่วยเหลือนมนุษย์ให้หลุดพ้นจากความทุกข์ เพราะมนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในสังคม ที่ทุกคนจะต้องยอมรับ เมื่อเป็นสังคมที่มีความเพียบพร้อมไปด้วยสิ่งต่าง ๆ ก็จะมีสิ่งที่แตกต่างกันออกไป แล้วมนุษย์เมื่ออยู่ร่วมกันแล้ว ก็จะมีต่างความคิด ต่างความสามารถ มีสิ่งที่ทุกคนแตกต่างกัน แต่เมื่อสังคมได้พัฒนาขึ้น ก็ทำให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในสังคม ทำให้บางครั้งมนุษย์เกิดความทุกข์กาย ทุกข์ใจ จึงต้องนำหลักอริยสังข 4 ของพระพุทธเจ้ามาช่วยแบ่งเบาความทุกข์ให้แก่มนุษย์ โดยการนำหลักอริยสังข 4 มาใช้ คือทุกข์ สมุทัย นิโรธและมรรค มาช่วยในการบรรเทาความทุกข์ให้แก่ทุกคน ทำให้ทุกคนรู้ว่าสาเหตุของความทุกข์เกิดจากอะไร และจะมีวิธีแก้ไขกับความทุกข์นั้น เพื่อให้หลุดพ้นไปได้อย่างไร

สุภีร์ ทุมทองได้กล่าวว่า ความสำคัญของอริยสังข ในเรื่องของความสำคัญของอริยสังข ก็จะยกมาจากพระสูตรต่าง ๆ ผมเอาแบบกว้าง ๆ ก่อน แล้วเอาแบบเฉพาะเจาะจงภายหลัง เพื่อแสดงให้เห็นว่า อริยสังขมีความสำคัญอย่างไร

1. เป็นปฎิญากรรมธรรม

ปฎิญา แปลว่า เป็นคำบอกตนเองว่าเป็นอย่างไร ๆ เป็นคำปฎิญาตนเอง บอกตนเองได้ว่าตนเองเป็นอย่างไร บอกคนอื่นได้ว่าตนเองเป็นอย่างไร เป็นปฎิญากรรมธรรม เมื่อพระพุทธเจ้าตรัสรู้ความจริงอันนี้แล้ว จึงปฎิญาตนเองว่าได้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณเป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าเป็นความรู้อื่น พระองค์ก็เคยรู้มาเยอะเหมือนกัน แต่ก็ไม่เคยบอกว่าเป็นผู้ตรัสรู้อนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ธรรมะหัวข้อนี้จึงเป็นสิ่งที่เป็นเครื่องมือในการปฎิญาณตนว่า ตนเองนั้นได้ตรัสรู้เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็บอกคนอื่นว่าพระองค์เป็นอย่างนั้น

2. เป็นสามกัณฐิกธรรม อริยสังขเป็นธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทุกพระองค์ยกขึ้นแสดงด้วยพระองค์เอง คนอื่น ๆ นั้นแสดงเรื่องอริยสังขไม่ได้ มีพระพุทธเจ้าเท่านั้นจึงจะแสดงเรื่องอริยสังขได้ พระอรหันต์ทั้งหลายที่เป็นพระสาวกนั้นก็แสดงไม่ได้เหมือนกัน อาศัยปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าแล้วก็ตรัสรู้ตาม ไปเรียนคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วก็เอามาบอกคนอื่นต่อ พระปัจเจกพุทธเจ้า ก็รู้อริยสังขเช่นเดียวกันนี้ แต่ท่านบัญญัติคำไม่ได้ ตั้งศาสนาไม่ได้บอกสอนไม่ได้ บอกได้แค่คำสอนทั่ว ๆ ไป เท่านั้นเอง อริยสังขจึงเป็นธรรมเทศนาชนิดหนึ่ง ท่านเรียกว่า สามกัณฐิกา เป็นธรรมเทศนาที่พระพุทธเจ้าทั้งหลายยกขึ้นแสดงด้วยตนเอง ส่วนคนอื่น ๆ นั้นไม่สามารถยกขึ้นได้ด้วยตนเอง

3. เป็นเอกังกิธรรม อริยสังขนั้นเป็นธรรมะที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงโดยส่วนเดียวเท่านั้น ไม่มีขยักขยอน ไม่ใช่บางครั้งแสดงบางครั้งไม่แสดง ถ้าเป็นธรรมเทศนาข้ออื่น ๆ มีคนมาถามปัญหาในแง่หนึ่งบ้างแง่หนึ่งบ้าง บางครั้งพระองค์ก็แสดง บางครั้งพระองค์ก็ไม่แสดง ต้องดูเป็นคน ๆ ไป บางครั้งแสดงอย่างหนึ่ง บางครั้งแสดงไปอีกอย่างหนึ่ง แต่สำหรับเรื่องอริยสังขแล้วเป็นเอกังกิธรรม คือธรรมะที่ทรงแสดงอย่างเดียวเท่านั้น ทรงแสดงในแง่เดียว ทรงแสดงแบบชัดเจนแจ่มแจ้ง ถ้าเป็นธรรมเทศนาในแง่มุมอื่น ๆ นั้น พระองค์ก็ทรงดูเป็นคน ๆ ไป

อริยสังข มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตและสามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้อย่างถูกต้อง เพราะว่าคนเราที่เกิดมาในโลกนี้จะต้องเจอกับความทุกข์ที่ตนเองสร้างขึ้น หรือความทุกข์ที่เกิดจากคนที่อยู่รอบตัวเรา แม้กระทั่งในที่ทำงาน ในบ้าน โรงเรียน หรือมหาวิทยาลัย เมื่อบุคคลหลายๆคนเข้ามาใช้ชีวิตในที่เดียวกันย่อมทำให้เกิดความคิดที่แตกต่างกันออกไป หรืออาจจะทำให้เกิดความขัดแย้ง ก็จะทำให้เกิดความทุกข์ ทั้งหมดนี้คือ ความจริงที่เกิดขึ้นในโลกใบนี้ นอกจากความรักทำให้เกิดทุกข์ ถ้าเราไม่ใช่หลักอริยสังข ความทุกข์ก็จะไม่สามารถไปไหนได้ จะติดตามตัวเราไปเปรียบเสมือนเงาตามตัว ฉะนั้นอริยสังข คือ ความจริงอันประเสริฐมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต หรือแม้เราจะประกอบอาชีพอะไรก็ตาม ถ้าไม่รู้จักปฏิบัติตนตามหลักอริยสังข 4 ทุกข์ย่อมเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

9. อริยสังขคืออะไร

จากที่ข้าพเจ้าได้เรียนมา อริยสังข คือหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อริยสังขคือความจริง 4 ประการ นั่นคือ ทุกข์ สมุทัย นิโรธและมรรค ซึ่งเป็นหลักธรรมที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ ขยายความคือ ทุกข์ คือความจริงที่ว่าด้วยความทุกข์ สมุทัย คือ ความจริงที่ว่าด้วยเหตุให้เกิดทุกข์ นิโรธ คือ ความจริงที่ว่าด้วยความดับทุกข์ มรรค คือความจริงที่ว่าด้วยทางแห่งความดับทุกข์ เมื่อบุคคลใดปฏิบัติได้ก็จะนำไปสู่การพ้นทุกข์ นำไปสู่ความเจริญ คน ๆ นั้นก็จะสงบสุข ซึ่งหลักสำคัญที่สุดซึ่งพระพุทธเจ้าสั่งสอน คือเหตุผล ตามเป็นจริง เพราะฉะนั้น พระองค์จึงนิยมให้ผู้นับถือ ศาสนาไตร่ตรองสอบสวนให้เห็นจริงเสียก่อน ไม่ใช่เชื่ออย่างมงายอย่างถูกบังคับกดขี่ หรือเห็นผู้อื่นเชื่อก็เชื่อบ้าง

(สุชีพ ปัญญาภาพ,2541,1-9) ได้กล่าวว่า “คงมีบางท่านได้เคยอ่านอุปาลิวาสสูตร” ในพระสุตตันตปิฎก มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปิณฑาสก เล่ม 13 หน้า 54 อันเป็นพระสูตรที่สนับสนุนความจริงข้างบนนี้ ซึ่งทำให้อุบาลีคฤหบดี [เดิมนับถือศาสนาเชน] ผู้ได้รับตักเตือนจากพระพุทธเจ้าในครั้งนั้นชื่นใจยิ่งนักและยิ่งกว่านั้น แม้เราท่านในปัจจุบันนี้ ก็จะต้องชื่นใจไม่ได้ในเมื่อได้อ่านอุปาลิวาสสูตรจบ สรุปลงได้ว่านอกจากนี้ยังมีสูตรอื่น ๆ อีก เช่น ภัททิสสูตร กาลามสูตร เป็นต้น ที่ควรถือเป็นหลักเรื่องการนับถือศาสนา การที่เราจะรับหรือนับถือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เป็นหลักประจำใจเป็นที่พึงอาศัย ก็จำเป็นต้องพิจารณาให้เห็นว่า สิ่งนั้นมีดีอย่างไร อาจเป็นที่พึงแก่เราได้อย่างไรเสียก่อน เมื่อเห็นว่ามดีและมีประโยชน์จริงแล้ว จึงควรนับถือหรือรับไว้ เช่นนี้ก็จะเชื่อว่าฉลาดถือเอาแต่สิ่งที่มีประโยชน์ ไม่เป็นคนหลักลอย คือหันไปหันมาสุดแต่ว่าสิ่งแวดล้อมจะชักนำไปทางไหน การนับถือศาสนาก็อยู่ในหลักเกณฑ์ที่ว่านี้ เราจำจะต้องพิจารณาดูให้ถี่ว่าศาสนานั้น ๆ มีดีอย่างไร

และเป็นประโยชน์แก่เราอย่างไร มีข้อเสียแต่ได้ยินเขาว่าดีก็พลอยว่าดีไปตามด้วย หรือก็เป็นคนชอบเครื่องล่อ พอได้ฟังว่าจะได้รับผลที่พิเศษ อย่างนั้นอย่างนี้ เช่น ถ้าประจบหรืออ่อนน้อมเทวดานั้น ๆ แล้ว จะประสบความสุขสำราญ หรือไปก่อกรรมทำเข็ญ เลวทรามไว้ที่ไหนก็ไม่เป็นไร มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยได้ เมื่อเป็นผู้ชอบความสุขต่าง ๆ ซึ่งตนอาจได้รับโดยง่ายโดยไม่ต้องลงทุนลงแรงอะไรมาก เพียงกราบไหว้อ่อนน้อม ให้ถูกใจ เทวดาเท่านั้น ก็ได้อะไรต่ออะไรตลอดจนขึ้นสวรรค์เช่นนี้ ย่อมพอใจเชื่อถือและความจริงก็เป็นดั่งนั้น

สรุปได้ว่า อริยสัจ 4 ก็คือสิ่งที่ทำให้คนบนโลกมีความสุขด้วยการขุดต้นต่อความทุกข์ทิ้งไปจากบุคคลนั้น ๆ เหมือนกับการทำให้คนไข้เป็นปกติสุข ก็ต้องค้นหาเหตุต้นตอของโรคแล้วกำจัดให้พ้นไป อริยสัจ 4 นั้น ประกอบไปด้วย ความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ อย่างเช่น ช่วงนี้เป็นช่วงโรคระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งเป็นปัญหาของทุกคนในตอนนี้อย่างยิ่ง เพราะบ้างก็กลัวความตาย กลัวโรค จิตตก ได้รับผลกระทบในหน้าที่การงาน การเรียน และหลายๆอย่าง ซึ่งอริยสัจก็สามารถใช้ในการแก้ปัญหาแบบอริยสัจในวิกฤตโควิด-19 ได้ ดังนี้ ข้อแรกคือทุกข์ เราต้องเข้าใจก่อนว่าปัญหาคืออะไร เช่นความหวาดกลัวในโรคระบาดนี้ ต่อไปก็จะเป็นสมุทัย ก็คือการที่เราจะต้องค้นหาสาเหตุของทุกข์ อย่างเช่น ความรู้สึกไม่อยากติดโรค การติดตามข่าวจากโซเชียล ทำให้เราหวาดกลัว พอเราค้นหาสาเหตุเจอแล้ว ก็จะเป็นนิโรธ ก็คือการดับทุกข์ เราต้องลดละเลิกพฤติกรรมเสี่ยงที่จะติดโควิด ต่อไปก็เป็นมรรค คือการปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา อย่างเช่น เปลี่ยนพฤติกรรม หันมาดูแลตัวเอง รักษาสุขภาพอนามัย สวมใส่หน้ากากอนามัย เว้นระยะห่าง ทำตามมาตรการ ไม่เสพข่าวมากเกินไป แค่นี้เราก็จะพ้นทุกข์ เป็นต้น

10. อริยสัจ 4

เป็นเรื่องธรรมดาที่คนทุกคนล้วนจะต้องพบเจอกับความทุกข์ ไม่ว่าจะ เป็น เป็น เรื่องใด ทุก ๆ คนต้องผ่านช่วงชีวิตนั้นซึ่งล้วนมีความทุกข์ ไม่ว่าจะเราชอบหรือไม่ชอบ ชีวิตเราก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงความทุกข์ที่จะเกิดขึ้นได้ เราหนีไม่ได้แน่ เราหาหนทางแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้ ก่อนอื่นเราต้องปรับความคิดตนเอง รู้จักปล่อยวางไม่ยึดติด เมื่อเราไม่วิตกกังวลก็จะเห็นหนทางการดับทุกข์นั้น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า นั่นคืออริยสัจ 4

แสง จันทร์งามได้กล่าวไว้ว่า อริยสัจ คือความจริงอันประเสริฐ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ทรงรู้ ท่านทรงปฏิบัติและทรงเสวยผลมาแล้วด้วยพระองค์เอง อริยสัจมี 4 อย่าง คือ

1. ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ (ทุกข์)
2. เหตุของทุกข์ (สมุทัย)
3. ความดับทุกข์ (นิโรธ)
4. ทางดับทุกข์ (มรรค)

ถ้าพิจารณาให้ดี เราจะเห็นได้ทันทีว่า อริยสัจทั้ง 4 ประการนี้เป็นคำ สอนที่ครบถ้วนทั้งภาคทฤษฎี ภาคนิปฏิบัติและภาคผลของการปฏิบัติ ทุกข์ คือความไม่สบายกาย ความไม่สบายใจ และสมุทัย คือเหตุให้เกิดทุกข์ พอจะเรียกได้ว่าเป็นภาคทฤษฎี เพราะเป็นหลักการสำคัญที่ควรจะ ศึกษาให้รู้เป็นอันดับแรก มรรคมีองค์

8 พอจะเรียกได้ว่าเป็นภาคปฏิบัติ เพราะเป็นสิ่งที่ควรสร้าง ให้เกิดมีขึ้นในคน นิโรธ คือความดับทุกข์ จัดเป็นภาคผลของการปฏิบัติ เพราะเป็นความสงบสุขอันพิเศษที่ผู้ปฏิบัติจะได้รับเมื่อปฏิบัติตามอริยมรรคครบถ้วนแล้ว

อริยสัง คือ หัวใจหลักของพระพุทธศาสนา เพราะเป็นหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า อริยสัง คือหนทางแห่งการดับทุกข์ที่คนทุกคนสามารถนำหลักธรรมอริยสัง ไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน ถ้าบุคคลใดรู้สึกว่าคุณเองอยู่ในปัญหา และไม่สามารถพาตัวเองออกจากปัญหาหรือความรู้สึกทุกข์ใจในเรื่องนั้น ๆ ได้ หลักอริยสังก็สามารถนำมาใช้เป็นหนทางพาตัวเองให้หลุดพ้นจากความทุกข์ บุคคลใดที่นำไปใช้จะได้พ้นทุกข์พบเจอแต่ความสุขความเจริญ

11. ความทุกข์ของอริยสัง

อย่างหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบพบเจอ นั่นคือความทุกข์ เมื่อกล่าวถึงความทุกข์ ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกท่านคงจะรู้จักคำว่า ความทุกข์ มีลักษณะอย่างไร และความทุกข์ของคนทุกคนอาจจะไม่เหมือนกัน แต่คงไม่มีใครที่ต้องการหาความทุกข์ มาใส่ตัวเราเอง เพราะมนุษย์นั้นต้องการความสุขมากกว่า แต่เราปฏิเสธไม่ได้ที่จะวิ่งหนีความทุกข์ แต่เราก็สามารถแก้ความทุกข์นั้นได้

(วคิน อินทสระ, 2554, 40-44) พระพุทธเจ้าทรงเริ่มอริยสังของพระองค์ ด้วยเรื่องทุกข์ คือ ทรงแสดงให้เห็นว่า ความเป็นอยู่และความเป็นไปของมนุษย์นั้น เต็มไปด้วยทุกข์ หรืออย่างน้อยก็เจออยู่ด้วยทุกข์ ความจริงข้อนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป คนยิ่งมีอายุมากขึ้นก็จะยิ่งแลเห็นทุกข์มากขึ้น ความทุกข์ของตัวเอง ความทุกข์ของบุตรหลาน ความเดือดร้อนของสังคมหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับตัว และแม้แต่ความสุขความสำเร็จบางอย่างอันมีทุกข์เจือปนติดตามมาด้วย อันท่านรวมเรียกว่า สหคตทุกข์ อันที่จริง ถ้ามองให้ตีมองชีวิตด้วยสายตาที่มีปัญญา ก็จะเห็นว่า ชีวิตทั้งชีวิตเป็นทางเดินของทุกข์อยู่ตลอดสายตั้งแต่เกิดถึงตาย มรรคาแห่งชีวิตนี้ระดะไปด้วยขวากหนามคือความทุกข์ มีทุกข์แทรกซึมเจือปนอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์และสัตว์ซึ่งนั้น เป็นไปเพื่อการบำบัดทุกข์ ซึ่งเกิดติดต่อกันอยู่ตลอดเส้นทางแห่งชีวิต บำบัดทุกข์ได้ครั้งหนึ่ง อากาโรแห่งทุกข์ไม่ปรากฏ สมมติเรียกสภาพอันนั้นว่าความสุข เมื่ออายุมากขึ้นสังขารร่างกายทรุดโทรมลง อากาโรแห่งทุกข์ทางกายปรากฏมากขึ้น ความสามารถในการบำบัดทุกข์เสื่อมถอยลงไป ความทุกข์ก็รุกกระชั้นชิดหนักเข้าจนความสามารถในการบำบัดสูญเสียพลังในการแก้ไข ความตายก็จู่โจมเข้ามาทันที เพราะเหตุนี้เองกรรมมัง ที่พระพุทธเจ้าตรัสอยู่เสมอว่า ทรงพอพระทัยตรัสสอนเรื่องทุกข์และความดับทุกข์เท่านั้น

ดังนั้น มนุษย์ทุกคนต้องประสบพบเจอ นั่นคือความทุกข์ และความทุกข์ของคนทุกคนอาจจะไม่เหมือนกัน แต่คงไม่มีใครที่ต้องการหาความทุกข์มาใส่ตัวเราเอง เพราะมนุษย์นั้นต้องการความสุขมากกว่า แต่เราปฏิเสธไม่ได้ที่จะวิ่งหนีความทุกข์ เพราะฉะนั้นการรับมือกับความทุกข์ คือการทำความเข้าใจในสิ่งที่เราต้องพบเจอ เพราะความทุกข์ไม่ได้หายไปจากเรา ให้คิดว่าความทุกข์เป็นบททดสอบตัวเรา เพื่อนำทางไปสู่ความสำเร็จในภายภาคหน้า ถ้าเราไม่มีความทุกข์จะทำให้ตัวเราไม่รู้จักรับกับความทุกข์

12. เส้นทางชีวิตทุกข์

ความทุกข์เกิดขึ้นจากความเกิดเป็นทุกข์ ความแก่เป็นทุกข์ ความตายเป็นทุกข์ ความทุกข์ยากของชีวิต เป็นอุปสรรคในการใช้เส้นทางชีวิต การที่มนุษย์เราเป็นทุกข์เกิดจากการแสวงหาความสุขให้ตนเอง ความทุกข์ที่เกิดจากความโลภความอยากมีอยากได้ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นจากความไม่รู้จักพอ การแสวงหาแต่ความสุขในชีวิตเพียงอย่างเดียว ก็อาจจะเป็นเหตุที่ทำให้ความทุกข์เกิดขึ้น ความทุกข์เกิดขึ้นได้ทุกเมื่อทุกเวลา เกิดขึ้นจากหลาย ๆ อย่าง เช่น ความทุกข์ที่เกิดจากความรัก ความทุกข์ที่เกิดจากการคิดชั่ว สิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่จะทำให้เกิดความทุกข์

สุรพล ไกรสรารุฒิ ได้กล่าวว่า เส้นทางชีวิตทุกข์ เป็นเส้นทางดำเนินชีวิตที่เอาความต้องการของตน (ตัณหา) เป็นหลักหรือตัวนำในการดำเนิน เมื่อมีตัณหาเกิดขึ้นจะทำให้อุปาทานเกิดขึ้นตามมา และนำไปสู่อุปาทานชั้นหรือทุกข์ในอริยสัจที่สุดในที่สุด (ทุกข์) ซึ่งจะเกิดมากหรือน้อย หยาบหรือละเอียดขึ้นกับคุณภาพของความต้องการนั้น ๆ เป็นสำคัญ หลักธรรมในพระพุทธศาสนา แสดงเส้นทางชีวิตทุกข์ไว้เป็น 31 ระดับ หรือที่เรียกว่า 31 ภพภูมิ จำแนกเป็นระดับที่เป็นทุกข์ 4 ภพภูมิ คือ นรก เปรต อสุรกาย เดรัจฉาน; ที่เป็นสุขคติ 27 ภพภูมิ คือ มนุษย์(1) เทวดา(6) รูปพรหม(16) อรูปพรหม(41) และเรียกชีวิตที่เดินทางวนเวียนอยู่ใน 31 ภพภูมินี้ว่า เวียนว่ายในวัฏสงสาร กลไกความเป็นไปของเส้นทาง ชีวิตทุกข์นี้ ได้แสดงไว้อย่างละเอียดในเรื่อง ปฏิจจสมุปบาท

เส้นทางชีวิตทุกข์นั้นเปรียบเสมือนการเดินทาง การเดินทางของชีวิตจะต้องเจอเรื่องทุกข์เป็นเรื่องธรรมดา ความทุกข์เกิดขึ้นทางกายและใจที่เกิดจากกิเลสตัณหา หรือสิ่งที่เกิดจากความต้องการของมนุษย์อย่างไม่พอดี หากใจที่ยังมีกิเลสตัณหาครอบงำ คิดชั่วทำชั่ว ล้วนแล้วแต่จะเกิดความทุกข์ขึ้น มนุษย์นั้นจะมีความสุขหรือสามารถปล่อยวางจากความทุกข์ได้ ขึ้นอยู่กับใจจะเลือกแบบไหน หากไม่สามารถปล่อยวางจากทุก ๆ สิ่งที่ทำให้เป็นทุกข์ได้ ก็จะไปสู่ความทุกข์ ความหายนะ

13. เส้นทางชีวิตไม่ทุกข์

ในเส้นทางการใช้ชีวิตเรานั้น จะต้องใช้การมีสติในการใช้ชีวิตอยู่เสมอ คนทั้งหลายมักจะมองว่าการมีกินมีใช้มักจะไม่เป็นทุกข์ มีกินมีใช้ มีที่อยู่อาศัย คนเหล่านั้นจึงเอาแต่แสวงหาสิ่งเหล่านั้น แต่ความจริงนั้นถ้าเรามองว่าสิ่งใดเป็นทุกข์ ก็จะเป็นทุกข์ จิตใจคือตัวทุกข์หากจิตใจไม่เกิดความทุกข์ร่างกายก็จะไม่ทุกข์ตาม แต่สำหรับบางคนนั้นการมีชีวิตในแบบที่ชอบ ใช้ชีวิตเรียบง่าย มีความสุขกับสิ่งที่ทำอยู่ไม่จำเป็นต้องมีทรัพย์สินเงินทองมากมายก็สามารถมีความสุขได้แล้ว ตัวเราเองจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าจะนำความทุกข์นั้นมาสู่ตัวเราหรือไม่

(สุรพล ไกรสรารุฒิ, 2555, 13) ได้กล่าวว่า เส้นทางชีวิตที่ไม่ทุกข์ เป็นเส้นทางดำเนินชีวิตที่เอาความถูกต้อง เป็นหลักหรือตัวนำในการดำเนินชีวิต (อริยมรรคมี องค์ 8 ทุกองค์ขึ้นต้นด้วย สัมมา ซึ่งมีความหมายว่า ความถูกต้อง) กล่าวอีกนัยหนึ่ง เป็นเส้นทางชีวิตที่เอาปัญญาเป็นตัวนำ เพราะการจะรู้ว่าอะไรคือความถูกต้องต้องอาศัยปัญญาเป็นเครื่องรู้ การมีปัญญาเป็นตัวนำ ทำให้ชีวิตดำเนินไปอย่างสอดคล้อง กับความเป็นจริงของธรรมชาติ ไม่มีความยึดมั่นถือมั่นที่ทำให้เกิดการ ปั่นเกลียวกับความเป็นจริงของธรรมชาติ จึงทำให้ไม่มีอุปาทานชั้น หรือทุกข์ในอริยสัจเกิดขึ้น (นิโรธ) เส้นทางชีวิตที่ไม่ทุกข์ เมื่อไม่ได้เอาตัณหาเป็นตัวนำ ชีวิตจึงไม่

ตกอยู่ภายใต้อำนาจการลากจูงของเวทนา ไม่ขึ้น ๆ ลง ๆ พู ๆ แพบ ๆ ไปตามเวทนาที่เกิดขึ้น จึงเป็นชีวิตที่อิสระและเป็นไท พ้นจากการเวียน วายในภพหรือวัฏสงสาร บุคคลผู้สามารถดำเนินชีวิตบนเส้นทางนี้เรียกว่าเป็นผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน หรือพระอรหันต์บุคคล ซึ่งจำแนกได้เป็น 4 ระดับ คือ พระโสดาบัน พระสกทาคามี พระอนาคามี และพระอรหันต์

การพ้นจากทุกข์เป็นการที่จะต้องฝึกกิเลสอย่างรุนแรง ต้องใช้ความอดทนและความกล้าหาญอย่างมากเพื่อที่จะได้เรียนรู้ว่าการพ้นทุกข์คืออะไร พระพุทธเจ้าสอนว่าความทุกข์เกิดขึ้นได้จากจิตใจและตัวมนุษย์ทุกคนเองทั้งนั้น เมื่อเกิดกิเลสที่ทำให้เกิดความทุกข์นั้นแล้ว การตั้งจิตให้มีสติ สมาธิ ในการใช้ชีวิต ระลึกรู้ว่าสิ่งใดคือสุขสิ่งใดคือทุกข์ เมื่อมีสิ่งเหล่านี้ก็จะสามารถเป็นวิธีการดับทุกข์ให้พ้นจากกิเลสต้นเหตุและนำไปสู่ความสุข จะเป็นเส้นทางนำไปสู่การใช้ชีวิตได้อย่างไม่ทุกข์

14. บทสรุป

การดำเนินชีวิตของเรานั้น ไม่ควรที่จะยึดติดกับอะไรเพียงสิ่ง ๆ เดียว ไม่ควรคิดว่าเราจะต้องทำงานเพื่อรับกอบโกยเงินทอง โดยที่ไม่สนใจคนรอบข้าง สัมคนในครอบครัว ไม่ควรคิดว่างานต้องมาก่อนเสมอ การที่เราปฏิบัติหรือคิดแบบนี้ ทำให้เราไม่มีความสุข และจะมีแต่ความทุกข์ ทำงานตลอดเวลาที่เกิดความเครียดตามมา ส่งผลเสียต่ออะไร หลาย ๆ อย่าง ทั้งสูญเสียคนรอบข้างที่เราไม่สนใจ และสูญเสียสุขภาพอีกด้วย ในปัจจุบันประเทศของเราก็เกิดโรคใหม่ ๆ ขึ้นมา ก็คือการเกิดเชื้อไวรัสโควิด-19 ซึ่งโรคนี้เกิดมาก็ทำให้เราเกิดการสูญเสีย บางคนติดเชื้อจนเสียชีวิต บางคนตกงาน เกิดความเครียด เกิดความวิตกกังวล บริษัทต่าง ๆ ต้องปิดตัวลง เนื่องจากยอดขายลดลง โรงเรียนต้องหยุดทำการเรียนการสอน และทำการเรียนการสอนแบบออนไลน์ บางคนไม่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ก็ไม่สามารถที่จะเรียนในระบบออนไลน์ได้ จึงทำให้เสียโอกาส การเดินทางไปไหนมาไหนจะต้องมีการป้องกันตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสวมใส่หน้ากากอนามัย การล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ การเว้นระยะห่าง และการงดออกจากบ้านหลังเวลา 21.00 น. การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ล้วนส่งผลกระทบต่อทั้งสิ้น และในทุกวัน ๆ ของชีวิตเรา เราจะต้องพบเจอกับปัญหามากมาย ไม่มีใครที่จะมีความสุขได้ตลอด ไม่ทุกข์กายก็ทุกข์ใจ แต่ก็คงไม่มีใครที่อยากจะทำอยู่กับความทุกข์ไปตลอด เราจึงควรนำหลักทางพระพุทธศาสนามาปรับใช้ คือ หลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค ทุกข์ คือ ปัญหาที่เกิดขึ้น ความไม่สบายกายไม่สบายใจ สมุทัย คือ สาเหตุของความทุกข์ นิโรธ คือ ความดับทุกข์ และมรรค คือ วิธีการดับทุกข์ ถ้าเรานำหลักอริยสัจ 4 ไปปฏิบัติได้จะทำให้เรารู้สาเหตุของความทุกข์ว่าเกิดขึ้นจากอะไร และเราจะพ้นจากความทุกข์นั้นได้อย่างไร

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). รายงานการศึกษา “รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19” (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

ธีรพรรณ ไจมันและคณะ. (2563). จากวิกฤตสู่โอกาสของสังคมไทยในยุค COVID-19. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

วศิน อินทสระ. (2554). **อริยสัจ 4** (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เมตตาทราย.

วิชัย บุญธินันท์. (2547). **การดำเนินชีวิตใหม่**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง.

สุชีพ ปัญญาภาพ. (2541). **อริยสัจคืออะไร ?** (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สุภีร์ ทุมทอง. (2560). **อริยสัจ 4** (พิมพ์ครั้งที่ 2). ห้างหุ้นส่วน จำกัด ภาพพิมพ์.

สุรพล ไกรสรารุฒิ. (2555). **อริยสัจสำหรับทุกคน**. กรุงเทพฯ: ธรรมสถานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แสง จันทร์งาม. (2544). **อริยสัจ 4** (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณาคาร.

อรรถัย ก๊กผลและคณะ. (2564). **รายงานสถานการณ์ การกระจายอำนาจประจำปี พ.ศ.2564**. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

อรุณี กรศรีพา. (2550). **วิถี 80/20 การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ธรรมมลการพิมพ์.

รูปแบบการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวโดยชุมชนบนพื้นฐานการมีส่วนร่วม
ของชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา

The Potential Development Model of Participation in Community-Based Tourism
of Ban Tha Jud Community, Phang-Nga Province

ณัฐสินี ชอบตรง

Nutsinee Chobtrong

อรุณวรรณ มุขแก้ว

Arunwan Mukkaew

ชนดล หนูน้อย

Thanadon Noonoi

วิทยาลัยชุมชนพังงา

Phang-nga Community College

E-mail: natsinee.cho@pngcc.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา 2) เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา และ 3) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามก่อนการฝึกอบรมและแบบสอบถามหลังการฝึกอบรม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ชุมชนบ้านท่าจูดมีทรัพยากรการท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย เส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ซึ่งประกอบด้วย แม่น้ำตะกั่วป่า คุ้งควนถ้ำ สวนมังคุด วิหารเซียนช่งเยี่ยงไท่ สำนักสงฆ์ควนถ้ำ ตำหนักพระโพธิสัตว์กวนอิม 109 2. ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนต้องการให้มีการพัฒนาจุดขายสินค้าของชุมชน เพื่อรวมสินค้าและกระจายนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ ต้องการให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชน และต้องการพัฒนารูปแบบของสินค้าท้องถิ่นร่วมกับการท่องเที่ยว ต้องการให้มี

การส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยว การนำเสนอผลิตภัณฑ์มังคุดให้มีอัตลักษณ์ และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานในการต้อนรับนักท่องเที่ยว 3. การถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยวและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว พบว่าผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี และ 60 ปีขึ้นไป สถานภาพโสด จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท โดยระดับความรู้ความเข้าใจที่มีก่อนและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจในการอบรมเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนาศักยภาพ, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การมีส่วนร่วมของชุมชน

ABSTRACT

The objectives of the research were : (1) to survey and collect tourism resources data of Ban Tha Jud Community, Phang-nga Province (2) to study the guideline of participation community based tourism management of Ban Tha Jud Community, Phang-nga Province and 3) to convey the knowledge of community tourism management to tourism beneficiaries of Ban Tha Jud Community. The process in the study involved both qualitative and quantitative research methods research based on the data conducted through tourism resource audit sheet, interview and questionnaire. The outcome of research revealed that : 1. The important tourism resources of Ban Tha Jud Community are Eco-tourism and Cultural learning route, TakuaPa River, Khung Khuan Tham, Mangosteen Garden, Viharn Sien Song Yeng Tai, Khuan Tham Monastery and Guan Yin Bodhisattva Palace 109. 2. The requirement for community tourism development needed to develop a community selling point for consolidate and distribute tourists into the area. To promote tourism activities in the community, Create a travel itinerary and develop a model of local goods with tourism to promote tourism marketing. Presentation of Mangosteen Products to Identify and the development of tourist sites to meet the standards of hospitality. 3. The transfer of knowledge on the management of tourism by the community to tourism beneficiaries of Ban Tha Jud Community found that most participants were female. Most of them were between 40 - 49 years old and over 60 years old. Single and graduated status in upper secondary/vocational high school. Most of them were farmer, Earnings per month were lower than 10,000 baht. The level of knowledge and understanding of the participants increased from a moderate to a high level.

Keywords: potential development model, community-based tourism, participation

1. บทนำ

การท่องเที่ยวตามแนวทางของโมเดลเศรษฐกิจ BCG จะพัฒนาโดยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวคุณภาพสูงที่ยั่งยืน (Sustainable tourism) หนึ่งในแนวทางที่สำคัญคือการประยุกต์ใช้ “Happy Model: โมเดลอารมณ์ดี มีความสุข” ที่เป็นการเพิ่มมูลค่าเพิ่มสินค้าและบริการให้แก่พื้นที่แต่ละจังหวัดด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์จากวัฒนธรรมท้องถิ่นของไทย ชูอัตลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ด้วยสินค้าและบริการ ตลอดจนสื่อสารเรื่องราวและจุดเด่นแต่ละแห่งเชื่อมโยงกับจุดแข็งของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการท่องเที่ยวเหล่านี้ ไม่เพียงทำให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชน แต่เป็นการเชื่อมโยงสู่ภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ เป็นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิภาพทั้งระบบด้วยเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถเพิ่มการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวให้สูงขึ้น (สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566)

จังหวัดพังงา เป็นจังหวัดที่ตั้งอยู่ภาคใต้ตอนบนติดชายฝั่งทะเลอันดามัน โดยสภาพทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดพังงาเป็นภูเขาสลับซับซ้อนทอดเป็นแนวยาวจากทิศเหนือไปทิศใต้ มีชายฝั่งทะเลยาวลาดลงจากทิศตะวันออกไปยังทิศตะวันตกลงสู่ทะเลอันดามัน จังหวัดพังงามีความหลากหลายทางการท่องเที่ยว ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชุมชน สุขภาพหรือสปา น้ำพุร้อน การท่องเที่ยวทางทะเล และยังมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากสถิตินักท่องเที่ยวปี 2565 พบว่า มีจำนวนนักท่องเที่ยว 1,314,423 คน สร้างรายได้ให้กับจังหวัดพังงา 6,095 ล้านบาท (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) นอกจากนี้ยังพบว่ามียอดการเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดพังงาเพิ่มมากขึ้นหลังจากสถานการณ์โควิด

ชุมชุน บ้านท่าจูด จังหวัดพังงามีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาในพื้นที่ เช่น คุ้งควนถ้ำ ล่องเรือแคนู และมีผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในพื้นที่อย่างต่อเนื่องนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้ให้กับชุมชนจากการท่องเที่ยว (สถาบันลูกโลกสีเขียว, 2566) ทั้งนี้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะต้องมีการดำเนินการอย่างรอบคอบและต้องให้ความสำคัญกับ กระบวนการในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้ชุมชนบ้านท่าจูดมีความยั่งยืนในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียกับสิ่งที่จะกระทบต่อชุมชนในอนาคต เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในชุมชน ชุมชนบ้านท่าจูดมีทรัพยากรบุคคลที่มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว และมีผู้ประกอบการที่มีความสนใจในด้านการท่องเที่ยว ทั้งสองปัจจัยนี้จะเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนให้เป็นไปในทิศทางที่ดี โดยชุมชนบ้านท่าจูดได้มีการรวมกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวในพื้นที่ ในการรวมกลุ่มเพื่อการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวนี้เป็นการเริ่มต้นของชุมชนที่มีความคาดหวังที่จะให้เกิดการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรม

คณะนักวิจัยจึงมีแนวคิดที่จะส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าจูดให้มีความพร้อมในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในฐานะของผู้ที่เป็นเจ้าบ้านและเป็นผู้บริหารจัดการพื้นที่ของตนเอง โดยมีแนวคิดที่จะดำเนินการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อเติมเต็มสิ่งที่ชุมชนต้องการ โดยการวิจัย

แบบมีส่วนร่วมที่มีการศึกษาบริบทของพื้นที่ การประชุมกลุ่มย่อย การฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ การสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ และการประเมินผล โดยความร่วมมือระหว่างผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ และคณะนักวิจัยเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้ชุมชนบ้านท่าจูดมีศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว อันจะนำไปสู่การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและกระจายรายได้ให้กับชุมชน จากการท่องเที่ยวก่อให้เกิดความยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการพัฒนาบุคลากรเพื่อสนับสนุนกิจกรรมในพื้นที่ท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการพัฒนาแบบคู่ขนาน ทั้งด้านปัจจัยสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานและด้านความสามารถในการจัดการของบุคลากรเพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน เพื่อสร้างมาตรฐานการบริการและยึดหลักการมีส่วนร่วมสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดและกลุ่มจังหวัดในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชนโดยพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน และยึดหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา
- 2.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด จังหวัดพังงา
- 2.3 เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชนแก่กลุ่มผู้ประกอบการท่องเที่ยว และผู้ที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้การวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1) เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านท่าจูด
- 2) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด
- 3) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด

3.2 ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ

- 1) เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่ ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านท่าจูด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยเลือกตัวอย่าง จำนวน 5 คน

2) ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ผู้วิจัยเลือกตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อเลือกบุคคลที่มีความรอบรู้ในการให้ข้อมูลเพื่อทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

3) บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนในชุมชนบ้านท่าจูดที่คัดเลือกโดยเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่จำนวน 30 คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือชิ้นที่ 1 แบบฟอร์มแบบสำรวจทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว เป็นเครื่องมือที่ใช้สำรวจและประเมินทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการศึกษาทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชนบ้านท่าจูด

เครื่องมือชิ้นที่ 2 แบบสัมภาษณ์ เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสนทนาแบบกลุ่ม (Focus group) เป็นเครื่องมือในการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยกับการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วยเนื้อหา 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 สถานการณ์ในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าจูด ส่วนที่ 3 ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

เครื่องมือชิ้นที่ 3 แบบสอบถามก่อนการฝึกอบรมและแบบสอบถามหลังการฝึกอบรม เป็นเครื่องมือที่ใช้ศึกษาความคิดเห็นของผู้เข้ารับการอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน คณะผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามโดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ซึ่งมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ โดยประยุกต์ใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ค่าเฉลี่ยของชูศรี วงศ์รัตนะ (2553) ดังนี้ 4.50–5.00 แปลว่า มากที่สุด 3.50–4.49 แปลว่า มาก 2.50–3.49 แปลว่า ปานกลาง 1.50–2.49 แปลว่า น้อย 1.00–1.49 แปลว่า น้อยที่สุด

3.4 การตรวจคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามโดยการตรวจสอบความชัดเจนของการใช้ภาษาและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการวัด การตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยการนำเครื่องมือทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงจำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาชได้ค่าเท่ากับ 0.97 ซึ่งมีค่าใกล้ 1 แสดงความ น่าเชื่อถือได้ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2548) จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์และนำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิเคราะห์ข้อมูลผลการสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าจูด ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์สถานการณ์ในการดำเนินการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าจูด และความต้องการ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด

ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ความคิดเห็นของก่อนการฝึกอบรมและแบบสอบถามหลังการฝึกอบรม ด้วยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ผลการวิจัย

การสำรวจข้อมูลทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด จากการศึกษาทบทวนเอกสารทางวิชาการร่วมกับการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด พบว่า ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าจูดที่ได้จากการสำรวจ มีดังนี้ 1) ทรัพยากรธรรมชาติ คือ แม่น้ำตะกั่วป่า คุ้งควนถ้ำ 2) ทรัพยากรทางวัฒนธรรม คือ วิหารเซียนช่งเยี่ยงไต้ สำนักสงฆ์ควนถ้ำ ตำหนักพระโพธิสัตว์กวนอิม 109 3) ทรัพยากรมหรรรรมและปรากฏการณ์สำคัญ คือ งานประเพณี ทำบุญผลไม้ ถือศีลกินผัก 4) ทรัพยากรด้านกิจกรรม คือ ล่องเรือแคนู ชมป่าชายเลน เดินป่าคุ้งควนถ้ำ การทำผ้ามัดย้อมจากลูกตะบูน การทำขนมพริก (ขนมจากมะพร้าวอ่อนผสมเนื้อลูกจาก) 5) ทรัพยากรด้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ สวนมังคุด สวนทุเรียน 5) ทรัพยากรด้านสัตว์น้ำ คือ กุ้ง หอย ปู ปลา

การศึกษาแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูดได้มีการจัดกิจกรรมการสนทนาแบบกลุ่ม 2 ครั้ง แบ่งเป็น ครั้งที่ 1 เป็นการสนทนาแบบกลุ่มเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด ประกอบไปด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ร่วมกับคณะนักวิจัย และครั้งที่ 2 เป็นการสนทนาแบบกลุ่ม บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูดร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน บุคลากรด้านการศึกษา ร่วมกับคณะนักวิจัย พบว่า ชุมชนบ้านท่าจูดมีการดำเนินกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวชุมชน คือ กิจกรรมล่องเรือแคนูชมป่าชายเลน เดินป่าคุ้งควนถ้ำ กิจกรรมการทำผ้ามัดย้อมจากลูกตะบูน กิจกรรมทำขนมพริก (ขนมจากมะพร้าวอ่อนผสมเนื้อลูกจาก) การทำผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อเป็นของฝาก ได้แก่ มังคุดสามรส ไชร์ปิ้งมังคุด ไวน์มังคุด เครื่องแกง การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูดมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนร่วมกันดำเนินงาน มีการจัดการผลประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยวให้แก่ สมาชิก มีการจัดสรรเงินบางส่วนเข้ากลุ่ม และมีหน่วยงานหลายหน่วยงานให้การสนับสนุน เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานพัฒนาชุมชน วิทยาลัยชุมชนพังงา มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต เป็นต้น

ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด คือ ต้องการให้มีการพัฒนาจุดขายสินค้าของชุมชนรวมกันใหม่หมู่บ้านเพื่อรวมสินค้าและกระจายนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ ต้องการให้มีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ต้องการให้มีการพัฒนารูปแบบของสินค้าท้องถิ่นร่วมกับการท่องเที่ยว ต้องการให้มีการส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ มีการนำเสนอของดีประจำอำเภอ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากมังคุดให้มีอัตลักษณ์ ต้องการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ทำให้คณะนักวิจัยได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การออกแบบหลักสูตรในการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดความรู้และพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด

คณะนักวิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชน กลุ่มผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด โดยคณะวิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ และประชุมคณะนักวิจัยร่วมกันเพื่อการออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าจูด โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อการถ่ายทอดองค์ความรู้และเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูดให้มีองค์ความรู้ด้านการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย จำนวน 3 วัน ซึ่งมีการบรรยาย โดยวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ การประเมินผลการฝึกอบรมจากผู้เข้าร่วมกิจกรรม ซึ่งพบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 40 - 49 ปี และ 60 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มี สถานภาพโสด และจบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. อาชีพเป็นเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ที่เหมาะสม รองลงมา คือ ความพร้อมของสถานที่ฝึกอบรม มีระดับความเหมาะสมในระดับมาก ระดับความรู้ความเข้าใจในการอบรมและระดับความรู้ความเข้าใจในการเป็นเจ้าของที่ดีที่มีก่อนและหลังการฝึกอบรมของผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีระดับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากระดับปานกลางเป็นระดับมาก ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าจูด คณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าจูดได้ร่วมกันกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด ดังนี้

4.1 ด้านองค์กร (คณะทำงาน) ได้แก่

- 1) มีแต่งตั้งคณะทำงานการท่องเที่ยวชุมชน
- 2) การประชุมเดือนละ 1 ครั้ง
- 3) สมาชิกทุกคนต้องเข้าหุ้น หุ้นละ 100 บาท อย่างน้อย 1 หุ้น
- 4) สมาชิกทุกคนที่มีรายได้จะต้องจ่าย 10% ของรายได้ แต่ละครึ่งให้กลุ่มท่องเที่ยวชุมชนบ้านท่าจูด โดยจะนำรายได้ส่วนนี้ไปใช้ในกิจการสาธารณประโยชน์ เช่น ทุนการศึกษาเด็กยากจน ช่วยเหลือคนชรา และค่าใช้จ่ายในการทำกิจกรรมของกลุ่ม

4.2 ด้านกิจกรรมการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่

- 1) กิจกรรมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น การเก็บผลไม้ (มังคุด ทุเรียน เงาะ ลองกอง) การแปรรูปมังคุด การทำผ้ามัดย้อมจากลูกตะบูน การทำขนมพริก (ขนมจากมะพร้าวอ่อนผสมเนื้อลูกจาก)
- 2) กิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การนั่งเรือแคนู กิจกรรมการปลูกต้นไม้
- 3) การส่งเสริมการท่องเที่ยวผจญภัย เดินป่า ส่องสัตว์
- 4) กิจกรรมด้านการส่งเสริมอาชีพ เช่น การจัดทำสินค้าของที่ระลึกของชุมชนบ้านท่าจูด เช่น การทำเสื่อมัดย้อม กระเป๋ามัดย้อม หมวกมัดย้อม ตะกร้าสานจากก้านจาก
- 5) ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ วิหารเซียนช่งเหยียงไท่ สำนักสงฆ์ควนถ้ำ ตำหนักพระโพธิสัตว์ กวนอิม 109
- 6) ด้านการเกษตร การทำสวนมังคุดคุณภาพ

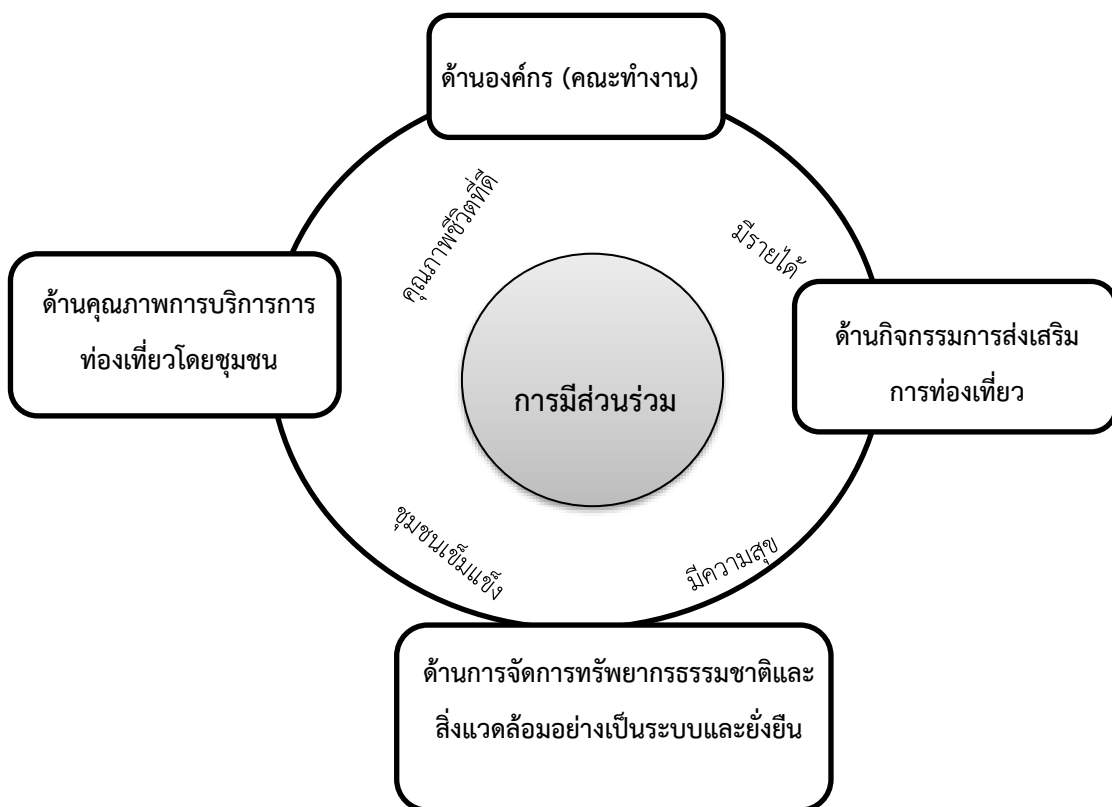
7) ด้านการบริการอาหาร โดยการส่งเสริมให้มีการรับประทานอาหารที่บ้านของท้องถิ่น เช่น น้ำพริกขยำ แกงส้มสับปะรด ต้มกะทิใบกระเจียว หยวกผัดกะปิ เป็นต้น

4.3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

- 1) รักษาความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ
- 2) อนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน
- 3) กำหนดกฎ กติกาในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน
- 4) ส่งเสริมกิจกรรมในชุมชนโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม
- 5) การจัดการขยะในชุมชน

4.4 ด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชน

- 1) การเป็นเจ้าของที่ดี
- 2) พัฒนานักเล่าเรื่อง
- 3) พัฒนาด้านการสื่อสารภาษาต่างประเทศ
- 4) ความสะอาด ปลอดภัย สร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยว

ภาพที่ 1 แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนบ้านท่าจูด

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนบ้านท่าจูด จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและผู้ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ต้องการให้มีการพัฒนาจุดขายสินค้าของชุมชน เพื่อรวมสินค้าและกระจายนักท่องเที่ยวเข้าสู่พื้นที่ ต้องการให้มีการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน จัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ต้องการให้มีการพัฒนารูปแบบของสินค้าของท้องถิ่นร่วมกับการท่องเที่ยว ต้องการให้มีการส่งเสริมด้านการตลาดการท่องเที่ยว มีการจัดการด้านการประชาสัมพันธ์ มีการนำเสนอของดีประจำอำเภอ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากมังคุดให้มีอัตลักษณ์ ต้องการให้มีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐาน ผลการศึกษาสอดคล้องกับปีวรรณ ไทยเกิด (2560) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชน เมืองเวียงสระ จ.สุราษฎร์ธานี ได้แก่ 1) พัฒนาปรับปรุงศักยภาพด้านข้อมูลข่าวสารอย่างเร่งด่วน 2) พัฒนาปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ได้มาตรฐาน 3) พัฒนาปรับปรุงศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 4) พัฒนาปรับปรุงศักยภาพด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว 5) พัฒนาปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 6) พัฒนาปรับปรุงกิจกรรมการท่องเที่ยว 7) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญในการรักษาและพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เมืองเวียงสระให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ได้มาตรฐานเพื่อให้มีศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวมากขึ้น สอดคล้องกับ Shirley (1993) หลักการจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยได้กล่าวว่า ชุมชนควรประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานรัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่น โดยสรรหาความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่นนำไปประชาสัมพันธ์ และส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเที่ยวให้มากขึ้น เป็นการสร้างรายได้กระจายสู่ประชากรที่ประกอบการในท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นการจะให้นักท่องเที่ยวเข้าท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ชุมชนจะต้องให้ความสำคัญกับการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย สื่อถึงการรับรู้ในด้านต่าง ๆ ทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยว กิจกรรมขนบธรรมเนียม ประเพณี ซึ่งจะสะท้อนถึงภาพลักษณ์ของชุมชน ให้เกิดความสนใจแก่นักท่องเที่ยวและเกิดการบอกต่อของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับ Zapata et al. (2011) กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถช่วยในการพัฒนาและบรรเทาความยากจนของชุมชนได้ และบทเรียนจากประเทศนิการากัวพบว่า การจัดการชุมชนที่ดีเป็นปัจจัยความสำเร็จและความยั่งยืนของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเริ่มต้นจากการที่คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้น ๆ เนื่องจากมีการเปิดโอกาสให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็นในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชน สินค้าทางการท่องเที่ยวเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของของคนในชุมชน และตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนในระยะยาวทั้งนี้เป็นการที่ทุกคนได้มีส่วนร่วมกันปฏิบัติตามกฎ กติกา และร่วมกันพัฒนาชุมชน ทำให้สะท้อนถึงความชุมชนที่เข้มแข็ง มีความเป็นหนึ่งเดียวถือเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ผลที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าจูด ทำให้คณะทำงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านท่าจูดนำผลจากการศึกษามาใช้กำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของปาริฉัตร ศรีหะรัญ และ พรพิมล ชาเพชร (2561) ที่กล่าวว่า กุญแจสู่ความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ได้แก่ การมีส่วนร่วม

ร่วมชุมชนในการอนุรักษ์ และการจัดการที่เน้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนท้องถิ่นกับธรรมชาติ ลักษณะเป็นการเกื้อหนุนกันระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรสำหรับการท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความเข้มแข็ง ที่จะทำให้การท่องเที่ยวโดยชุมชนประสบความสำเร็จได้ โดยการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนร่วมมือกันอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนผ่านการบริหารจัดการที่ดี เพื่อให้ชุมชนได้นำศักยภาพของทรัพยากรทั้งคน ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น มาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติโดยการร่วมมือกันของชุมชน แสดงถึงความ เป็นเจ้าของย่อมส่งผลต่อการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืนยาวนาน สอดคล้องกับอรุณี กะเส็มมิ (2564) พบว่า แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วม โดยการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในด้าน 1) ด้านการประชาสัมพันธ์ 2) ด้านการพัฒนาบุคลากร 3) ด้านความปลอดภัย 4) ด้านการปฏิบัติตามกฎกติกาที่ได้ตกลงร่วมกัน 5) ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้ควรเป็นการพัฒนาที่มีความยั่งยืนตามแนวทางของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ที่กล่าวว่า การพัฒนาควรมีความสมดุลระหว่างความต้องการของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) หน่วยงานภาครัฐ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนตำบล ควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุง อบรมบุคลากร การสร้างจุดขาย จุดเด่นให้เป็นที่น่าสนใจมากขึ้น มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ สถานที่ท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการในชุมชนบ้านท่าจืดควรมีการร่วมมือกันสร้างมาตรฐานในการต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยวร่วมกัน พัฒนารูปแบบกิจกรรมในการท่องเที่ยว การสร้างเครือข่ายทางการท่องเที่ยวและบริการ

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยต่อเนื่องเพื่อการศึกษาศักยภาพของพื้นที่ทางการท่องเที่ยวในชุมชนอื่นๆ ในจังหวัดพังงา

2) ควรมีการศึกษาพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยทำการศึกษาทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

3) ควรมีการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและส่งเสริมให้เป็นการท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). **สถิตินักท่องเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://www.mots.go.th>

- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2548). **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). **การท่องเที่ยวและ การต้อนรับนักท่องเที่ยว**. สถาบันฝึกอบรมการโรงแรม และการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ : ไทย ยูเนี่ยน กราฟฟิกส์.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). **เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย**. พิมพ์ ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์โพรเกรสซิฟ.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และ พัชรินทร์ เสริมการดี. (2553). **การศึกษาศักยภาพและแนวทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกวนโดน และบ้านโตนปาหนัน อำเภอกวนกาหลง จังหวัดสตูล** (รายงานการวิจัย). คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ สงขลา.
- ปิยวรรณ ไทยเกิด. (2560). **แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวชุมชนเมืองเวียงสระจังหวัด สุราษฎร์ธานี**. (การค้นคว้าอิสระการจัดการมหาบัณฑิต) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ภูเก็ต.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). **แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570)**. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2566. จาก <https://secretary.mots.go.th>
- สถาบันลูกโลกสีเขียว. (2566). **ชุมชนบ้านท่าจูด**. สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2566. จาก <https://www.greenglobeinstitute.com>
- Shirley Eber. (1993). **องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน)**. สืบค้นจาก http://www.volunteerspirit.org/files/TSTA%202011_final.pdf
- Zapata, M. J., Hall, C. M., Lindo, P. & Vanderschaeghe, M. (2011). **Can communitybased tourism contribute to development and poverty alleviation? Lessons from Nicaragua**. *Current Issues in Tourism*, 14(8), 725-749.

การรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา

Perceptions English Vocabls Towards Sustainable Development Goals

of Phan Nga Community College Students

บุญชัย เมฆแก้ว

Boonchat Mekkeaw

วิทยาลัยชุมชนพังงา

Phang-nga Community College

E-mail: jaanchat@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชนและการปกครองท้องถิ่น ปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 44 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 17 เป้าหมาย หากมองรายเป้าหมาย มีค่าเฉลี่ยระหว่าง (0.00-4.89) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดของการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ No Poverty (4.89) รองลงมา คือ Zero Hunger (4.55) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.00) คือ Affordable and Clean Energy, Decent Work and Economic Growth, Industry, Innovation and Infrastructure, Reduced Inequalities และ Peace, Justice and Strong Institutions

จากผลการสำรวจการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย Perception มีค่าเฉลี่ย = 1.62 นักศึกษาระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชนพังงายังมีการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่น้อย ยกเว้นบางเป้าหมายที่คะแนนค่าเฉลี่ยในการรับรู้คำศัพท์อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ประกอบด้วยเป้าหมายที่ 01 เป้าหมายที่ 02 เป้าหมายที่ 14 และ เป้าหมายที่ 15

คำสำคัญ: การรับรู้, คำศัพท์ภาษาอังกฤษ, เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

ABSTRACT

This Article aimed to survey the perception of English vocabs towards the 17 Sustainable Development Goals of Phang Nga Community College students. The population consisted of 44 students in the Associate Degree Program in Community Public Health and Local Administration in 1/2023 and obtained by purposive sampling. The research instrument was survey questionnaires. The statistics used in data analysis are Percentage and Mean. The results found that the perception of English vocabs towards the 17 Sustainable Development Goals. There is an average between (0.00-4.89) for each goal. The highest mean of perception of English vocabs towards the Sustainable Development Goals was No Poverty (4.89), Zero Hunger (4.55), and the lowest mean (0.00) was Affordable and Clean Energy, Decent Work and Economic Growth, Industry, Innovation and Infrastructure, Reduced Inequalities and Place, Justice and Strong Institutions. for each goal had an average between (0.00-4.89), with the highest average of being aware of English vocabulary related to the development goals. Sustainable consists of No Poverty (4.89), followed by Zero Hunger (4.55) and the lowest average (0.00) is Affordable and Clean Energy, Decent Work and Economic Growth, Industry, Innovation and Infrastructure, Reduced Inequalities and Place, Justice and Strong Institutions

From the results of the survey, the perception of English vocabs towards the 17 Sustainable Development Goals of Phang Nga Community College students was overall at a low level. Mean of perception was to be 1.62. Students have little perception of English vocabs. Except for some goals, the Mean of perception was at the highest and high level, consisting of Goal 01, 02, 14, and 15.

Keywords: Perception, English Vocabs, SDGs

1. บทนำ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS: SDGs) เป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกหลังปี 2015 ที่ได้รับการรับรองจาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ต้องบรรลุภายใน 15 ปี ได้เป็นทิศทางการพัฒนาที่ทุกประเทศที่ต้องดำเนินการร่วมกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 ไปจนถึงปี ค.ศ. 2030 โดยเอกสารที่ประเทศสมาชิกทั้งหมดลงนามรับรองเป็นพันธสัญญาอันเรียกว่า “TRANSFORMING OUR WORLD: THE 2030 AGENDA FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT” หรือ “วาระการพัฒนาที่ยั่งยืน 2030” ฉะนั้นในบางโอกาส SDGs อาจถูกกล่าวถึงผ่านชื่ออื่นได้ทั้ง AGENDA 2030 หรือ GLOBAL GOALS

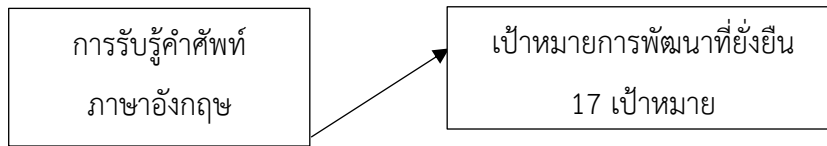
เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS: SDGs) มีทั้งหมด 17 เป้าหมาย ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 1 (NO POVERTY) : ขจัดความยากจนทุกรูปแบบในทุกพื้นที่ เป้าหมายที่ 2 (ZERO

HUNGER) : ยุติความหิวโหย บรรลุความมั่นคงทางอาหารและยกระดับโภชนาการและส่งเสริมเกษตรกรรมที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 3 (GOOD HEALTH AND WELL-BEING) : สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีสำหรับทุกคนในทุกวัย เป้าหมายที่ 4 (QUALITY EDUCATION) : สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป้าหมายที่ 5 (GENDER EQUALITY) : บรรลุความเท่าเทียมระหว่างเพศ และเสริมอำนาจให้แก่สตรีและเด็กหญิง เป้าหมายที่ 6 (CLEAN WATER AND SANITATION) : สร้างหลักประกันว่าจะมีการจัดให้มีน้ำและสุขอนามัยสำหรับทุกคนและมีการบริหารจัดการที่ยั่งยืนคน เป้าหมายที่ 7 (AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY) : สร้างหลักประกันให้ทุกคนสามารถเข้าถึงพลังงานสมัยใหม่ที่ยั่งยืนในราคาที่ย่อมเยา เป้าหมายที่ 8 (DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH) : ส่งเสริมการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่อเนื่อง ครอบคลุม และยั่งยืน การจ้างงานเต็มที่มีผลิตภาพ และการมีงานที่เหมาะสมสำหรับทุกคน เป้าหมายที่ 9 (INDUSTRY, INNOVATION, AND INFRASTRUCTURE) : สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความทนทาน ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม เป้าหมายที่ 10 (REDUCED INEQUALITIES) : ลดความไม่เสมอภาคภายในประเทศและระหว่างประเทศ เป้าหมายที่ 11 (SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES) : ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิคุ้มกันและยั่งยืน เป้าหมายที่ 12 (RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION) : สร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 13 (CLIMATE ACTION) : ปฏิบัติการอย่างเร่งด่วนเพื่อต่อสู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบที่เกิดขึ้น เป้าหมายที่ 14 (LIFE BELOW WATER) : อนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากมหาสมุทร ทะเล และทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 15 (LIFE ON LAND) : ปกป้อง ฟื้นฟู และสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศบนบกอย่างยั่งยืน จัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนต่อสู้การกลายสภาพเป็นทะเลทราย หยุดการเสื่อมโทรมของที่ดินและพื้นสภาพดิน และหยุดยั้งการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ เป้าหมายที่ 16 (PEACE, JUSTICE, AND STRONG INSTITUTIONS) : ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ เป้าหมายที่ 17 (PARTNERSHIPS FOR THE GOALS) : เสริมความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูหุ้นส่วนความร่วมมือระดับโลกเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (THE UNITED NATION, 2015)

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่จำเป็นซึ่งมีความสำคัญ มีส่วนร่วมในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน Zwickle, et al. (2014) ได้ระบุว่าคนรุ่นหลัง โดยเฉพาะผู้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการรับรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Kanapathy et al. (2019) ที่กล่าวว่า เพื่อให้บรรลุเป้าหมายแห่งความยั่งยืน การรับรู้และทัศนคติของบุคคลต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและสิ่งนี้สามารถบรรลุได้ด้วยวิธีการของการศึกษา อีกทั้ง ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2022) ชี้ให้เห็นความสำคัญของ SDGs ในฐานะที่เป็นคำศัพท์การพัฒนาที่ใช้ร่วมกัน กลายเป็นคำศัพท์ที่ใช้ร่วมกันในทุกระดับ ทั้งระดับโลก ไปจนถึงระดับท้องถิ่น เอื้อให้ทุกพื้นที่ในโลกสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้ ผู้วิจัยจึงได้สำรวจการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนดังกล่าว เพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้มาพัฒนาการเรียนรู้อะ

ความสามารถของผู้เรียนในด้านความยั่งยืน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมรวมทั้งการรู้เท่าทันในบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การรับรู้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา กลุ่มผู้ตอบแบบสำรวจ คือ นักศึกษาหลักสูตรอนุปริญญา สาขาวิชาสาธารณสุขชุมชนและการปกครองท้องถิ่น จำนวน 44 คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อมูลทั่วไป และการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย

วิธีการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็น
3. เก็บรวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. การนำเสนอข้อมูล
6. การอภิปรายผลและเผยแพร่

ระยะเวลาที่ใช้ในการสำรวจ: ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลค่าสถิติที่นำมาแสดงในการเขียนรายงานวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

4. ผลการวิเคราะห์

จากการวิจัยเรื่อง การรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

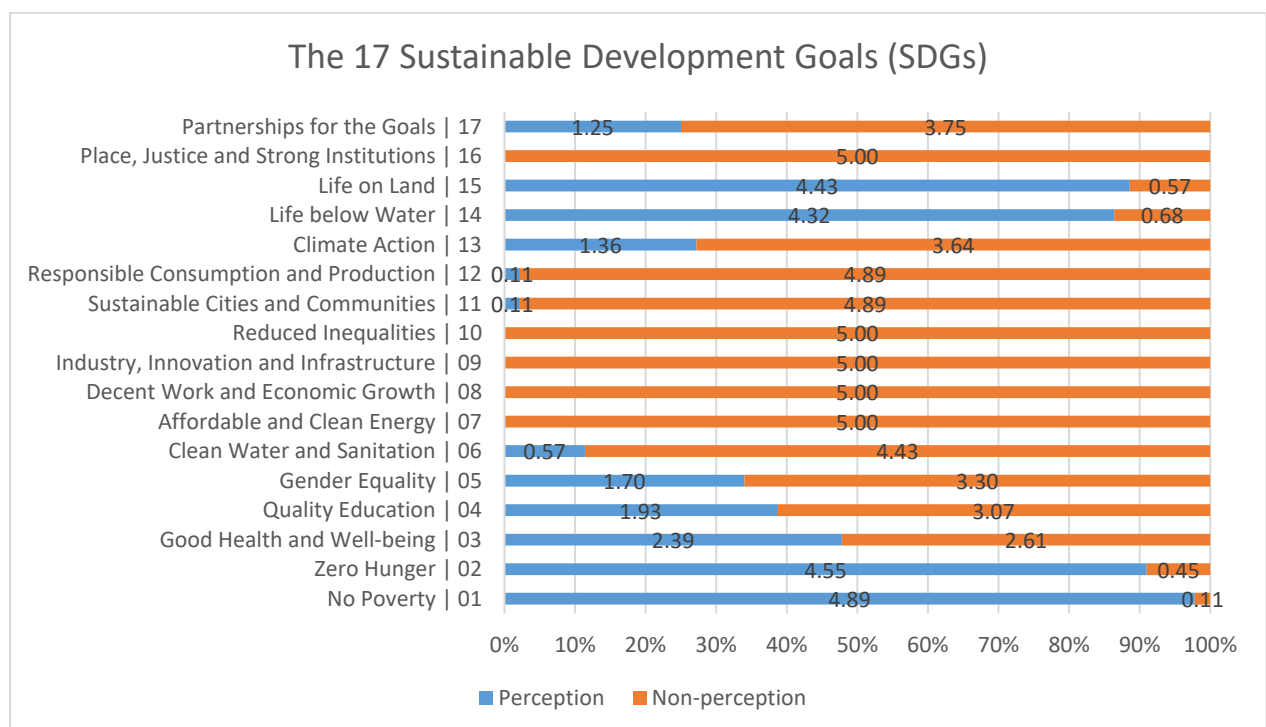
กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสำรวจในครั้งนี้ เป็นเพศชาย จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 25 และเป็นเพศหญิง จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 75 ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง (n = 44)

เพศ	เปอร์เซ็นต์(ปริมาณ)
ชาย	25.00% (11)
หญิง	75.00% (33)

ด้านการรับรู้คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 17 เป้าหมาย หากมองรายเป้าหมายพบว่า มีค่าเฉลี่ยระหว่าง(0.00-4.89) โดยค่าเฉลี่ยสูงสุดของการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ No Poverty (4.89) รองลงมา คือ Zero Hunger (4.55) และค่าเฉลี่ยต่ำสุด (0.00) ซึ่งหมายถึงผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีการรับรู้เลย คือ Affordable and Clean Energy, Decent Work and Economic Growth, Industry, Innovation and Infrastructure, Reduced Inequalities และ Place, Justice and Strong Institutions ปรากฏดังตารางที่ 2

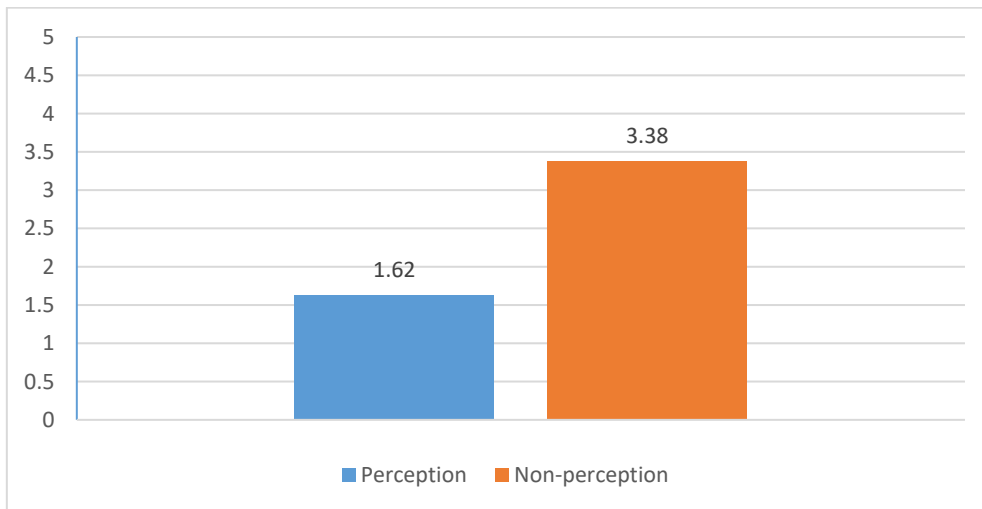
ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย (รายเป้าหมาย)

จากผลการสำรวจการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมายของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงาโดยรวม พบว่า อยู่ในระดับน้อย Perception มีค่าเฉลี่ย =1.62

ส่วน Non-perception มีค่าเฉลี่ย = 3.38 โดยถือเกณฑ์การประเมินเป็นคะแนนและแปลความหมายของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย (ภาพรวม)

การสำรวจนี้แสดงให้เห็นว่า นักศึกษาระดับอนุปริญญาของวิทยาลัยชุมชนพังงายังมีการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่น้อย ยกเว้นบางเป้าหมายที่คะแนนค่าเฉลี่ยในการรับรู้คำศัพท์อยู่ในระดับมากที่สุดและมาก ประกอบด้วย เป้าหมายที่ 01 เป้าหมายที่ 02 เป้าหมายที่ 14 และเป้าหมายที่ 15 ซึ่งสอดคล้องกับ Theory of Instruction Gagne & Dick (1983) ซึ่งกล่าวว่า การรับรู้และทัศนคติของบุคคลสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการแสวงหาความรู้ในการศึกษา

5. บทสรุป

การสำรวจในครั้งนี้ เป็นการศึกษาการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา ในฐานะที่คำศัพท์ได้รับการพัฒนาและใช้ร่วมกันในทุกระดับ ทั้งระดับโลกไปจนถึงระดับท้องถิ่น เอื้อให้ทุกพื้นที่ในโลกสามารถเรียนรู้จากกันและกันได้ อีกทั้งเพื่อนำผลลัพธ์ที่ได้มาพัฒนาการเรียนรู้และความสามารถของผู้เรียนในด้านความยั่งยืน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมรวมทั้งการรู้เท่าทันในบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนสำคัญในการสร้างการรับรู้และพัฒนาทัศนคติต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ของ SDG 2030 ในท้ายที่สุด สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทมากในการส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนและการพัฒนาบุคลากรในอนาคตที่มีความรับผิดชอบต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจะทำให้มั่นใจได้ว่า คนรุ่นต่อไปจะสามารถมีชีวิตที่มีคุณภาพในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสะอาดสุขภาพและความปลอดภัย

6. อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ สำรวจการรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของนักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา พบว่า การรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถาบันอุดมศึกษาขาดการกระตุ้น หรือเผยแพร่อย่างต่อเนื่องในองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ Zwickle, et al. (2014) ที่ได้ระบุว่าคนรุ่นหลัง โดยเฉพาะผู้ที่ศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาควรมีบทบาทสำคัญในการรับรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งขาดการชี้ให้เห็นความสำคัญของคำศัพท์ซึ่งสามารถทำให้บรรลุได้ด้วยวิธีการของการศึกษา สอดรับกับแนวคิดของ Kanapathy et al. (2019) ที่กล่าวถึงการทำให้บรรลุเป้าหมายแห่งความยั่งยืน การรับรู้และทัศนคติของบุคคลต่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและสิ่งนี้สามารถบรรลุได้ด้วยวิธีการของการศึกษา และศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (2022) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของ SDGs ในฐานะที่คำศัพท์ได้รับการพัฒนาและนำมาใช้ร่วมกันในทุกระดับ ทั้งระดับโลกไปจนถึงระดับท้องถิ่น ทั้งนี้และทั้งนั้น การรับรู้จะเกิดขึ้นได้ในระดับที่สูงขึ้นก็ต้องอาศัยการแสวงหาความรู้ของตัวผู้เรียนเองด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gagne & Dick (1983) ที่กล่าวว่า การรับรู้และทัศนคติของบุคคลสามารถพัฒนาได้ด้วยกระบวนการแสวงหาความรู้ในการศึกษา

7. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยตามวัตถุประสงค์ พบว่า การรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 เป้าหมาย โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ดังนั้น ควรจัดให้มีกิจกรรมหรือโครงการเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และทำความเข้าใจถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะเมื่อกำลังพลไม่เข้าใจในคำศัพท์ก็เป็นเรื่องยากที่จะขับเคลื่อน SDGs ในทุกเป้าหมายให้ประสบความสำเร็จได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลจากงานวิจัยนี้ทำให้เห็นว่า การรับรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษผ่านการแสวงหาความรู้ของผู้เรียนเองอยู่ในระดับน้อย ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการค้นหาช่องทาง การนำเทคโนโลยี การสร้างกิจกรรมหรือการนำเทคนิควิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

บรรณานุกรม

บุญชม ศรีสะอาด. 2560. การวิจัยเบื้องต้น. สุวีริยาสาส์น. กรุงเทพฯ.
ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2022). ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับ SDGs. กรุงเทพมหานคร:
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- Gagne, R. M., & Dick, W. (1983). **Instructional psychology**. *Annual review of psychology*, 34(1), 261-295. <https://doi.org/10.1146/annurev.ps.34.020183.001401>.
- Kanapathy, S., Lee, K. E., Sivapalan, S., Mokhtar, M., Syed Zakaria, S. Z., & Mohd Zahidi, A. (2019). **Sustainable development concept in the chemistry curriculum: An exploration of foundation students' perspective**. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 15(2), 188-207. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-04-2018-0069>.
- The United Nation. (2015). **Transforming the World: The 2030 Agenda for Sustainable Development**. UN General Assembly: New York, NY, USA.
- Zwickle, A., M. Koontz, T., M., Slagle, K., & T. Bruskotter, J. (2014). **Assessing sustainability knowledge of a student population: Developing a tool to measure knowledge in the environmental, economic and social domains**. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 15(4), 375-389. <https://doi.org/10.1108/IJSHE-01-2013-0008>.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
Development of Training Curriculum to Enhance the Leadership Capabilities for
Community Change Agents

อรุณวรรณ มุขแก้ว

Arunwan Mukkaew

จีรณัทย์ วิมุตติสุข

Jeeranat Wimuttisu

ซูฟเฟียณี สนิ

Sufianee Sani, finoonee@gmail.com

ณัฐสินี ขอบตรง

Nutsinee Chobtrong

วิทยาลัยชุมชนพังงา

Phang-nga Community College

E-mail: arunwan.muk@pngcc.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน 2) ทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน 3) ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร

การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน 2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนและหลังการอบรม 3) แบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้เข้าฝึกอบรม จำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติพรรณนา และวิเคราะห์ข้อมูล เชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 80.12/80.64 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทำแบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน เฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 3) ผลเปรียบเทียบ

ค่าเฉลี่ยการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนและหลังการอบรมพบว่า กลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม 4) ความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม, ผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน, ความพึงพอใจ

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) to develop a training course for enhancing the community change leaders, 2) to test and evaluate the training course for enhancing the community change leaders, and 3) to assess the trainees' satisfaction with the training course.

The research used mixed-methods research by quantitative and qualitative. The research instruments were 1) the training course for enhancing the community change leaders, 2) a pre-test and post-test on the characteristics of the community change leaders, 3) the assessment form of behavior of the community change leaders, and 4) the assessment form of the trainees' satisfaction with the training course. The sample group used in the research was 30 trainees. The quantitative data were analyzed by using descriptive statistics and the qualitative data were analyzed by using content analysis.

The results showed that 1) a training course for enhancing the community change leaders had the efficiency value of 80.12/80.64 which is in accordance with the specified criteria 80/80, 2) the results of a pre-test and post-test on the characteristics of the community change leaders was found that the experimental group's knowledge after training was significantly higher than before at the .05 level., 3) the results of behavior comparison of the community change leaders revealed that after training was higher than before, and 4) the trainees' satisfaction with the training course was at a high level.

Keywords: The development of a training curriculum, Leaders of community change, satisfaction

1. บทนำ

ในภาวะปัจจุบัน โลกกำลังเดินไปข้างหน้าอย่างรวดเร็ว พร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงในหลากหลายมิติ เนื่องจากความเร็วและความไม่แน่นอนของการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมการเมือง และสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของคนในสังคม และการพัฒนาประเทศ เช่นเดียวกับประเทศไทยที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าวที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อวงกว้างทั้งต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน การชะงักงันของเศรษฐกิจการค้า การทำงานผลิต อุตสาหกรรมท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมไปถึงการ

ผลิตในภาคอุตสาหกรรมทำให้สูญเสียการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน รวมถึงสูญเสียขีดความสามารถในการแข่งขันและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวอีกด้วย ท่ามกลางวิกฤตที่เกิดขึ้น ทำให้สังคมจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวให้เท่าทันกับสถานะที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อรับมือกับสถานการณ์อับซับซ้อนตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในบริบทโลกใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม เห็นได้จากการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) สู่วิถีชีวิตถัดไป (Next Normal) ซึ่งเป็นการใช้ชีวิตในรูปแบบใหม่ของคนในสังคมทุกช่วงวัย หลังจากที่ได้ปรับตัวกับสถานการณ์โควิด 19 จนคุ้นชิน ทั้งในเรื่องการสื่อสาร การคิดและเรียนรู้ต่าง ๆ รอบตัว โดยจะเปลี่ยนแปลงไปตามบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ยังมีนโยบาย มาตรการ และแนวทางการร่วมมือต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในทุกภาคส่วน ทั้งภาคส่วนราชการ นอกระบบราชการและหน่วยงานภาคีอื่น ๆ ต่างก็ร่วมหาแนวทางรับมืออย่างเร่งด่วน โดยมุ่งตรงไปที่ระดับท้องถิ่นเพื่อให้มีความเข้มแข็งและสามารถจัดการเผื่อระวัง ป้องกัน และดูแลช่วยเหลือกันในชุมชนได้

แนวทางหนึ่งในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและสามารถขับเคลื่อนในระดับชุมชนได้ จำเป็นต้องมีผู้นำในการสร้างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความเห็นร่วมของชุมชน และเป็นที่ยอมรับ ผู้นำการเปลี่ยนแปลงชุมชนจะเป็นกลไกในการดำเนินการสร้างชุมชนพึ่งตนเองประกอบด้วยอย่างน้อย 3 กรอบหลัก ได้แก่ (1) การนำวิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน (2) นวัตกรรมชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต และ (3) การจัดการชุมชนพึ่งตนเองอย่างบูรณาการเพื่อความยั่งยืน โดยทุกกรอบแนวคิดของการดำเนินการ มุ่งให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน เป็นการสร้างนวัตกรรมชุมชนที่นำทุนและศักยภาพของชุมชนมาดำเนินการอย่างเป็นองค์รวม และเป็น “ภูมิคุ้มกันที่ดี” เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่อนาคตอย่างมั่นคงและยั่งยืน

ภาวะผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและการขับเคลื่อนในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการหรือพฤติกรรมที่ผู้นำกระตุ้น ปลุกฝัง และสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานของผู้ร่วมงานให้สูงขึ้นตามความคาดหวัง ผู้นำที่ดีจึงต้องมีความรู้ ทักษะความสามารถและประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ต้องสร้างแรงจูงใจ สร้างแรงบันดาลใจ โน้มน้ำความคิดเพื่อให้ผู้ร่วมงานเกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความเชื่อ ทศนคติ และเสริมสร้างคุณค่า ดังผลการวิจัยของ (พุทธินันท์ บุญเรือง, 2562 : 233) ผู้นำมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการชุมชนในทุกมิติ เพราะผู้นำเป็นผู้ที่สามารถจะสั่งการให้ชุมชนไปในทิศทางที่ได้กำหนดไว้ การบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องสั่งคนทั่วไปให้ความสนใจ ทั้งนี้ผู้นำเป็นคนกลไกหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนตามภาวะของผู้นำ ได้แก่ ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี การสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม การสร้างแรงบันดาลใจ การกระตุ้นใช้ปัญญา การคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ความคิดสร้างสรรค์ และการมีอุดมการณ์

การบริหารจัดการชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน เป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาตามแผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย จังหวัดกระบี่ จังหวัดตรัง จังหวัดภูเก็ต จังหวัดระนอง จังหวัดสตูล และจังหวัดพังงา โดยมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนากลุ่มอันดามันให้เป็น “ศูนย์กลางการท่องเที่ยวเน้นคุณค่า และเกษตร

แนวใหม่เพื่อสังคมแห่งความสุขและวิถีชีวิตที่ยั่งยืน” ทั้งนี้ประเด็นการพัฒนาข้อที่ 4 กล่าวถึงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงในทุกระดับ มุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างพลังทางสังคมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดพังงา พ.ศ. 2566-2570 ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนา “การเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงนิเวศและสุขภาพ เกษตรยั่งยืน สังคมแห่งการเรียนรู้ สุขภาพเมืองอัจฉริยะพังงาแห่งความสุข” ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดี ความมั่นคงปลอดภัย เพื่อสร้างสังคมให้มั่นคงและน่าอยู่ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความยากจน ความเหลื่อมล้ำในสังคมควบคู่การสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เพื่อสร้างฐานความมั่นคง ให้คนพังงามีคุณภาพชีวิตที่ดี สุขสังคมที่มีคุณภาพ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมของคนในชุมชนให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลง สร้างความเข้าใจร่วมกันและขับเคลื่อนชุมชนไปในทิศทางเดียวกันจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

คณะนักวิจัยในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ จึงมีแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน รวมทั้งประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เพื่อการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และใช้เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนา การดำเนินโครงการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
- 2.2 ทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
- 2.3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร

3. วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการโดยใช้การวิจัยแบบผสมระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ

3.1 ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ผู้สมัครเข้าฝึกอบรมโครงการผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน จำนวน 35 คน

3.2 ตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ

ผู้สมัครเข้าฝึกอบรมโครงการผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาจากกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย จากประชากรที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 35 คน ด้วยวิธีการจับสลาก กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970 : 608-609)

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย มี 2 ประเภท คือ เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ คือ หลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประกอบด้วยนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแต่ละหน่วยการเรียนรู้มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ขึ้นไป ทดลองใช้หลักสูตร และคำนวณประสิทธิภาพตามวิธีการของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556: 11-12)

3.3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

1) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนและหลังการอบรม

2) แบบประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตร

3.4 การตรวจคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยตรวจสอบค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่านประกอบด้วยนักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญในอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำเครื่องมือทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงจำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาชได้ค่าเท่ากับ 0.97 จากนั้นปรับปรุงเครื่องมือให้มีความสมบูรณ์และนำเครื่องมือไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.1 หาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบความรู้ แบบประเมินพฤติกรรม แบบประเมินหลักสูตรฝึกอบรม และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

3.5.2 เปรียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ คะแนนประเมินพฤติกรรมก่อนและหลังการฝึกอบรม ใช้การทดสอบทางสถิติแบบที่กรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test dependent) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ผู้วิจัยใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบ (Taba, 1962: 185) ร่วมกับการใช้รูปแบบวงล้อความต้องการฝึกอบรม 5 ขั้นตอนของ Steven และคณะ (2013: 17-20) ซึ่งประกอบด้วย 1) วิเคราะห์สำรวจความต้องการฝึกอบรม 2) กำหนดวัตถุประสงค์ 3) จัดเนื้อหาการฝึกอบรม 4) กำหนดวิธีการฝึกอบรม 5) เลือกรูปแบบการฝึกอบรม โดยได้หลักสูตรฝึกอบรมที่นักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญในอาชีพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “หลักสูตรผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อชุมชน (Transformational Leader for Community)” จำนวน 18 ชั่วโมง ประกอบด้วย 6 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการ จำนวน 3 ชั่วโมง 2) บทบาทหน้าที่ของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อชุมชน จำนวน 3 ชั่วโมง 3) จิตสาธารณะและความรับผิดชอบต่อสังคม จำนวน 3 ชั่วโมง 4) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนา จำนวน 3 ชั่วโมง 5) การสื่อสารเพื่อการมีส่วนร่วมของชุมชน จำนวน 3 ชั่วโมง 6) การออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลง

ในชุมชน เมื่อนำหลักสูตรฝึกอบรมที่ผ่านการปรับปรุงและทดลองใช้ จนมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 มาใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การทดสอบความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนและหลังการฝึกอบรม ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้เรื่องคุณลักษณะของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงของชุมชนเฉลี่ยหลังฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้คุณลักษณะของผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงของชุมชนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

การทดสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p
ก่อนการฝึกอบรม	32	28.31	6.02	18.921	.00
หลังการฝึกอบรม	32	37.03	5.84		

การประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ก่อนและหลังการฝึกอบรม ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม พบว่า การปฏิบัติตนในการเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนการฝึกอบรมอยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมเป็นบางครั้งทุกด้าน และหลังการฝึกอบรมพบว่าอยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้งทุกด้าน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการประเมินพฤติกรรมการปฏิบัติตนในการเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงของชุมชนของผู้เข้ารับการฝึกอบรมก่อนและหลังการฝึกอบรม

ด้าน	ก่อนอบรม			หลังอบรม		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.37	0.18	บางครั้ง	4.28	0.44	บ่อยครั้ง
การสร้างแรงบันดาลใจ	3.23	0.22	บางครั้ง	4.33	0.31	บ่อยครั้ง
การกระตุ้นการใช้ปัญญา	3.17	0.14	บางครั้ง	4.43	0.35	บ่อยครั้ง
การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.46	0.13	บางครั้ง	4.47	0.42	บ่อยครั้ง

การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ค่าเฉลี่ยภาพรวมคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจในทุกด้านอยู่ในระดับมากเช่นกัน ผลที่ได้แสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม

ประเด็นการประเมิน	คะแนน		ระดับ
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านบรรยากาศในการฝึกอบรม	4.29	0.12	มาก
ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม	4.45	0.22	มาก
ด้านสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม	4.23	0.17	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.18	0.21	มาก

5. อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้อภิปรายผลจากข้อค้นพบของการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

ผลการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน ที่มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้ใช้กระบวนการพัฒนาหลักสูตรของทาบ่า (Taba, 1962 : 185) ร่วมกับการใช้รูปแบบวงล้อความต้องการฝึกอบรม 5 ขั้นตอน (Steven et al., 2013: 17-20) อีกทั้งผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สำรวจและเตรียมความพร้อมชุมชนเป้าหมายและมีกระบวนการคัดเลือกผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ตลอดจนมีผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาและฝึกอบรม ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการสร้างผู้นำการเปลี่ยนแปลงมาร่วมพัฒนาหลักสูตร จึงส่งผลให้หลักสูตรมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธ งามกนก และคณะ (2565: 23-25) ที่พบว่า หลักสูตรฝึกอบรม ผู้นำการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งผลการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรนั้น มีค่าสูงกว่าเกณฑ์คุณภาพของหลักสูตรที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ และมีความเหมาะสมที่จะนำไปทดลองใช้ โดยคุณภาพที่เกิดขึ้นนั้นมาจากกระบวนการวิจัยที่เหมาะสม เครื่องมือในการเก็บข้อมูล รวมทั้งกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลที่จำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมตามกระบวนการและขั้นตอนการสร้างหลักสูตรฝึกอบรมตามแนวคิดของ Taba (1962), Tyler (1969) และ Saylor and Alexander (1974) นอกจากนี้ผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ ลภัสรดา จิตวารินทร์ และธวัชชัย จิตวารินทร์ (2565: 109-111) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 ทดลองและประเมินผลการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน พบว่าผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการประเมินพฤติกรรม การปฏิบัติตนใน

การเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงของชุมชน พบว่า การปฏิบัติตนในการเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงของชุมชนก่อนการฝึกอบรมอยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมเป็นบางครั้งทุกด้าน และหลังการฝึกอบรมพบว่าอยู่ในระดับการแสดงพฤติกรรมบ่อยครั้งทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการฝึกอบรมมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและผู้ฝึกอบรมได้ลงมือปฏิบัติ เช่น การศึกษาภาคสนาม การจัดทำโครงการ การร่วมอภิปราย การทำงานกลุ่ม ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ และพัฒนาทักษะต่าง ๆ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติและพฤติกรรม ซึ่งสอดคล้องกับทิตินา แชมณี (2560 : 94) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้เรียนจะเป็นผู้ริบบทบาทหลักโดยเป็นผู้จัดกระทำกับข้อมูลหรือประสบการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับอาทิตยา โปณะทอง และคณะ (2562: 341) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เรื่องคุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยหลังอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตร

ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าฝึกอบรมที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรม พบว่า ภาพรวมคะแนนความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านบรรยากาศในการฝึกอบรม ด้านหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรม ด้านสื่อที่ใช้ในการฝึกอบรม และด้านการวัดและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการฝึกอบรมใช้วิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีประสบการณ์และเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เข้ารับการอบรมได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ อภิชัย คุณิพงษ์ (2556: 10-11) ที่พบว่า การฝึกอบรมทุกขั้นตอนจะเน้นให้ผู้เข้ารับการอบรมเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ มีความยืดหยุ่นโดยจะมีการปรับเนื้อหา วิธีการ และสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เข้ารับการอบรมมีรูปแบบที่สนุกสนาน ไม่น่าเบื่อ เป็นสื่อให้บุคคลได้ทำกิจกรรมและเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ร่วมกับฝึกอบรมที่มีกิจกรรมหลากหลายทำให้สร้างบรรยากาศในการฝึกอบรมแบบกัลยาณมิตร โดยมีวิทยากรเป็นผู้กระตุ้นจุดประกายความคิด อำนวยความสะดวกให้เกิดความสะดวกในการฝึกอบรมให้ราบรื่น ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความคุ้นเคยซึ่งกันและกันจึงให้ความร่วมมือและกล้าแสดงออกและลงมือกระทำกิจกรรมด้วยตนเองมากขึ้น รวมถึงสอดคล้องกับ วรณพร รุจิพงษ์กุล (2566: 78) พบว่า ผลความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาที่มีต่อการนำความรู้ ทักษะ ไปใช้ภายหลังจากการฝึกอบรมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงว่าผู้บริหารระดับต้นสามารถนำความรู้ ทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้เป็นอย่างดีและมีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในหน่วยงานได้มากขึ้น จึงสรุปได้ว่าหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารสำหรับผู้บังคับบัญชาใหม่สามารถนำไปใช้จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ควรนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน มาจัดฝึกอบรมกับกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อศึกษาผลจากการใช้หลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

2) ควรบูรณาการความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและสามารถรับรองมาตรฐานหลักสูตรได้

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และอิทธิพลต่อความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

2) ควรมีการประเมินผลกระทบทางสังคมและผลตอบแทนทางสังคมที่เกิดจากการฝึกอบรมหลักสูตรเสริมสร้างสมรรถนะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของชุมชน

บรรณานุกรม

กลุ่มงานบริหารยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน. (2564). **แผนพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอันดามัน พ.ศ. 2566-2570**. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566, จาก <http://www.osmsouth-w.moi.go.th/main/page/28>

กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด. (2564). **แผนพัฒนาจังหวัดพังงา พ.ศ. 2566-2570**. สืบค้นเมื่อ 5 มกราคม 2566, จาก <http://www.phangnga.go.th/index.php/th/blog/1977-2566-2570>

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2548). **สถิติสำหรับงานวิจัย**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). **การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน**. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย, 5(1), 7-20.

ณัฐโชติ จันทร์เพ็ชร. (2562). **การเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง**. สืบค้นเมื่อ 17 ธันวาคม 2565, จาก <http://www.journalgrad.sru.ac.th/index.php/miniconference/article/view/2055>

ทิตินา แคมมณี. (2560). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรนับพัน วงศ์ตระกูล, สมาน พูแสง, มนัส สุวรรณ และณัฐยา ตันตรานนท์. **หลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาสมรรถนะผู้นำชุมชนของจังหวัดลำปาง**. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 16(2), 175-184.

พุทธินันท์ บุญเรือง. (2562). **รูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเศรษฐกิจสีเขียวในจังหวัดอุดรดิตถ์**. วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 8(1), 109-118.

ลภัสรดา จิตวารินทร์ และธวัชชัย จิตวารินทร์. (2565). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับเสริมสร้างความรู้ ทักษะการปฏิบัติงาน และทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษสำหรับพนักงานแคดดี้**. วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 9(1), 102-114.

- วรรณพร รุจิพงษ์กุล. (2566). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารสำหรับผู้
ยุคใหม่. วารสารพัฒนาธุรกิจและอุตสาหกรรม, 3(2), 70-80.
- สุเมธ งามกนก, ปริญญา นาคปฐม และ กฤษฏีพัทธ์ พิษณะเดชนันต์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม
ผู้นำการท่องเที่ยวในระดับพื้นที่. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 16(2), 13-26.
- อภิชัย คุณิพงษ์. (2556). การพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างพลังอำนาจผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
สุขภาพสำหรับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา, 8(1),
10-11.
- อาทิตยา โปณะทอง, ชัยณรงค์ สุวรรณสาร และ กาญจนา ภัทรวิวัฒน์. (2562). การพัฒนาหลักสูตรอบรม
เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับนักศึกษาสถาบันอุดมศึกษา. วารสารสันติศึกษา
ปริทัศน์ มจร, 7(2), 332-347.
- Best, J.W. (1997). **Research in education.** (8th ed.). New Jersey: Prentice – Hall, Inc.
- Krejie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). **Educational and psychological measurement.** New
York: Minnesota University.
- Steven, A. B., Susan, J. B., and Diana K. I. (2013). **Communication: Principles for a lifetime.**
(5th ed.). Boston: Allyn & Bacon.
- Taba, H. (1962). **Curriculum development theory and practice.** New York: Harcourt Brace
and World.

การพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน : บูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี

Development of the Community Lifestyle: The Integrating of Buddhist Principles Drives Sufficient Economic Philosophy to Improve the Standard Life for the People Living in the Dong Fa Huan, Ubon Ratchathani Province

สุชาติ บุษย์ชยานนท์

Suchat Butchayanon

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

E-mail: suchat.b@ubru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน: บูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาลักษณะสภาพปัญหาของประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วนโดยทั่วไป เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน และวิเคราะห์เปรียบเทียบสภาพปัญหาของประชาชนและการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกตามตัวแปรเพศ ได้แก่ เพศชาย และเพศหญิง จำนวน 6,010 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 362 คน ได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช่วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) เริ่มจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเกรจซี (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) จากนั้นนำไปเทียบสัดส่วนจากแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามตัวแปรที่ศึกษา หลังจากนั้นทำการแจกแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม แล้วเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพคือ การใช้ประชากรเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากรได้มาโดยวิธีการเลือกแบบจงใจ (Purposive Sampling) จากผู้นำชุมชนในเขตชุมชนดงฟ้าห่วน จำนวน 19 คน

ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของประชาชนในเขตพื้นที่ประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วนโดยทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ไม่เพียงพอจกบรายจ่าย บางส่วนมีหนี้สิน และค่าครองชีพสูง การนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า ประชาชนนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ พออยู่ พอกิน อยู่ในระดับน้อย ประชาชนควรดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง ประชาชนเห็นด้วยการนำหลักทวารวดี 4 คือ กายทวารวดี สีสทวารวดี จิตทวารวดี ปัญญาทวารวดี ช่วยในการขับเคลื่อน

เศรษฐกิจตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างเพศชายและเพศหญิงพบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ในเรื่องการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อยทุกด้าน

คำสำคัญ : การพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, หลักพุทธธรรม, ชุมชนดงฟ้าหวน

ABSTRACT

Research on community lifestyle development: The integration of Buddhist principles is used to drive sufficient economic philosophy to improve the quality of life for people in the Dong Fah Huan community. Ubon Ratchathani Province The purpose of the research is to study the problem characteristics of the people of the Dong Fah Huan community in general. To study the principles of Buddhism that are used to drive the economic philosophy of the people of the sky community Urgent and comparative analysis of the problems of the people and the use of Buddhist principles to drive the economic philosophy of the people in the Dong Fai community area Ubon Ratchathani Province Classified by gender variables, including males and females, 6,010 people, 362 sample groups Determine the sample size by using the stratified random sampling method, starting with the sample size determination from the prefabricated table (Krejcie) and Morgan (Morgan), then comparing the proportion from each sample. Classified by the variables studied afterwards Distribute questionnaires using simple random methods (simple random) based on the number of samples. Then collect data. Sample groups for qualitative research are The use of the population as a sample group The population is obtained by deliberately selective methods (purposeful sampling) from community leaders in the Dong Fah Huan community. Loop 19 people.

The results of the research show that the economic problems of people in the public areas of the Dong Fai community in general are that most of them do not have enough income to pay. Some have high debt and costs of living. The use of Buddhist principles to drive economic philosophy is sufficient. People use it to live a modest life. When eating at a low level, people should live by being self-contained. People see that adopting the 4th principle, namely prayer, prayer, wisdom, and prayer, helps drive the economy according to economic philosophy. Comparing opinions between males and females, we found that there are no different opinions. In regard to the implementation of sufficient economic philosophy and the implementation of Buddhist principles at a low level in all areas.

Keywords: Community Life Development, Sufficiency Economy Philosophy, Buddhist Principle, Dong Fah Huan Community

1. บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสังคมไทยในยุคปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เศรษฐกิจ แต่เดิมสังคมไทยเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดสังคมที่พึ่งพาอาศัยกัน ช่วยเหลือกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2537 : 61) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 ได้มีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยวางแผนให้ส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจให้พัฒนาจากเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม (บุญคง หันจากสิทธิ์, 2540 : 10) จึงทำให้การเคลื่อนย้ายประชากรจากสังคมเกษตรกรรมเข้าสู่สังคมอุตสาหกรรม นับว่ามีผลกระทบต่อประชากรเกษตรกรรม

จากสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำสะท้อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ ด้วยสภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจส่งผลให้เกิดสภาวะผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมต้องมีการะในการใช้จ่ายอย่างมากภายในสภาวะที่อยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป (เยาวลักษณ์ ราชเพทยาคม, 2539 : 279 – 287)

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงทรงเป็นพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ทรงพระราชทานแกพสกนิกรชาวไทยทรงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาคนในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานการพึ่งตนเอง ความพอมีพอกิน การรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่นำมาในการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนา ตั้งแต่ฉบับที่ 8 ประเทศไทยเผชิญกับภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและปัญหาในหลายด้าน รัฐบาลจึงได้กำหนดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 (2545 – 2549) และฉบับที่ 10 (2550 – 2554) เพื่อการพัฒนาประเทศ และได้กำหนดนโยบายให้จังหวัดต่างๆ กำหนดกลไกการขับเคลื่อน ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 มุ่งพัฒนา สู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (Green and happiness society) จากสถานการณ์เปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ประเทศยังต้องเผชิญกระแสการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศที่ผันผวน ซับซ้อนและคาดการณ์ได้ยาก แม้ในภาพรวมประเทศมีภูมิคุ้มกันที่แข็งแกร่งแต่ก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับสถานการณ์ของการเปลี่ยนแปลงได้ ดังนั้นประเทศยังต้องเผชิญกับความเสี่ยงในหลายมิติ โดยเฉพาะความเสี่ยงจากโครงสร้างเศรษฐกิจที่เติบโตเพื่อให้เกิดความยั่งยืน จึงจำเป็นต้องนำภูมิคุ้มกันที่อยู่ภายใต้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้ประเทศเกิดความเข้มแข็งทางสังคม ทางเศรษฐกิจ เพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน จากแนวคิดของแผนการพัฒนา ฉบับที่ 8 - 11 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554 : ข) ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและคนเป็นศูนย์กลางในการขับเคลื่อนพัฒนารวมทั้งสร้างความสมดุลการพัฒนาเชื่อมโยงทุกมิติบูรณาการทั้งคน สังคม เศรษฐกิจ โดยมีการวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” และใช้หลัก “ความพอประมาณ” ให้เกิดความสมดุลระหว่างวัตถุประสงค์กับจิตใจของคนในชาติสามารถพึ่งตนเองกับการแข่งขันเวทีโลกเตรียมระบบภูมิคุ้มกันด้วยการจัดการความเสี่ยงให้เพียงพอพร้อมรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศ ทั้งนี้การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนสอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคม รวมทั้งเสริมสร้างศีลธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่และดำเนินชีวิตด้วยความเพียรเป็นภูมิคุ้มกันกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นทั้งในครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

กรณีชุมชนดงฟ้าห่วนที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาซึ่งเป็นพื้นที่ชุมชนเข้มแข็งคนอาศัยป่าและป่าอาศัยคน เป็นชุมชนอยู่ระหว่างตัวเมืองและป่าสวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ดงฟ้าห่วน) ประชาชนในพื้นที่อาศัยป่าในการหาอาหารเลี้ยงผู้คนในชุมชน วิถีชีวิตของประชาชนในชุมชนตั้งอยู่บนรากฐานของความพอดี พออยู่ พอกินและพอใช้ ในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตรู้จักพึ่งพาตนเอง มีความพอประมาณ มีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ตลอดทั้งสร้างภูมิคุ้มกันด้วยการประพடுத்தกันอย่างไม่ประมาท ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนโดยการบูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามหลักภาวนา 4 ประกอบด้วยคือ กายภาวนา (การอบรมกาย) สีลภาวนา (การอบรมศีล) จิตตภาวนา (การอบรมจิต) ปัญญาภาวนา (การอบรมปัญญา) ที่จะนำทางไปสู่การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและปัญหาต่างๆ ที่สอดคล้องกับความพอประมาณ พอดี พอเพียง มีเหตุผลและสามารถพึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานีโดยทั่วไป
- 2) เพื่อศึกษาหลักพุทธธรรมที่นำไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี
- 3) เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาและการนำหลักพุทธธรรมของประชาชนไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จากผู้นำชุมชนในเขตชุมชนดงฟ้าห่วน จำนวน 19 คน ประกอบด้วย (1) ผู้ใหญ่บ้าน 5 หมู่บ้าน คือผู้ใหญ่บ้านหนองมะเขือ บ้านห้วยคุ่ม บ้านหัวดอน บ้านหนองบัว บ้านหนองมะนาว (2) ประชาชนชาวบ้าน 1 คน (3) หัวหน้าสถานศึกษา 1 คน (4) ผู้นำที่มีบทบาทในการพัฒนาหมู่บ้าน จำนวน 12 คน คือ กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) นักวิชาการ แกนนำภาคประชาชนเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณมีประชาชนที่อาศัยอยู่บริเวณชุมชนดงฟ้าห่วนทั้ง 5 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 6,010 เมื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเกรจซี่ (Krejcie) และมอร์แกน (Morgan) ได้กลุ่มประชากร 362 คนโดยการใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น หลังจากนั้นทำการแจกแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถามความคิดเห็นการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนบูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.1) ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

1.2) การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นและขอบเขตคามด้วยการจัดเก็บหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วพิจารณาแบบสอบถามเบื้องต้นหาประสิทธิภาพโดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbsch) และได้ค่าความเชื่อของเครื่องมือเท่ากับ .91 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชนบูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

2.1) ลักษณะแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปของชุมชนจำนวน 4 ข้อ ในประเด็น ความเป็นมาของชุมชน สภาพเศรษฐกิจและสภาพสิ่งแวดล้อมของชุมชน ปัญหาเศรษฐกิจในชุมชน ในชุมชนของตนควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตแบบใด

2.2) สัมภาษณ์การใช้หลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในประเด็น แนวทางการนำหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรม ตลอดทั้งนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนตามหลักภาวนา 4 เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน

3) การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์สภาพปัญหาเศรษฐกิจโดยทั่วไป การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์พิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหา ประเด็นสำคัญที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล เทียบกับแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี

3.3) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมในประเด็นภาวนา 4 มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนตามหลักกายภาวนา (การอบรมกาย) สีสภาวนา (การอบรมศีล) จิตตภาวนา (การอบรมจิต) ปัญญาภาวนา (การอบรมปัญญา) มาใช้บูรณาการขับเคลื่อนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาชุมชนตามหลักความพอประมาณ หลักความมีเหตุผล หลักความมีภูมิคุ้มกัน หลักความรอบรู้ และหลักคุณธรรมที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี

4. ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน : บูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี พอสรุปได้ ดังนี้

1. ผลสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของประชาชนในชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ที่เป็นผู้ตอบแบบสัมภาษณ์เป็นผู้นำชุมชนรวมทั้งหมด 19 คน คือ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน ปราชญ์ชุมชน 1 คน อดีตผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน และผู้นำหน่วยงานที่มีบทบาทในการพัฒนาชุมชนโดยผู้วิจัยเลือกบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ 12 คน ส่วนลักษณะของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 362 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41- 60 ปี (ร้อยละ 42.82) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 57.74) และส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร (ร้อยละ 45.30)

2) ลักษณะสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย มีหนี้สิน ประชาชนไม่มีงานทำในชุมชน การค้าขายไม่ดี และค่าครองชีพที่สูงขึ้น

3) สาเหตุของการเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจในทัศนะของผู้นำชุมชน พบว่า ประชาชนชอบเล่นการพนัน เยาวชนติดยาเสพติด ประชาชนนิยมซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็น โดยเฉพาะติดค่านิยมผิดๆ เช่น นิยมออกรถป้ายแดง แต่ไม่มีเงินผ่อน เป็นต้น

4) ด้านลักษณะของปัญหาทางเศรษฐกิจในทัศนะของผู้นำชุมชน พบว่า มีประชาชนย้ายถิ่นฐานจากเมืองเข้ามาในชุมชนมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาไม่มีที่ดินทำกินเนื่องจากนายทุนเข้ามาซื้อที่ดินของประชาชนสร้างหมู่บ้านเอื้ออาทร ก่อให้เกิดปัญหาชุมชนแออัด เยาวชนติดยาเสพติด กองขยะ และแหล่งน้ำสาธารณะเน่าเสีย

5) ด้านวิธีแก้ปัญหากับปัญหาทางเศรษฐกิจในทัศนะของผู้นำชุมชน พบว่า อยากให้ประชาชนขยันทำงาน ขยันอดทน มัธยัสถ์ และดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง

2. ผลระดับการนำหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) การนำหลักพุทธธรรมนำไปใช้เพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในทัศนะของผู้นำชุมชน พบว่า การดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ พออยู่ พอกิน มีการรู้จักแบ่งปัน ประหยัด มีน้อยใช้น้อย ถ้ามีมากเก็บเอาไว้ใช้ในคราวจำเป็น ดำเนินชีวิตตามสายกลาง

2) ระดับการนำหลักพุทธธรรมมาปรับใช้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดการพัฒนาชุมชนในแต่ละด้าน คือ

2.1) ระดับพื้นฐาน ได้แก่ 1) ด้านกายภาวนา ให้ดำรงชีพตนอย่างพอเพียง ไม่สร้างหนี้สิน รู้จักประมาณตน ปลูกผักสวนครัว ขุดบ่อเลี้ยงปลากินเอง 2) ด้านศีลภาวนา อยากให้ประชาชนปฏิบัติตามหลักเบญจศีล ไม่เล่นการพนัน และปฏิบัติตามกฎกติการะเบียบในชุมชน

2.2) ระดับกลาง ได้แก่ ด้านจิตภาวนา ให้ประชาชนรู้จักแบ่งปันมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีจิตเมตตากรุณาต่อกัน และมีจิตอาสาสาธารณะ

2.3) ระดับสูง ได้แก่ ด้านปัญญาภาวนา อยากให้ประชาชนรู้จักแสวงหาความรู้ ข่าวสารต่างๆ ตลอดเวลา เพื่อให้ทันสมัย

3. ผลการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) การประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาวิถีชุมชน ในทัศนะผู้นำชุมชนพบว่า ต้องการให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีที่ดีต่อกัน ด้วยการนำหลักเมตตากรุณา หลักอริยสัจ 4 และเบญจศีลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิถีชีวิตคนในชุมชน

2) การนำหลักพุทธธรรมมาช่วยขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ในทัศนะผู้นำชุมชนพบว่า คนส่วนใหญ่เห็นด้วยในการนำหลักพุทธธรรมมาช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของคนในชุมชน เพื่อการอยู่ดีกินดีของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะประชาชนต้องเข้าใจหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตนให้รู้จักรับผิดชอบตนเองและสังคมด้วยการปฏิบัติตามหน้าที่ๆ ตนรับผิดชอบ

4. ผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1) สภาพปัญหาโดยส่วนรวม ปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานีโดยส่วนรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า มีปัญหาในระดับน้อยทุกด้าน ส่วนด้านที่มีปัญหาอันดับแรกคือ ปัญหาเกี่ยวกับการรับรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงไปคือ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติเพื่อขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และด้านปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ตามลำดับ

2) สภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.1) ปัญหาเกี่ยวกับเข้าใจปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงโดยทั่วไปของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานีโดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางคือ การเข้าใจข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากหนังสือพิมพ์ รองลงมาคือ การรับรู้จากการอบรมสัมมนาทั่วไป การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากอินเทอร์เน็ต การอ่านหนังสือ/ตำราเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากวิทยุ การเข้าร่วมอบรม/สัมมนาวิชาการเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการแสวงหาข้อมูลเพื่อการรับความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

2.2) ปัญหาการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายหัวเรื่อง พบว่า หัวเรื่องที่มีปัญหาอันดับแรก คือ เรื่องเงื่อนไขความรู้ ในเขตพื้นที่ รองลงมาคือ เรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวของประชาชน และเรื่องความพอประมาณ ตามลำดับ กรณีจำแนกตามหัวเรื่อง พบว่า เรื่องความพอประมาณ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องความพอประมาณของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานีโดยส่วนรวมมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางคือ การทำบัญชีรายรับ-จ่ายวางแผนออมเงินในครอบครัว รองลงมามีปัญหาในระดับน้อยคือ เรื่องการเลี้ยงสัตว์ วัว ควาย เป็ด ไก่ เอาไว้ใช้งานและนำมาเป็นอาหาร และปัญหาด้านการเงิน (ต้องกู้เงินทั้งในระบบและนอกระบบมาใช้จ่าย ตามลำดับ เรื่องความมีเหตุผล

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องความมีเหตุผล ของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับแรกคือ การยอมรับฟังความคิดเห็น/ความแตกต่างของแต่ละคน รองลงมาคือความสามารถในการควบคุมสติอารมณ์ได้ และการวางแผนดำเนินชีวิตแบบมีขั้นตอนสมเหตุสมผล ตามลำดับเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวของประชาชน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับแรกคือ ความอดทนต่อแรงจูงใจอยากได้เทคโนโลยีสมัยใหม่ รองลงมาคือ การสร้างครอบครัวปลอดภัยจากเหล้า บุหรี่ และการประกอบอาชีพแบบหมุนเวียนตามฤดูกาล ตามลำดับ เรื่องเงื่อนไขความรู้ ด้านปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องเงื่อนไขความรู้ ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางคือ การเข้าร่วมอบรมโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการศึกษาเกี่ยวกับเกษตรเศรษฐกิจทฤษฎีใหม่ รองลงไปคือ การนำเอาความรู้จากได้เข้าอบรม/ศึกษามาปฏิบัติ การไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนอื่นแล้วนำมาปฏิบัติ ตามลำดับ เรื่องเงื่อนไขคุณธรรม ด้านปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในเรื่องเงื่อนไขคุณธรรม ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับแรกคือ ความมีจิตอาสาอยากช่วยแก้ปัญหาต่างๆ ในชุมชน รองลงมาคือ ความอดทนไม่ย่อท้อต่อการทำงาน และการมีความรับผิดชอบและตรงเวลาในการทำงาน ตามลำดับ

2.3) ด้านปัญหาเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนรวม มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีปัญหาอันดับแรกคือ การนำหลักสัปปุริสธรรมในข้อเป็นผู้รู้จักชุมชน (ปริสฺสญฺญตา) ไปประยุกต์ใช้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ การนำหลักสัปปุริสธรรมในข้อเป็นผู้รู้จักบุคคล (ปุคฺคฺลฺญฺญตา) ไปประยุกต์ใช้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการนำหลักสัปปุริสธรรมในข้อเป็นผู้รู้จักกาล (กาลฺลญฺญตา) ไปประยุกต์ใช้กับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามลำดับ

5. ผลปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี โดยส่วนรวม ดังนี้

1) ผู้นำชุมชนเสนอทัศนะเกี่ยวกับปัญหาอื่น ๆ และแนวทางแก้ไข ดังนี้คือ ผู้นำชุมชนให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยนำเสนอให้ประชาชนใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิด เพื่อสร้างความมั่นคงให้ครอบครัวในเรื่องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยไม่ควรใช้จ่ายเกินกำลัง

2) ผู้นำชุมชนเสนอแนะให้ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับความพอประมาณ พอกิน พอใช้ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในเรื่องการพึ่งพาตนเองของประชาชนในชุมชน แนวทางแก้ไขคือพยายามดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพด้วยตนเอง โดยไม่ต้องจ้างผู้อื่นมาดำเนินการแทนโดยใช้ความพยายามควบคุมตนเองให้ยึดหลักปฏิบัติตนให้เพียงพอตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

5. อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน : บูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ลักษณะสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า มีภาวะปัญหาเกิดขึ้นหลากหลาย เช่น รายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย มีหนี้สิน ประชาชนไม่ทำงานทำในชุมชน การค้าขายไม่ดี และค่าครองชีพก็สูงขึ้น สาเหตุของการเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจคือ มีสิ่งที่แทรกซึมเข้าไปในวิถีชีวิตเดิมของประชาชน เช่น การพนัน ยาเสพติด สินค้าฟุ่มเฟือย และอาจมีค่านิยมในวิถีชีวิตสมัยใหม่ เช่น นิยมออกรถป้ายแดง แต่ขาดสภาพคล่องของฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากด้านลักษณะของปัญหาทางเศรษฐกิจพบว่า มีประชาชนย้ายถิ่นฐานจากเมืองเข้ามาในชุมชนมากขึ้น ภาวะเช่นนี้อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตในชุมชน อาจมีวิถีชีวิตเปลี่ยนไปจากเดิม อาจส่งผลก่อให้เกิดปัญหาเพิ่มขึ้นในหลาย ๆ ด้าน เช่น การขายที่ดินทำกิน อาจเนื่องจากมีนายทุนเข้ามาซื้อที่ดินของประชาชนโดยให้ราคาที่น่าพอใจ รวมถึงปัจจุบันมีการขยายตัวด้านสิ่งก่อสร้าง ทำให้มีการเพิ่มจำนวนประชากรที่มาอาศัยในชุมชนมากขึ้น

2. ระดับการนำหลักพุทธธรรมไปใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีการปฏิบัติตนสอดคล้องกับหลักพุทธธรรมในแต่ละระดับดังนี้คือ (1) ระดับพื้นฐาน ได้แก่ (1.1) ด้านกายภาวนาคือ การที่ประชาชนดำรงชีพตนอย่างพอเพียง ไม่สร้างหนี้สิน รู้จักประมาณตน ปลูกผักสวนครัว ขุดบ่อเลี้ยงปลากินเอง (1.2) ด้านศีลภาวนาคือ ประชาชนมีการปฏิบัติตนตามหลักเบญจศีล ไม่เล่นการพนัน และปฏิบัติตนตามกฎกติการะเบียบในชุมชน (2) ระดับกลาง ได้แก่ ด้านจิตภาวนาคือ ประชาชนรู้จักแบ่งปันมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน มีจิตเมตตากรุณาต่อกัน และมีจิตอาสาธารณะ (3) ระดับสูง ได้แก่ ด้านปัญญาภาวนาคือ ประชาชนรู้จักแสวงหาความรู้ ข่าวสารต่างๆ ตลอดเวลา เพื่อให้ทันสมัย ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า หลักพุทธธรรม สามารถประยุกต์ให้สอดคล้องประสานกับการดำเนินชีวิตโดยวิถีปกติของประชาชนในชุมชน ถ้าได้นำหลักพุทธธรรมดังกล่าวไปใช้เสริมกับหลักเศรษฐกิจพอเพียง อาจส่งเสริมและส่งผลดีต่อการดำเนินชีวิต สอดคล้องคำกล่าวของพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต. 2545 : 70) ได้กล่าวถึงหลักภาวนา 4 ในพจนานุกรมฉบับประมวลธรรมไว้ว่าการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทางกายภาวนาเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ บุคคล ชุมชน ต้องขับเคลื่อนไปด้วยการฝึกอบรมการทำเกษตร การให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกและปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ การพัฒนาทางความประพฤติหรือพฤติกรรมด้วยการฝึกอบรมประชาชนให้ตั้งอยู่ในกฎระเบียบข้อบังคับกฎหมายมีความรับผิดชอบมีวินัยทั้งต่อตนเองและผู้อื่น ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหายในชุมชน การพัฒนาจิต เป็นการฝึกอบรมจิตใจให้เข้มแข็ง มั่นคง เจริญองงามด้วยคุณธรรม มีเมตตากรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน และการพัฒนาทางปัญญาด้วยการฝึกอบรมปัญญาให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกสมัยใหม่ที่เจริญก้าวหน้า เมื่อมีปัญหาต่างๆ ก็ใช้ปัญญาในการแก้ไขปัญหา

3. สภาพปัญหาและแนวทางการแก้ไขเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปปฏิบัติในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน ผลการวิจัยพบว่า วิธีแก้ปัญหทางเศรษฐกิจในทัศนะของผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเห็นว่าควรให้ประชาชนขยันทำงาน ขยันอดทน มัธยัสถ์ และดำเนินชีวิตด้วยการพึ่งพาตนเอง ในส่วนนี้มีความสอดคล้องกับหลักพุทธธรรม ในข้อที่กล่าวว่าตามหลักทฤษฎีธรรมมีกตสัจวัตตนิทธรรม ซึ่งประชาชนต้องมีความขยันหมั่นเพียร บากบั่น มุ่งมั่นในการประกอบอาชีพ สังคม สอดคล้องในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 : (อง.อภฺรฺกฺ. (ไทย) 23/145/294) ด้วยความขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่การงานของตน ด้วยการเก็บรักษาทรัพย์ คือรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ รู้จักคบหาสมาคมกับคนดี รู้จักจับจ่ายใช้สอยเพียงพอประมาณ ส่วนการประยุกต์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาวิถีชุมชนตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชน พบว่า ควรให้ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคีที่ดีต่อกัน ด้วยการนำหลักเมตตากรุณา หลักอริยสัจ 4 และเบญจศีลมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิถีชีวิตคนในชุมชน อาจเป็นเพราะว่า คนในชุมชนให้ทุกคนควรทำหน้าที่ของตนต่อบุคคลอื่นที่อยู่รอบข้างตนและอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข โดยการนำหลักพุทธธรรมเป็นคำสอนที่สอนให้คนในสังคมทุกคนประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม สอดคล้องกับหลักสมชีวิตธรรม 4 ประการ ดังปรากฏในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539 : อง.จตุกก (ไทย) 25/61/101-102) ประกอบด้วย สัทธาสัมปทา ความเลื่อมใสในพระรัตนตรัยและความใฝ่นิยมในคุณค่ามีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ดีงาม สิลสัมปทา เคารพกฎระเบียบของสังคมในการอยู่ร่วมกันที่มีมาตรฐานแห่งความประพฤติร่วมกันในสังคม จากสัมปทา มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เสียสละ และ ปัญญาสัมปทา การรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักดีชั่ว รู้จักประโยชน์มิใช่ประโยชน์ ความรู้จักเลือกทำในสิ่งที่ถูกต้อง ส่วนในเรื่อง การนำหลักพุทธธรรมมาช่วยขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน พบว่า ผู้นำชุมชนเห็นด้วยในการนำหลักพุทธธรรมมาช่วยในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของคนในชุมชนเพื่อการอยู่ดีกินดีของประชาชนในชุมชน โดยเฉพาะประชาชนต้องเข้าใจหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตนให้รู้จักรับผิดชอบตนเองและสังคมด้วยการปฏิบัติตนตามหน้าที่ๆ ตนรับผิดชอบ อาจเนื่องมาจากผู้ที่รู้จักพอประมาณในความต้องการ ไมโลภมาก พอเพียงในสิ่งที่ตนมีและเป็น เมื่อมีความพอประมาณ ความโลภก็ไม่เกิดขึ้น การเบียดเบียนซึ่งกันและกันก็ไม่เกิดขึ้น สอดคล้องกับหลักสัพปริสธรรม ดังปรากฏในธัมมัญญสูตร พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539 : (อง.อภฺรฺกฺ. (ไทย) 23/68/210)

4. ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาวิถีชีวิต โดยการนำหลักพุทธธรรมไปบูรณาการในการปฏิบัติเพื่อการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ตามความคิดเห็นของผู้นำชุมชนให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน โดยนำเสนอให้ประชาชนใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวคิด เพื่อสร้างความมั่นคงให้ครอบครัวในเรื่องการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ โดยไม่ควรใช้จ่ายเกินกำลัง ผู้นำชุมชนเสนอแนะให้ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงเกี่ยวกับความพอประมาณ พอกิน พอใช้ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตในเรื่องการพึ่งพาตนเองของประชาชนในชุมชน แนวทางแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นคือ พยายามดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชีพด้วยตนเอง โดยไม่ต้องจ้างผู้อื่นมาดำเนินการแทนโดยใช้ความพยายามควบคุมตนเองให้ยึดหลักปฏิบัติตนให้เพียงพอตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ที่ผู้นำชุมชนมีความคิดเห็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การพึ่งตนเองเป็นหลัก อาจจะทำให้ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นได้หลายประการ

สอดคล้องกับหลักสันโดษ สอดคล้องในพระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539 : (ม.ม (ไทย) 13/241 /284 – 285) ที่กล่าวว่า ความยินดีด้วยปัจจัย 4 ตามมีตามได้ ความรู้จักอิมรู้จักพอ ความยินดีด้วยของของตนที่มีอยู่ ยินดีด้วยปัจจัย 4 คือ ผ่านุง ผ้าห่ม อาหาร ที่นั่ง ที่นอน และเภสัช

5. วิเคราะห์สภาพปัญหาของประชาชน ในเขตพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานีผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่มากที่สุดคือ การรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจากหนังสือพิมพ์ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่ใช้เวลาในการประกอบอาชีพและหารายได้ ทำให้ไม่มีเวลาออกไปอ่านหนังสือพิมพ์ที่ศาลากลางหมู่บ้าน ดังนั้น ผู้นำชุมชนควรตระหนักถึงปัญหาข้อนี้ และควรมีโครงการสนับสนุนในเรื่อง การจัดหาหนังสือพิมพ์ เพื่อจัดส่งและหมุนเวียนไปตามแต่ละครัวเรือน อาจทำให้ประชาชนได้อ่านหนังสือพิมพ์ในช่วงเวลาว่าง เช่น หลังอาหารเย็น หรือก่อนนอน เป็นต้น ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหัวเรื่องเงื่อนไขความรู้ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่มากที่สุดคือ การเข้าร่วมอบรมโครงการปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรเศรษฐกิจทฤษฎีใหม่ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าถึงประชาชนมากขึ้น ส่วนปัญหาด้านการปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในหัวเรื่อง ความพอประมาณ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาที่มากที่สุดคือ การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย การวางแผนออมเงินในครอบครัว อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนไม่ให้ความสำคัญในการทำบัญชีครัวเรือนมากนัก ดังนั้นควรมีโครงการอบรมการทำบัญชีครัวเรือน และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องการทำบัญชีครัวเรือน

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน: บูรณาการหลักพุทธธรรมในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อชุมชน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชน

1) ผู้นำชุมชนควรร่วมมือกับบุคคลอื่น เช่น นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน รวมทั้งนักวิจัยในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้โดยการนำหลักพุทธธรรมกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการร่วมกัน เพื่อเกิดกระบวนการใหม่ในการพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน

2) ผู้นำชุมชนควรจัดกิจกรรม หรือโครงการนำความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมและหลักเศรษฐกิจพอเพียง สู่ชุมชน

3) ผู้นำชุมชนควรศึกษารูปแบบและแนวทางเผยแพร่ข่าวสารความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมและหลักเศรษฐกิจพอเพียงสู่ทุกครัวเรือนในชุมชน

4) ผู้นำชุมชนควรมีความร่วมมือกับผู้นำชุมชนอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ในการให้ความรู้หลักพุทธธรรมและหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อประยุกต์สู่การใช้เป็นคู่มือในการดำเนินชีวิตของประชาชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน

- 1) ประชาชนควรมีการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับหลักพุทธธรรมเพื่อจะได้นำไปปรับใช้กับการดำเนินชีวิตของตนให้ก่อเกิดความเจริญ ความมั่นคง ความปลอดภัย ในการดำเนินชีวิต
- 2) ประชาชนและผู้นำชุมชนควรให้ความสนใจค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการปรับใช้ให้พอดีเหมาะสมกับแต่ละคน
- 3) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป
  - 1) ควรวิจัยเกี่ยวกับการนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของประชาชน
  - 2) ควรวิจัยพฤติกรรมนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธธรรมและการดำเนินชีวิตของนักศึกษา
  - 3) ควรมีการวิจัยในแง่ความต้องการข้อมูลข่าวสารทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชนต่างๆ
  - 4) ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบและแนวทางในการดำเนินการเผยแพร่ความรู้พุทธธรรมสู่ชุมชน

บรรณานุกรม

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2545). **รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : พิมพ์สวย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 13 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 5 มัชฌิมนิกาย มัชฌิมปัณณาสก์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 21 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 13 อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 23 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 15 อังคุตตรนิกาย สัตตก-อัฐก-นวกนิบาต**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญคง หันจางสิทธิ์. (2540). **รายงานการสัมมนาโยบายย้ายถิ่นในประเทศไทย การสัมมนาข้อมูลที่จำเป็น**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เยาวลักษณ์ ราชแพทยาคม. (2539). **แรงงานกับการประกันสังคม : นโยบายที่มีต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2537). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535 – 2537)**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- _____. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

การอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่

อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

Preserving the tradition of building a bee castle for the villagers of Hua Doon,

Kham Yai Sudistrict, Mueang Ubon Ratchathani District,

Ubon Ratchathani Province

ธิดารัตน์ ดวงสินธุ์

Thidarat Duangsin

สุชาติ บุชย์ชญานนท์

Suchat Butchayanon

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubon Ratchathani Rajabhat University

E-mail: suchat.b@ubru.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 23 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 29 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคติความเชื่อ พิธีกรรม การอนุรักษ์ประเพณี และการสืบสานความเชื่อกับการอนุรักษ์การสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี สำหรับงานวิจัยนี้เป็นแบบผสมผสานทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณคือ ประชาชนในเขตพื้นที่บ้านหัวดุน จำนวน 246 คน ได้มาโดยวิธีวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชาชนที่มีสถานภาพต่าง ๆ ในบ้านหัวดุน จำนวน 5 คน

ผลการวิจัยพบว่า ชาวบ้านหัวดุนมีคติความเชื่อว่าการสร้างปราสาทผึ้งเป็นการอุทิศบุญไปให้ผู้เสียชีวิตตามความเชื่อในพระพุทธศาสนา สำหรับการอนุรักษ์และการสืบสานประเพณีการสร้างปราสาทผึ้งพบว่าชาวบ้านหัวดุนมีการอนุรักษ์ประเพณีด้วยการถ่ายทอดความรู้ผ่านการปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา ในปัจจุบันพบว่า มีการบูรณาการการทำปราสาทผึ้งจากการแหงหนวกกล้วยมาใช้ฟิวเจอร์บอร์ดแทน และมีการต่อยอดเพื่อสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ในชุมชน

คำสำคัญ : อนุรักษ์ประเพณี, ปราสาทผึ้ง, บ้านหัวดุน

ABSTRACT

The purpose of this research is to study the doctrine, rituals, and preservation of traditions. And the inheritance of beliefs with the conservation of the bee castle of the villagers of Hua Doon, Kham Yai Sudistrict, Mueang Ubon Ratchathani District, Ubon Ratchathani Province For this research, it is a combination of both quantitative and qualitative. The sample group for quantitative research is A total of 246 people in the Dune House area were obtained by simple random methods (simple random), a sample for qualitative research. Acquired by purposeful sampling from people with various statuses in Dune House, number 5 people

The results show that Dune villagers have the motto that the construction of the Bee Castle is a dedication to the deceased, according to their belief in Buddhism. For the conservation and continuation of the tradition of building a bee castle found that Dune villagers have preserved their traditions by transferring knowledge through succession practices. Now it is found that the construction of a bee castle from a banana bet is used instead. And there is a way to build a career and income.

Keywords: Conservation of traditions, Bee Castle Tradition, Hua Doon

1. บทนำ

จากที่ได้ศึกษาพื้นที่ชุมชนดงฟ้าห่วนเป็นชุมชนที่อยู่ใกล้สวนพฤกษศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ดงฟ้าห่วน) ชุมชนแห่งนี้ที่มีป่าอุดมสมบูรณ์อยู่ใกล้ตัวเมืองโดยรอบ บริเวณป่าดงฟ้าห่วนเป็นป่าสงวนแห่งชาติ มีเนื้อที่ประมาณ 3,400 ไร่ อยู่ในตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี (สุวรรณ ขาวทอง, 2562 : สัมภาษณ์ อ่างในสุชาติ บุษย์ชฎานนท์, 2563 : 57) พื้นที่แห่งนี้เป็นป่าธรรมชาติที่มีความอุดมสมบูรณ์ บริเวณป่าดงฟ้าห่วนเป็นป่าที่อยู่คู่กับวิถีชีวิตชุมชน ชาวบ้านโดยรอบจะช่วยกันดูแลรักษาป่าแห่งนี้ และป่าแห่งนี้ก็ช่วยรักษาคนบริเวณนี้เช่นกัน คนอาศัยป่าและป่าก็อาศัยคนช่วยดูแลรักษาเอาไว้กระทั่งถึงปัจจุบัน (ณัฐธีร์ สมวัน, 2562 : สัมภาษณ์ อ่างในสุชาติ บุษย์ชฎานนท์, 2563 : 57) จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เก็บข้อมูลงานวิจัยทำให้พบว่าชุมชนบ้านหัวดุนมีการอนุรักษ์วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น โดยเฉพาะการสร้างปราสาทผึ้ง ซึ่งเป็นเหตุให้ผู้วิจัยมีความสนใจการสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุนว่าชุมชนแห่งนี้มีคติความเชื่ออะไรที่สร้างปราสาทผึ้ง มีการอนุรักษ์และสืบสานคติความเชื่อการสร้างปราสาทผึ้งอย่างไร

ตามคติการสร้างปราสาทผึ้งในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) โดยทั่วไปมีความเชื่อเกี่ยวกับกระทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้ผู้วายชนม์ ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ชาวพุทธตั้งอยู่ในคำสอนเรื่องความกตัญญูจะพึงกระทำเมื่อมีเหตุที่จะต้องพลัดพรากอันเนื่องมาจากความตาย ซึ่งไม่อาจจะหลีกเลี่ยงได้ ด้วยความรักและผูกพันกัน จึงได้ทำบุญอุทิศหรือบริจาคสิ่งของต่าง ๆ ที่คิดว่าผู้ตายไปจะได้รับ (พระมหานพรัตน์

ทรานูกร, 2557 : 1-4) การสร้างปราสาทผึ้งเพื่ออุทิศให้ผู้ตาย โดยคิดว่าล่องลับไปแล้วจะได้อยู่สุขสบายในปรโลก ตามคติความเชื่อการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้กับผู้ล่องลับไปยังปรโลกว่าในศาสนาพราหมณ์ก็มีการอุทิศส่วนบุญเรียกว่า “พิธีศราท” มุ่งอุทิศส่วนบุญให้ผู้ตาย (Lal Mani Joshi, 1970 : 8) พิธีศราทของศาสนาพราหมณ์เป็นพิธีกรรมที่เชื่อว่า ทานถูกถ่ายโอนไปให้แก่ญาติผู้ล่องลับไป ในช่วงเวลาต่าง ๆ ภายหลังจากสมาชิกภายในครอบครัวล่องลับไป (Peter Harvey, 1995 : 43) ภายหลังเมื่อพระพุทธศาสนาได้อุบัติขึ้นมา ความสำนึกในเรื่องของการอุทิศส่วนบุญไปให้กับผู้ตายก็ยังคงอยู่ แต่ได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงความเชื่อจากความเชื่อเรื่องการอุทิศทานให้กับผู้ตายผ่านพิธีกรรม เป็นการอุทิศส่วนบุญกุศลนี้ให้กับผู้ตายผ่านพระสงฆ์เพราะชาวพุทธเชื่อว่าพระสงฆ์เป็นเนื่อนาบุญเป็นผู้บริสุทธ์ด้วยศีลวัตร เมื่อทำบุญแก่พระสงฆ์แล้วจะสามารถอุทิศส่วนบุญกุศลไปให้กับผู้ตายได้ ซึ่งหากจะพิจารณาถึงความหมายการทำบุญอุทิศส่วนบุญกุศลตามนัยของพระพุทธศาสนาจะพบว่า คำว่า “การอุทิศส่วนบุญ” มาจากคำภาษาบาลีว่า “ปัตติ” มีความหมายตามรูปศัพท์ว่า “สิ่งที่ถึงหรือได้มา (acquisition)” (Heinz Bechert, 1992 : 95-108) ผู้ทำบุญก็จะถูกเรียกว่า “ส่วนบุญ” เพราะผู้ทำบุญมีความมุ่งหมายให้บุญของตนกับผู้อื่น กล่าวคือให้ผู้อื่นมีส่วนในบุญนั้น การอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลในหลักการของพระพุทธศาสนาถือว่าถึงผู้ตายอย่างแน่นอน (พระไตรปิฎก ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539 : (ส.ส (ไทย) 15/907/333) ดังปรากฏในพระพุทธพจน์ชาณุสโสณีสสูตรว่า หากผู้ที่เป็นญาติตายไปเกิดอยู่ในฐานะ คือภพภูมิที่สามารถรับส่วนบุญที่ญาติในมนุษยโลกอุทิศให้ได้ นั่นก็คือหากไปเกิดอยู่ในเปรตวิสัยอันเป็นที่อยู่ของพวกเปรตมีปรทัตตูปชีวิกเปรต เป็นต้น ก็สามารถรับส่วนบุญได้ เมื่อกล่าวถึงการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลตามหลักทางพระพุทธศาสนานั้นมีอยู่ 4 ประการ ได้แก่ (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2538 : 365)

1) การอุทิศส่วนบุญด้วยการอธิษฐานจิต คือ การตั้งใจมุ่งผลปรารถนา โดยการตั้งใจเป่าหมายไว้ในใจเป็นแรงกระตุ้นให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2) การอุทิศส่วนบุญด้วยการเปล่งวาจา เป็นกิริยาที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารของมนุษย์เป็นเครื่องมือสำหรับสื่อความหมายโดยใช้ภาษาพูดระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ทำให้เข้าใจความหมายนั้นได้

3) การอุทิศส่วนบุญด้วยการแผ่เมตตา คือ กิริยาที่บุคคลแผ่ความปรารถนาดีออกไปสู่ผู้ที่เป็นญาติ เป็นบุคคลที่รู้จัก และมีความรักใคร่คุ้นเคยกัน ตลอดจนสรรพสัตว์ทั้งหลาย

4) การอุทิศส่วนบุญด้วยการกรวดน้ำ การอุทิศส่วนบุญ (พระมหานพรัตน์ ทรานูกร, 2557 : 3-4) ตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนาถือว่าเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ปัจจุบันสังคมไทยนิยมทำบุญกรวดน้ำอุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติที่ล่องลับ โดยยึดเอาการปฏิบัติของพระเจ้าพิมพิสารเป็นมูลเหตุ โดยทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่ญาติที่เกิดเป็นเปรตเพื่อให้ญาติพ้นจากสภาพที่ทุกข์ทรมานในเปรตวิสัย (พระสิริมังคลาจารย์, 2536 : 320) พระเจ้าพิมพิสารทรงหลังทักษิโณทกพร้อมกับเปล่งพระวาจาอุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติที่ไปเกิดเป็นเปรตว่า “ขอทานนี้ จงสำเร็จแก่หมู่ญาติของข้าพเจ้าด้วยเถิด”

ภูมิหลังความเชื่อการทำบุญของคนในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาคอีสาน) ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาได้สร้างขนบธรรมเนียมประเพณีการทำบุญประจำแต่ละเดือน เรียกว่า ฮีตสิบสอง คนใน

ภูมิภาคนี้นิยมทำบุญช่วงเดือนเจียงหรือเดือนอ้ายนิยมทำบุญเข้ากรรม เดือนยี่นิยมทำบุญคุณลาน เดือนสามนิยมทำบุญข้าวจี เดือนสี่นิยมทำบุญพะเหวดหรือพระเวส เดือนห้านิยมทำบุญวันสงกรานต์ เดือนหกนิยมทำบุญบั้งไฟ เดือนเจ็ดนิยมทำบุญซำฮะ เดือนแปดนิยมทำบุญเข้าพรรษา เดือนเก้านิยมทำบุญข้าวประดับดิน เดือนสิบนิยมทำบุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ดนิยมทำบุญออกพรรษา เดือนสิบสองนิยมทำบุญกฐิน (จารุบุตร เรื่องสุวรรณ, 2521 : 61-68) นอกจากนี้นิยมทำบุญแต่ละเดือนแล้วยังนิยมทำบุญในพิธีแต่งงาน พิธีบวช วันเกิด กระทั่งทำบุญกับผู้วายชนม์ สืบเนื่องจากการทำบุญให้กับผู้วายชนม์ชาวอีสานนิยมสร้างปราสาทผึ้งเพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลไปให้ผู้วายชนม์ โดยมีความเชื่อว่าผู้วายชนม์เมื่อเสียชีวิตไปแล้วต้องมีที่อยู่อาศัยในปรโลก ดังนั้นจึงนิยมสร้างปราสาทผึ้งจำลองขึ้นให้เป็นที่อยู่อาศัยผู้วายชนม์ในปรโลก ดังปรากฏในพระธัมมปทัฏฐกถา แปลภาค 1 (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2492 : 79 - 88) ตามคติความเชื่อถึงถวายรวมผึ้ง เมื่อครั้งที่พระพุทธเจ้าเสด็จจำพรรษาในป่ารกชิตวัน ซึ่งเป็นดงไม้สาละใหญ่ มีช้างปาลีเลยยะ (ปาลีไลยก์) เป็นอุปัฏฐาก ได้จัดที่ประทับทั้งหาน้ำและผลไม้มาถวายตลอดระยะ 3 เดือน ถึงตัวหนึ่งจึงนำรวงผึ้งมาถวายพระพุทธเจ้าด้วย และเมื่อเห็นพระองค์ทรงเสวยน้ำผึ้ง ทำให้ลิงดีใจกระโดดโลดเต้นจนกิ่งไม้หัก ผลัดตกลงมาถูกต่อไม้เสียบตาย ด้วยอาณิสสส์ในการถวายรวงผึ้ง ลิงจึงได้ไปเกิดเป็นเทพบุตรบนปราสาทวิมานทองสูง 30 โยชน์ ในสวรรค์ชั้นดาวดึงส์

จากตำนานดังกล่าวจึงทำให้มีการทำปราสาทผึ้งเพื่ออุทิศส่วนบุญกุศลให้กับผู้วายชนม์ (สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี, 2543: ออนไลน์) ตามคติความเชื่อของชาวอีสานการทำปราสาทผึ้งจะทำได้ในวันขึ้น 14 ค่ำ เดือน 11 หรือก่อนวันออกพรรษา 1 วัน วัตถุประสงค์ในการทำเพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษผู้ล่วงลับไป ด้วยการตั้งความปรารถนาไว้หากเกิดในภพมนุษย์ขอให้มีปราสาททรายขมดีเยียรอาศัยอยู่ด้วยความมั่งมีศรีสุข ถ้าเกิดในสวรรค์ขอให้มีปราสาทอันสวยงาม มีนางฟ้าแวดล้อมเป็นบริวารจำนวนมาก และอีกทั้งเพื่อรวมพลังสามัคคีทำบุญร่วมกันพบปะสนทนากันฉันท์พี่น้อง การทำปราสาทผึ้งชาวอีสานถือว่าได้บุญสูงสุด ดังนั้นชาวอีสานจะนิยมทำปราสาทผึ้งให้สวยงามตามความเชื่อ ภายใต้บริบทของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยกลไกของโลกโลกาภิวัตน์ การสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีการทำปราสาทผึ้งแบบดั้งเดิมเริ่มลดลง อีกทั้งการทำปราสาทผึ้งต้องใช้ขั้นตอนต่าง ๆ ในการทำปราสาทผึ้ง ต้องเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการทำต้องมีเวลาในการทำปราสาทผึ้ง ด้วยสภาวะสังคมปัจจุบันมีการแข่งขันทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว จึงทำให้ไม่มีเวลาในการสืบทอดขนบธรรมเนียมการทำปราสาทผึ้ง เมื่อผู้วิจัยได้ลงพื้นที่บริเวณดงฟ้าหวนพบว่า มีชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ทำปราสาทผึ้งเพื่อจำหน่ายสร้างรายได้จากคติความเชื่อของประชาชน ด้วยเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีทำปราสาทผึ้งบ้านหัวดุน โดยผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาด้านคติความเชื่อ พิธีกรรม การอนุรักษ์ประเพณีและสืบสานการทำปราสาทผึ้งเพื่อพัฒนาให้เกิดรายได้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาคติความเชื่อ พิธีกรรม การทำปราสาทผึ้งของชาวพุทธในสังคมอีสาน
- 2) เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดอน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี
- 3) เพื่อศึกษาการสืบสานความเชื่อของชุมชนกับการอนุรักษ์การสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดอน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณมีประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านหัวดอน มีจำนวนประชากรทั้งหมด 638 คน เมื่อกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง ยามาเน่ (Yamane. 1970 : 580 – 581) ได้กลุ่มประชากร 246 คน หลังจากนั้นทำการแจกแบบสอบถามด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random) สำหรับกลุ่มตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากประชาชนผู้ที่มีสถานภาพต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่บ้านหัวดอน จำนวน 5 คน ประกอบด้วย (1) ผู้ใหญ่บ้าน (2) ปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน (3) อาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้าน (อสม.) 1 คน (4) ประชาชนผู้เคยมีส่วนร่วมสร้างปราสาทผึ้ง 1 คน (5) เยาวชน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็น

1) ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ คือ ระดับความคิดเห็นมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2) การสร้างและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ โดยผู้วิจัยกำหนดประเด็นและขอบเขตคามด้วยการจัดเก็บหมวดหมู่ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แล้วพิจารณาแบบสอบถามเบื้องต้นหาประสิทธิภาพโดยนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน แล้วหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา ของครอนบาค และได้ค่าความเชื่อของเครื่องมือเท่ากับ .905 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแล้วนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

2.2 แบบสัมภาษณ์

1) ลักษณะแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับคติความเชื่อ พิธีกรรม การสร้างปราสาทผึ้งโดยทั่วไปของชุมชนจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับจิตวิญญาณ และด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม

2) สัมภาษณ์พฤติกรรมการอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้ง โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ทรัพยากรในชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในชุมชน และด้านการถ่ายทอดความรู้และสืบทอดประเพณี

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยการหาค่าสถิติพื้นฐานคือ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์สภาพคติความเชื่อ พิธีกรรม และพฤติกรรมการอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากคั่นคว้าวิจัยจากเอกสาร โดยศึกษาจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการ การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงการศึกษาจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ภาคสนาม การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน คณะสร้างปราสาทผึ้งและประชาชนบ้านหัวดุน โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เกี่ยวกับการสืบสานความเชื่อของชุมชนกับการอนุรักษ์การสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

4. ผลการวิจัย

ผลงานวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี พอสรุปได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยนำเสนอจังหวัดอุบลราชธานี ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศชาย จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 39.40 และเพศหญิง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 60.60 ส่วนใหญ่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 34.10 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 37.40 มีอาชีพทำการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 32.1

1.2 ผลการวิจัยโดยรวม ประชาชนบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานีมีการอนุรักษ์ประเพณีการสร้างปราสาทผึ้งอยู่ในระดับมาก

1.3 คติความเชื่อ พิธีกรรม การทำปราสาทผึ้งของบ้านหัวดุนโดยรวม มีความเชื่อเรื่องนี้อยู่ในระดับมาก

1) ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในการทำปราสาทผึ้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเชื่อว่าการสร้างปราสาทผึ้งเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนา มีตำนานการสร้างปราสาทผึ้งมาจากลึงอุปัฏฐากพระพุทธเจ้าโดยได้นำรวงผึ้งมาถวายและการสร้างปราสาทผึ้งจะได้บุญกุศล เป็นการทำได้ดีตามคำสอนของพระพุทธศาสนา

2) ด้านคติความเชื่อในเรื่องจิตวิญญาณในการทำปราสาทผึ้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเชื่อว่าการสร้างปราสาทผึ้งเป็นการอุทิศส่วนกุศลให้บรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วได้มีเรือนปราสาทในสัมปรายภพ

3) ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรมในการทำปราสาทผึ้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความเชื่อว่าการสร้างปราสาทผึ้งเป็นพิธีกรรมศักดิ์สิทธิ์และได้บุญมาก สำหรับขั้นตอนการประกอบพิธีกรรม จะได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ

1.4 การอนุรักษ์ประเพณีทำปราสาทผึ้งของบ้านหัวดุนโดยรวม มีพฤติกรรมการอนุรักษ์อยู่ในระดับปานกลาง

1) ด้านพฤติกรรมการใช้ทรัพยากรในการอนุรักษ์ประเพณีการสร้างปราสาทผึ้งในชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และประชาชนในชุมชนมีการร่วมมือกันสร้างปราสาทผึ้งขึ้นจากวัสดุและอุปกรณ์ที่มีอยู่ในชุมชนและมีการใช้สถานที่สร้างปราสาทผึ้งที่อยู่ในชุมชน

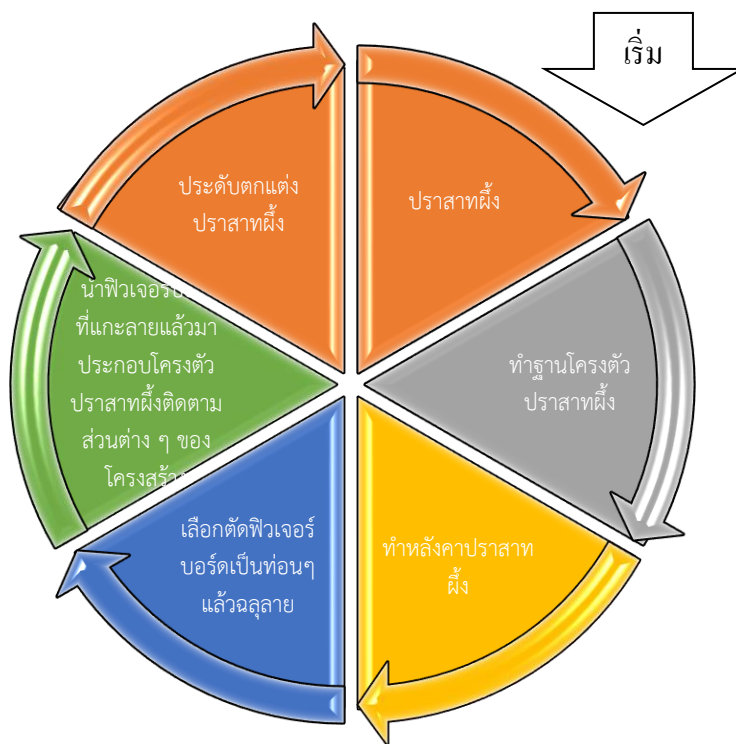
2) ด้านพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ประเพณีทำปราสาทผึ้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมวางแผนดำเนินการทำปราสาทผึ้งเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ในชุมชน โดยการนำปราสาทผึ้งในชุมชนไปร่วมประกอบพิธีบำเพ็ญกุศลแก่ผู้ล่วงลับ และมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนร่วมกันอนุรักษ์ประเพณี

3) ด้านพฤติกรรมการถ่ายทอดความรู้และการสืบทอดประเพณีการอนุรักษ์ประเพณีทำปราสาทผึ้ง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการถ่ายทอดความรู้โดยปราชญ์ชาวบ้านในชุมชนที่เป็นช่างมีฝีมือทำปราสาทผึ้งในการแกะลาย และมีส่วนร่วมในการออกแบบลวดลายปราสาทผึ้งขึ้นใหม่เพื่อให้เหมาะสมกับยุคสมัยและปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์

2. ผลการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์ โดยนำเสนอเกี่ยวกับการการสืบสานความเชื่อของชุมชนกับการอนุรักษ์การทำปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี มีการสืบสานประเพณีการทำปราสาทผึ้ง ในแง่ของการสืบสานเพื่อสืบทอดความรู้ในการสร้างปราสาทผึ้ง มีการเรียนรู้วิธีการสร้างปราสาทผึ้งโดยทางอ้อม กล่าวคือมีการถ่ายทอดความรู้และเกิดการเรียนรู้ขึ้นในระหว่างการสร้างปราสาทผึ้งของผู้ให้ความรู้และผู้รับความรู้ ถือว่าเป็นการสืบทอดความรู้สำหรับผู้ที่มีความสนใจประสงค์ที่จะมีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรม

ในปัจจุบันพบว่า มีการบูรณาการการทำปราสาทผึ้งจากการแหงหยวกกล้วยมาใช้ฟิวเจอร์บอร์ดแทน ซึ่งเป็นลักษณะของการรู้จักประยุกต์ใช้วัสดุแบบใหม่ที่เหมาะสมในยุคปัจจุบันให้เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดความสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการต่อยอดเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ โดยการนำวัสดุแบบใหม่ไปสร้างปราสาทผึ้งแต่ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบดั้งเดิม ทั้งนี้อาจส่งผลให้เกิดอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของหมู่บ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

ส่วนขั้นตอนการทำปราสาทผึ้ง มีขั้นตอนตามแผนภูมิต่อไปนี้

5. อภิปรายผล

อภิปรายผลการวิจัยเรื่องเรื่องการอนุรักษ์ประเพณีสร้างปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ด้านคติความเชื่อเกี่ยวกับพิธีกรรม ในด้านความเชื่อ พิธีกรรมการทำปราสาทผึ้งของชาวพุทธในสังคมอีสาน กรณีของบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี จำแนกเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความเชื่อว่าการสร้างปราสาทผึ้งเป็นพิธีกรรมที่นำไปสู่การได้บุญ ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนส่วนใหญ่เชื่อว่าการสะสมบุญเป็นการนำไปสู่ความสุขสมหวังทั้งในภพนี้และภพหน้า ซึ่งความเชื่อนี้ก่อให้เกิดการสืบสานประเพณีการทำปราสาทผึ้ง อันอาจจะส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์ประเพณีการสร้างปราสาทผึ้งต่อไปเป็นระยะเวลายาวนาน อีกทั้งยังสอดคล้องผลการวิจัยของพระมหามานตรี ฉนทสิโล (แซ่ใจั่ว) (2562 : 2) ศึกษาประเพณีการทำบุญแจกข้าวของชาวพุทธในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย โดยมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลในทางพระพุทธศาสนาที่ปรากฏในพระไตรปิฎกนั้น มีพัฒนาการมาจากแนวความเชื่อเรื่องการอุทิศส่วนบุญการทำบุญอุทิศให้กับผู้ตาย พระพุทธศาสนาเกิดขึ้น ได้ปรับปรุงแนวคิดดังกล่าวจากการทำบุญให้พระเจ้าก็เปลี่ยนมาเป็นการฝึกฝนบุคคลให้รู้จักการให้ทาน รักษาศีลและเจริญภาวนาแทน โดยเฉพาะการอุทิศนี้มุ่งไปที่การให้บุญแก่ผู้ตาย ผู้กระทำความบุญมีความมุ่งหมายให้บุญของตนมีความเกี่ยวเนื่องกับผู้อื่น คือให้ผู้อื่นมีส่วนในบุญนั้นด้วย ในหลักการพระพุทธศาสนาถือว่าการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลถึงผู้ตายอย่างแน่นอน ดังมีพระพุทธพจน์ในชาณุสโสณีสสูตร

รับรองอยู่แล้วว่าหากผู้ที่เป็นญาติตายไปเกิดอยู่ในฐานะ คือภพภูมิที่สามารถรับส่วนบุญที่ญาติในมนุษยโลก อุทิศให้ได้ นั่นก็คือหากไปเกิดอยู่ในเปรตวิสัยอันเป็นที่อยู่ของพวกเปรตมีปรตตูปชีวิกเปรตเป็นต้นก็สามารถรับส่วนบุญได้ โดยการอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลตามหลักการทางพระพุทธศาสนานั้นมีอยู่ 4 ประเภทได้แก่

1.1 การอุทิศส่วนบุญด้วยการอธิษฐานจิต คำว่า“อธิษฐาน” คือ การตั้งใจมุ่งผลอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ ความตั้งใจปรารถนา โดยการตั้งเป้าหมายไว้ในใจให้มั่นคง เพื่อเป็นแรงกระตุ้นให้กระทำการกิจกรรมที่มุ่งประสงค์จนบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

1.2 การอุทิศส่วนบุญด้วยการเปล่งวาจา การเปล่งวาจาหรือวจีเภท นับเป็นกริยาที่มีความสำคัญต่อการติดต่อสื่อสารของมนุษย์เป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือสำหรับสื่อความหมายโดยการใชภาษาพูด ระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ทำให้เข้าใจความหมายของภาษานั้น ๆ ได้

1.3 การอุทิศส่วนบุญด้วยการแผ่เมตตา การแผ่เมตตา คือ กริยาที่บุคคลแผ่ความปรารถนาดีออกไปสู่ผู้ที่เป็นญาติ เป็นบุคคลที่รู้จัก และมีความรักใคร่คุ้นเคยกัน ตลอดจนสรรพสัตว์อย่างไม่จำกัด

1.4 การอุทิศส่วนบุญด้วยการกรวดน้ำ คำว่า “กรวดน้ำ” ผู้ที่เป็นแบบอย่างของการอุทิศส่วนบุญ ด้วยวิธีการกรวดน้ำก็คือพระเจ้าพิมพิสาร โดยทรงหลังทักษิณทกพร้อมกับเปล่งพระวาจาอุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติที่ไปเกิดเป็นเปรตว่า “ขอทานนี้ จงสำเร็จแก่หมู่ญาติของข้าพเจ้าด้วยเถิด”

2. การสืบสานความเชื่อของชุมชนกับการอนุรักษ์การทำปราสาทผึ้งของชาวบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนของขั้นตอนการแกะลายแล้วมาประกอบโครงตัวปราสาทผึ้งติดตามส่วนต่าง ๆ ของโครงสร้าง มีการบูรณาการการทำปราสาทผึ้งจากการแหงหยวกกล้วยมาใช้ฟิวเจอร์บอร์ดแทน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่า การใช้วัสดุฟิวเจอร์บอร์ดทำให้ง่ายต่อการแกะลาย คงทน อีกทั้งยังเป็นลักษณะของการรู้จักประยุกต์ใช้วัสดุแบบใหม่ที่เหมาะสมในยุคปัจจุบันเพื่อใช้ให้เป็นประโยชน์และก่อให้เกิดความสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการต่อยอดเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ โดยการนำวัสดุแบบใหม่ไปสร้างปราสาทผึ้งแต่ยังคงไว้ซึ่งรูปแบบดั้งเดิม รวมถึงอาจจะส่งผลให้เกิดอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะของหมู่บ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

3. การอนุรักษ์ประเพณีการสร้างปราสาทผึ้งของบ้านหัวดุน เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การใช้ทรัพยากรในชุมชนมาสร้างเป็นโครงสร้างปราสาทผึ้งโดยใช้ท่อ PVC ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ชาวบ้านอาจจะเกิดความไม่สะดวกในการจัดหาท่อ PVC หรือท่อ PVC อาจจะมีราคาแพงกว่าวัสดุอื่น ๆ ที่มีในชุมชน อีกทั้งอาจไม่แน่ใจในคุณภาพที่จะส่งผลต่อความแข็งแรงของตัวปราสาทผึ้ง หรืออาจไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้ท่อ PVC ทั้งนี้ควรมีการเสนอแนะให้ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน และประชาชนได้ประชุมร่วมกันเพื่อปรึกษาหารือในการวางแผนดำเนินการทดลองสร้าง ทดสอบสภาพ รวมทั้งประเมินคุณภาพของปราสาทผึ้งที่ได้จัดสร้างจากวัสดุต่างชนิดกัน โดยให้ความสำคัญในประเด็นที่ว่าวัสดุเหล่านั้นจะต้องจัดหาได้ในชุมชน เพื่อนำมาเปรียบเทียบหาข้อสรุปเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรหรือวัสดุประเภทใดที่เหมาะสมและจัดหาได้สะดวกที่สุด อาจส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์การทำปราสาทผึ้งต่อไปอย่างยั่งยืน อีกทั้งยังสอดคล้องผลการวิจัยของปรีชา ดาวเรือง (2554 : 51) ได้ศึกษากระบวนการอนุรักษ์ประเพณีการแห่ปราสาทผึ้ง ตำบลหนองปรือ อำเภอหนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านการใช้ทรัพยากรมีการจัดเก็บขี้ผึ้งเป็นก้อน และตัวดอกผึ้งเก็บโดยการนำมาเป็นก้อน ๆ หลอมเก็บใส

กระบอกไม้ไผ่หรือปืบ แยกดอกฝั้งออกจากตัวปราสาทฝั้งก่อนให้เรียบร้อย แยกการเก็บออกเป็น 3 ส่วน มีการสงวนซ่อมแซมโดยการตรวจสอบดูก่อนว่ามีตรงไหนที่เสียหาย ส่วนใหญ่จะใช้ไม้ไผ่ในการซ่อมแซม ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและเกิดประโยชน์สูงสุด ใช้วัสดุที่ได้จากธรรมชาติ ใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ใช้ทรัพยากรที่หาได้ง่ายในชุมชน เก็บขี้ฝั้งไม่ให้โดนแดดโดนลม ไม้ไผ่ที่เหลือมาจัดดอกเป็นเกสรดอกฝั้ง คนทำต้องมีประสบการณ์ มีการวางแผนในการเก็บรักษาปราสาทฝั้ง

6. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ประเพณีการสร้างปราสาทฝั้งของบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อชุมชน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้นำชุมชน

1) ผู้นำชุมชนควรร่วมมือกับบุคคลอื่น เช่น นักวิชาการ นักพัฒนาชุมชน รวมทั้งนักวิจัยในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้โดยการนำเอาการอนุรักษ์ประเพณีการสร้างปราสาทฝั้งของบ้านหัวดุนให้เป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ท้องถิ่นชุมชนบ้านหัวดุน ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมืองอุบลราชธานี จังหวัดอุบลราชธานี

2) ผู้นำชุมชนควรจัดกิจกรรมนำความรู้เกี่ยวกับการทำปราสาทฝั้งสู่ชุมชน

3) ผู้นำชุมชนควรส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์การทำปราสาทฝั้งสู่ครัวเรือนในชุมชน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับประชาชน

1) ประชาชนควรรวมกลุ่มกันในการอนุรักษ์การทำปราสาทฝั้งทั้งแบบโบราณและแบบประยุกต์สมัยใหม่

2) ประชาชนและผู้นำชุมชนควรให้ความสนใจการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีการทำปราสาทฝั้งแก่เยาวชนได้เกิดเรียนรู้และสืบสานการทำปราสาทฝั้งให้คงอยู่ตลอดไป

3) ประชาชนและผู้นำชุมชนร่วมมือกันสร้างหมู่บ้านให้เป็นอัตลักษณ์เป็นหมู่บ้าน อนุรักษ์วัฒนธรรมในชุมชนเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวสร้างรายได้แก่ชุมชน

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการนวัตวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชนในบ้านหัวดุนเพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน

2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการสืบทอดขนบธรรมเนียมประเพณีของเยาวชนบ้านหัวดุนที่มีผลต่อรักษาวัฒนธรรมท้องถิ่น

3) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบวิถีชุมชนใกล้เคียงกับการอนุรักษ์ของดีในชุมชน

4) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับความต้องการและจัดทำหลักสูตรการทำปราสาทฝั้งระยะสั้นเพื่อนำสู่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนหรือกลุ่มประชาชนผู้มีความสนใจในชุมชน

บรรณานุกรม

- ปรีชา ดาวเรือง. (2554). **กระบวนการอนุรักษ์ประเพณีการแห่งปราสาทผึ้ง ตำบลหนองปรือ อำเภอนองปรือ จังหวัดกาญจนบุรี**. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พระมหานพรัตน์ ทรานุกร. (2554). **ศึกษาประเพณีการทำบุญแจกข้าวของชาวพุทธในเขตเทศบาลเมืองหนองคาย**. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหามนตรี แซ่ไฉ่ว. (256). **วิเคราะห์หลักธรรมในประเพณีการทำบุญอุทิศของพุทธในเขตเทศบาลตำบลหาดคำ อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย**. บัณฑิตวิทยาลัย: วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสิริมงคลอาจารย์. (2536). **มงคลตถปิปี ปฐโม ภาค**. พิมพ์ครั้งที่ 12, กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 15 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 7 สังยุตตนิกาย สคาถวรรค**. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (2543). **การแหงหยวกทำปราสาทผึ้ง บ้านโพนทราย**. (ออนไลน์): อ้างเมื่อ (25 มีนาคม 2564) จาก <http://www.esanpedia.oar.ubu.ac.th/esaninfo/?p=1832>
- สุชาติ บุชัยชยานนท์. (2563). **การพัฒนาวิถีชีวิตชุมชน: บูรณาการหลักพุทธธรรมใช้ในการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนชุมชนดงฟ้าห่วน จังหวัดอุบลราชธานี**. รายงานวิจัย : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2492). **พระอัมมปัทมฐกถา แปล ภาค 1**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- Lal Mani Joshi. (1970). **Brahmanism Buddhism and Hinduism**. Kandy: Buddhist Publication Society.
- Heinz Bechert. (1992). **Buddha-Field and Transference of Merit in a Theravada Source**. Indo-Iranian Journal 35: pp.95-108.
- Peter Harvey. (1995). **An Introduction to Buddhism: Teachings, History and Practices**. Cambridge: Cambridge University Press.

ผลของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อการป้องกันตนเอง
จากการถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
The Effect of Guidance Activities Using Game-Based Learning to Enhance Self-Defense
Against Sexual Harassment in School of High School Students

ณัฐพงษ์ จันทรา

Nattapong Jantra

อสมมา คัมภีรานนท์

Asama Campiranon

พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์

Patcharaporn Srisawat

หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการแนะแนว

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Master of Education Program in Guidance Psychology

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

E-mail: nnonnattapong@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 13 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 26 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 29 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนปลาย และ 2) เพื่อเปรียบเทียบการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมวัดนายโรง ปีการศึกษา 2566 ที่ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับขั้น (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน 2) แบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติบรรยายโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิงที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test for dependent samples ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศทั้งในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และภายหลังการใช้กิจกรรมแนะแนว พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกม

เป็นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยค่าเฉลี่ยการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศหลังการใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานอยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ: การป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ, กิจกรรมแนะแนว, เกมเป็นฐาน, นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ABSTRACT

This research objective were 1) to study self-defense against sexual harassment of high school students and 2) to compare self-defense against sexual harassment of high school students before and after participating in guidance activities using game-based learning. The research samples in this research are high school students from Matthayom Watnairong School, academic year 2023, derived from Cluster Random Sampling. The research instrument consisted of 1) guidance activities using game-based learning 2) self-defense against sexual harassment scale. Data were analyzed using descriptive statistics using mean, standard deviation and inferential statistics used to test the hypothesis were t-test for dependent samples. The results showed that 1) high school students have the mean of overall self-defense against sexual harassment at moderate level and after using game-based guidance activities, it was found that high school students's mean of self-defense against sexual harassment was higher than before using guidance activities at statistical significance at the .01 level. The mean of self-defense against sexual harassment after using game-based guidance activities was at high level.

Keywords: self-defense against sexual harassment, guidance activities, game-based learning, high school students

1. บทนำ

ปัญหาการคุกคามทางเพศในโรงเรียนเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและเป็นปัญหาสังคมที่ถ้าให้ความสนใจมากขึ้น จากการเก็บข้อมูลข่าวความรุนแรงทางเพศจากหนังสือพิมพ์ปี พ.ศ. 2560 พบว่ามีทั้งหมด 317 ข่าว ซึ่งเด็กและเยาวชนอายุระหว่าง 5-20 ปี เป็นกลุ่มที่ถูกกระทำความรุนแรงมากที่สุด จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 60 กลุ่มอายุ 11-15 ปี เป็นช่วงอายุที่ถูกกระทำมากที่สุด ส่วนสถานที่เกิดเหตุคือในโรงเรียน ห้องเรียน หรือมหาวิทยาลัย มี 17 ข่าว และสถิติจากศูนย์เฉพาะกิจคุ้มครองและช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่าระหว่างปี พ.ศ. 2556-2560 มีนักเรียนที่ถูกครูและบุคลากรทางการศึกษาล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน 53 คน แต่ในความเป็นจริงแล้วยังมีนักเรียนอีกจำนวนหนึ่งที่ถูกกระทำความรุนแรงทางเพศ แต่ไม่ปรากฏเป็นข่าวหรือเป็นคดีความ เนื่องจากบางคนไม่กล้าให้ข้อมูลเพราะรู้สึกอับอาย และเกรงกลัวต่อผู้ที่กระทำ

สาเหตุที่ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศมักเกิดจากผู้ที่เคยตกเป็นเหยื่อมาก่อน มีแนวโน้มจะกระทำการคุกคามทางเพศต่อผู้อื่นตามทฤษฎีความผิดปกติทางจิต (Pathology Theory) รองลงมาคือโรงเรียนไม่มีการให้ข้อมูลหรือแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศตามทฤษฎีวัฒนธรรม (Cultural Theories) และการตอบโต้ต่อพฤติกรรมคุกคามทางเพศ นักเรียนส่วนใหญ่ไม่ตอบโต้พฤติกรรมคุกคามทางเพศทางวาจา เช่น การวิจารณ์รูปร่าง หน้าตา การแต่งตัว การเล่าเรื่องตลกกลามก แต่หากเป็นการคุกคามทางเพศด้วยวาจา และชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องเพศ เช่น การพูดจาทะลอม หรือแสวที่สื่อไปในทางเพศ นักเรียนก็จะใช้วิธีการหลีกเลี่ยงจากการถูกคุกคาม แต่หากนักเรียนถูกคุกคามทางเพศต่อร่างกายหรือการคุกคามทางเพศโดยอากัปกริยา เช่น การจับหน้าอกหรือของสงวน การพยายามข่มขืนกระทำชำเรา การโชว์อวัยวะเพศ ฯลฯ ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง นักเรียนจะตอบโต้โดยการแจ้งครูหรือผู้ปกครอง นอกจากนั้นเป็นการตอบโต้พฤติกรรมคุกคามทางเพศต่อร่างกายและอากัปกริยาที่ไม่รุนแรงมากนัก ทำให้นักเรียนมักจะตอบโต้โดยการหลีกเลี่ยง

ผลกระทบจากการถูกคุกคามทางเพศได้แก่ ผลกระทบต่อพฤติกรรมแสดงออกที่โรงเรียนส่วนใหญ่เมื่อนักเรียนถูกคุกคามทางเพศจะมีผลต่อพฤติกรรมแสดงออกที่โรงเรียนมากที่สุด คือ เปลี่ยนที่นั่งเรียนเพื่อหลีกเลี่ยงและคิดอยากย้ายออกจากโรงเรียน และผลกระทบทางจิตใจและความรู้สึก นักเรียนส่วนใหญ่จะเกิดความกังวล หวาดระแวง กลัว และอับอาย (การคุกคามทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร: สาเหตุและข้อเสนอทางนโยบาย, อัมพร อารังค์ลักษณ์)และการป้องกันสำคัญมากกว่าการแก้ไข การสอนให้นักเรียนได้รู้ถึงการป้องกันตนเองนั้นเป็นหน้าที่สำคัญของพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และครูในโรงเรียน เพื่อเป็นเกราะป้องกันที่ปลอดภัยจากสิ่งที่นักเรียนอาจพบเจอได้กับตนเองในโรงเรียน

การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game Based Learning) กฤษณีย์ ชุมวุฒิสักดิ์ และลัดดา ศิลาน้อย (Chumwuttisak and Silanoi, 2015: 180) ให้นิยามว่าเป็นรูปแบบการเรียนรู้รูปแบบหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของผู้เรียนเองผ่านเกมเป็นนวัตกรรมสื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ที่ออกแบบและสอดแทรกเนื้อหาบทเรียนลงไปในเกม ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ลงมือเล่นและฝึกปฏิบัติในการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยในขณะที่ลงมือเล่นผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากเนื้อหาบทเรียนไปด้วยขณะที่เล่น นอกจากนี้ สุวิทย์ ไวยกุล (Waiyakoon, 2016: 18) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่ใช้สื่อในการเรียนรู้โดยการออกแบบมาให้ผู้เรียนได้รับความรู้ต่างๆ ของเนื้อหานั้นผ่านการเล่นเกมไปด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ทั้งในระดับความจำและความเข้าใจ สามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ได้ สร้างความรู้สึกสนุกสนานให้แก่ผู้เรียน และชักจูงให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้จนกระทั่งเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเอง

จากปัญหาที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาข้างต้น ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูแนะแนวที่อยู่ในโรงเรียนจึงได้คิดวิธีเสริมสร้างการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ เพื่อให้ นักเรียนสามารถใช้ชีวิตภายในโรงเรียนได้อย่างปลอดภัยและมีความสุข โดยการสร้างความรู้ความเข้าใจและการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียนนั้น ผู้วิจัยได้ใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับนักเรียน และการป้องกันปัญหาการคุกคามทางเพศในโรงเรียนนั้นจำเป็นต้องอาศัยความ

ร่วมมือจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในโรงเรียน ไม่ว่าจะเป็นครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ครูประจำวิชา ผู้บริหาร และกรรมการสถานศึกษา เพื่อร่วมกันสร้างค่านิยมการไม่ยอมรับการถูกคุกคามทางเพศทุกรูปแบบ รวมไปถึงเปลี่ยนแปลงจากการกล่าวโทษผู้ถูกรกระทำ เป็นการช่วยเหลือและเสริมสร้างพลัง ในตนเองเพื่อให้ผู้ถูกรกระทำสามารถก้าวผ่านปัญหาไปได้ ตลอดจนการวางแผนการแก้ไขและป้องกันปัญหาการคุกคามทางเพศในโรงเรียน เพื่อกำหนดกลยุทธ์เชิงปฏิบัติและจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายให้แก่ผู้บริหาร เพื่อให้ผู้บริหารหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายได้ใช้ประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการป้องกันการคุกคามทางเพศในสถานศึกษาต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เพื่อเปรียบเทียบการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทักษะการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4,711 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2566 จากการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับขั้น โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแบบของเครซีและมอร์แกน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง จำนวน 492 คน สุ่มตัวอย่างแบบลำดับ และกลุ่มทดลองที่กลุ่มทดลองเป็นการเลือกแบบเจาะจง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมวัดนายโรงเรียน ที่มีคะแนนการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา โดยผู้เข้าร่วมต้องสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้จำนวน 26 คน

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

3.1 ตัวแปรอิสระ คือ กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม คือ การป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย คือ ระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง กรกฎาคม 2566

4. ประโยชน์ของการวิจัย

ผลจากการวิจัยจะเป็นแนวทางในการทำงานของครูแนะแนวหรือผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการทำกิจกรรมแนะแนวกับนักเรียน เพื่อเป็นการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศแก่นักเรียนและพัฒนาให้นักเรียนสามารถปรับตนเองและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศมีแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากการถูกคุกคามทางเพศได้อย่างเหมาะสม

5. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 3 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 4,711 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2566 ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับขั้น (Cluster Random Sampling) โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแบบของเครซี่และมอร์แกนโดยแบ่งออกเป็น กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมวัดนายโรง จำนวน 492 คนโดยการสุ่มตัวอย่างแบบลำดับขั้น (Cluster Random Sampling) และกลุ่มทดลองที่กลุ่มทดลองเป็นการเลือกแบบเจาะจง(Purposive sampling) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนมัธยมวัดนายโรงเรียน ที่มีคะแนนการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา โดยผู้เข้าร่วมต้องสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มในครั้งนี้จำนวน 26 คน

6. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ
2. กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน

7. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ

1.2 ผู้วิจัยสร้างนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อนำไปใช้ในการสร้างแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ

1.3 ผู้วิจัยนำแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศที่สร้างขึ้นไปหาความเที่ยงตรง โดยให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท คือน.ดร.อสมมา คัมภีรานนท์ และ รศ.ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ ตรวจสอบ

และนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เนื้อหาและนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำแบบวัดมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้

1.4 นำแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ มาหาความเชื่อมั่น ใส่ค่าIOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.0 ได้ข้อที่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 36 ข้อจากจำนวนทั้งหมด 37 ข้อ

1.5 นำแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จำนวน 36 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดสุวรรณาราม ปีการศึกษา 2566 จำนวน 50 คนซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีความใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

1.6 นำข้อมูลที่ได้จากทดลองใช้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ได้ข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกมากกว่า 0.20 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ยอมรับได้ เป็นจำนวน 36 ข้อ โดยมีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .27 - .78

1.7 นำข้อมูลจากการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัด โดย การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของครอนบาค มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94

2. กิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานเป็นกิจกรรม

2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐาน ทฤษฎี จากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเนื้อหาและกิจกรรมในการสร้างกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐาน

2.2 ออกแบบกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศในโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของงานวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะ

2.3 นำกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐาน ที่ออกแบบไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท 3 ท่าน ดร.อสมมา คัมภีรานนท์ และ รศ.ดร.พัชราภรณ์ ศรีสวัสดิ์ ตรวจสอบ และนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบความสอดคล้องกับสาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ วิธีการจัดกิจกรรม การวัดและประเมินผลและนิยามศัพท์เฉพาะ จากนั้นผู้วิจัยนำกิจกรรมแนะนำไปปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิต่อไป

2.4 นำแบบกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐาน มาหาความเชื่อมั่นค่าIOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.0

2.5 วิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกโดยใช้สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค โดยมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 1

2.6 นำแบบกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานที่สมบูรณ์ไปดำเนินการใช้จัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 26 คนโดยมีการใช้กิจกรรมแนะนำในหนึ่งสัปดาห์จะประกอบด้วยวันจันทร์ วันอังคาร และวันศุกร์โดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมแนะนำครั้งละ 50 นาที ในคาบเรียนปกติ คาบว่างหลังเลิกเรียน และคาบ Club & Moderate Class เป็นจำนวนทั้งสิ้น 5 ครั้ง

2.7 ภายหลังจากเสร็จสิ้นการเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานในครั้งที่ 5 ผู้วิจัยนำแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียน ให้นักเรียนตอบอีกครั้ง เพื่อให้ได้ข้อมูลมาวิเคราะห์ในลำดับต่อไป

2.8 นำผลที่ได้จากการทำแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนมาวิเคราะห์และสรุป

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยดำเนินการขอและได้รับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ณ วันที่ 22 กันยายน 2564
2. ผู้วิจัยประสานขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือได้แก่ แบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศและกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน
3. ขอหนังสือขอความร่วมมือเพื่อการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนมัธยมวัดนายโรง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มทดลอง ตอบแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ และเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน

9. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน อธิบายระดับทักษะการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. เปรียบเทียบคะแนนการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม ก่อนและหลังการทดลองวิเคราะห์โดยหาค่าสถิติ t-test for Dependent Samples การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ภาพรวม และรายด้านของกลุ่มทดลอง ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบวัดการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ก่อนและหลังการทดลองจำนวน 26 คน เพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

10. ผลการวิจัย

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
2. ภายหลังจากทดลองด้วยกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศในภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

11. การอภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนโดยส่วนมากมีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศอยู่ในระดับปานกลาง ภายหลังจากทดลองด้วยกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยการใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศ เป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านลงมือทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ซึ่งมุ่งเน้นไปที่การแสวงหาความรู้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ รวมถึงคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่าได้ และขณะจัดการเรียนการสอน ผู้เรียนจะได้รับทักษะและความรู้จากเนื้อหาด้านการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศที่สอดแทรกไปด้วยขณะจัดกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน และการจัดบรรยากาศเชิงบวกภายในชั้นเรียน เช่น การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นและตอบคำถามอย่างหลาย เทคนิคเสริมแรงขณะจัดการเรียนรู้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโจนส์และคณะ (Jones, C et al., 2020) ได้ทำการศึกษาผลของการใช้เกมเป็นฐานในการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในเด็กอายุ 8-10 ปี จากผลการทดลองพบว่า นักเรียนที่ผ่านการเรียนรู้โดย Serious games มีผลคะแนนจากการทำแบบสอบถามสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งการจัดการเรียนการสอนผ่านกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ มีกิจกรรมดังนี้ได้แก่ เกมตอบคำถามผ่านกิจกรรมพื้นที่ปลอดภัยเป็นเกมที่นักเรียนได้ทบทวนและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศซึ่งนักเรียนมีความสนใจในกิจกรรมนี้อย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาการเรียน มีความกระตือรือร้นขณะทำกิจกรรมซึ่งตรงกับ (Suksiri, 2007)สรุปไว้ว่า เกมถูกออกแบบมาให้มีการแข่งขัน เพราะฉะนั้นผู้เรียนจะต้องช่วยกันคิด ช่วยกันตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา ผู้เรียนจะมีความรู้สึกสนุกสนานไม่รู้สึกว่าตนเองกำลังเรียนอยู่ ไม่รู้สึกเบื่อหน่ายกับการเรียน เพราะผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนแบบบรรยายไม่มีอะไรน่าสนใจ และรู้สึกว่าตนเองนั่งฟังอย่างเดียวไม่ได้มีส่วนร่วมในการเรียน และรู้สึกไม่สนุกไปกับการเรียน เกม Yes or no จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศได้อย่างถูกต้องเนื่องจากการออกแบบเกมนี้จำเป็นต้องให้นักเรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและระบุเกี่ยวกับทักษะการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศก่อนจึงจะสามารถนำไปประยุกต์เล่นเกมและสรุปเป็นองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ดังที่ (Suksiri, 2007) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เกมเป็นสื่อในการเรียนรู้นั้น สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้ และเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าทั้งในระดับความจำและความเข้าใจ รูปแบบของเกมสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกิดความสนุกสนานได้ด้วย เกมบิงโกเป็นเกมที่มีการนำเรื่องโศกมาปรับเข้าไปในการเล่น เนื่องจากโศกเป็นเรื่องทางจิตวิทยาที่ทำให้ผู้เล่นไม่รู้สึกถึงความผิดพลาดในการเล่นของตน นอกจากนี้โศกยังช่วยทำให้ผู้เล่นมีความหวังว่าตนเองสามารถเอาชนะผู้เล่นที่มีความสามารถสูงได้ อย่างไรก็ตามการใช้โศกเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเกมต้องทำด้วยความระมัดระวัง เพราะถ้ามีมากเกินไปผู้เล่นอาจรู้สึกว่าการใช้กลยุทธ์ของตนไร้ความหมาย (Tinsman, 2008: 175) การเล่นเกมบาทสมมติผ่านกิจกรรมทางที่เลือกเป็นเกมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการ

เรียนรู้และกระตุ้นความสนใจในเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเกมที่เล่นและได้ปฏิบัติจริงผ่านกิจกรรมที่มีการจำลองสถานการณ์มาให้ให้นักเรียนได้ร่วมกันแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าสอดคล้องกับจี (Gee James Paul, 2005) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ด้วยเกมนั้นส่งเสริมการเรียนรู้แนวคิดสำคัญ กระตุ้นการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ฝึกทักษะการแก้ปัญหาการเป็นตัวแทน การลำดับความสำคัญ พัฒนาและจัดระบบความคิด และให้ประสบการณ์ในสถานการณ์ต่างๆและเกมตอบคำถาม Quizizz เป็นกิจกรรมสุดท้ายที่จะช่วยให้นักเรียนได้ทบทวนองค์ความรู้และทักษะการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศ ซึ่งกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานทั้งหมดนั้นเป็นกิจกรรมที่มีการออกแบบให้สอดคล้องกับทฤษฎีของ (Brathwaite, 2009)ซึ่งดำเนินไปพร้อมกับบทกวี มีรูปแบบของการเล่นเกมแตกต่างกันออกไป เช่น จำนวนผู้เล่น ระยะเวลาในการเล่น ระบบของ เกม หรือจากการสุ่มที่เกิดขึ้นจากเกม ซึ่งกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานมีการกำหนดเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน รวมถึงมีการกำหนดจุดเริ่มต้นและสิ้นสุดของเกม (Victory Point) ที่ชัดเจนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้แก่ผู้เรียนและยังสอดคล้องกับหลัก MDA Framework ของ Hunnicke, LeBlane และ Zuhak (2004: 2) ที่ประกอบด้วย กลไกของเกม พลวัตของเกม และสุนทรียะ หรืออาจกล่าวโดยง่าย กรอบแนวคิดนี้ครอบคลุมเรื่องของกติกา ระบบในการเล่น (ระยะเวลาในการดำเนินเกม) และความสนุก ขั้นตอนทั้ง 4 นี้ครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ นอกจากนี้หลักการออกแบบเกมทั้ง 4 ข้อนี้ยังสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์เกมที่มีอยู่ในปัจจุบันว่าได้มีการนำเอาหลักการเหล่านี้มาใช้เพื่อพัฒนาเกมให้มีความน่าสนใจและมีลักษณะเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใครและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของเกมได้

12. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลการวิจัยพบว่ากิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐาน สามารถเพิ่มการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ ดังนั้นครูแนะนำ บุคลากรทางการศึกษา และผู้ที่สนใจสามารถนำกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนได้ 2. กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยในครั้งนี้คือนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย และกิจกรรมที่ใช้เป็นกิจกรรมในรายวิชาแนะนำ ดังนั้นผู้ที่สนใจนำกิจกรรมดังกล่าวไปใช้ ควรนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับรายวิชาที่ตนเองเป็นผู้สอน และปรับปรุงให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียนของท่าน หรืออาจนำไปประยุกต์ใช้กับรูปแบบการเรียนการสอนหรือการจัดกิจกรรมที่ท่านมีความเชี่ยวชาญหรือมีความถนัด เพื่อให้กิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยอาจทำการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ เพื่อนำมาศึกษาว่าสามารถส่งเสริมการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศของนักเรียนได้หรือไม่

2. ควรศึกษาผลของกิจกรรมแนะนำโดยใช้เกมเป็นฐานต่อการป้องกันตนเองจากการถูกคุกคามทางเพศในนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นต้น

3. ควรศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานต่อตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น การตระหนักในสิทธิของร่างกายตนเอง ทักษะการดูแลรักษาร่างกายของตนเอง การตระหนักในสิทธิของผู้อื่น เป็นต้น

4. ควรศึกษาผลของกิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อการติดตามผลภายหลังการทดลอง 4 สัปดาห์หลังการทดลองเพื่อทดสอบความคงอยู่ของประสิทธิภาพการใช้กิจกรรมแนะแนวโดยใช้เกมเป็นฐาน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2545). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2545**. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กษมา ประเสริฐสังข์. (2558). **มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษผู้เดินทางท่องเที่ยวเพื่อมีเพศสัมพันธ์กับเด็ก**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กันทวัลย์ ภูพานิช. (2543). **ผลของการใช้โปรแกรมชุดแนะแนวในการพัฒนาเจตคติต่อการคุกคามทางเพศและความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดชัยมงคล สังกัดกรุงเทพมหานคร**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- กุลญาณินทร์ ศรีดาชาติ. (2554). **การเลือกเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศศึกษาผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคลของนักเรียนมัธยมต้น ในกรุงเทพมหานคร**. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ขวัญชนก งามชื่น. (2549). **เวทีชีวิตแดนเซอร์**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑานันท์ ก้อนแก้ว. (2550). **การจัดการเรียนรู้ทักษะชีวิตในการป้องกันการคุกคามทางเพศ สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนบ้านร่องน้ำ อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2551). **การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมในประเทศไทย: ข้อเสนอเพื่อพัฒนากระบวนการยุติธรรมยุคใหม่**. วารสารกระบวนการยุติธรรม, 1(2), 11-36.
- ชญานุตม์ นิรมร. (2554). **ความรู้เกี่ยวกับการล่วงละเมิดทางเพศ ทักษะติดต่อพฤติกรรมทางเพศที่เหมาะสมและพฤติกรรมป้องกันการป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเซนต์โยเซฟทิพวัล จังหวัดสมุทรปราการ**. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ชนกนันท์ ไชแสง. (2556). **สาเหตุการล่วงละเมิดทางเพศเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานคร**. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชลธิชา อึ้งคณิงเดชา. (2556). **การตีความพฤติกรรมการล่วงละเมิดทางเพศในหมู่ผู้ปฏิบัติงานภายในองค์กรไทย**. วิทยานิพนธ์ นศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงพร เพชรคง. **การล่วงละเมิดทางเพศ**. บทความใช้เพื่อการนำออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา รายการเจตนารมณ์กฎหมาย.
- ไทยโพสต์. (2561). **ล่วงละเมิดทางเพศสถานศึกษาเป็นข่าวแค่ 5%**. กรุงเทพฯ: หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์จำกัด.
- นวพรรณ อัครสันตกุล. (2558). **แนวทางการกบแบบสื่อเคลื่อนที่สำหรับเด็กหญิงก่อนวัยรุ่นเพื่อการป้องกันตนเองจากความเสี่ยงในการถูกล่วงละเมิดทางเพศ**. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นิตยา บุญหนัก. (2547). การศึกษาและป้องกันการคุกคามทางเพศ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พรวิภา วิภาณรภย์. (2554). การคุกคามทางเพศต่อสตรีในที่ทำงาน. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เพ็ญพรรณ กี่เจริญ. (2563). การคุกคามทางเพศในสังคมไทย. วารสารสหวิทยาการ, 10(1), 33-53.
- รัชฎาภรณ์ ศรีรักษา. (2557). วาทกรรมกรคุกคามทางเพศในชีวิตประจำวัน. 36(2).
- วิไล คุณคำ. (2553). ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมทางเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จังหวัดอุบลราชธานี. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี.
- ศิรินทร์ณา ทศนียรัตน์. (2554). ผลของโปรแกรมป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศต่อความตั้งใจในการกระทำพฤติกรรมป้องกันตนเองของนักเรียนหญิงชั้นประถมศึกษา. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพร จรัสเจริญวิทยา. (2550). พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากการถูกล่วงละเมิดทางเพศของเด็กนักเรียนหญิงวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สมสรรค์ อธิเวสส์. (2557). การคุกคามทางเพศบนสังคมเครือข่าย. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 7(3).
- สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย. (2557). ระบบการแนะแนวในโรงเรียน/โครงการพัฒนาเครือข่ายในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. กรุงเทพฯ: สมาคมแนะแนวแห่งประเทศไทย.
- สิรินทร์ ศรประสิทธิ์. (2545). ทักษะทางสังคมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการล่วงเกินทางเพศของนักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ จังหวัดสมุทรสาคร. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุธิดา กลัดทอง. (2549). โปรแกรมสร้างเสริมทักษะการป้องกันการถูกล่วงละเมิดทางเพศของเด็กวัยเรียนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี. (ปริญญามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยมหิดล,
- สุวิมล เกิดอินทร์. (2562). ผลของโปรแกรมทักษะชีวิตต่อความรู้และทักษะการป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 33(1), 128-145.
- อนุกุล มโนชัย. (2554). การคุกคามทางเพศต่อวัยรุ่นหญิงผ่านพื้นที่เสมือนจริง. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อัมพร อารงลักษณ์. (2552). การคุกคามทางเพศในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร : สาเหตุและข้อเสนอทางนโยบาย. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(1), 31-47.
- Ajzen, I., & Fishbein, M. (1980). *Understanding attitudes and predicting social behavior*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Anita, R., & Dorothy, L. (2003). *Childhood Sexual Abuse, Disorder Eating, Alexithymia, and General Distress: A Mediation Model*. University of Illinois at Urbana-Champaign,

- Balick, D. (2010). **Harassment Free Hallways: How to Stop Sexual Harassment in School.** American Association of University Women Educational Foundation, Washington D.C.
- Bandura, A. (1986). **Social foundation of thought and action.** New Jersey: Prentice Hall.
- Bandura, A. (1997). **Social learning theory.** New Jersey: Prentice Hall.
- Boland, M. L. (2002). **Sexual Harassment: Your Guide to Legal Action.** Naperville, Illinois: Sphinx Publishing.
- Chumwuttisak, K. and Silanoi, L. (2015). “**The Developing Grade 5 Students’ Analytical Thinking Skill and Attitude Towards Democratic Citizenship in The Learning Unit on “Good Citizen in A Democracy” Social Studies S15101 Course, Using Game-Based-Learning**”. *Journal of Education Khon Kaen University* 38(4): 177 – 185. (in Thai)
- Hunicke, R. 2004. **Babysitter Elective. Lecture at Game Developers Conference Game Tuning Workshop, 2004.** In LeBlanc et al., 2004a
- Jones, C., Scholes, L., Rolfe, B., & Stieler-Hunt, C. (2020). **A serious-game for child sexual abuse prevention: An evaluation of orbit.** *Child Abuse & Neglect.*
- Joni Hersch. (2015). **Sexual harassment in the workplace.** IZA World of Labor.
- Llanto, G. A., & Valdez, J. A. . (2023). **Context of Sexual Harassment among Junior and Senior High School Students.** *International Review of Social Sciences Research*, 3(1), 125-141.
- Muro, J. J., & Kottman, T. (1995). **Guidance and Counseling in the Elementary and Middle Schools : A Practice Approach.** Iowa: Brown&Benchmark publishers.
- Silverman, S. (2013). **Instant Raspberry Pi Gaming : Your Guide to Gaming on theRaspberry Pi, From Classic Arcade Games to Modern 3 D Adventures.** Birmingham Packt Publishing.
- Springer, C., & Misurell, J. R. (2010). **Game-based cognitive-behavioral therapy (GB-CBT): An innovative group treatment program for children who have been sexually abused.** *Journal of Child & Adolescent Trauma*, 3, 163-180.
- Waiyakoon, S. (2016). **Development of an Instructional Learning Object Design Model for Tablet-Based Using Game Based Learning with Scaffolding to Enhance Mathematic Concepts for Mathematic Learning Disability Students.** Doctor of Philosophy Thesis Program in Educational Technology and Communications Faculty of Education Chulalongkorn University. (in Thai)
- Witkowska, E. & Menckel, E. (2005). **Perceptions of sexual harassment in Swedish high schools: experiences and school-environment problems.** *European Journal of Public Health*, 15(1); pp. 78-85.

ธุรกิจครอบครัวในกระบวนทรรศน์หลังนยุคสายกลาง

A Family Business in the Moderate Postmodern Paradigm

พจนา มาโนช

Phortchana Manoch

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

Email : eakkaluk.pp@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 24 กรกฎาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพแบบวิเคราะห์เอกสาร โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ธุรกิจครอบครัวในมุมมองกระบวนทรรศน์หลังนยุคสายกลาง

ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจครอบครัวในมุมมองกระบวนทรรศน์หลังนยุคสายกลางเป็นธุรกิจครอบครัวที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในครอบครัว ชุมชนหรือสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นธุรกิจที่ไม่เน้นการแข่งขัน แต่เน้นความร่วมมือ มีการแบ่งในการดำเนินธุรกิจร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ดีกว่า มีการคิดสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรมที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งหรือปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงกระบวนการหรือกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจมีประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงตลาดและอุตสาหกรรม มีการสร้างและรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมที่เข้มแข็งในองค์กรอย่างมีวิจรรย์ญาณ มีค่านิยมและแนวทางที่เกื้อกูลต่อการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน มีคุณธรรมจริยธรรมและหลักธรรมาภิบาล

คำสำคัญ: ธุรกิจครอบครัว, กระบวนทรรศน์, กระบวนทรรศน์หลังนยุคสายกลาง

ABSTRACT

The research is a qualitative study that analyzes A Family Business in the Moderate Postmodern Paradigm.

The findings reveal that A Family Business in the Moderate Postmodern Paradigm are businesses with a goal of improving the quality of life for individuals within the family, community, and society, as well as the environment. These businesses prioritize collaboration over competition, emphasizing cooperation and joint efforts to enhance efficiency and achieve

better outcomes. They engage in creative thinking and innovation to facilitate positive transformations, effectively addressing conflicts or challenges. They exhibit flexibility and adaptability to changes, continuously improving processes or strategies to remain efficient amidst market and industry changes. They establish and maintain strong organizational cultures and values, guiding sustainable business practices. They embody values and directions conducive to conducting business with integrity. They uphold ethical standards and governance.

Keywords: A Family Business, Paradigm, Moderate Postmodern Paradigm

1. บทนำ

การขับเคลื่อนธุรกิจไทย เริ่มต้นมาจากภาคธุรกิจครอบครัว (family business) เมื่อธุรกิจดำเนินมาจนประสบความสำเร็จ ผู้เป็นเจ้าของกิจการจะมีความมุ่งมั่นที่จะขยายและพัฒนาธุรกิจต่อไป ธุรกิจครอบครัวในประเทศไทยมีหลายกลุ่ม ซึ่งสร้างเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจไทยให้สะพัดอย่างมหาศาล ธุรกิจครอบครัวมีการขยายกิจการแตกสาขาไปทั้งหมดบริการประเภทต่าง ๆ หมวดยุติสินค้าและจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลาย เพื่อออกไปแข่งขันในตลาดโลก ทั้งมีการนำบริษัทเข้าจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์เพื่อระดมทุนขยายกิจการ จึงกล่าวได้ว่าธุรกิจครอบครัวมีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคม และถือว่าเป็นเศรษฐกิจระดับจุลภาคที่สร้างมูลค่าให้แก่ระบบเศรษฐกิจทั่วโลก

ธุรกิจครอบครัว คือ ธุรกิจที่ถูกดำเนินการโดยใช้ทรัพย์สินของครอบครัว เป็นการนำสมาชิกในครอบครัวมาเป็นผู้ร่วมดำเนินธุรกิจเพื่อทำกำไรและสร้างความร่ำรวยให้กับครอบครัวเอง ธุรกิจครอบครัวมักจะมีรูปแบบการดำเนินการที่อยู่ในกรอบของครอบครัว และมีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ระหว่างรุ่นในครอบครัว ธุรกิจครอบครัวสามารถเป็นอะไรก็ได้ เช่น ร้านอาหารของครอบครัว โรงงานผลิตสินค้าของครอบครัว หรือบริษัทที่มีสมาชิกในครอบครัวเป็นผู้บริหารและเจ้าของธุรกิจ เป็นต้น

การขับเคลื่อนธุรกิจครอบครัวมีหลายวิธีและมีปัจจัยที่สำคัญ เช่น วิสัยทัศน์และพันธกิจ การวางแผนธุรกิจ ความรับผิดชอบและการกระจายอำนาจ การสื่อสารและการสร้างความเชื่อมั่น การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวางระบบการบริหารจัดการ การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ เป็นต้น นอกจากนี้ การขับเคลื่อนธุรกิจครอบครัวยังมีทฤษฎีที่น่าสนใจมากมาย แต่สำหรับบทความวิจัยฉบับนี้จะศึกษาอยู่ 2 ทฤษฎีสำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีของธุรกิจครอบครัวของเฮร์มันด์ (Hermann) ทฤษฎีของระบบธุรกิจครอบครัวของแดวิดสัน (Davidson) โดยจะมีการนำเอาพื้นฐานแนวคิดปรัชญากระบวนการหลังนวยุคสายกลางมาช่วยวิเคราะห์ประเมินค่า ผู้การประยุกต์ใช้ โดยเล็งผลอันเลิศคือการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนในองค์กร

ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง (Moderate Postmodern) เป็นปรัชญาที่มีเป้าหมายเพื่อการการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การพัฒนาตามแนวคิดพลัง 4 ประกอบด้วยพลังสร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา โดยใช้วิธีการตีความอย่างมีวิจารณ์ญาณ ได้แก่ การวิเคราะห์ (แยกแยะ) วิจัย (ประเมินค่าสิ่งที่ได้วิเคราะห์มาแล้ว) และวิธาน (เก็บส่วนดีจากทุกทางที่ได้วิจัยมาแล้วเพื่อการประยุกต์ใช้

ผู้วิจัยเห็นว่า หากมีการนำเอาหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลางมาช่วยวิเคราะห์ตีความอย่างมี วิจารณ์ญาณ ย่อมนำไปสู่การบูรณาการทฤษฎีของธุรกิจครอบครัวของเฮร์มานด์และเดวิดสันให้เกิดคุณประโยชน์ ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในองค์กรได้

ดังนั้น จึงสนใจศึกษาเรื่องธุรกิจครอบครัวในกระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุคสายกลาง เพื่อวิเคราะห์ให้เห็น ถึงจุดเด่น จุดด้อยของแต่ละทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนธุรกิจครอบครัว จากนั้นจึงสังเคราะห์จุดร่วมที่แต่ละ ทฤษฎีจะเติมเต็มกันและกันและบูรณาการเพื่อสร้างรูปแบบที่เหมาะสมบนพื้นฐานกระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุค สายกลางเพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกันในธุรกิจครอบครัวต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ธุรกิจครอบครัวในมุมมองกระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุคสายกลาง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ เริ่มต้นจากการวางโครงสร้างการวิจัย ประกอบด้วย ทฤษฎีของ Longenecker เกี่ยวกับการสืบทอดธุรกิจของครอบครัวแบ่งออกเป็นระยะที่ต่างกัน ทั้งหมด 7 ระยะ ในบทที่ 2 กระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุคสายกลาง ได้แก่ หลักการ วิธีการ และเป้าหมายของ ปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ในบทที่ 3 จากนั้น วิเคราะห์ธุรกิจครอบครัวในมุมมองกระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุคสาย กลาง ในบทที่ 4 สำหรับบทสุดท้าย (บทที่ 5) จะเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจ

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ธุรกิจครอบครัวในมุมมองกระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุคสายกลาง พบว่า ธุรกิจครอบครัว ในมุมมองกระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุคสายกลางเป็นธุรกิจครอบครัวที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนใน ครอบครัว ชุมชนหรือสังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นธุรกิจที่ไม่เน้นการแข่งขัน แต่เน้นความร่วมมือ มีการแบ่งใน การดำเนินธุรกิจร่วมกันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ดีกว่า มีการคิดสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม ที่ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น สามารถแก้ไขข้อขัดแย้งหรือปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความ ยืดหยุ่นและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง มีการปรับปรุงกระบวนการหรือกลยุทธ์เพื่อให้ธุรกิจมี ประสิทธิภาพต่อการเปลี่ยนแปลงตลาดและอุตสาหกรรม มีการสร้างและรักษาวัฒนธรรมและค่านิยมที่เข้มแข็ง ในองค์กรอย่างมีวิจารณ์ญาณ มีค่านิยมและแนวทางที่เกื้อกูลต่อการดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน มีคุณธรรมจริยธรรม และหลักธรรมาภิบาล

5. อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ธุรกิจครอบครัวในมุมมองกระบวนการบรรณทัศน์หลังนวยุคสายกลาง สามารถอภิปราย ผลได้ว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉันทวรรณ เอ็งฉ้วน และพิทักษ์ ศิริวงศ์ (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การให้ ความหมาย ที่มาของความหมาย และกระบวนการสืบทอดธุรกิจครอบครัว กลุ่มร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป : การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก” ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจครอบครัวมีลักษณะของความเป็นพลวัตร

(Dynamic) ที่ผู้ก่อตั้งมีแผนและ/หรือสมาชิกคนอื่นในครอบครัวมีแผนและความตั้งใจที่จะส่งผ่านความเป็นเจ้าของธุรกิจไปยังทายาทในรุ่นต่อไป ประเด็นสำคัญของการอยู่รอดและสามารถนำพาธุรกิจครอบครัวไปสู่ความยั่งยืน ควรให้ความสำคัญกับความหมายและที่มาของ ความหมาย รวมทั้งกระบวนการสืบทอดธุรกิจครอบครัว ผลการศึกษานี้จะเป็นแนวทางและประเด็นสำคัญต่อ ผู้ประกอบการธุรกิจครอบครัวไทย ทายาทของผู้ก่อตั้งธุรกิจครอบครัว ชุมชนวิชาการ ภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ต้องเตรียมพร้อมและปรับตัวรับความท้าทายหากต้องการอยู่รอดและเติบโตอย่างยั่งยืนท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของกติกาค้าทั้งในระดับโลกและภูมิภาคที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พจนานา มาโนช สิริกร อมฤตวาริน และเอนก สุวรรณบัณฑิต (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “จริยธรรมแห่งการดูแลกับผู้ให้บริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่” ผลการวิจัยพบว่า จริยธรรมแห่งการดูแลเน้นคุณค่าของการเอาใจใส่ ร่วมมือกันทำงาน ไม่ติดอยู่ในกรอบของกระบวนการทำงาน ซึ่งมองได้ว่าวางอยู่บนฐานคิดปรัชญากระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง (moderate postmodern philosophical paradigm) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพันธ์ กันยาวิริยะ ชิสา กันยาวิริยะ และเมธา หริมเทพาธิป (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารคนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารคนจำเป็นต้องอาศัยแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การบริหารกลุ่ม ทั้งนี้ก็เพราะ จริยธรรมองค์กรช่วยส่งเสริมให้เป้าหมายของการบริหารธุรกิจมีความเป็นธรรม คือ มีจริยธรรม มีธรรมาภิบาลและบรรษัทภิบาลบทบาทของคณะกรรมการบริษัทจะถูกดำเนินการอย่างโปร่งใสและเปิดเผย ตรวจสอบได้ มีระบบที่น่าเชื่อถือ สร้างความอบอุ่นใจกับผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในงานธุรกิจ นอกจากนี้ สิริพันธ์ กันยาวิริยะ เมธา หริมเทพาธิป และกิริติ บุญเจือ (2563) ยังศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารธุรกิจตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า ควรนำเอาผลการวิจัยไปสร้างและขยายผลบนฐานของกระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลางจึงจะตอบสนองความสุขตามสัญญาตญาณปัญญาได้จริง คือ มีการสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ แสวงหา และมีธรรมาภิบาลที่สร้างความสุขร่วมกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ชิสา กันยาวิริยะ สิริพันธ์ กันยาวิริยะ และเมธา หริมเทพาธิป ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ ผลการวิจัยพบว่า เป็นการบริหารเพื่อพัฒนาบุคลากรในองค์กรธุรกิจให้มีความรักความปรารถนาดีต่อกันเป็นที่ตั้ง มีจริยธรรม ความรับผิดชอบในองค์กร มีการสงเคราะห์เกื้อกูลด้วยความจริงใจและใส่ใจ มีการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรธุรกิจเกิดการพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ทักษะประสบการณ์ ตำแหน่ง วิทยฐานะ การศึกษา เงินเดือนสวัสดิการ ประกันสังคม และการได้รับความคุ้มครองสิทธิและประโยชน์โดยทั่วกัน และสอดคล้องกับทฤษฎีของ Longenecker and Schoen (1978) เกี่ยวกับการสืบทอดธุรกิจของครอบครัวแบ่งออกเป็นระยะที่ต่างกันทั้งหมด 7 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะก่อนเข้าสู่ธุรกิจ (Pre-Business Stage) ระยะที่ 2 ระยะแนะนำธุรกิจ (Introductory Stage) ระยะที่ 3 ระยะแนะนำหน้าที่ธุรกิจ (Introductory Functional Stage) ระยะที่ 3 ระยะแนะนำหน้าที่ธุรกิจ (Introductory Functional Stage) ระยะที่ 4 ระยะการปฏิบัติงานอย่างเต็มตัว (Functional Stage) ระยะที่ 5 ระยะการปฏิบัติงานระดับสูง (Advance Functional Stage) ระยะที่ 6 ระยะการสืบทอดธุรกิจในช่วงแรก (Early Succession Stage) และ ระยะที่ 7 ระยะการสืบทอดธุรกิจแบบเต็มตัว (Mature Succession Stage) และสอดคล้องกับแนวคิดของ เมธา หริมเทพาธิป (2563) กล่าวถึง กระบวนทรรศน์หลังนวยุคสายกลาง เป็นกระแสความคิดที่ประนีประนอมความคิดเห็นอันสุดขั้วระหว่างลัทธิมนุษย

นิยม (modernism) ที่มีความคิดเห็นว่า ความรู้หรือความจริง เป็นสิ่งสากล (universal) มีลักษณะเป็นปรนัย (objective) กับลัทธิหลังนวยุคนิยมสายสุดขั้วที่มีความคิดเห็นว่า ความรู้หรือความจริงเป็นสิ่งเฉพาะ (individual) ของแต่ละบุคคล มีลักษณะเป็นอัตนัย (subjective) และสอดคล้องกับแนวคิดของ **ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์** (2565) กล่าวถึง หลักการของหลังนวยุคนิยมสายกลาง สามารถสรุปได้เป็น 4 ประเด็น คือ 1) ไม่ยึดมั่นถือมั่น ในสิ่งเชื่ออยู่ 2) ย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ลดอะไรเลย 3) แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่าง และ 4) มององค์รวม ไม่แยกส่วน ส่วน **เมธา ทริมเทพาธิป** (2559) กล่าวถึง วิธีการของหลังนวยุคนิยมสายกลาง ก็คือ การตีความ ภาษาด้วยหลักอรรถปริวรรต บนพื้นฐานของกระบวนการตรรกะ 5 ด้วยวิธีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือ วิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ ส่วน **สุดิณีย์ ทองจันทร์ เมธา ทริมเทพาธิป และ รวิช ตาแก้ว** (2563) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของหลังนวยุคนิยมสายกลาง ก็คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ การพัฒนาสุขภาพจิต ปัญญา ซึ่ง **เมธา ทริมเทพาธิป** (2561) ขยายความว่า สุขภาพจิตปัญญา คือ การสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา และ “การทำดี มีสุข” ทั้งโดยส่วนตัวและส่วนรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **พจนามาโนช กิรติ บุญเจือ และเอนก สุวรรณบัณฑิต** (2563) ที่กล่าวว่า กระบวนการหลังนวยุคมองทุกอย่าง ด้วยวิจารณ์ญาณ มีการวิเคราะห์ ประเมินค่า และประยุกต์ใช้สิ่งต่างๆ เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต ไม่ยึดมั่นถือมั่นให้กฎหรือเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง และไม่ละทิ้งความรู้ใดเลย

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

การสืบทอดธุรกิจของครอบครัวตามทฤษฎีของ Longenecker หากนำปรัชญาหลังนวยุคมาบูรณาการเป็นพื้นฐาน ย่อมทำให้ขั้นตอนต่าง ๆ เป็นไปอย่างสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหาในแต่ละระยะ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งานแต่ละระยะดังนี้

- ระยะก่อนเข้าสู่ธุรกิจ (Pre-Business Stage) : ในระยะนี้ ผู้นำไปใช้สามารถสร้างแผนธุรกิจที่เน้นในการศึกษาและการวิเคราะห์ตลาดและอุตสาหกรรมที่เป้าหมาย เพื่อให้ผู้นำไปใช้มีความเข้าใจและมองเห็นโอกาสและความท้าทายที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

- ระยะแนะนำธุรกิจ (Introductory Stage) : ในระยะนี้ผู้นำไปใช้สามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการกำหนดแนวทางและยุทธศาสตร์ที่ไม่เหมือนใครในการแนะนำธุรกิจของเราต่อสาธารณะเพื่อเข้าถึงตลาดใหม่และสร้างความสนใจในผลิตภัณฑ์หรือบริการของเรา

- ระยะแนะนำหน้าที่ธุรกิจ (Introductory Functional Stage) : ในระยะนี้ผู้นำไปใช้สามารถบูรณาการอย่างสร้างสรรค์โดยเริ่มการพัฒนาและสร้างกระบวนการการทำงานที่มีประสิทธิภาพ เราสามารถปรับปรุงและปรับเปลี่ยนการดำเนินงานในองค์กรเพื่อให้เข้ากับความต้องการของตลาดและเพื่อสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจ

- ระยะการปฏิบัติงานอย่างเต็มตัว (Functional Stage) : ในระยะนี้ผู้นำไปใช้สามารถใช้ความชำนาญและความรู้ที่มีในงานของเราเพื่อแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและนำเสนอความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนากระบวนการและผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่

- ระยะเวลาปฏิบัติงานระดับสูง (Advance Functional Stage) : ในระยะนี้ผู้นำไปใช้สามารถทำการวิเคราะห์และนำเสนอนวัตกรรมในงานของเราเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของธุรกิจ เราอาจเป็นต้นแบบและผู้นำที่บริหารจัดการและสอนสมาชิกในทีมงาน

- ระยะเวลาสืบทอดธุรกิจในช่วงแรก (Early Succession Stage) : ในระยะนี้ผู้นำไปใช้สามารถสร้างและส่งต่อความรู้และประสบการณ์ให้กับรุ่นใหม่ที่เข้ามาในธุรกิจ เพื่อช่วยในกระบวนการสืบทอดธุรกิจและเติบโตของธุรกิจในระยะยาว

- ระยะเวลาสืบทอดธุรกิจแบบเต็มตัว (Mature Succession Stage) : ในระยะนี้ผู้นำไปใช้สามารถกำหนดและสร้างแผนธุรกิจยาวนานและยั่งยืนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในตลาดและอุตสาหกรรม เราอาจใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรมและการเติบโตของธุรกิจในอนาคต

สรุปแล้ว การบูรณาการอย่างสร้างสรรค์ ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหาในแต่ละระยะการสืบทอดธุรกิจครอบครัวเกิดขึ้นโดยใช้ความรู้และทักษะที่เราได้รับตลอดการสืบทอดธุรกิจและการปรับเปลี่ยนตามสภาพตลาดและอุตสาหกรรมเป้าหมายที่มีขึ้น การนำเสนอความรู้และการส่งต่อประสบการณ์กับรุ่นถัดไปในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญในกระบวนการสืบทอดธุรกิจอย่างสร้างสรรค์ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

จากการดำเนินงานวิจัย เรื่อง “ธุรกิจครอบครัวในกระบวนการทรนหลังนวยุคสายกลาง” ผู้วิจัยพบว่าควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนของการบริหารธุรกิจครอบครัวสู่ความยั่งยืนในหลักการอื่น ๆ บนพื้นฐานปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง ดังนั้น จึงขอเสนอแนะหัวข้อวิจัยเพื่อการวิจัยต่อไปดังนี้

1. การบริหารธุรกิจครอบครัวตามหลักพุทธธรรม
2. การบริหารธุรกิจครอบครัวด้วยหลักการทรงงาน 23 ข้อ

บรรณานุกรม

ฉันทวรรณ เอ็งฉ้วน และพิทักษ์ ศิริวงศ์. (2560). การให้ความหมาย ที่มาของความหมาย และกระบวนการสืบทอดธุรกิจครอบครัว กลุ่มร้านจำหน่ายเสื้อผ้าสำเร็จรูป : การวิจัยเพื่อสร้างทฤษฎีฐานราก. Veridian E-Journal. 10 (3) (กันยายน-ธันวาคม) : 299 - 316.

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน. 5(2) (เมษายน - มิถุนายน) : 111 - 117.

ชิสา กันยาริวิยะ สิริพันธ์ กันยาริวิยะ และเมธา หริมเทพาธิป. การบริหารตนตามหลักพุทธธรรมสำหรับนักธุรกิจ. วารสารวิจัยธรรมศึกษา. 5 (2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565) : 275 - 281.

พจนามาโนช กิรติ บุญเจือ และเอนก สุวรรณบัณฑิต. (2563). มรดกเชิงพลวัตผ่านกระบวนการทรน 5 กับการแก้ไขทุจริต:การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัยและวิธาน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร. 8 (1) (มกราคม-กุมภาพันธ์) : 247 - 256.

_____. สิริกร อมฤตวาริน และเอนก สุวรรณบัณฑิต. (2565). จริยธรรมแห่งการดูแลกับผู้ให้บริการสุขภาพในภาวะชีวิตวิถีใหม่. วารสารวิจัยธรรมศึกษา. 5 (2) (กรกฎาคม - ธันวาคม) : 209 - 221.

- เมธา หริมเทพาธิป. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9. วารสารศึกษาศาสตร์ มมร. (4)1 (มกราคม - มิถุนายน) : 120 – 132.
- _____. (2561). การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค. วารสารมจร. 6(3) (กันยายน - ธันวาคม) : 63 - 77.
- _____. (2563). การจูงใจตนเองในแนวทางหลังนวยุค วารสารพุทธมคค์. 5(1) (มกราคม - มิถุนายน) : 99 – 107.
- สิรินทร์ กันยาริวิยะ ชีสา กันยาริวิยะ และเมธา หริมเทพาธิป. (2565). การบริหารคนตามหลักพุทธธรรม สำหรับนักธุรกิจ. วารสารวิจัยธรรมศึกษา. 5 (2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565) : 240-249.
- _____. เมธา หริมเทพาธิป และกิริติ บุญเจือ. (2563). การบริหารธุรกิจตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. 10 (2) (เมษายน-มิถุนายน) : 171 - 179.
- สุดิณีย์ ทองจันทร์ เมธา หริมเทพาธิป และ รวิช ตาแก้ว. (2563). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ป่วยด้วยหลักปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา. 10 (1) (มกราคม - มีนาคม) : 99 – 107.
- Longenecker, J. G. and Schoen, J. E. (1978). Management Succession in the Family Business. Journal of Small Business Management. 16 : 1 – 6.

พุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเอง
Buddhist Psychology for Self-Development

ริญญารัตน์ วรจินตนาลักษณ์

Rinyarat Worachintanaluck

หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิตสาขาวิชาพุทธจิตวิทยา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Program in Buddhist Psychology

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

E-mail: rinyarat249@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 29 กันยายน 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2566

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคคลได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของการพัฒนาตนเอง พระพุทธศาสนากับจิตวิทยารวมกลายเป็นพุทธจิตวิทยา (พระธรรมปิฎก, 2539:24-25) เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพชีวิตและสังคมพร้อมปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ยุคพัฒนา โดยเฉพาะปัญหาด้านจิตใจ เช่น ความเครียด วิตกกังวล ว่าเหวว่างเปล่าและไร้ความหมาย ซึ่งพุทธศาสนาเรียกว่า”ทุกข์” และนี่คือการ กระตุ้นให้จิตวิทยาตะวันตกหันมาสนใจความเจ็บป่วยทางจิตในคลินิกออกมาสู่คนป่วยทางจิตทั่วไปรวมถึงคน ป่วยปกติ พระพุทธศาสนาไม่ได้แยกส่วนนับว่า มีระบบจิตวิทยาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ ว่า พุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเองมีส่วนสำคัญต่อ การดำรงชีพของบุคคลเป็นอย่างมาก หากเรารู้เท่าทัน ปัญหาที่มีการพัฒนาตามหลักข้อธรรม พื้นฐาน เช่น ศีล 5 อิทธิบาท 4 มรรค 8 ซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือในการ พัฒนาทั้งด้านความประพฤติ ด้านจิตใจและด้านปัญญาทั้งสิ้น ในการป้องกัน และส่งเสริมให้มนุษย์สามารถ ดำเนินชีวิตไปอย่างมีคุณภาพ เป็นขบวนการที่ช่วยบรรเทา ให้กิเลสของมนุษย์ ลดน้อยลงไปและทำให้ตนและ สังคมมีความสุขที่ได้จากการนำเสนอหลักการตามธรรมชาติของกระบวนการเกิดและดับทุกข์พร้อมทั้ง นำเสนอถึงวิธีการปฏิบัติหรือวิธีการดำเนินชีวิตให้บรรลุถึงการดับทุกข์หรือปัญหาในจิตใจที่เกิดขึ้นให้หมดไป หรือเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทำให้เราสามารถอาศัย อยู่บนโลก นี้ด้วยความสงบสุข มีสุขภาพจิตและคุณภาพ ชีวิตที่ดี

คำสำคัญ : พุทธจิตวิทยา, การพัฒนาตนเอง, คุณภาพชีวิตที่ดี

ABSTRACT

This article aims to make people aware of the importance of self-development, Buddhism and psychology combined to become Buddhist psychology. (Dhamma Pitaka, 1996:24-25) Due to changes in the conditions of life and society along with problems that occur in the era of human development. Especially mental problems such as stress, anxiety, loneliness, emptiness and meaninglessness. which Buddhism calls "suffering" and this is stimulating Western psychology to turn its attention to mental illness in the clinic and bring it out to the mentally ill in general as well as normal sick people. Buddhism does not have separate divisions. There is a psychological system that is complete in itself. All of this can be seen that Buddhist psychology for self-development plays an important role. The livelihood of a person is very important. If we are aware of the problem, we will develop it according to basic principles. For example, the 5 precepts, the 4 influences, the 8 paths, which are considered tools for developing both behavior. All mental and intellectual aspects in protecting and promoting human beings to be able to lead quality lives. It is a process that helps relieve Give human giges reduce and bring peace to oneself and society by presenting the natural principles of the process of birth and cessation of suffering together both present methods of practice or methods of living life to achieve the cessation of suffering or problems in the mind that arise. or change for the better Allowing us to live in this world with peace. Have good mental health and quality of life.

Keywords: Buddhist psychology, self-development, quality of life

1. บทนำ

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมและอยู่ร่วมกันโดยมีบรรทัดฐานของสังคมเป็นกรอบในการปฏิบัติตน เพื่อเติมเต็มชีวิตให้มีความสุขจึงทำให้เกิดการแข่งขันซึ่งกันและกัน อันนำมาซึ่งความขัดแย้งและความหวาดระแวงต่อกันส่งผลให้สภาพสังคมมีความตึงเครียดมากขึ้นแต่ความมีศีลธรรมกลับลดน้อยลงไป สังคมจึงมีปัญหามากมาย เช่น ปัญหาคอร์รัปชัน อาชญากรรม ยาเสพติดและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น บุคคลจึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับสังคมซึ่งปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา คำว่า “การพัฒนาตน” ในบุคคลนั้นคือการมุ่งมั่น พยายามและค่านิยมอันเป็นพฤติกรรมภายใน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมภายนอกด้านการกระทำที่ดีเพื่อนำพาชีวิต (self-mastery)สู่ความเจริญก้าวหน้าและเป้าหมายที่ต้องการ การพัฒนาตนเองเป็นกระบวนการพัฒนาตนที่เป็นระบบ แต่การพัฒนาตนจะสัมฤทธิ์ผลได้นั้น ผู้นั้นจะต้องตระหนักถึงความจำเป็น และมีความต้องการที่จะปรับปรุงตนเองอย่างจริงจัง

องค์ประกอบที่ทำให้เรารู้จักตนเอง คือความต้องการ บุคลิกภาพและค่านิยม หลังจากที่เรารู้จักตัวเองและรู้ปัญหาของเราแล้วลำดับต่อไปต้องวิเคราะห์ปัญหาว่าปัญหานี้สิน เกิดจากอะไร จะวางแผนและกำหนดเป้าหมายอย่างไรถึงจะทำให้หนี้สินลดลงหรือหมดไป ขึ้นของการปฏิบัติต้องพัฒนาทั้งจิตใจและร่างกาย ทางด้านจิตใจจะเริ่มด้วยสร้างแรงจูงใจภายในและการมีเจตคติที่ดี จะทำให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะสู้และฟันฝ่าอุปสรรคโดยเฉพาะปัญหานี้สินที่เกิดขึ้น การเรียนรู้ การริเริ่มสร้างสรรค์และการคิดที่ยาวไกลแบบมีวิสัยทัศน์จะทำให้เกิดการกระตุ้นทางปัญญา ทำให้เกิดทักษะความคิดในการแก้ปัญหา การพัฒนาทางอารมณ์หรือทางด้านจิตใจก็มีส่วนสำคัญในการฝ่าวิกฤติชีวิต กระบวนการที่จะมากล่อมเกลาลดใจได้ ในขั้นต้นต้องมีความฉลาดทางอารมณ์คือ รู้จักตนเอง เข้าใจผู้อื่น และปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมชีวิตที่ดำเนินไปด้วยดีเราเรียกว่าเป็นมรรค ซึ่งแปลว่าทางหรือทางดำเนินชีวิตอันดีงามที่มีพฤติกรรมพร้อมทั้งจิตใจและปัญญาที่ดำเนินไปด้วยดีนี้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ฝึกหัดพัฒนาที่เรียกว่า สิกขา ซึ่งแปลว่าการศึกษามีสามด้านที่ประกอบด้วย การฝึกด้านพฤติกรรม จิตใจและปัญญาเมื่อเราพัฒนาสามด้านนี้ไปพร้อมกันชีวิตที่ดีขึ้น โดยเฉพาะการพัฒนาตนเอง ซึ่งอาจมองได้เป็น 2 ทาง คือ การพัฒนาตนให้เป็นคนดี กับ การพัฒนาตนให้เป็นคนเก่ง พระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ส่งเสริมให้มนุษย์สามารถพัฒนาตนให้เป็นทั้งคนดีและคนเก่ง อยู่มากมาย ตัวอย่างหลักธรรมเหล่านี้ ได้แก่ 1. หลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนให้เป็นคนดี คือ 1) เบญจศีล หรือ ศีล 5 มรรค ๘ เป็นหลักธรรมที่ว่าด้วยการรักษากายและวาจาให้เรียบร้อยเป็นข้อปฏิบัติในการละเว้นจากความชั่วและรู้จักควบคุมตัวให้ตั้งอยู่ในความไม่เบียดเบียน 2. เบญจธรรม หรือ เบญจกัลยาณธรรม เป็นหลักธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับการรักษาเบญจศีลโดยมุ่งเน้นที่การกระทำเพิ่ม มิใช่การละเว้นเพียงอย่างเดียว และหลักธรรมสำหรับการพัฒนาตนให้เป็นคนเก่ง ได้แก่ อิทธิบาท 4 มี ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำสิ่งนั้นๆอยู่เสมอและยังปรารถนาที่จะทำสิ่งนั้นได้ผลดียิ่งขึ้น วิริยะความเพียร คือความขยันที่จะทำสิ่งนั้นด้วยความอดทนและไม่ท้อถอย จิตตะ ความคิด คือการตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด ไม่ปล่อยจิตให้ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป วิมังสา ความไตร่ตรอง คือการหมั่นใช้ปัญญาพิจารณาหาข้อดีข้อบกพร่อง รู้จักคิดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง จนสุดท้ายเต็มด้วยหลักธรรมแห่งพลังที่เรียกว่า พละ 5 อันเป็นหลักธรรมอันเป็นกำลังหรือทำให้เกิดความมั่นคง คือช่วยให้การทำงานลุล่วงสำเร็จได้ (สุริวัตร จันทรโสภณ,2563)

2. การพัฒนาตนเอง

คำว่า “ตัวตน” ในความหมายโดยทั่วไปแล้ว คือ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบขึ้นเป็นบุคคล ในทางพระพุทธศาสนา ตัวตนประกอบด้วย จิตและกาย ทั้งสองส่วนทำงานประสานกันโดยจิตเป็นตัวรับสั่งการ กายเป็นส่วนของการปฏิบัติตามคำสั่งของจิต ซึ่งมีคำกล่าวที่ว่า “จิตเป็นภายนายเป็นบ่าว” ดังนั้น ตัวตนจึงเป็นเรื่องของ มโนกรรม วจีกรรมและกายกรรม หากพิจารณาตัวตน ในแง่ของการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ตัวตนปรากฏในหลายลักษณะ คือ การพิจารณาตัวตนตามการรับรู้ของตนเอง ตามที่ตนเองอยากให้เป็นตามการรับรู้ของผู้อื่น ตามที่ผู้อื่นอยากให้เป็น และตามที่เป็นจริง นั่นคือ โครงสร้างตัวตนนั้นเกิดความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันของบุคคลกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเป็นผลมาจากการประเมินสัมพันธภาพกับผู้อื่น ดังที่ Sullivan กล่าวว่า “เด็กเห็น

ตนเองตามที่ผู้อื่นเห็นเขา” ถ้าเด็กได้รับคำชมบ่อย ๆ ว่า ตั้งใจเรียนและมีความขยันหมั่นเพียร เขาก็จะสร้างตนขึ้นมาว่าเป็นคนตั้งใจเรียน และขยันเรียน แล้วรักษาเอาไว้ในตัวเขา โครงสร้างของตัวตนนี้ คือ แบบของการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง (ซูซีฟ อ่อนโคกสูง, 2566:ออนไลน์) ดังนั้น ในการพัฒนาตนเองของบุคคลนั้น จะต้องพัฒนาคุณลักษณะที่เกี่ยวข้อง คือ การใช้บรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนา การเห็นคุณค่าในตนเองของผู้รับการฝึกอบรม การพัฒนาสติปัญญา โดยผ่านกิจกรรมกลุ่มและการสนทนาร่วมกัน ในการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นสำคัญ โดยการจัดระดับการนำตนเองของผู้เข้ารับการฝึกอบรมจากการนำตนเองระดับน้อยจนถึงการนำตนเองระดับมาก มีรายละเอียดการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ

การเห็นคุณค่าในตนเอง การเห็นคุณค่าในตนเอง คือ ความรู้สึกมั่นใจในตนเอง และความพึงพอใจในตนเอง ความรู้สึกนี้เกิดจาก 5 องค์ประกอบ ดังนี้ (ซูซีฟ อ่อนโคกสูง, 2552:17) 1. ความรู้สึกปลอดภัยทางกาย ได้แก่ รู้สึกปลอดภัยจากภัยที่จะเกิดขึ้นกับกายตนเช่น ไม่ถูกทำร้าย ไม่ถูกทุบตี ไม่ถูกลงโทษทางกาย เป็นต้น ทำให้ไม่รู้สึกหวาดกลัว จึงพัฒนาความรู้สึกมั่นใจในตนเองขึ้น 2. ความมั่นคงทางอารมณ์ ได้แก่ รู้สึกไม่ถูกลบลู่ ทำให้ขายหน้า ดูถูกดูหมิ่นได้รับความยุติธรรม เสมอต้นเสมอปลาย 3. ความมีเอกลักษณ์ ได้แก่ รู้จักและเข้าใจตนเองอย่างแท้จริง แล้วนำความรู้ความสามารถที่แท้จริงที่มีอยู่นั้น ไปใช้ให้ประสบความสำเร็จ และมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น 4. ความเป็นเจ้าของ ได้แก่ การยอมรับจากผู้อื่น ทำให้สร้างความสัมพันธ์ใหม่กับผู้อื่นได้อย่างง่ายดาย เริ่มพัฒนาความเป็นอิสระ และการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน 5. ความสามารถ ได้แก่ เชื่อมมั่นในความสามารถของตนที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ได้สำเร็จทำให้เกิดความพยายามที่จะเรียน หรือทำสิ่งใหม่จนกว่าจะประสบความสำเร็จและเกิดความเชี่ยวชาญ ความสามารถนี้จำแนกออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ 1 ความสามารถทางวิชาการ 2 ความสามารถทางกีฬา 3 ความสามารถที่ทำให้สังคมยอมรับ 4 ความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติ 5 ความสามารถทางกายภาพที่ปรากฏ เช่น รูปร่าง หน้าตา ลักษณะท่าทางและอื่น ๆ เป็นต้น

การเห็นคุณค่าในตนเองของบุคคล จำต้องได้รับการพัฒนามาตั้งแต่เด็ก ๆ โดยทำให้เด็กรู้สึกปลอดภัยให้มีความมั่นคงทางอารมณ์ ให้สามารถค้นพบเอกลักษณ์ของตนเองปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรักความอบอุ่น เชื่อหรือไว้วางใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนให้เด็กได้มีโอกาสกระทำการต่าง ๆ ตามที่เด็กมีความสามารถ เพื่อประสบความสำเร็จในสิ่งที่ทำซึ่งเด็กจะรู้สึกเชื่อมั่นและพึงพอใจในตนเอง คือ เห็นคุณค่าในตนเองได้ในที่สุด (ซูซีฟ อ่อนโคกสูง, 2552)

พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตโต, 2532) เสนอวิธีการพัฒนาตนไปสู่ชีวิตที่งดงามและมีความสุข” รุ่งอรุณแห่งการพัฒนาตน”ไว้ 8 ข้อดังนี้ 1. รู้จักเลือกแหล่งความรู้และแบบอย่างที่ดี ได้แก่ การใช้สติเลือกคบคนดีและเลือกรับข้อมูลข่าวสาร ความมีกัลยาณมิตร (กัลยาณมิตรตา) 2. รู้จักการจัดระเบียบชีวิตเช่นมีการวางแผนจัดการกิจการงานต่างๆ อย่างมีแบบแผนระบบ (ศีลสัมปทา) 3. สร้างสรรค์กิจการงานใหม่ที่ดีและมีประโยชน์ด้วยความสนใจ (ฉันทสัมปทา) 4. พัฒนาตนให้เต็มศักยภาพความสามารถของตน (อัตตสัมปทา) 5. ปรับทัศนคติและค่านิยมให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตที่งดงามและเหมาะสม เอื้อต่อการเพิ่มความรู้ทางสติปัญญา (ทิวฐิสัมปทา) 6. การมีสติ สัมปชัญญะ คือการไม่ประมาท เข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของชีวิตและสภาพแวดล้อม เห็นคุณค่าของเวลาและใช้อย่างคุ้มค่า (อัมปมาทสัมปทา) 7. รู้จักการแก้ปัญหาและพึ่งตนเองอย่างมีระเบียบ

แบบแผนมีวิจารณ์ญาณพิจารณา เหตุปัจจัยได้ด้วยตนเอง (โยนิโสมมัสสิการสัมปทา) 8. ในส่วนของการพัฒนาทางกายมีผลต่อภวระหนีสินโดยเมื่อถ้าร่างกายเราเจ็บไข้ได้ป่วยย่อมต้องเสียค่ารักษาพยาบาล ซึ่งถ้าไม่มีเงินต้องไปกู้หนี้ยืมสินมา ทำให้เป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น การที่จะมีสุขภาพที่ดีนั้นต้องมี 5 อ. อ. ที่ 1 คือ อาหาร อ. ที่ 2 คือ อากาศ อ. ที่ 3 คือ อุจจาระ อ. ที่ 4 คือออกกำลังกาย และ อ. ที่ 5 คือ อารมณ์แจ่มใส

ผลลัพธ์ที่ได้หลังจากมีการพัฒนาตนเองแล้ว จะทำให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นโดยเฉพาะความเชื่อและค่านิยมที่ทำให้เกิดหนี้สินจะหมดไปเกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในทางที่ดี มีการประหยัด ไม่เป็นหนี้เป็นสิน ในส่วนของผลลัพธ์สุดท้ายหรือผลลัพธ์บั้นปลาย หรือเป้าหมายสุดท้ายของชีวิตที่ต้องการ คือ หนี้สินลดหรือไม่มี ทำให้คิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาและฝ่าวิกฤติชีวิตได้ (สมิต อาชวณิจกุล, 2535:121-123) ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองที่มีผลต่อการลดภวระหนีสิน เช่น การศึกษาวิจัยปัญหาหนี้สินข้าราชการครู 2544 ของ (สำรวจ จงเจริญ, 2546 : 188) ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ทางออกหนึ่งที่จะเป็นมาตรการบรรเทาปัญหาหนี้สินของครูก็คือ การแก้ที่ตัวข้าราชการครูเอง โดยการควบคุมค่าใช้จ่ายในครอบครัว การรู้จักประหยัด และไม่ฟุ่มเฟือย และจากรายงานวิจัยของ (ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ, 2546: 159-167) พบว่า การมีหนี้สินมากเป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ทำให้เกิดความยากจน ซึ่งกลุ่มคนที่มีปัญหาดังกล่าวจะขาดวิสัยทัศน์ในการมองโลก ทำให้ไม่มีการคาดการณ์อนาคตว่าจะเป็นอย่างไร จึงไม่คิดถึงแผนชีวิตและแผนครอบครัว แผนของรายได้ แผนของรายจ่าย และแผนของการครองชีพ ตลอดจนทำที่ต่อชีวิตในด้านอารมณ์ที่ไม่วิเคราะห์ตนเอง ไม่พัฒนาตนเองขาดความตั้งใจที่จะเอาชนะอุปสรรค จนต้องเปี่ยงเบนไปในทางคลายกลุ่มด้วยเหล้าเสี่ยงโชคด้วยการพนัน เป็นต้น

3. การพัฒนาตนตามหลักพุทธจิตวิทยา

ทุกคนต้องศึกษาหาความรู้จนวาระสุดท้ายของชีวิต เพื่อเพิ่มพูนข้อมูลความรู้และความสามารถไว้ในความจำของตนเอง สำหรับใช้เป็นข้อมูลในการปฏิบัติงานและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ การศึกษาวิชาการทางโลก มักจะมุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มพูนข้อมูลด้านสติปัญญาทางวิชาการ(ทางโลก)ในความจำ และใช้ข้อมูลดังกล่าวในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิต เพื่อให้ได้มาซึ่งปัจจัย 4 และอื่น ๆ สำหรับดับความทุกข์ทางร่างกาย เป็นหลักการศึกษาวิชาการทางธรรม มุ่งเน้นในเรื่องการเพิ่มพูนข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมในความจำ และใช้ข้อมูลดังกล่าวในการพัฒนาจิตของตนเอง โดยการรู้เห็นความคิดและควบคุมความคิดรวมทั้งการกระทำต่าง ๆ เพื่อให้พ้นความทุกข์ทางจิตใจ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและหรือผู้อื่น และพัฒนาจิตใจให้เป็นบุคคลที่ประเสริฐ

การศึกษาศาสนาทั้งทางโลกและทางธรรมไปพร้อมๆ กัน รวมทั้งฝึกปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันไปด้วย จะทำให้ท่านมีประสบการณ์ มีความชำนาญ จนสามารถศึกษา ปฏิบัติงาน และดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป ซึ่งเป็นชีวิตที่ประเสริฐ

เนื่องจากการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตในยุคปัจจุบัน ส่วนใหญ่มักจะมุ่งตรงไปที่การใช้ข้อมูลสติปัญญาทางโลกในความจำเป็นหลัก และมีการใช้ข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมน้อยลง จึงอาจเป็นเหตุให้การปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตมีกิเลสเจือปนเข้ามาในความคิดและการกระทำ เป็นผลให้การทำงานขาด

ประสิทธิภาพ ผลงานไม่บริสุทธิ์ ไม่ยุติธรรม และไม่มีคุณค่า ขณะเดียวกัน การดำเนินชีวิตก็มักจะไม่บริสุทธิ์ และอาจมีความทุกข์ทางจิตใจอยู่เสมอเนื้อหาในบทความนี้ เป็นการแนะนำวิธีปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิตโดยใช้ข้อมูลด้านสติปัญญาทางโลกและสติปัญญาทางธรรมควบคู่กันไปในชีวิตประจำวัน เพื่อไม่ให้มีกิเลสเจือปนเข้ามา ในความคิดและการกระทำต่าง ๆ จึงทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ มีความบริสุทธิ์ มีความยุติธรรม มีคุณค่า ไม่มีความทุกข์ทางจิตใจ ซึ่งเป็นความสำเร็จของชีวิตทั้งทางโลกรวมทั้งทางธรรมไปพร้อมๆ กันด้วยอันนำมาซึ่งประโยชน์ (พระไตรปิฎก เล่มที่ 25, พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ. (2566 : ออนไลน์) มนุษย์ทุกคนอยากเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีชีวิตที่มีความสุข ในการดำเนินชีวิต ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตัวเองได้ตั้งไว้ จึงจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีการเรียนรู้ สร้างวิสัยทัศน์ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยต่อยุคในปัจจุบันนี้ เมื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้ตนเองได้ทันยุคทันสมัยมีความเจริญงอกงาม มีความรู้ มีทักษะและมีความสามารถ ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม มีปัญญาและคุณธรรม ควบคู่ไปด้วย ดังคำที่ว่า "เมื่อไม่ได้พัฒนาที่จิตใจจะพัฒนาด้านใด ๆ ก็ไร้ผล การพัฒนาจึงต้องเริ่มที่ใจคน เพื่อเกิดผลพัฒนาที่ถาวร"

พุทธจิตวิทยาทางหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องที่สามารถฝึกฝนการพัฒนาตนเอง คือ สิกขา 3 หรือไตรสิกขา เป็นข้อที่จะต้องศึกษา ข้อปฏิบัติที่เป็นหลักสำหรับศึกษา คือในการฝึกหัดอบรม กาย วาจา จิตใจ และปัญญาให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไปจนบรรลุจุดหมายสูงสุดคือ พระนิพพาน ได้แก่ 1) อธิศีลสิกขา สิกขาคือศีลอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมในทางความประพฤติอย่างสูง 2) อธิจิตตสิกขา สิกขาคือจิตอันยิ่ง ข้อปฏิบัติฝึกอบรมจิตเพื่อให้เกิดคุณธรรม เช่น สมาธิอย่างสูง และ 3) อธิปัญญาสิกขา สิกขาคือปัญญาอันยิ่ง ข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมปัญญาเพื่อให้เกิดความรู้แจ้งอย่างสูง เรียกก่าย ๆ ว่า ศีล สมาธิ และปัญญา (ที.ปา. 11/228/231.) ดังมีพุทธพจน์ที่เน้นย้ำหลักการฝึกฝนพัฒนาตนของมนุษย์ และเร้าเตือน พร้อมทั้งส่งเสริมกำลังใจ ให้ทุกคนมุ่งมั่นในการฝึกศึกษาพัฒนาตนจนถึงที่สุด (อง.ติก.20/521/294) เช่น วมรสตรา ทนตา อาชาเนีย จ สินธวา กุญชรา จ มหานาคา อตตทนต์โต ตโต วรี "อัสตร สินธพ อาชาไนย กุญชร และช้างหลวง ฝึกแล้วล้วนดีเลิศ แต่คนที่ฝึกตนแล้วประเสริฐกว่า (ทั้งหมด) นั้น" (ขุ.ธ. 25/33/57) ทนโต เสฏฺฐโฐ มนุสเสสุ. "ในหมู่มนุษย์ ผู้ประเสริฐสุด คือคนที่ฝึกแล้ว" วิชาจรณสมปนโน โส เสฏฺฐโฐ เทวมานุเส. "ผู้ถึงพร้อมด้วยวิชาและจริยะ เป็นผู้ประเสริฐสุด ทั้งในหมู่มนุษย์และมวลเทวา" (ส.นิ. 16/724/331.) อตตนา หิ อตตโน นาโถ โภ หิ นาโถ ปโร สिया อตตนา หิ สุนทนเตน นาถิ ลภติ ทูลลภิ." ตนแลเป็นที่พึ่งของตน แท้จริงนั้น คนอื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้ มีตนที่ฝึกดีแล้วนั้นแหละ คือได้ที่พึ่งซึ่งหาได้ยาก"

พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้ง ๆ ที่เป็นมนุษย์คนธรรมดา แต่เมื่อเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกแล้ว ได้อบรมจิตถึงที่แล้ว แม้กระทั่งเทพเทวดาทั้งหลายทั้งมวลก็ยังน้อมนมัสการแด่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต), 2553 : 112.) คนเรานั้นสามารถฝึกฝนได้ซึ่งสามารถเตือนตนเองได้อยู่เสมอว่า เราสามารถฝึกฝนและพัฒนาตนเองได้อยู่เสมอ ฝึกในด้านของพฤติกรรม มีการฝึกฝนตนเองที่ดี สามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อยู่เสมอ ฝึกในด้านสมาธิ การควบคุมจิตใจ พัฒนาในด้านคุณสมบัติต่าง ๆ ของจิต เช่น ความเพียรพยายาม ความรับผิดชอบ มีสติ และสมาธิ สามารถระลึกได้อยู่เสมอจนสามารถพัฒนา และเพิ่มประสิทธิภาพของสุขภาพจิตให้ดีขึ้นเรื่อยไป ฝึกในด้านปัญญา เป็นการพัฒนาในการรับรู้ความจริง รู้ในสิ่งที่เป็นจริงมีเหตุมีผล

รู้จักในการวินิจฉัย ตลอดจนการรู้แจ้งถึงความจริงที่เป็นสากลของสิ่งทั้งปวง รู้เท่าทันในสังขารของโลกละ
ชีวิต

เมื่อมีการศึกษาและทำความเข้าใจของการฝึกฝนแล้ว อีกหลักธรรมหนึ่งที่จะเป็นเครื่องช่วยให้เจริญ
มีการฝึกฝนพัฒนาตนเองให้ดียิ่งขึ้นไป คือ ภาวนา 4 เป็นการเจริญ การทำให้มีขึ้น การฝึกอบรม การพัฒนา
ได้แก่ 1) การเจริญกาย พัฒนากาย การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์
ทั้ง 5 ด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อม
สูญ การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ 2) การเจริญศีล พัฒนาความประพฤติ การฝึกอบรม
ศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน
3) การเจริญจิต การพัฒนาจิต การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มี
เมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุข ผ่องใส เป็นต้น และ 4) การเจริญ
ปัญญา การพัฒนาปัญญา การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลก และชีวิตตาม
สภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลส และปลดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่
เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา ในบาลีที่มา ท่านแสดง หลักธรรมนี้ ในรูปที่เป็นคุณบทของบุคคล ถือว่าเป็น ผู้ได้เจริญ
กาย ศีล จิต และปัญญาแล้ว บุคคลที่มีคุณสมบัติชุดนี้ครบถ้วนย่อมเป็นพระอรหันต์ (อง ปญจก. 22/79/121)
ในด้านการพัฒนาทางกายนั้น เป็นการพัฒนามีความสัมพันธ์ต่อสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะทางด้าน
อินทรีย์ทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ให้มีเกื้อกูลกันและกัน ด้านศีล เป็นการเจริญศีล พัฒนาศีล พัฒนา
ความสัมพันธ์ และความประพฤติ ให้อยู่ร่วมกัน โดยตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ช่วยเหลือ
ซึ่งกันและกันกับผู้อื่นในสังคมด้วยดี ด้านจิตเป็นการพัฒนาจิต ทำให้จิตมีความเข้มแข็ง มั่นคง มีความเมตตา
กรุณา ขยันหมั่นเพียร เป็นสุข ผ่องใสดีงาม เจริญงอกงามด้วยคุณธรรม และด้านปัญญาภาวนา เป็นการพัฒนา
ด้านปัญญา ให้มีการเสริมสร้างฝึกฝนปัญญาให้มีความรู้ชัดในความเป็นจริงเป็นปัจจุบัน รู้และเข้าใจในสิ่งที่
เป็นไป รู้แจ้งในโลก ใช้ชีวิตตามสภาวะ สามารถแก้ไขปัญหาคับด้วยปัญญา มีชีวิตที่ดีงามโดยปราศจากทุกข์ทั้งปวง
และที่สำคัญแนวทางเดียวกันของพุทธศาสนาที่เรียกว่า อริยมรรคมีองค์แปดหรือหลักธรรมในการพัฒนาดน คือ
หลักธรรมที่ชื่อว่า ทางสายกลางเป็นวิธีปฏิบัติ ที่สามารถนำไปใช้ได้กับทุกเรื่องทุกอย่างในชีวิต เป็นการดำเนินชีวิต
ทางสายกลาง มีชื่อเรียกได้หลายอย่าง เช่น มัชฌิมาปฏิปทา มรรคมีองค์ 8 หรืออริยมรรค มีองค์แปด ศีลสมาธิ
ปัญญา(ไตรสิกขา) หรือทางดำเนินชีวิตอันประเสริฐซึ่งทั้งหมดหมายถึงสิ่งเดียวกันคือทางสายกลางสรุป
ความหมายของมรรคได้ว่า เป็นหลักธรรมสำคัญ ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ได้ทรงสั่งสอน ชาวพุทธทั้งหลาย
นับตั้งแต่ตรัสรู้ จนเสด็จดับขันธเข้าสู่พระปรินิพพานคือมรรคมีองค์ 8 หรืออริยมรรค 8 ประการพระองค์ทรงเป็น
มนุษย์คนแรกที่เป็นต้นแบบในการพัฒนาดน พระองค์ทรงชี้ให้มนุษย์ได้เห็นว่าการกระทำจะสำเร็จได้ด้วยกำลัง
ความสามารถแห่งสมองที่ประกอบด้วย สติปัญญาและความพยายามด้วยตนเองไม่มีใครมากำหนดชีวิตหรือดล
บันดาลหรือใช้อิทธิพลให้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้พระองค์ทรงทดลองค้นคว้าด้วยประสบการณ์ตรงของ
พระองค์เอง ซึ่งนำไปใช้แล้วได้ผลมาแล้ว คำว่ามรรค แปลว่าทาง ในที่นี้หมายถึง ทางเดินของใจ เป็นการเดิน
จาก ความทุกข์ ไปสู่ความเป็นอิสระ หลุดพ้นจากทุกข์ซึ่งมนุษย์หลงยึดถือ และประกอบ ขึ้นใส่ตนด้วย อานาจขอ

งอวิชามรรคมีองค์ 8 คือ ต้องพร้อมเป็นอันเดียวกันทั้ง 8 อย่างดุจเชือกพัน 8 เกลียว 3) แนวทางดำเนินอันประเสริฐ ของชีวิตหรือ กาย วาจา ใจ เพื่อความหลุดพ้น จากทุกข์ เรียกว่า อริยมรรค แปลว่าทางอันประเสริฐ เป็นข้อปฏิบัติ ที่มีหลัก ไม่อ่อนแอ จนถึงกับตกอยู่ใต้อำนาจแต่ก็ไม่แข็งตึง จนถึงกับเป็น การทรนากาย จากความสุขทางกาย เพราะฉะนั้น จึงได้เรียกว่า มัชฌิมาปฏิปทา คือ ทางดำเนินสายกลางไม่หย่อนไม่ตึงแต่พอเหมาะพอดีทางสายกลาง เป็นหลักธรรม ที่มีความสำคัญ ใครเป็นผู้ปฏิบัติตาม ย่อมพบกับความสุข อย่างแท้จริงไม่ว่าศาสนาไหนปฏิบัติสู่ความสำเร็จได้ทั้งนั้น ถือว่าเป็นทางสายกลาง มีจุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริม และทำให้หลักการ 3 อย่าง ของการฝึกอบรมและการควบคุมตนเองของชาวพุทธมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ประกอบด้วย ความประพฤติที่ถูกต้องดีงาม (ศีล) ทั้งทางกาย วาจา และใจ เพื่อให้ บุคคลเกิดความเมตตากรุณาไม่เลือกที่รักมักที่ชังต่อสรรพสัตว์ทั้งหลาย การควบคุมทางจิตใจ (สมาธิ) เพื่อให้บุคคลพัฒนา การควบคุม ตนเอง ทั้งทางกายวาจาและใจ เพื่อพัฒนาตนเองและการพัฒนาปัญญา(ปัญญา) การชำระจิตตนเองให้บริสุทธิ์องค์ประกอบของทางสายกลาง (พระธรรมปิฎก, 2547 : 108-109) ประกอบด้วย 1) ความเห็นชอบ (สัมมาทิฐิ) คือ อริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ความไม่สบายกาย ไม่สบายใจ สมุทัยเหตุแห่งทุกข์นิโรธความดับทุกข์มรรคข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์ 2) ความดำริชอบ (สัมมาสังกัปปะ) คือ ดำริในอันที่จะออกจากกาม ดำริในอันไม่พยาบาท คิดทำร้ายผู้อื่น ดำริในอันไม่เบียดเบียน 3) วาจาชอบ (สัมมาวาจา) คือ เว้นจาก วาจิจริต 4 ประการ ตั้งอยู่ใน วาจิจริต ได้แก่ ไม่พูดเท็จ ไม่พูดคำหยาบไม่พูดส่อเสียดไม่พูดเพ้อเจ้อ 4) การงานชอบ (สัมมากัมมันตะ) คือ เว้นจากกายุจริต 3 ประการ ตั้งอยู่ในกายุจริตได้แก่ไม่ฆ่าสัตว์ไม่ลักทรัพย์ไม่ประพฤตินิดในกาม 5) การเลี้ยงชีพชอบ (สัมมาอาชีวะ) คือ ละเว้นการเลี้ยงชีพที่ผิด มีความเป็นอยู่ด้วยการ เลี้ยงชีพที่ชอบประกอบด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและขยันพากเพียร 6) ความเพียรชอบ (สัมมาวายามะ) คือ เพียรตั้งจิต ระวังบาปไม่ให้ เกิดขึ้น ละบาปที่เกิดขึ้นแล้ว ทำกุศลที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นรักษากุศลที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม 7) ความระลึกรู้ชอบ (สัมมาสติ) ตั้งสติไว้ ณ ที่แห่งใดแห่งหนึ่งใน 4 แห่ง (สติปัฏฐาน 4) คือ ที่ฐานกายฐานเวทนาฐานจิตและฐานธรรมเพื่อละความยินดีในร้ายในอารมณ์ต่างๆที่ปรุงแต่งจิตให้ได้ 8) จิตตั้งมั่นชอบ (สัมมาสมาธิ) คือการทำจิตให้สงบจากอารมณ์(เจริณูฆาณ 4) เพื่อให้ละเอียด ประณีต และปล่อยวางอารมณ์ ตามลำดับขั้น จากฌาณ 1 ถึงฌาณ 4 คือ ปฐมฌาณ ทุตติยฌาณ ตติยฌาณจตุตถฌาณจนถึง จิตเป็นสมาธิ ถึงขีดสุด สรุไปได้ว่ามรรค หรือทางสายกลางนี้ เป็นวิถีชีวิต ที่แต่ละบุคคล จะต้องนำ ไปประพฤติ ปฏิบัติ เพื่อพัฒนาการควบคุมตนเอง ทางกาย วาจา ใจเป็นการพัฒนา ตนเองและเป็นการชำระจิตตนเอง ให้บริสุทธิ์ โดยอาศัยการ บำเพ็ญตามศีล สมาธิ และปัญญาอย่างสมบูรณ์ อันประกอบด้วยองค์ ๘ เมื่อย่นย่อรวมกัน เหลือเพียง ๓ คือศีล สมาธิ ปัญญา สรุปสั้น ๆ คือ การปฏิบัติธรรม(ศีล สมาธิ ปัญญา) ก็คือการเดินตามมรรค 8 (ที.ม.10/402 : 266-267 พระไตรปิฎกฉบับมหาจุฬา) และนำเสนอสรุปด้วยภาพตารางสรุปมรรคของ (พนมไพร ไชยงค์, 2550 : 123)

4. ประโยชน์ของการพัฒนาตนในพุทธจิตวิทยา

การพัฒนาตน การพัฒนาจิตตามหลักธรรมในพุทธจิตวิทยานี้ เป็นวิชาการทางด้านจิตที่เรียบง่ายตรงไปตรงมา ทุกคนสามารถพิสูจน์ได้โดยง่าย ไม่เกี่ยวข้องกับความหลงเชื่อ. เมื่อท่านได้ศึกษาและทดลองฝึก

ปฏิบัติดู จะได้รับผล ภายในวินาทีที่ลงมือฝึกปฏิบัติ คือ จะมีความเบาสบาย สงบ ไม่มีความทุกข์ภายในจิตใจ และจิตใจบริสุทธิ์ผ่องใส โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ เพราะเป็นเรื่องของการใช้สติปัญญาของตนเอง ความทุกข์ทางจิตใจของท่านที่ว่าจะพบได้บ่อยเมื่อเกิด "ความเกินความพอเหมาะพอควร(นอกทางสายกลาง)" ในเรื่องต่าง ๆ เช่น ความวิตกกังวล ความเครียด ความเหนื่อยอ่อน การพักผ่อนไม่เพียงพอ ปัญหาสุขภาพ การเจ็บป่วย การเดินทาง ค่าใช้จ่าย ความอยากได้ อยากมี อยากเป็น ความรัก ความหลงเชื่อ ความไม่อยากได้ ไม่อยากมี ไม่อยากเป็น ความโกรธ ความไม่เท่าเทียม ความเซง ความเบื่อหน่าย ความท้อแท้ ความพ่ายแพ้ ความไม่สมหวัง ความเสียใจ ความไม่สบายใจที่เกินความพอเหมาะพอควร เป็นต้น. ความทุกข์ทางจิตใจที่เกิดจากความเกินพอดี ในเรื่องต่าง ๆ ดังกล่าว สามารถป้องกันและดับได้โดยง่าย ด้วยการปฏิบัติธรรมหรือบริหารจิตอย่างง่าย ๆ ในชีวิตประจำวัน

ในชีวิตประจำวัน การมีสติในการใช้ข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมในความจำ ทำการรู้เห็นและควบคุมความคิดให้เป็นไปตามหลักธรรม จึงมีประโยชน์อย่างมากมายต่อท่าน ทั้งด้านการปฏิบัติงานและการดำเนินชีวิต อย่างเป็นรูปธรรม เมื่อได้ศึกษาและทดลองฝึกปฏิบัติดู จะได้รับผล ภายในวินาทีที่ลงมือฝึกปฏิบัติ คือ จะมีความเบาสบาย สงบ ไม่มีความทุกข์ภายในจิตใจ และจิตใจบริสุทธิ์ผ่องใส โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ เพราะเป็นเรื่องของการใช้สติปัญญาของตนเอง

4.1 ประโยชน์ด้านการปฏิบัติงาน

การจะพัฒนาจิตใจของตนเอง (พระครูนิวริฐฐราทร, (2549 : ออนไลน์) ศึกษาเรื่องสติและฝึกเจริญสติเป็นประจำ จึงจะทำให้ท่านมีสติตั้งมั่น(มีความตั้งใจแน่วแน่)ในการปฏิบัติงาน ไม่เผลอสติ ไม่คิดฟุ้งซ่าน ไม่คิดและทำกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับภาระงาน จึงทำให้มีการคิด พิจารณา ทำความเข้าใจ จดจำ แก้ปัญหา วางแผนต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เป็นเหตุให้ผลของการปฏิบัติงานดีขึ้น ตามกำลังความสามารถของข้อมูลด้านสติปัญญา ทางโลกและข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมที่มีอยู่ในความจำขณะนั้น (พจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาบาลอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, (2548 : 581-582)

ถ้าไม่มีสติในการทำงาน หรือมีสติน้อย ความคิดฟุ้งซ่านก็มักจะมากขึ้น รวมทั้งมีการใช้เวลาไปคิดและทำเรื่องอื่นบ่อยขึ้น ทำให้ความสามารถของสมองในการคิดพิจารณา การจดจำ และการปฏิบัติงานลดลง ขาดประสิทธิภาพในการทำงาน และผลของการปฏิบัติงานก็จะต่ำลงด้วย การฝึกพัฒนาจิตโดยการพยายามมีสติอยู่ตลอดเวลาในการปฏิบัติงาน จะทำให้สมองของท่านมีข้อมูลด้านสติมากขึ้น พอนานเข้า สติในการปฏิบัติงานก็จะ มีมากขึ้น ความฟุ้งซ่านก็จะลดลง เป็นผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถของการมีสติในการปฏิบัติงานดีขึ้นตามลำดับ และผลของการปฏิบัติงานก็จะดีขึ้นด้วย เมื่อท่านมีสติมากขึ้น มีข้อมูลสติปัญญาทางวิชาการมากขึ้น การปฏิบัติงานในเวลาต่อมาจะง่ายขึ้น เพราะสามารถใช้ข้อมูลในความจำมาประกอบการพิจารณาและการปฏิบัติงานได้มากขึ้น เป็นผลให้ความทุกข์ต่าง ๆ ในเรื่องของการปฏิบัติงานและเรื่องที่เกี่ยวข้องลดลง ดังนั้น การจะพัฒนาจิตได้ดีขึ้นนั้น ต้องเพิ่มพูนข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมอย่างง่าย ๆ และมีคุณค่าไว้ในความจำ พร้อมทั้งมีสติในการใช้ข้อมูลดังกล่าวในการดำเนินชีวิต จะทำให้ท่านมีสติในการรู้ดีรู้ชั่ว รู้ถูกรู้ผิด รู้ว่าอะไรควรคิดและควรทำ รู้ว่าอะไรไม่ควรคิดและไม่ควรทำ. ถ้าท่านมีสติในการไม่คิดชั่ว(ไม่คิดอกุศล)และไม่ทำชั่ว คงมุ่งแต่การคิด

ดี(คิดแต่กุศล)และทำแต่ความดี จะเป็นผลให้ท่านมุ่งหน้าไปในด้านของการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบ แทนที่จะเสียเวลาไปกับการคิดฟุ้งซ่าน การคิดและทำกิจที่เป็นอกุศล ซึ่งเป็นผลร้ายต่อการปฏิบัติงานโดยตรง (พระไตรปิฎก เล่มที่ 20 พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ 1)

4.2 ประโยชน์ด้านการดำเนินชีวิต (อังคุตตรนิกาย ปฐมปิณฑนวรรค, พระไตรปิฎกฉบับสยามรัฐ.) การพัฒนาจิตให้เป็นไปตามหลักธรรม ขอแนะนำให้ท่านฝึกตั้งเจตนาอยู่เสมอ หรือสอนตัวเอง หรือเตือนตัวเองตามหลักธรรมอยู่เสมอว่า "เราจะมีสติไม่คิดและไม่ทำอกุศลทั้งปวง เราจะคิดและทำแต่กุศลให้ถึงพร้อม โดยไม่หวังผลตอบแทนใด ๆ ด้วยความโลภ และรักษาจิตใจของเราให้บริสุทธิ์ผ่องใสอยู่เสมอ เพื่อให้เราห่างไกลจากอกุศลและความทุกข์อยู่ตลอดเวลา" รวมทั้งมีความตั้งใจ และมีความเพียร ที่จะฝึกให้เห็นและควบคุมความคิดรวมทั้งการกระทำต่าง ๆ ให้เป็นไปตามหลักธรรมดังกล่าววันละหลาย ๆ ครั้ง จะทำให้ท่านสามารถเริ่มดำเนินชีวิตตามหลักธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ. ถ้าเป็นไปได้ ท่านควรฝึกประเมินผลของการปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมวันละ 2-3 ครั้ง เพื่อช่วยเร่งรัดให้ท่านปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมได้อย่างจริงจัง ทุกครั้งที่รู้ว่าคิดหรือทำอกุศล ให้ตั้งใจมีเจตนาหรือตักเตือนตนเองว่า "เราจะไม่คิดและไม่ทำเช่นนี้อีกต่อไป". ทั้งนี้ เพื่อสร้างเจตนาซ้ำแล้วซ้ำอีก ทำให้ข้อมูลเจตนาเช่นว่านี้ มีอยู่ในความจำมากขึ้น. นาน ๆ เข้า ท่านจะมีข้อมูลเช่นนี้ในความจำของสมองมากขึ้น จนเพียงพอที่จะหยุดการคิดและการทำอกุศลได้อย่างมีประสิทธิภาพ. ในอดีตเรานิยมใช้คำว่าอิच्छิตฺตจิต ซึ่งนั่นก็คือความเจตนา นั่นเอง เป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงหลักธรรมนี้ แก่ที่ประชุมสงฆ์ทุกกึ่งเดือน เป็นเวลา 20 พรรษา ก่อนที่จะทรงโปรดให้สวดปาฏิโมกข์ (สวดศีล 227 ข้อ) อย่างปัจจุบันนี้แทน. ดังนั้น จึงเข้าใจว่า การมีสติปฏิบัติธรรมตามหลักธรรมอย่างจริงจัง ควบคู่กัน และถูกต้องตามสมควร จะสามารถพัฒนาความรู้สึกนึกคิดและความจำ(จิตใจ) รวมทั้งการกระทำต่าง ๆ ให้สูงขึ้นจนภาวะจิตใจมีความประเสริฐในระดับต่าง ๆ (อริยบุคคล) (นายแพทย์เอกชัย จุละจาริตต์, (2566 : ออนไลน์)

การพัฒนาจิตของตนเอง จะเป็นผลดีต่อจิตใจคือ 1). ส่งเสริมสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็ง และอดทนต่อปัญหาและความยากลำบากต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ทุกเมื่อในขณะที่ดำเนินชีวิต รวมทั้งในยามเจ็บป่วย โดยไม่มีความทุกข์ทางจิตใจ เช่นเดียวกับกับการมีสุขภาพกายที่ดี ทำให้สามารถต่อสู้กับภาระกิจทางกาย และโรคร้ายต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี 2). ป้องกันความทุกข์ทางจิตใจ เพราะเมื่อสมองมีข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมในความจำ สมองก็จะทำหน้าที่ในการใช้ข้อมูลดังกล่าว เพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดความทุกข์ทางจิตใจคล้ายอัตโนมัติ ถ้ามีการศึกษาและฝึกฝนจนชำนาญ เช่นเดียวกับกับการที่สมองมีข้อมูลด้านสติปัญญาทางโลกในเรื่องการป้องกันการบาดเจ็บของร่างกาย ซึ่งสมองก็จะทำหน้าที่ได้เองคล้ายอัตโนมัติ ถ้าได้ศึกษาและฝึกซ้อมมาก่อน 3). รักษาความทุกข์ทางจิตใจ เพราะเมื่อสมองมีข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมในความจำ สมองก็จะสามารถทำหน้าที่ในการใช้ข้อมูลดังกล่าว เพื่อการรักษาความทุกข์ทางจิตใจที่กำลังมีอยู่ได้ทุกขณะที่ต้องการ เช่นเดียวกับกับการที่สมองมีข้อมูลด้านสติปัญญาทางโลกและใช้ข้อมูลดังกล่าวในการรักษาความทุกข์ทางกายที่เกิดขึ้นเมื่อต้องการรักษา ซึ่งเป็นการพึ่งพาข้อมูลสติปัญญาของตนเอง 4). ฟื้นฟูจิตใจภายหลังการเจ็บป่วยและหลังจากมีความทุกข์ เพราะเมื่อสมองมีข้อมูลด้านสติปัญญาทางธรรมในความจำ สมองก็จะทำหน้าที่ในการใช้ข้อมูลดังกล่าว เพื่อทำการฟื้นฟูจิตใจได้อย่างรวดเร็วตามเจตนาของเจ้าของ . (การพัฒนาจิตตามแนวทางของศาสนา, (2566 : ออนไลน์)

5. บทสรุป

สาเหตุที่พระพุทธศาสนากับจิตวิทยารวมกลายเป็นพุทธจิตวิทยา เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพชีวิตและสังคมพร้อมปัญหาที่เกิดขึ้นกับมนุษย์ยุคพัฒนา โดยเฉพาะปัญหาด้านจิตใจ เช่น ความเครียด วิตกกังวล ว้าวุ่นว่างเปล่าและไร้ความหมาย ซึ่งพุทธศาสนาเรียกว่า "ทุกข์" และนี่คือการกระตุ้นให้จิตวิทยาตะวันตกหันมาสนใจความเจ็บป่วยทางจิตในคลินิกออกมาสู่คนป่วยทางจิตทั่วไปรวมถึงคนป่วยปกติพระพุทธศาสนาไม่ได้แยกส่วนนับว่ามีระบบจิตวิทยาที่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง ทั้งหมดนี้จะเห็นได้ว่าพุทธจิตวิทยาเพื่อการพัฒนาตนเองมีส่วนสำคัญต่อ การดำรงชีพของบุคคลเป็นอย่างมากหากเรารู้เท่าทันปัญหาที่มีการพัฒนาตามหลักข้อธรรม มีศีล ๕ เป็นการฝึกคุณธรรมขั้นพื้นฐาน และมีหลักธรรมในการทำงานให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ เช่น อธิปไตย ๔ และอริยมรรคมีองค์แปดซึ่งนับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาทั้งด้านความประพฤติ ด้านจิตใจและด้านปัญญา ในการป้องกัน และส่งเสริมให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตไปอย่างมีคุณภาพ เป็นขบวนการที่ช่วยบรรเทา ให้กิเลสของมนุษย์ ลดน้อยลงไปและทำให้ตนและสังคมมีความสุข ฉะนั้น จุดมุ่งหมายของการพัฒนาตนเองให้มนุษย์ทุกคนอยากเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีชีวิตที่มีความสุข ในการดำเนินชีวิต ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตัวเองได้ตั้งไว้ จึงจะต้องมีการพัฒนาตน ที่ทันสมัยต่อยุคในปัจจุบันนี้ เมื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตนเอง ให้ตนเองได้ทันยุคทันสมัยมีความเจริญงอกงาม มีความรู้ มีทักษะและมีความสามารถ ในการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน ด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม มีปัญญาและคุณธรรม ควบคู่ไปด้วย ดังคำที่ว่า "เมื่อไม่ได้พัฒนาที่จิตใจจะพัฒนาด้านใด ๆ ก็ไร้ผล การพัฒนาจึงต้องเริ่มที่ใจคน เพื่อเกิดผลพัฒนาที่ถาวร" มีหลายหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องที่สามารถฝึกฝนการพัฒนาตนเองได้ดังกล่าวไว้เบื้องต้น หากบุคคลต่าง ๆ มีการพัฒนาตามหลักธรรมเหล่านี้ คนในสังคมก็จะอยู่ร่วมกันอย่างมีความสามัคคีปรองดองช่วยเหลือกันและกัน มีความสุข มีสันติ มีความมั่นคง และความเจริญทั้งหลายก็จะเกิดขึ้นในสังคมต่อไป

บรรณานุกรม

- กาญจนา ไชยพันธุ์. (2547). **กระบวนการกลุ่มทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น:มหาวิทยาลัยขอนแก่น คณะศึกษาศาสตร์.
- เกื้อ วงศ์บุญสิน. (2547). **ประชากรศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชีพ อ่อนโคกสูง,อนุสรณ์ อรรถศิริ. (2549) **ความสัมพันธ์ระหว่างพลังความสามารถแห่งตน**. เป้าหมายพิมพ์ ลักษณะ, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช , .
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ.(2546). **รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์บทสังเคราะห์ภาพรวมการพัฒนาระบบสวัสดิการสำหรับคนจน และคนด้อยโอกาสในสังคมไทย**. กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์เอ็ดมันเพรสโปรดักส์. เลียงเชียง.

- ปราณี รามสูตร และจำรัส ตังสุวรรณ. (2545). **พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธนการพิมพ์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนมไพร ไชยรงค์. (2558). **เสนอวิธีการพัฒนาตนไปสู่ชีวิตที่งดงามและมีความสุข**. "รุ่งอรุณแห่งการพัฒนาตน" คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
- พระครูนิวาสธรรม. (2566). **พรหมวิหารธรรม**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://www.gotoknow.org/posts/สืบค้นเมื่อ 2 กันยายน พ.ศ. 2566>.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2531). **กรรมตามนัยแห่งพุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์ พรินต์ติ้ง กรุ๊ป.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยุทธ์ ธรรมจิตโต). (2553). **ปัญญาต้องคู่กับกรุณาจึงจะพาชาติรอด**. กรุงเทพฯ : เชนปรี้นติ้ง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2557). **พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย**. กรุงเทพฯ: ผลิตีพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2546). **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงขยายความ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, .
- มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). **อรรถกถาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมิต อาชนิจกุล. (2535). **การพัฒนาตนเอง ภาค 2**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- สุริวัตร จันทร์โสภา (2552). **โครงการพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- Bloom, B. S.. (1956). **Taxonomy of educational objectives**. New York: Longman.
- Nowack, M. K.. (2001). **Executive coaching: How to successfully change behaviour**. Retrieved July 28, 2023 from <http://www.stressinventory.com/download/coachingmanuscript2023.pdf>.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต

พระมหาวิรุฬหิต นริสสรโร (เช่นรัมย์)

Phramaha Wirunchit Narissaro (Chenram)

ธนรัฐ สะอาดเอี่ยม

Thanarat Sa-ard-iam

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์

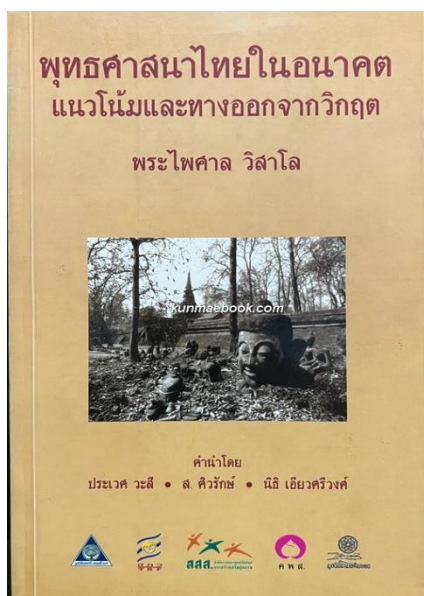
Doctoral Programme in Buddhist Studies,
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Surin Campus

E-mail : wirunchit2765@gmail.com

วันที่รับบทความ (Received) : 6 ธันวาคม 2566

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 30 ธันวาคม 2566

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 30 ธันวาคม 2566

ผู้แต่ง : พระไพศาล วิสาโล

สำนักพิมพ์ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์

ครั้งที่พิมพ์ : 2

ปีที่พิมพ์ : 2546

จำนวนหน้า : ความหนา 552 หน้า

จำนวน 13 บท

ISBN : 974-91243-6-7

1. บทนำ

หนังสือ 'พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต' เล่มนี้เรียบเรียงโดย พระไพศาล วิสาโล โดยมีความน่าสนใจคือเป็นการนำเสนอสาระที่เป็นเสมือนการผ่าตัดวิกฤตพุทธศาสนาไทย ที่ปัจจุบันกำลังอยู่ในความสนใจของสาธารณชน โดยศึกษาย้อนกลับไปถึงปัญหาเชิงโครงสร้างของเหตุการณ์ปัจจุบันอัน

เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงในอดีต แล้ววิเคราะห์เพื่อทำนายแนวโน้มในอนาคต พร้อมเสนอแนะทางออกเพื่อแก้ไขวิกฤติอย่างเป็นระบบและเป็นรูปธรรม หนังสือเล่มนี้ได้รับรางวัลนับแต่การพิมพ์ครั้งแรก แม้จะมีความหนาถึง 552 หน้า พิมพ์มากถึง 9,500 เล่ม แต่จำหน่ายหมดจนต้องพิมพ์ครั้งที่ 2 ในปี 2546 โดยมูลนิธิศุภศรี-สฤกษ์ดีวงศ์ พระไพศาล วิสาโล ได้ทำให้งานเขียนเชิงวิชาการเล่มนี้มีทั้งความน่าสนใจและน่าเชื่อถือ ดังที่นายแพทย์ประเวศ วะสี กล่าวในคำนำว่าเป็นงานที่ทำ ‘ด้วยความวิริยะอย่างแรงกล้า’

แรงบันดาลใจของผู้วิจารณ์ในการเลือกหนังสือเล่มนี้มีมาวิจารณ์ คือ ในทางพุทธศาสนา ผู้วิจารณ์เคยศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพุทธศาสนาบ้าง จึงมีความสนใจในเรื่องของพุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤติ เพื่อที่จะได้มองเห็นทัศนคติในด้านต่าง ๆ ของผู้เขียนที่มีต่อพระพุทธศาสนาในประเทศไทย และจะเกิดประโยชน์ในการนำมาพัฒนางานวิจัยทางวิชาการทางพระพุทธศาสนาสืบไป

เหตุผลที่เลือกวิจารณ์หนังสือเล่มนี้ เพราะว่า ความน่าสนใจของหนังสือนอกจากอยู่ที่ตัวผู้เขียนซึ่งเป็นพระสงฆ์หัวก้าวหน้า เป็นนักเขียนและนักพัฒนาที่มีชื่อเสียงหนังสือเล่มนี้ยังมีลักษณะของการ ‘พยากรณ์’ แนวโน้มในอนาคต ซึ่งผู้เขียนออกตัวว่า ‘มีโอกาสผิดมากกว่าถูก’ แต่ดูเหมือนว่าวิกฤติได้ดำเนินไปตามเส้นทางที่พระไพศาลพยากรณ์ไว้ ส่วนหนึ่งอาจเนื่องจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ ที่รวบรวมมาได้ทั้งมิติเชิงลึกและกว้างมีความแตกต่างจากข้อมูลที่ทราบกันอยู่ทั่วไป จึงทำให้การเสนอทางออกจากวิกฤติของหนังสือเล่มนี้ควรค่าแก่การรับฟัง โดยเฉพาะผู้ที่ห่วงใยต้องการเข้าใจปัญหา และมีส่วนร่วมแก้ไขวิกฤติที่กำลังเกิดกับพุทธศาสนาไทยในปัจจุบัน ผู้เขียนเป็นผู้ที่มีความสนใจในพุทธศาสนาเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว มีมุมมองทัศนคติที่แตกต่างออกไป รวมทั้งมีบทบาทหน้าที่ในการปฏิบัติ เผยแผ่ และปกป้องดูแลพุทธศาสนา จึงเป็นโอกาสที่ดีในการศึกษาพุทธศาสนาในมุมมองต่างๆ ที่นอกเหนือออกไป

สำหรับผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ คือ พระไพศาล วิสาโล เดิมชื่อ ไพศาล วงศ์วรวิสิทธิ์ เป็นชาวกรุงเทพฯ เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2500 สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แผนกศิลปะ จากโรงเรียนอัสสัมชัญ และสำเร็จการศึกษาชั้นอุดมศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ระหว่างเรียนที่ธรรมศาสตร์ เคยเป็นสารานุกรมปาจารย์สาร (2518-2519) และเป็นเจ้าหน้าที่กลุ่มประสานงานศาสนาเพื่อสังคมตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 (จนถึงปี พ.ศ. 2526) โดยมีบทบาทร่วมในแนวทางอหิงสาต่อเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จนเป็นเหตุให้ถูกล้อมปราบภายในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และถูกคุมขังในเรือนจำเป็นเวลา 3 วัน

ต่อมา ในปี 2526 อุปสมบท ณ วัดทองนพคุณ กรุงเทพมหานคร เรียนกรรมฐานจากหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ วัดสนามใน ก่อนไปจำพรรษาแรก ณ วัดป่าสุคะโต อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ โดยศึกษาธรรมกับหลวงพ่อคำเขียน สุวณฺโณจนถึงปัจจุบัน ปัจจุบันเป็นเจ้าอาวาสวัด ป่าสุคะโต แต่ส่วนใหญ่พำนักอยู่ที่วัดป่ามหาวัน อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยจำพรรษาสลับระหว่างวัดป่าสุคะโต กับวัดป่ามหาวัน นอกจากการจัดอบรมปฏิบัติธรรมและการพัฒนาจริยธรรมแล้ว พระไพศาลยังเป็นประธานเครือข่ายพุทธิกา กรรมการมูลนิธิโกมลคีมทอง กรรมการมูลนิธิสุขภาพไทย กรรมการมูลนิธิสันติวิถี กรรมการสถาบันสันติศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น กรรมการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น กรรมการสภาสถาบันอาศรมศิลป์ โดยก่อนหน้านี้นี้เคยเป็นกรรมการอิสระเพื่อความสมานฉันท์แห่งชาติ และกรรมการปฏิรูปทุกวันนี้ พระไพศาลยังเขียนหนังสือและบทความอยู่เป็นประจำ ผลงานที่ผ่านมา ได้แก่ งานเขียนและงานบรรยายจำนวน

252 เล่ม งานเขียนร่วม 42 เล่ม งานแปลและงานแปลร่วม 10 เล่ม งานบรรณาธิกรณและบรรณาธิกรณ
ร่วม 8 เล่ม

2. เนื้อหา

สาระสำคัญของเนื้อหาที่พบในหนังสือเล่มนี้ เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 4 ภาค คือจุดเปลี่ยนอดีต
จากปัจจุบันสู่อนาคต ทางออกจากวิกฤต พุทธศาสนากับสังคมไทยในบริบทใหม่ จากวิกฤตจากปัจจัย
ภายในและภายนอก ช่วงแรกของหนังสือว่าด้วยปัญหาเชิงโครงสร้างจากอดีตช่วงต้นรัตนโกสินทร์ถึงสมัย
รัชกาลที่ 6 ซึ่งมีแนวคิดจากตะวันตกแพร่เข้ามาพร้อมลัทธิจักรวรรดินิยม วิทยาศาสตร์ และคริสต์ศาสนา
รวมถึงปัญหาพระสงฆ์พหุติดนยอหย่อน ซึ่งแบ่งออกเป็น 13 บท ดังนี้

ภาคหนึ่ง จุดเปลี่ยนอดีต

บทที่ 1 จากโลกุตตรธรรมสู่โลกียธรรม

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง พระศาสนาในปัจจุบันถ้ามองให้เลยพ้นความเจริญมั่งคั่งทางวัตถุ สิ่งที่กำลัง
เกิดขึ้นในวงการพุทธศาสนา คือความตกต่ำเสื่อมถอย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพระสงฆ์ที่ผิดพระธรรมวินัย บางส่วน
ก็เป็นผลมาจากความคลาดเคลื่อนจากความเข้าใจในหลักธรรมของประชาชน ความเปลี่ยนแปลงทางโลกทัศน์
ดังกล่าวแม้สาเหตุสำคัญอาจมาจากปัจจัยภายในประเทศและอิทธิพลความทันสมัย รวมไปถึงแนวความเชื่อ
เรื่องนรกสวรรค์ที่อยู่เหนือจิตใจ จนมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนที่น้อยลงไปทุกที

บทที่ 2 คณะสงฆ์แห่งรัฐ

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง การรวบอำนาจสู่ส่วนกลางของสถาบันสงฆ์เป็นเหตุให้วัดสูญเสีย
ความสัมพันธ์กับชุมชนรอบข้าง คณะสงฆ์ได้มีความสัมพันธ์กับรัฐจนกลายเป็นเสมือนเครื่องมือในการปกครอง
ของรัฐ ต่อมาก็คือเครื่องมือให้แก่ลัทธิชาตินิยมในยุคสร้างชาติและรับมือกับภาวะสงคราม และในปัจจุบันยังม
ความเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อของลัทธิบริโภคนิยม พระสงฆ์ระดับปกครองรวมถึงเจ้าอาวาสที่เน้นงานปกครอง
และงานก่อสร้างวัดมากกว่าการสั่งสอนสนับสนุนการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรมของพระลูกวัด

ภาคสอง จากปัจจุบันสู่อนาคต

บทที่ 3 พุทธศาสนาในสังคมสมัยใหม่

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง พุทธศาสนาที่บริสุทธิ์แต่เดิมที่มีอยู่แต่ในพระไตรปิฎก เมื่อส่ทอดสืบทอดกัน
มาตามระยะเวลา ย่อมถูกต่อเติมเสริมแต่งหรือปรับเปลี่ยนไปตามแนวความคิด ในห้วงเวลาและสถานที่นั้นๆ
สำหรับเมืองไทยที่ผ่านมา พุทธศาสนาแนวคิดที่มีอิทธิพลคือแบบเหตุผลนิยมที่ไหลบ่าในรูปแบบกระแส
วิทยาศาสตร์ พุทธศาสนาที่เห็นห่างจากสังคมเข้าสู่โลกยุคใหม่ ทำให้ความเปลี่ยนแปลงมีผลต่อพุทธศาสนา
รวมถึงความอ่อนแอของคณะสงฆ์ไทย ส่วนหนึ่งก็มาจากความเปลี่ยนแปลงของพุทธศาสนาเอง ทำให้พุทธ
ศาสนาในไทยขาดการบูรณาการ ไม่เป็นองค์รวม เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนและเอื้อให้เกิดชีวิตที่ดีงามได้

บทที่ 4 ศาสนาใหม่

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมมักมีผลต่อพัฒนาการของศาสนา พุทธศาสนาภายใต้ฉายาชาตินิยม โดยที่ชาตินิยมกลายเป็นศาสนาอย่างใหม่ ย่อมมีผลกระทบต่อศาสนาดั้งเดิมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ หรือศาสนาดั้งเดิมถูกลดความสำคัญโดยกฎหมายของชาติสำคัญกว่าศีลธรรมหรือคำสอนทางศาสนา

บทที่ 5 แนวโน้มของพุทธศาสนาในไทย

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง ศาสนาท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงอย่างใหม่ที่ไหลบ่าเข้ามาในสังคม มีแนวโน้มที่อาจเป็นไปได้คือศาสนาแบบเดิมถูกลดบทบาทแต่พยายามรักษาหลักการไว้ หรืออาจสูญเสียหลักการและตกเป็นเครื่องมือของแนวคิดใหม่ การปรับตัวแบบโอนอ่อนตามสถานการณ์ ได้แก่การปรับตัวของคณะสงฆ์เพื่อรับมือกับแนวคิดตะวันตก ปรับปรุงคำสอน วิธีการปกครอง และการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดใหม่ เช่นในอดีตเมื่อคณะสงฆ์เน้นเฉพาะการแปลอรรถกถา พุทธศาสนิกขุจึงกลับไปศึกษากรรมฐานด้วยตนเองจากพระไตรปิฎก วัดพระธรรมกายที่รวมชอมกับบริโณคินิยม โดยนำสื่อและการตลาดมาใช้กับกิจการของวัด กรณีสันติอโศกที่ออกจากคณะสงฆ์เถรวาทแต่ก็ยังมีคนศรัทธาอยู่

ภาคสาม ทางออกจากวิกฤต

บทที่ 6 สู่การปฏิรูป

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความเจริญและความเสื่อมของพุทธศาสนา ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐาน ๓ ประการ คือ ความประพฤติและความสัมพันธ์ทางสังคม การพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเข้าใจหลักธรรมทางพุทธศาสนา ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกของพุทธศาสนา

บทที่ 7 พุทธธรรมเพื่ออนาคต

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง การเอาหลักธรรมเป็นหลักโดยเฉพาะโลกุตระธรรม อันเป็นอุดมคติที่ช่วยให้ละวางความยึดมั่นและดับทุกข์สิ้นเชิง รวมถึงการนำโลกุตระธรรมกลับคืนมาให้มีความหมายในชีวิตประจำวัน โดยเห็นคุณค่าของการไม่ยึดมั่น มีจิตที่สงบไม่หวั่นไหวกับความผันผวนของชีวิต รวมถึงฟื้นฟูมิติทางสังคมของพุทธธรรม

บทที่ 8 ปฏิรูปคณะสงฆ์ให้สมสมัย

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง การรวมศูนย์การปกครองและการจัดการศึกษาเป็นแบบเดียวกัน การกระจายอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาคและปฏิรูปการศึกษาโดยเติมช่องว่างเรื่องโลกุตระธรรม การปฏิบัติกรรมฐาน และเสริมด้วยศาสตร์สมัยใหม่ โดยต้องเข้าใจดุลยภาพ 3 ประการระหว่างรัฐ คณะสงฆ์ และฆราวาส

บทที่ 9 ยกเครื่องการศึกษาคณะสงฆ์

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง การศึกษาของคณะสงฆ์ การพัฒนาการศึกษา แนวทางการปฏิรูปการศึกษาของสงฆ์ ที่เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะทำให้หมื่นนุชย์มีชีวิตที่องกงาม เริ่มต้นจากการบวช การฝึก ขัดเกลา การศึกษาอันเป็นเครื่องฝึกฝนพัฒนาตน

บทที่ 10 สร้างสรรค์สัมพันธ์ภาพใหม่ในพุทธบริษัท

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันระหว่างสงฆ์กับคฤหัสถ์ โดยพระสงฆ์มีบทบาทอย่างมากในการทำให้เกิดดุลภาพ การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชน ร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวมโดยถือว่าการทำงานคือการปฏิบัติธรรม การนำธรรมะสู่ชุมชน

ภาคสี่ พุทธศาสนากับสังคมไทยในบริบทใหม่

บทที่ 11 เจริญบริโศคนิยม

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง สังคมไทยที่กำลังประสบกับความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ คือสถานการณ์ที่พุทธศาสนาต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวโน้มการปรับตัวของพุทธศาสนาเพื่อร่วมมือกับลัทธิบริโศคนิยมในฐานะเป็นอุดมการณ์หรือศาสนาใหม่

บทที่ 12 เสริมสร้างสังคมให้เข้มแข็ง

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง การเลื่อนจากมิติทางด้านจิตใจมาสู่มิติทางสังคมและการเมือง โดยเน้นบทบาททางสังคมที่พุทธศาสนาพึงให้ความสำคัญเพื่อทดแทนอำนาจของลัทธิบริโศคนิยม

บทที่ 13 เส้นทางของพุทธศาสนาไทยในยุคโลกาภิวัตน์

ในบทนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึง เป็นการสรุปความพยายามที่ผ่านมาในการปฏิรูปและฟื้นฟูพุทธศาสนาในประเทศไทย รวมทั้งอุปสรรค ข้อจำกัด และความหวัง และประมวลปัญหาสำคัญที่ พุทธศาสนาต้องเผชิญในยุคโลกาภิวัตน์

3. บทวิจารณ์

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์ได้ทราบถึงคุณค่าของหนังสือในจุดเด่นที่ควรแก่การสนับสนุน และส่วนที่เป็นจุดด้อยอันควรแก่การนำไปแก้ไข ดังนี้

จุดเด่นและคุณค่าของหนังสือ

จุดเด่นที่สุดของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่เนื้อหาในส่วนแรกมีมิติน่าเชื่อถือ ซึ่งได้อธิบายถึงที่มาของปัญหาในเชิงประวัติศาสตร์ โครงสร้างการปฏิรูปการปกครองและการศึกษาของสงฆ์ให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมในปัจจุบัน รวมไปถึงผลกระทบที่กลายมาเป็นปัญหาให้แก่คนรุ่นหลังเมื่อบริบทของสังคมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เนื่องจากกระแสโลกาภิวัตน์ คือสถานการณ์ที่พระพุทธรศาสนาต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แนวโน้มการปรับตัวของพระพุทธรศาสนาเพื่อร่วมมือกับลัทธิบริโศคนิยมในฐานะเป็นอุดมการณ์หรือศาสนาใหม่

ภาษาและรูปแบบการเขียน

หนังสือเล่มนี้ ใช้ภาษาที่ซับซ้อนต้องอ่านและทำความเข้าใจหลายรอบ มีการเลือกใช้คำในการเขียนที่เจือด้วยสำนวนเชิงกระตบบุคคลอื่น มีทั้งชี้แนะและตำหนิต่อพฤติกรรมที่ท่านเห็นว่าไม่เหมาะสม แต่ก็ถือว่ามี การเอาพุทธธรรมเข้ามาเป็นหลักในการอธิบายประยุกต์และแสดงถึงการตีความธรรมะ การนำมาใช้ประโยชน์

กับการเมืองในหลายยุคสมัย โดยเฉพาะในช่วงรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 6 แต่ถือว่าเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีมากสำหรับผู้สนใจต้องการเห็นพัฒนาการของพุทธศาสนา

รูปแบบเนื้อหาของหนังสือ

เนื้อหาของหนังสือเล่มนี้ มีการเขียนเนื้อหาส่วนวนเชิงกระทบบุคคลอื่น ยกสำนวนให้เห็นภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้น นำเสนอเนื้อหาที่หลากหลาย ด้วยภาษาและถ้อยคำที่เข้าใจง่าย รวมไปถึงได้สอดแทรกข้อความพุทธธรรมหรือยกตัวอย่างที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาเปรียบเทียบ แต่มีการวางเนื้อหาแบบเชื่อมโยงเกี่ยวเนื่องกัน เพื่อให้เห็นภาพ มีการนำเอาหลักธรรมคำสอนและเนื้อหาทาง พุทธศาสนามาประยุกต์มาสนับสนุนใช้กับกิจการบ้านเมือง

เป้าหมาย/ประโยชน์ของหนังสือ

พุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย มีความหลากหลายที่เกิดกับพุทธศาสนานั้นมีแง่มุมที่เป็นประโยชน์โดยช่วยทำให้เกิดความยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ ที่สังคมกำลังเผชิญคลื่นแห่งความเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดการปรับตัวเพื่อรับมือกับกระแสดังกล่าวสร้างความรู้งานวิชาการเพื่อให้การเคลื่อนไหวทางสังคมมีพลังเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและยังช่วยให้ชาวพุทธเข้าใจในสภาวะของพุทธศาสนาในประเทศไทยอีกด้วย

จุดควรพัฒนาของหนังสือ และข้อเสนอแนะ

ในหนังสือเล่มนี้ ผู้วิจารณ์เห็นว่า “จุดควรพัฒนาและข้อเสนอแนะ” ที่ควรแก่การแก้ไข ดังนี้

จุดควรพัฒนา

การออกแบบปกหนังสือไม่น่าสนใจ ตัวอักษรมีขนาดเล็ก ทำให้มีผลเสียต่อผู้ที่สายตาไม่ดี เนื้อหาแต่ละบทบรรยายยาว มีหลายตอน ทำให้ผู้อ่านในแง่มุมต่างๆ เกิดความสับสน เพราะเนื้อหาออกแนวสำนวนเชิงกระทบบุคคลอื่น เพื่อลดปัญหาการเข้าใจผิดหรืออคติในแง่มุมทางศาสนา เพราะอาจจะช่วยให้ผู้อ่านได้เข้าใจและเพิ่มพูนองค์ความรู้เพิ่มเติมในมุมมองที่แตกต่างออกไป เพื่อความสมดุลของข้อมูลและความเป็นกลางของงานและปราศจากอคติเป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับศาสนา ซึ่งผู้เขียนได้กล่าวไว้แล้ว ส่วนการใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนี้ควรใช้ในลักษณะส่วนเติมเต็มของข้อมูลจากตำรากระแสหลักในพุทธศาสนา เพื่อให้เห็นแนวทางพัฒนาการของพุทธศาสนาโดยเฉพาะเรื่องการนำพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้กับการเมืองในปัจจุบันมาประกอบกัน และนำหลักธรรมสำคัญทางพุทธศาสนากลับคืนมาสู่สังคม

4. บทสรุป

หนังสือเล่มนี้ ผู้เขียนเสนอแนะวิธีการแก้ปัญหาวิกฤตของพุทธศาสนาไทย ประมวลข้อมูลการนำพุทธธรรมมาใช้ในสังคม สนับสนุนการเมืองการปกครอง ในยุควิทยาศาสตร์ประจักษ์นิยมที่เกิดความไม่มั่นใจว่าสิ่งที่มองไม่เห็น เช่น พระนิพพานและนรกสวรรค์ น่าจะไม่มีจริง มีการเอาพุทธศาสนาไปอิงกับวิทยาศาสตร์

เช่น บอกว่าพระพุทธเจ้าไม่เคยบอกว่าโลกแบน ซ้ำยังพูดเป็นนัยว่าโลกกลม ไปจนถึงสมัยที่ไม่สนใจว่านิพพานจะมีหรือไม่ แต่เอาธรรมะส่วนอื่นมาสนับสนุนหรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้า เช่น สนับสนุนการรับราชการทหารในช่วงสงครามโลก หรือต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์ เช่น มีพระเทศน์ออกสื่อว่า ‘ฆ่าคอมมิวนิสต์ไม่บาป’ เป็นต้น หนังสือเล่มนี้จึงเป็นแหล่งข้อมูลที่ดีมากจะทำได้โดยการแก้ไขปัจจัยที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิรูปการปกครองคณะสงฆ์เพื่อรวมอำนาจเข้าสู่ส่วนกลางกับการปฏิรูปการศึกษาของสงฆ์ทั่วประเทศให้เป็นแบบแผนเดียวกันเมื่อกว่าร้อยปีมาแล้ว เพื่อเหตุผลด้านความมั่นคง รวมถึงปรับปรุงบ้านเมืองให้ก้าวหน้าอย่างชาติตะวันตก การรวบอำนาจสู่ส่วนกลางของสถาบันสงฆ์เป็นเหตุให้วัดสูญเสียความสัมพันธ์กับชุมชนรอบข้าง และคณะสงฆ์ได้มีความสัมพันธ์กับรัฐเป็นพิเศษจนกลายเป็นเสมือนเครื่องมือในการปกครองของรัฐ ต่อมาก็เป็นเครื่องมือให้แก่ลัทธิชาตินิยมในยุคสร้างชาติและรับมือกับภาวะสงคราม และในปัจจุบันยังมีความเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่อของลัทธิบริโภคนิยม

ผู้วิจารณ์ถือว่า หนังสือเล่มนี้ทำหน้าที่ยังไม่สมบูรณ์ ในแง่ที่พยายามชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของในสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 4 ภาค โดยภาคหนึ่ง กล่าวถึง จุดเปลี่ยนอดีต ภาคสอง กล่าวถึง จากปัจจุบันสู่นาคต ภาคสาม กล่าวถึง ทางออกจากวิกฤต และภาคสี่ กล่าวถึง พุทธศาสนากับสังคมไทยในบริบทใหม่ รวมถึงการพยากรณ์พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤตนั้น ออกจากนั้นยังนำเสนอแนวทางการทำนุบำรุงพุทธศาสนา แล้วเราไปนำมาใช้ในสังคมประเทศไทยโดยมีการบูรณาการอย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

พระไพศาล วิสาโล. (2552). **พุทธศาสนาไทยในอนาคต แนวโน้มและทางออกจากวิกฤต**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิโกมลคีมทอง.

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

วารสารปารมิตา ของศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม ให้ความสำคัญกับการรักษามาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์เผยแพร่บทความ ดังนั้น จึงกำหนดให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องปฏิบัติตามหลักการและมาตรฐานด้านจริยธรรมในการตีพิมพ์อย่างเคร่งครัด ดังนี้

บทบาทหน้าที่ของบรรณาธิการและกองบรรณาธิการในวารสารปารมิตา

1. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาและตรวจสอบบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารทุกบทความ โดยพิจารณาความสอดคล้องของเนื้อหาบทความกับเป้าหมายและขอบเขตของวารสาร รวมถึงตรวจสอบคุณภาพของบทความตามกระบวนการประเมินคุณภาพบทความก่อนการตีพิมพ์
2. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องใช้หลักการในพิจารณาบทความโดยอ้างอิงเหตุผลทางวิชาการเป็นหลัก และต้องไม่มีอคติต่อผู้นิพนธ์บทความและเนื้อหาบทความที่พิจารณาไม่ว่าจะด้วยกรณีใดๆ ทั้งสิ้น
3. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความหรือผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความ ไม่ว่าจะเป็ประโยชน์ในเชิงธุรกิจหรือในการนำไปเป็นผลงานทางวิชาการของตนเอง
4. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องไม่ปิดกั้น เปลี่ยนแปลง หรือแทรกแซงข้อมูลที่ใช้แลกเปลี่ยนระหว่างผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจประเมินบทความและผู้นิพนธ์บทความ
5. บรรณาธิการและกองบรรณาธิการต้องปฏิบัติตามกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ของวารสารอย่างเคร่งครัด

บทบาทหน้าที่ของผู้นิพนธ์บทความในวารสารปารมิตา

1. บทความที่ผู้นิพนธ์ส่งมาเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ใดมาก่อน
2. ผู้นิพนธ์บทความต้องทำการอ้างอิงให้ถูกต้องทุกครั้งเมื่อนำผลงานของผู้อื่นมานำเสนอหรืออ้างอิงประกอบในเนื้อหาบทความของตนเอง และต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น
3. หากผลงานทางวิชาการของผู้นิพนธ์เกี่ยวข้องกับการใช้สัตว์ ผู้เข้าร่วม หรืออาสาสมัคร หรือผลการวิจัยมีประเด็นที่เปราะบางต่อผู้ให้ข้อมูล ผู้นิพนธ์ควรดำเนินการตามหลักจริยธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด รวมถึงต้องได้รับความยินยอมก่อนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

หรือแสดงเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น หนังสือรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หรือในสัตว์ทดลองประกอบด้วยทุกครั้ง

4. ผู้นิพนธ์บทความต้องยินยอมโอนลิขสิทธิ์ให้แก่วารสารปารมิตาก่อนการตีพิมพ์ และไม่นำผลงานไปเผยแพร่หรือตีพิมพ์กับแหล่งอื่น ๆ หลังจากที่ได้รับ การตีพิมพ์กับวารสารปารมิตาแล้ว

5. ชื่อผู้นิพนธ์ที่ปรากฏในบทความต้องเป็นผู้ที่มีส่วนในบทความนั้นๆ จริง

บทบาทหน้าที่ของผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความ

1. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้นิพนธ์บทความ การพิจารณาคุณภาพของบทความต้องคำนึงถึงคุณภาพของบทความเป็นหลัก และพิจารณาบนหลักการและเหตุผลทางวิชาการโดยปราศจากอคติหรือความขัดแย้งส่วนตัว

2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องตระหนักว่าตนเองเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาของบทความที่รับประเมินอย่างแท้จริง

3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องไม่แสวงหาประโยชน์จากบทความที่ตนเองได้ทำการประเมิน

4. หากผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความได้ตรวจสอบแล้วพบว่าบทความที่รับประเมิน เป็นบทความที่คัดลอกผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบทันที พร้อมแสดงหลักฐานประกอบที่ชัดเจน

5. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ประเมินบทความต้องรักษาระยะเวลาประเมินตามกรอบเวลาประเมินที่วารสารปารมิตากำหนด รวมถึงไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความให้ผู้อื่นได้รับรู้

การเตรียมต้นฉบับเพื่อการเสนอจัดพิมพ์ในวารสารปารมิตา
ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม

1. ขนาดของต้นฉบับ

พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาด A4 โดยเว้นระยะระหว่างขอบกระดาษด้านบน 3.81 ซม. ด้านขวากับด้านล่าง 2.54 ซม.

2. รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง

ใช้รูปแบบอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาดและชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการวางตำแหน่งดังนี้

2.1 **ขนาดกระดาษ** จัดพิมพ์บทความด้วยกระดาษ ขนาด A4 พร้อมระบุเลขหน้า ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวาและซ้ายตามรูปแบบการจัดหนังสือทั่วไป

2.2 **ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)** ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.3 **ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)** ตัวพิมพ์ใหญ่ ขนาด 14 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์เล็ก ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

2.4 **ชื่อผู้เขียน** ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อเรื่อง โดยให้ใส่ทั้งชื่อผู้เขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุอีเมลด้วย

2.5 **ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน** ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านขวา ใต้ชื่อผู้เขียน โดยให้ใส่ที่อยู่หรือหน่วยงานทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.6 **หัวข้อบทคัดย่อไทยและอังกฤษ** ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ใต้ที่อยู่หรือหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน โดยหัวข้อบทคัดย่อไทยและหัวข้อบทคัดย่ออังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตัวพิมพ์ใหญ่

2.7 **เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ** ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์ไม่ควรเกิน 3 ย่อหน้า บรรทัดแรกเว้น 1 แท็บ (Tab) จากขอบกระดาษด้านซ้าย และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

2.8 **หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาไทย** ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาไทย และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.9 **หัวข้อของคำสำคัญ ภาษาอังกฤษ** ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดซ้ายหน้ากระดาษ ใต้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และคำสำคัญนี้ไม่ควรเกิน 3 ศัพท์ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา

2.10 **หัวข้อเรื่อง** ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุหมายเลขข้อ

2.11 หัวข้อย่อย ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ระบุหมายเลขข้อย่อย โดยเรียงตามลำดับตามเลขหัวข้อเรื่องเป็นหลัก

2.13 เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน โดยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ให้มีองค์ประกอบเริ่มตั้งแต่บทนำหรือความนำ เนื้อหาหลัก วิเคราะห์และสรุป บรรณานุกรม ส่วนบทวิจารณ์หนังสือ ให้มีข้อมูลทางบรรณานุกรม ชื่อผู้วิจารณ์ บทวิจารณ์ สำหรับงานสร้างสรรค์ประเภทอื่นๆ ให้มีองค์ประกอบตามบทความวิจัยและบทความวิชาการ

3. จำนวนหน้าต้นฉบับ

เนื้อหาของบทความตั้งแต่หัวข้อเรื่องจนถึงบรรณานุกรมควรมีความยาวไม่ควรเกิน 15 หน้า กระดาษขนาด A4

4. ช่องทางการส่งผลงาน

4.1 ทางไปรษณีย์ ให้พิมพ์ผลงาน 1 ชุด และซีดีบันทึกผลงานในรูปแบบไมโครซอฟต์เวิร์ด 1 แผ่น ส่งถึง พระมหาราชวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร. 137 วัดอาวุธวิกสิตาราม ถ.จรัญสนิทวงศ์ 72 แขวงบางพลัด เขตบางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร. 086-086-4258

4.2 ทาง Email โดยส่งไฟล์เวิร์ด ไปที่ maghavin9@gmail.com

4.3 ทาง website โดยส่งไฟล์เวิร์ดเข้าในระบบของวารสาร หลังจากนั้น ทางวารสารจะดำเนินการตามลำดับจนกว่าจะมีการตีพิมพ์ผลงาน

เจ้าของ

ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวสุวิกสิตาราม

(RESEARCH CENTER FOR DHAMMSUKSA PHRAPARIYATTIDHAMMA OF WATAWUTWIKASITARAM SCHOOL)

กุฎิคุณแม่ชาลิ่ง ห้อง 305 เลขที่ 137 วัดอาวสุวิกสิตาราม ถนนจรัญสนิทวงศ์ 71 บางพลัด กรุงเทพฯ 10700 โทร 0860864258